

SAVUR

YÖNETİM PLANI

[2016 - 2021]

SAVUR YÖNETİM PLANI

2016

SAVUR YÖNETİM PLANI

[2016 - 2021]

ONAY TUTANAĞI

SAVUR ALAN EŞGÜDÜM VE DENETLEME KURULU ÜYELERİ

Murat ÇAĞLAYAN (Alan Başkanı) Mardin Artuklu Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Araştırma Görevlisi	
Gürkan DEMİR Savur Belediyesi, Fen İşleri Müdürü	
Yrd. Doç. Dr. F. Meral HALİFEOĞLU Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi	
Cafer DEMİREL Mardin Büyükşehir Belediyesi, İnşaat Mühendisi, KUDEB Müdürü	
Nihat ERDOĞAN Mardin Arkeoloji Müzesi, Arkeolog, Müze Müdürü	
Doç. Dr. Yüksel DEMİR İTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi İTÜ Mardin Uygulama ve Araştırma Merkezi Başkanı	
Yrd. Doç. Dr. Yıldız SALMAN İTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Restorasyon Programı Öğretim Üyesi	

SAVUR ALAN BAŞKANLIĞI DANIŞMA KURULU ÜYELERİ

Gürkan DEMİR, Savur Belediyesi, Fen İşleri Müdürü

Murat ALÖKMEN, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, İmar Dairesi Başkanı, Mimar

Yrd.Doç.Dr. F. Meral HALİFEOĞLU, Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Hüseyin ÖZTÜRK, Savur Eğitim Derneği (SAVDER)

Ali Baran ALİHANOĞLU, Mardin Mimarlar Odası, Mimar

Doç. Dr. İrfan YILDIZ, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Öğretim Üyesi

Reşit COŞKUN, Şehir Plancıları Odası, Mardin İl Temsilcisi, Şehir Plancısı

Yrd. Doç. Dr. Alidost ERTUĞRUL, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Mehmet Emin PAÇA, Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA), Uzman

Mehmet UNCU, Tasarım Vakfı, Uzman, Ekonomist

Abdülbaki TURGUT, Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Şube Müdürü, Mimar

Birgül SAVAŞ, Mardin Büyükşehir Belediyesi, KUDEB, Sanat Tarihçisi

SAVUR YÖNETİM PLANI

[2016 - 2021]

HAZIRLAYAN	YETKİLİ İDARE
<p>AnaDOKU</p> <p>Ergün ERGANİ, Koordinatör</p> <p>Aysin TEKTAŞ KESKİN, Y. Şehir Plancısı, Kentsel Politika Uzmanı</p> <p>Mehmet Ersoy SADIKOĞLU, Arkeolog</p> <p>Gülfer ERDOĞAN ARIKOĞLU, Mimar</p> <p>Arzu MİMİROĞLU, Sanat Tarihçisi</p> <p>Uğur ERÖZKAN, Kamu Yönetimi Uzmanı</p> <p>Merve NESLİHAN GÜRBÜZEL, Ekonomist</p> <p>Özgür ŞAHİNER, Proje Sorumlusu</p> <p>Danışmanlar</p> <p>Yrd. Doç. Dr. Cihat KÜRKÇÜOĞLU, Sanat Tarihçisi</p> <p>Ruhan KILIÇ, Sanat Tarihçisi</p> <p>Seydi YÜZGÜL, Y. Mimar</p> <p>Murat ÇEVİK, Y. Şehir Plancısı</p> <p>Yrd. Doç. Dr. SERKAN KEMEÇ, CBS Uzmanı</p>	<p>GAP Bölge Kalkınma İdaresi</p> <p>Sadrettin KARAHOCAGİL, Başkan</p> <p>Muhammed ADAK, Başkan Yardımcısı</p> <p>Yaşar YETKİN, Genel Koordinatör</p> <p>M. Suphi ÖZER, Kültür, Turizm ve Çevre Koordinatörü</p> <p>Serap ÜZER, Proje Koordinatörü</p> <p>İller Bankası A.Ş.</p> <p>Cemal KAYNAK, Y.Şehir Plancısı, Teknik Uzman</p> <p>Buket Seçkin İNCE PARILDAR, Şehir Plancısı, Teknik Uzman</p> <p>Hülya METİN, Y.Şehir Plancısı, Teknik Uzman</p> <p>Savur Alan Başkanı</p> <p>Arş. Gör. Murat ÇAĞLAYAN</p>

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	24
1.1. Alan Yönetimi	24
1.2. Savur Yönetim Planı	26
2. ALAN ANALİZİ	27
2.1. Alan Yönetimi Oluşturulmasında Katılımın Örgütlenmesi.....	27
2.1.1. Paydaşların Tespiti ve Analizi.....	27
2.1.2. Paydaş Katılım Stratejisinin Belirlenmesi.....	41
2.1.3. Paydaşlarda Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Algısı	45
2.1.4. Paydaşların Yönetim Planı Hazırlık ve Uygulama Sürecine Katımları.....	49
2.2. ANALİTİK ÇALIŞMALAR	59
2.2.1. Genel Araştırmalar.....	59
2.2.1.1. Genel Çevre Özellikleri, Coğrafi, Fiziksel Yapı.....	59
2.2.1.2. Tarihi Araştırma.....	80
2.2.1.2.1. Planlama Alanının Tarihsel Gelişimi	80
2.2.1.2.2. Planlama Alanının Kentsel Tasarım Özellikleri	86
2.2.1.2.3. Yerleşimin Oluşumunda Etkili Doğal, Çevresel ve Fiziki Özellikler	87
2.2.1.2.4. Kültürel Değerler (Anıtsal Yapılar, Sivil Yapılar, Dini Yapılar vs.).....	96
2.2.1.2.5. Alandaki Kazı Çalışmaları ve Arkeolojik Buluntular.....	150
2.2.1.2.6. Alana İlişkin Fotoğraf Arşivi.....	151
2.2.1.3. Yönetimsel Yapı	151
2.2.1.3.1. Yönetimsel/Hukuki Yapı	151
2.2.1.3.2. Sınırlar (Yönetim Planı Sınırları, Sit Sınırları)	153
2.2.1.3.3. Mülkiyet	155
2.2.1.4. Sosyo-Ekonomik Yapı	157
2.2.1.4.1. Nüfus Yapısı ve Değişimi	157
2.2.1.4.2. İstihdam Oranı ve Sektörel Dağılımları	164
2.2.1.4.3. Temel Ekonomik Faaliyetler	166
2.2.1.4.4. Somut Olmayan Kültürel Değerler	176
2.2.1.4.5. Yerel Topluma İlişkin Temel Veri ve Eğilimler ile Alana Bağımlılıkları.....	182
2.2.1.4.6. Ziyaretçi Profili, İstatistikleri ve Ziyaretçilerin Alan Üzerindeki Etkileri	183
2.2.1.4.7. Alanla İlişkili Ünlü Şahsiyetler veya Kente İlişkin Ürün Vermiş Önemli Sanatçılar	188
2.2.1.5. Mevcut Plan, Proje Ve Koruma Uygulamaları İle Etkilerine İlişkin Araştırmalar	189
2.2.1.5.1. Mevcut Üst Ölçekli Planlama Çalışmaları ve Strateji Belgeleri	189
2.2.1.5.2. Alan Kullanımı, Mekana ve Mülkiyet Yapısına İlişkin Dönüşüm Stratejileri.....	197
2.2.1.5.3. Alanda Gerçekleştirilmiş Diğer Koruma Proje ve Uygulamaları.....	198
2.2.1.5.4. İlgili Koruma Bölge Kurulunun Alana İlişkin Kararları.....	200
2.2.1.5.5. Alanla İlgili Çalışma Yapan Kurumlar ve Çalışmaları	200
3. SENTEZ.....	202
3.1. Genel Değerlendirmeler.....	202
3.2. Mevcut Durum Analizinin Değerlendirilmesi	204
3.3. GZFT Analizi	206
3.4. Sorun Analizi.....	215
3.5. Alan Taşıma Kapasitesi Analizi	216
3.5.1. Turizm Taşıma Kapasitesini (TTK) Ölçmek için Metodolojik Kıstaslar	216
3.5.2. Bölgedeki Mevcut Turizm	218
3.5.3. Değerlendirme	220
4. GAP BÖLGESİ TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA PROJESİ, SAVUR YÖNETİM PLANI GENEL DEĞERLENDİRME.....	222

4.1. Yönetim Planı Çalışmasının Amacı, Statüsü, Yönetim Alanı Sınırları Ve Planlama Ekibinin Tanıtımı	222
4.2. Yönetim Planının Yapısı	226
4.3. Alanda Çözülmesi Gerekli Problemler ve Potansiyel Fırsatların Değerlendirilmesi	229
4.3.1. Savur Değerlendirmesi.....	229
4.3.2. Dereiçi (Kilit) Köyü Değerlendirmesi.....	230
4.3.3. Alanın Turizm Potansiyeli	231
5. VİZYON VE POLİTİKALARIN BELİRLENMESİ	233
5.1. Alan Vizyonu ve Planlama İlkeleri	233
5.2. Savur Yönetim Plan Politika, Hedef ve Faaliyetleri	235
5.2.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama	242
5.2.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı	245
5.2.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma	248
5.2.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi	253
5.2.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi	257
5.2.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım	259
5.2.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi	262
5.2.8. Yönetişim, İzleme ve Değerlendirme.....	265
6. EYLEM PLANI OLUŞTURULMASI	269
6.1. Savur Yönetim Planı Projeleri.....	269
6.1.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Projeleri.....	270
6.1.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Projeleri.....	281
6.1.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projeleri.....	289
6.1.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi	302
6.1.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi Projeleri	309
6.1.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Projeleri	314
6.1.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Projeleri	318
6.1.8. Yönetişim İzleme ve Değerlendirme Projeleri	321
7. İZLEME DEĞERLENDİRME VE EĞİTİM SÜREÇLERİNİN TANIMI İLE YÖNETİM MODELİ OLUŞTURULMASI.....	325
7.1. Savur Yönetim Planı Uygulama Süreci	325
7.1.1. Uygulamadan Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar.....	325
7.1.2. Finansal Kaynaklar	325
7.1.3. Bütçe.....	326
7.1.4. Çalışma Programı, Zamanlama (Projelerin Etaplanması)	326
7.1.5. Raporlama ve Denetim	326
7.1.6. Eğitim Programları	327
7.1.7. Alan Yönetim Modeli	328
7.2. Savur Yönetim Planı İzleme ve Değerlendirme Süreci	331
7.3. Savur Yönetim Planı Değerlendirme, Gözden Geçirme ve Güncelleme Süreci.....	337
8. NİHAİ DEĞERLENDİRME	338
KAYNAKÇA	339
EKLER	345
EK 1: Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.....	346
EK 2: Savur Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı Katılımcı Listesi	350
EK 3: Savur Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi	351
EK 4: Savur Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi	352
EK 5: Savur Yönetim Planı Sonuç Toplantısı Katılımcı Listesi.....	353
EK 6: Savur Yönetim Planı, 2016-2021 Faaliyet Planı	354

TABLOR DİZİNİ

Tablo 1. Savur Yönetim Planı Paydaşları ve Seçilme Gerekçeleri	32
Tablo 2. Paydaş Analizi Tablosu.....	42
Tablo 3. Turizm Algısı için Anket Uygulananlar Listesi	45
Tablo 4. Savur Paydaş Gruplarının Katılım Planı Tablosu	58
Tablo 5. İBBS Sistemine Göre Oluşturulan Düzeyler	59
Tablo 6. Savur Kentinin Diğer Merkezlere Uzaklıkları	75
Tablo 7. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı (2014)	77
Tablo 8. Turizm Çeşitleri ve Potansiyelleri	79
Tablo 9. Mardin Sit Alanları	96
Tablo 10. Mardin Taşınmaz Kültür Varlıkları	96
Tablo 11. Savur İlçesi Sit Alanları ve Taşınmaz Kültür Varlıkları	97
Tablo 12. Savur Yönetim Planı Alanı Tescilli Yapı Listesi	98
Tablo 13. Savur Yönetim Planı Alanı Tarihi Eserleri.....	113
Tablo 14. Savur Belediyesi Mahalle Listesi	152
Tablo 15. 2014 Yılı Mardin İlçe Nüfusları.....	157
Tablo 16. Savur Nüfus Değerleri ve Artış Hızları.....	158
Tablo 17. Savur İlçesi Nüfus Endeksi Karşılaştırması	159
Tablo 18. Savur İlçe Toplamının, Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus Dağılımı – 2014.....	160
Tablo 19. İlçeler Hane Halkı Büyüklüğünün Karşılaştırılması, 2013.....	163
Tablo 20. Mardin - İl Bazında Yıllara Göre Temel İşgücü Göstergeleri	164
Tablo 21. İl Düzeyinde İşgücü Göstergesi Karşılaştırması (2013)	164
Tablo 22. Savur Kentinde Sektörlerde Çalışan Nüfus, 1985–2000	165
Tablo 23. Savur Kenti İşsizlik Oranı, 1985–2000.....	165
Tablo 24. Savur Kentinin Sektörel Dağılımı, 1985–2000	166
Tablo 25. Savur Kentinde Sektörlerde Çalışan Nüfus, 1985–2000	167
Tablo 26. Savur Tarım Alanlarının Yıllara Göre Kullanımı (Dekar)	168
Tablo 27. Savur Tahıl Alanları ve Üretimi	169
Tablo 28. Savur Meyvelik Alanlar ve Üretimi (2013).....	171
Tablo 29. Savur Yıllara Göre Hayvan Varlığı	173
Tablo 30. Mardin İlçeleri Arıcılık Üretimi -2014	174
Tablo 31. Suriye'den Türkiye'ye Ziyaretçi İstatistikleri	183
Tablo 32. Akçakale Gümrük Kapısından Giriş Çıkış Yapan Ziyaretçiler	184
Tablo 33. Turların Giriş ve Çıkış Noktaları.....	185
Tablo 34. Tur Güzergahlarının Uğradığı Mola Yerleri	186
Tablo 35: Turların Güzergahlarındaki Gezi Noktaları	187
Tablo 36. Turizm Stratejisi 2023	190
Tablo 37. GZFT Analizi	207
Tablo 38. Sorun Analizi	215
Tablo 39. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı (2014)	219
Tablo 40. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	243
Tablo 41. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	246
Tablo 42. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma	250
Tablo 43. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri ..	255
Tablo 44. Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	258
Tablo 45. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	260
Tablo 46. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	263
Tablo 47. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	266
Tablo 48. Savur Yönetim Planı Başarı Göstergeleri ve İzleme Dönemleri	331

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Savur (Mardin) Yönetim Planı Alanı.....	64
Harita 2. Savur İlçesi Arazi Kullanımı	70
Harita 3. Savur İlçesinin Ulaşım Ağındaki Yeri	74
Harita 4. Savur'da Mekânsal Gelişim Analizi	84
Harita 5. Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası.....	88
Harita 6. Mardin İli Deprem Durumu	89
Harita 7. Savur Çevresel, Kültürel ve Doğal Değerler Haritası.....	94
Harita 8. Savur Yönetim Planı Alanı Sit Alanları Ve Taşınmaz Kültür Varlıkları	104
Harita 9. Savur Yönetim Planı Alanı Yapısal Durum Değerlendirmesi	106
Harita 10. Savur Yönetim Planı Alanı Tarihi Eserleri.....	114
Harita 11. Savur Yönetim Planı Alanı Sınırı.....	154
Harita 12. Kadastral Mülkiyet Parselleri	156

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sürdürülebilir Savur Yönetim Planı Yönetişim Şeması	31
Şekil 2. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Çalışmalarına Paydaşların Katılım Süreci.....	41
Şekil 3. 1. Paydaş Katılım Çalıştay Afışı	49
Şekil 4. 2. Paydaş Katılım Çalıştay Afışı	54
Şekil 5. Sonuç Toplantısı Afışı	56
Şekil 6. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 1	61
Şekil 7. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 2	61
Şekil 8. Yönetim Planı Alanının Türkiye'deki Konumu	62
Şekil 9. Savur Uydu Görüntüsü	63
Şekil 10. Savur ve Dereçi Uydu Görüntüsü	63
Şekil 11. Savur İlçesinin Türkiye ve Mardin İlindeki Konumu	65
Şekil 12. Anıtsal ve Sivil Mimari örnekleri	81
Şekil 13. Savur Kalesinin Tescil Sınırı	81
Şekil 14. Savur Merkez Uydu Görüntüsü	90
Şekil 15. Savur Geleneksel Kent Dokusu	92
Şekil 16. Mardin - Midyat Konaklama Merkezli Gününbirlik Ziyaret Noktaları	194
Şekil 17. Savur Çevre Düzeni Planı.....	196
Şekil 18. Turizm Potansiyeli Şeması.....	204
Şekil 19. Savur ve Dereçi Uydu Görüntüsü	223
Şekil 20. Savur Yönetim Planı Alanı Sınırı	224
Şekil 21. Alanın Turizm Potansiyeli.....	232
Şekil 21. Savur Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli	329
Şekil 22. Yönetim Planı Süreci	330

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. GAP İllerinde Gelen Turist Sayısı.....	77
Grafik 2. Mardin İlçeleri Nüfus Durumu (2014).....	157
Grafik 3. Savur İlçesi Nüfus Gelişimi (1980-2014)	158
Grafik 4. Savur Nüfus Endeksi Karşılaştırması	159
Grafik 5. Savur İlçesi Kadın - Erkek Nüfus Oranı	160
Grafik 6. Savur Yaş Grubu Piramidi (2014)	161
Grafik 7. Mardin Yaş Grubu Piramidi (2014)	161
Grafik 8. Türkiye Yaş Grubu Piramidi (2014)	162
Grafik 9. İlçeler Hane Halkı Büyüklüğünün Karşılaştırılması, 2013	163
Grafik 10. Savur Tarım Alanları Kullanımı (2013)	168
Grafik 11. Savur- Tarım Alanlarının Yıllara Göre Kullanımı.....	169
Grafik 12. Savur Tahıl Üretimi (2013).....	170
Grafik 13. Buğday Hariç Tahıl Üretimi (2013).....	170
Grafik 14. Savur Meyve Üretimi (2013).....	172
Grafik 15. Üzüm Hariç Meyve Üretimi (2013)	172
Grafik 16. Savur Yıllara Göre Büyükbaş Hayvan Varlığı	173
Grafik 17. Savur Yıllara Göre Küçükbaş Hayvan Varlığı	174
Grafik 18. Mardin İlçeleri Arıcılık Üretimi -2014.....	175
Grafik 19. Suriye'den Türkiye'ye Ziyaretçi Sayısı	183
Grafik 20. Akçakale'den Giriş - Çıkış Yapan Sayısı.....	184
Grafik 21. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı.....	220

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: M. Çevik)	28
Fotoğraf 2. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: M. Çevik)	28
Fotoğraf 3. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: M. Çevik).....	29
Fotoğraf 4. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: M. Çevik).....	30
Fotoğraf 5. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: M. Çevik).....	30
Fotoğraf 6. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: M. Çevik)	50
Fotoğraf 7. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: M. Çevik)	50
Fotoğraf 8. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: M. Çevik)	52
Fotoğraf 9. Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Savur Belediyesi)	55
Fotoğraf 10. Yönetim Planı Sonuç Toplantısı (Fotoğraf: Ö.Şahiner).....	57
Fotoğraf 11. Savur'un Uzaktan Görünümü 2014	81
Fotoğraf 12. Savur'un Görünümü 2014.....	81
Fotoğraf 13. Savur Kent İçinden Genel Görünüm (Fotoğraf: M. Çevik)	110
Fotoğraf 14. Dereiçi'nden Genel Görünüm (Fotoğraf: M. Çevik)	111
Fotoğraf 15. Dereiçi'nde Geleneksel Yapı Örnekleri (Fotoğraf: M. Çevik)	111
Fotoğraf 16. Dereiçi'nde Geleneksel Yapı Örnekleri (Fotoğraf: M. Çevik)	111
Fotoğraf 17. Geleneksel Kent Dokusu (Fotoğraf: Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).....	116
Fotoğraf 18. Geleneksel Kent Dokusu (Fotoğraf: Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).....	116
Fotoğraf 19. Savur Eski Camii'nin Genel Görünüşü.....	117
Fotoğraf 20. Savur Eski Camii'nin İç Mekanı	117
Fotoğraf 21. Savur Ulu Camii'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	118
Fotoğraf 22. Savur Ulu Camii'nin İç Mekanı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	118
Fotoğraf 23. Kaya Mezarının Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	119
Fotoğraf 26. Savur Mezarlığının Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.Yıldız).....	121
Fotoğraf 27. Savur Merkez Mezarlığındaki Mezar Taşlarından Bir Örnek (Fotoğraf: İ.Yıldız)	121
Fotoğraf 28. Merkez Han'ın Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.Yıldız)	122
Fotoğraf 29. Merkez Han'ın İç Mekânı (Fotoğraf: İ.Yıldız).....	122
Fotoğraf 30. Çamaşırhanenin Dıştan Görünümü (Fotoğraf: İ.Yıldız)	123
Fotoğraf 31. Çamaşırhanenin İçten Görünümü (Fotoğraf: İ.Yıldız)	123
Fotoğraf 32. Meydan Çamaşırhanesi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.Yıldız).....	124
Fotoğraf 33. Meydan Çamaşırhanesi'nin İç Mekanı (Fotoğraf: İ.Yıldız)	124
Fotoğraf 34. Necmettin Kaya Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.Yıldız)	125
Fotoğraf 35. Necmettin Kaya Çamaşırhanesinin İç Mekanı (Fotoğraf: İ.Yıldız)	125
Fotoğraf 36. Ömer Bey Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.Yıldız)	125
Fotoğraf 37. Ömer Bey Çamaşırhanesinin İç Mekanı (Fotoğraf: İ.Yıldız).....	125
Fotoğraf 38. Hamza Ağa Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	126
Fotoğraf 39. Hamza Ağa Çamaşırhanesinin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	126
Fotoğraf 40. Mehmet Tevfik Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	126
Fotoğraf 41. Mehmet Tevfik Çamaşırhanesinin İç Mekanı (Fotoğraf: İ. Yıldız)	126
Fotoğraf 42. Meydan Çeşmesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	127
Fotoğraf 43. Asım Fidan Değirmeninin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	128
Fotoğraf 44. Asım Fidan Değirmeninin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	128
Fotoğraf 45. Besim Bey Değirmeninin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	128
Fotoğraf 46. Besim Bey Değirmeninin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	128
Fotoğraf 47. Temir Bey Değirmeninin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	129
Fotoğraf 48. Temir Bey Değirmeninin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız)	129
Fotoğraf 49. Savur Kalesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	130
Fotoğraf 50 Savur Kalesinin Doğu Cephesi (Fotoğraf: İ. Yıldız)	130
Fotoğraf 51. Savur Kalesinin Güney Surları (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	130

Fotoğraf 52. Abdüllatif Özbek Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	131
Fotoğraf 53. Abdüllatif Özbek Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	131
Fotoğraf 54. Köşk Odasının Alt Katındaki Odanın Üst Örtüsü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	131
Fotoğraf 55. Hacı Bey Köşkünün Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	132
Fotoğraf 56. Hacı Bey Köşkünün Güneybatı Cephesi (Fotoğraf: İ. Yıldız)	132
Fotoğraf 57. Hacı Bey Köşkü İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız)	132
Fotoğraf 58. Hacı Bey Köşkü Mutfağı (Fotoğraf: İ. Yıldız)	132
Fotoğraf 59. Bahattin Erdem Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	133
Fotoğraf 60. Bahattin Erdem Evi Nin Zemin Katı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	133
Fotoğraf 61. Enver Aras Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	134
Fotoğraf 62. Enver Aras Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	134
Fotoğraf 63. Enver Aras Evi Üst Kat Kuzeydeki Oda (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	134
Fotoğraf 65. Asım Fidan Evinin Batı Cephesi (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	135
Fotoğraf 66. Asım Fidan Evi Üst Kat Kuzeydoğudaki Odanın Tavan Süslemesi (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	135
Fotoğraf 67. İsmail Kaymaz Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	136
Fotoğraf 68. İsmail Kaymaz Evi Güneydeki Oda (Fotoğraf: İ. Yıldız)	136
Fotoğraf 69. Hakkı Aytaç Evinin Güneybatı Cephesi (Fotoğraf: İ. Yıldız)	136
Fotoğraf 70. Hakkı Aytaç Evi Selamlık Bölümü Batıdaki Oda (Fotoğraf: İ. Yıldız)	136
Fotoğraf 71. Necmettin Kaya Evi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	137
Fotoğraf 72. Necmettin Kaya Evi'nin Köşk Odasının Üst Örtüsü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	137
Fotoğraf 73. Necmettin Kaya Evi Abbara (Fotoğraf: İ. Yıldız)	137
Fotoğraf 74. Necmettin Kaya Evi'nin Pencerelerinden Biri (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	137
Fotoğraf 75. Adnan Kaya Evi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	138
Fotoğraf 76. Savur Sokakları (Fotoğraf: F. M. Halifeoğlu)	139
Fotoğraf 77. Savur Sokakları (Fotoğraf: İ. Yıldız)	139
Fotoğraf 78. Savur Sokakları (Fotoğraf: İ. Yıldız)	139
Fotoğraf 79. Savur'da Eski Kent Dokusuna Ait Sokak Görünümü (Fotoğraf: M. Önal)	140
Fotoğraf 80. Savur'da Eski Kent Dokusuna Ait Sokak Görünümü (Fotoğraf: M. Önal)	140
Fotoğraf 81. Savur Ticaret Merkezinden Görüntüler (Fotoğraf: M. Önal)	141
Fotoğraf 82. Dereiçi Köyünün Genel Görünümü (Fotoğraf: M. Çevik).....	142
Fotoğraf 83. Mor Abay Manastırı'nın Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	143
Fotoğraf 84. Mor Abay Manastırı'nın Genel Görünüşü(Fotoğraf: İ. Yıldız)	143
Fotoğraf 85. Mor Dimet Manastırı'nın Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	144
Fotoğraf 86. Mor Dimet Manastırı Kilisesinin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız)	144
Fotoğraf 87. Mor Theoduto Manastırı'nın Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	145
Fotoğraf 88. Mor Yuhanna Kilisesi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	146
Fotoğraf 89. Mor Yuhanna Kilisesi'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	146
Fotoğraf 90. Mor Mete (Katolik) Kilisesi'nin Kuzeybatı Cephesi (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	147
Fotoğraf 91. Mor Mete (Katolik) Kilisesi'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	147
Fotoğraf 92. Protestan Kilisesi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. Yıldız)	148
Fotoğraf 93. Protestan Kilisesi'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	148
Fotoğraf 94. Mor Abay Şapeli'nin Güneybatı Cephesi (Fotoğraf: İ. Yıldız)	149
Fotoğraf 95. Mor Abay Şapeli'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. Yıldız).....	149

KISALTMALAR

ADNK	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ÇDP	Çevre Düzeni Planı
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
DKM	Dünya Kültür Mirası
DMK	Dünya Miras Komitesi
DML	Dünya Miras Listesi
DMM	Dünya Miras Merkezi
DMV	Dünya Miras Varlığı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EC	Avrupa Komisyonu
EUROPA NOSTRA	Avrupa Kültürel Miras Kuruluşları Federasyonu
GEEAYK	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
GZFT	Güçlü ve Zayıf Yanlar, Fırsatlar ve Tehditler
ICCROM	Uluslararası Kültürel Varlıkları Koruma ve Restorasyon Çalışmaları Merkezi
ICOM	Uluslararası Müzeler Konseyi
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
IUCN	Doğanın Korunması Uluslararası Birliği
KAİP	Koruma Amaçlı İmar Planları
KUDEB	Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu
SMÖ	Sivil Mimari Örneği
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu
WH	Dünya Mirası
YP	Yönetim Planı
DKVKBK	Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
DVBM	Diyarbakır Vakıflar Bölge Müdürlüğü

ÖN SÖZ

Temel hedefi; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek, yöre halkının gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmek, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını gidermek, kırsal alandaki verimliliği ve istihdam olanaklarını artırarak ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmak olan Güneydoğu Anadolu Projesi, günümüzde, çok sektörlü, sürdürülebilir insani gelişmeye dayalı, bölgenin rekabet gücünü artırmayı, ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayarak bütünleşmeyi hedefleyen, entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak uygulanmaktadır.

2008 yılında, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki ekonomik kalkınma, sosyal gelişme ve başta sulama olmak üzere temel altyapı yatırımlarının hızlandırılarak büyük bir bölümünün 2012 yılı sonuna kadar tamamlanması amacıyla GAP Eylem Planı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Plandaki gelişmelerin izleme-değerlendirme ve koordinasyonu GAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından yürütülmüştür.

GAP Eylem Planı ile Bölge'deki iller birer cazibe merkezine dönüşmeye başlamıştır. Oluşturulan sinerji özel sektör yatırımlarına da olumlu yansımıştır.

Büyük ölçekli yatırımların hızlandırıcı etkisini, yenilikçi uygulamalarla geliştirmek amacıyla 2014-2018 dönemini içeren ikinci GAP Eylem Planı hazırlanmıştır. Yeni GAP Eylem Planı'nda kültür ve turizme yönelik; turizm altyapısının iyileştirilmesi, çekim merkezleri oluşturulması ve turizmin çeşitlendirilmesi yoluyla Bölge ekonomisi içindeki payının artırılması, kültürel zenginlik ve çeşitliliğin korunup geliştirilerek gelecek nesillere aktarılması, kültür ve sanat faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, tanıtım ve markalaşma stratejilerine öncelik verilerek kreatif endüstrilerin sosyo-ekonomik kalkınmaya katkısının sağlanması temel politika ve stratejiler olarak belirlenmiştir.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı çeyrek asrı aşkın bir süreden beri, GAP Bölgesi'nin kalkınma ve gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bölge kaynaklarının etkili ve verimli kullanılarak gelişmesinin hızlandırılması amacıyla, Bölgenin ihtiyaç duyduğu önder, örnek ve yenilikçi projelerin, planların uygulanması, fon oluşturulması, yerel kapasitenin güçlendirilmesi, bilgi birikiminin ulusal ve uluslararası alana aktarılması, GAP yatırımlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması temel görevleri arasında yer almaktadır.

Bu doğrultuda, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, binlerce yıllık süreç içerisinde oluşan kültür varlıklarının korunması, gelecek nesillere aktarılması ve turizmin canlandırılması amacıyla; belgeleme, çevre düzenleme, kentsel tasarım ve restorasyon, Turizm Master Planı, kazı ve kurtarma, yönetim planları ile tanıtım ve markalaşma çalışmalarını, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, üniversitelerin uzman ekipleri ve sivil toplum örgütleri ile birlikte gerçekleştirmektedir.

GAP İdaresi ve İl Bank A.Ş. arasında imzalanmış olan Turizm Odaklı Teknik İşbirliği Protokolü ile işbirliği içerisinde başlatılan Harran ve Savur Yönetim Planı çalışmalarının, GAP Bölgesi'ne örnek ve önder olacağı inancındayız.

Paydaşlarla birlikte belirlenen, katılımcı bir yaklaşımla; vizyon, hedef, strateji, eylem ve projeler doğrultusunda, Harran ve Savur Yönetim Planları uygulama çalışmalarının da işbirliği içerisinde yürütülmesi temennimizdir.

Bu inancımızla, öncelikle Harran ve Savur Yönetim Planı çalışmalarına görüş, öneri ve özverili katkıları ile yön veren paydaşlarımıza, alan başkanlarına, alan başkanlığı eşgüdüm ve denetleme kurulu üyelerine, alan başkanlığı danışma kurulu üyelerine ve danışmanlara, planlama çalışmalarının başarılı bir şekilde tamamlanmasını sağlayan İl Bank A.Ş.'ye, planlama ekibine ve katkıda bulunan tüm GAP İdaresi çalışanlarına teşekkür eder, Proje'nin bölgemize hayırlı olmasını dilerim.

Sadrettin KARAHOCAGİL
GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı

Savur Alan Yönetim Planı Savur için önemli bir çalışmadır. Savur tarihi, coğrafi, toplumsal ve kültürel açıdan değerli bir örnek ve doğallığı bozulmadan korunmayı hak ediyor. Aynı zamanda çağdaş yaşama adapte olabilecek toplumsal kültüre de sahip ve geleceğe yönelik bir potansiyeli taşıyor.

Savur'un tarihsel ve kültürel değerinden dolayı Savur Belediyesi Tarihi Kentler Birliği'nin üyesidir. Yine şirin ilçemizin doğal yapısından ötürü Sakin Kentler Birliği'(Cittaslow)ne üye olma çalışmalarını yürütüyoruz.

Biliniyor ki Alan Yönetim Planı kentimizin UNESCO Dünya Mirası'na aday olma ve giderek üye olma çalışmalarına zemin hazırlayacak ve katkı sunacak ki Savur merkez ve çevresinin tarihi, kültürel ve sosyal yapısından dolayı bunu hak ediyor. Hele kültürel çeşitlilik ve inanç farklılıkları doğal zenginliği sosyal ve manevi yönden daha da değerli kılıyor. Tam da demokratik bir yaşama uygun yapımız var. Kürt, Arap, Süryani halkları kadim bölgemizin değerli bileşimleri; yine Müslüman, Hıristiyan (üç mezhebin; Katolik, Ortodoks ve Protestan Kiliselerinin Qılt-Dereiçi'nde olması dolayısıyla) inançların bir arada hoşgörü içinde yaşaması, çağımız uygarlığının güzel bir örneğidir.

Öte yandan mimari yapı zenginliği ve geleneksel kültürleri barındırması ayrı bir değerli özelliktir. Cami, Kilise, Su Değirmenleri, Çamaşırhane, Ziyaret, Kale ve Çeşmelerin çokluğu ve orijinalitelerini koruması paha biçilmez bir görsel ve teknik güzelliştir. Eyvan, Abbara, Akd, Kale, yuvarlak kapı-pencere mimarisi ve bunların harç (kaya ufaltması-nıkar ve yanmış taş kirecinin karışımı)-taş yapımları değerlidir. Bunlar insanlığını yaşamına katkı sunan, kaybolmamış olanaklardır.

Bu yüzden Alan Yönetim Planını değerli buluyoruz ve her safhada Savur Belediyesi olarak katkılarımızı sunduk, sunacağız. Aynı zamanda Alan Yönetim Planına katkı sunan GAP İdaresi, İller Bankası ve Alan Başkanı, Eşgüdüm ve Denetleme, Danışma Kurulu üyeleri ile yapımı üstlenen AnaDOKU çalışanlarına şükranlarımızı sunarız.

Savur Yönetim Planının ilçemize yararları fazladır. Yukarıda sıraladığımız gerçekler bunu göz önüne seriyor. Savur'un UNESCO Dünya Mirası olarak kabullenilmesi için çok önemli bir adım olacaktır. Aday olmamız için bu çalışma vazgeçilmezdir. Şu ana kadar yapılan tüm çalışmalara katkımız bu işi ciddiye aldığımızın göstergesidir.

Gurbet TEKİN
Belediye Eş Başkanı

M. Aydın ALÖKMEN
Belediye Eş Başkanı

Alan yönetim planları, ülkemizde ve dünyada son yıllarda özellikle sit alanlarında yapılması zorunlu bir düzenleme hâline gelmiştir. Ülkemizde “GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi” kapsamında Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde ilk olarak Savur ve Harran’da başlatılan Alan Yönetim Planı çalışmalarının kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştireceği kararlar bölgenin özellikle turizm altyapısının geliştirilmesi ve markalaşma sürecine katkı sağlayacaktır.

Ülkemizin taraf olduğu, küresel, bölgesel ve Avrupa Birliği ölçeğindeki uluslararası sözleşmeler, tamamıyla ekonomik, sosyal, kültürel ve bölgesel gereksinimlerin dikkate alınması suretiyle, sürdürülebilir kalkınmanın genel amacına katkıda bulunarak, Savur’un sosyal, kültürel ve biyolojik dokusunun muhafazası ve dünyaya tanıtılması için uluslararası seviyede bir işbirliğinin kurulmasını teşvik eder niteliktedir.

Köklü bir geçmişe sahip Savur’da kale içi yerleşimi arkeolojik sit, geleneksel şehir dokusu kentsel sit ve bir tabiat varlığı olarak Savur Çayı çevresi doğal sit alanlarıdır. Üç sit alanının bir arada bulunduğu ender karma sit bölgelerinden olan Savur ilçesinin değerleri ile gelecek nesillere aktarılabilmesi için Alan Yönetim Planı’nın hazırlanması bu sürecin ilk aşamasıdır.

Yönetim planı ile Savur’un kültürel ve tabiat mirasının korunup tanıtılması, kaynak değerlerinin devamlılığının sağlanması, geliştirilmesi ve rasyonel yönetimi ile ilgili karar ve hükümlerin beş yıllık süreç içerisindeki uygulama faaliyetleri, ortaya konulmaktadır. Yönetim planı aynı zamanda, bölgede yaşayanlar, kamu idareleri, sivil toplum kuruluşları ve diğer alan kullanıcılarının aktif katılımları ile ortaklaşa hazırlanan faaliyetlerin uygulanması için de bir kılavuz olma niteliğini taşımaktadır.

Alan Başkanı olarak bu planın hazırlanmasında emeği geçen herkese, başta bu konuda öncü rol üstlenen ve desteğini esirgemeyen İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü Mekânsal Planlama Dairesi Başkanlığı ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı olmak üzere, Savur Belediye Başkanlığı’na, yönetim planını hazırlayan Anadolu Doğa ve Kültür Koruma Kooperatifi ekibine, süreç boyunca katkılarından dolayı Savur Alan Başkanlığı Danışma Kurulu üyelerine, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu üyelerine ve Alan Başkanlığı ekibine teşekkür ederim.

Murat ÇAĞLAYAN
Alan Yönetim Başkanı

1. GİRİŞ

1.1. Alan Yönetimi

1983 yılında taraf olduğumuz UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme çerçevesinde Dünya Miras Listesine kaydedilen olağanüstü evrensel değere sahip kültürel ve doğal varlıklar bütün insanlığın ortak mirasıdır. Bu varlıklar uluslararası düzeyde tanınmakta ve Dünya Mirası statüsü kazanmaktadırlar.

Türkiye’den de Dünya Miras Alanları Listesine dahil olan alanlarımız ülkemizin arkeolojik, tarihi ve doğal zenginliğini ortaya koyan ve dünyaca tanınan değerlerimizdir.

UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmenin Uygulama Rehberinde (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention 1977, 2008) *“Her varlık uygun bir yönetim planına veya varlığın üstün evrensel değerinin katılımcı yollarla nasıl korunması gerektiğini belirten bir yönetim sistemine sahip olmalıdır. Bu yönetim sisteminin amacı, bugünkü ve gelecek nesiller için varlığın etkin korunmasını sağlamaktır”* ifadesine yer verilmektedir.

Bu kapsamda Dünya Mirası olarak önerilen, ilan edilen ve Dünya Miras Listesi’ne alınan alanlar için bir yönetim planının hazırlanması zorunlu hale getirilmiştir. Dünya Miras Merkezi tarafından “Alan Yönetim Planı” varlığın olağanüstü evrensel değerinin katılımcı bir yaklaşımla etkin bir şekilde korunmasının bir garantisi olarak görülmektedir.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de “alan yönetimi” ve “yönetim planı” kavramları kentsel koruma ve planlama çalışmalarında önemli uygulama araçları olarak yerlerini almaya başlamıştır. Yönetim Planları, koruma ve kullanma dengesinin kurulması ve sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için en önemli araçlardır. Yönetim Planları, paydaşlarla birlikte yönetim planı alanının korunması ve kullanılmasına ilişkin alınan kararların uygulamaya geçirilmesinde başta Alan Başkanı olmak üzere tüm yöneticilere, ilgili kurum ve kuruluşlara yol gösterici rehber niteliğindedir. Bu açıdan bakıldığında yönetim planları, ilgili kamu kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlayarak, bu eşgüdümü somutlaştıracak eylem ve projeleri aynı doğrultuya getiren paydaş eksenli bir stratejik plan olarak da tanımlanabilir (Gülersoy, Ayrancı, 2011).

Alan Yönetimi ve Yönetim Planı kavramları Türkiye’nin gündemine; 1993 yılında taraf olduğu Sulak Alanların korunmasını hedefleyen “Ramsar Sözleşmesi” (Ramsar Convention, 1971) ve 1983 yılında taraf olduğu tarihi kültürel mirasın korunmasını hedefleyen “Dünya Miras Sözleşmesi (World Heritage Convention, 1972) ile girmiştir. Dünya Mirası Sözleşmesinin Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler Uygulama Rehberi” (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention 1977, 2008) yönetim planı hazırlanmasına ilişkin izlenmesi gereken yolu da tarif etmektedir (Gülersoy, Ayrancı, 2011).

Yönetim Planı içinde alanın geleceğine ilişkin vizyon, alanın korunmasına ve planlı gelişimine ilişkin ana hedefler, temel stratejiler, eylemler, projeler ve uygulama araçları yer alır. Yönetim Planı, alanın yönetim hedeflerini ortaya koyar, sorumluları ve sorumlulukları tanımlar ve kaynakları dağıtır. Bu süreç sürekli olarak izlenir, geri beslemelerle desteklenir ve

güncellenir. Bu özellikleri ile operasyonel bir plan olma niteliği taşır ve geleneksel imar ve koruma planlarından ayrılır.

Yönetim Alanı ve Yönetim Planı kavramlarının ulusal mevzuattaki yeri:

Dünya Miras ve Geçici Miras Listelerinde yer alan varlıklarımızın sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin bir vizyon çerçevesinde katılımcı bir strateji ile etkin bir şekilde korunmasını sağlamak amacıyla; 5226 Sayılı Yasa ile Değişik 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na 2004 yılında Ek Madde 2 eklenmiş ve alan yönetimi ve yönetim planlaması gibi kavramlara yer verilmiştir.

21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek 2. maddesine dayanılarak 2005 yılında 26006 sayılı "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir (Bkz: Ek-1).

Bu gelişmeler ile Türkiye'de yönetim planlarının sadece "Dünya Miras Alanları" için değil, tüm sit alanları için hazırlanması zorunlu hale gelmiştir. Kanun'da Yönetim Alanlarındaki Alan Başkanlarının belirlenmesi ve yetkileri; yönetim planı onayını gerçekleştirecek ve uygulamayı denetlemeden sorumlu olacak "Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu"nun üyelerinin kimlerden oluşturulacağı açık bir şekilde tanımlanmıştır. Yönetim Planı'nın hazırlanması ve karara bağlanması sürecinde alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir Danışma Kurulunun kurulması da ilgili Kanun ve Yönetmelikle belirlenen konulardır.

Yönetmelikte Yönetim Alanı; "...sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerler..." şeklinde tanımlanmıştır.

1.2. Savur Yönetim Planı

GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası A.Ş. arasında imzalanan Turizm amaçlı işbirliği protokolü kapsamında yönetim planı çalışmaları başlatılmıştır. Söz konusu Proje, GAP İdaresi Başkanlığı'nın Devlet Yatırım Programı'nda yer almaktadır. Proje ödeneği GAP İdaresi tarafından, ihale çalışmaları ise Banka tarafından sağlanmıştır. Teknik destek ve kontrollük her iki kurum tarafından yürütülmektedir.

Bu çerçevede Kültür ve Turizm Bakanlığı 14.03.2014 tarih ve 52071 sayılı Makam oluru ile *"Savur (Mardin) Alan Yönetim Planı Sınırı"* ile bağlantı noktası olarak *"Dereçi Köyü"*nü kapsayan alan belirlenmiştir.

Yönetim Planı çalışmalarının başlaması ile birlikte Savur Belediye Meclisinin 03 Ekim 2014 tarih ve 29 sayılı kararıyla *"Savur Alan Yönetimi Başkanı"* atanmıştır. Yine Kanun'da tanımlandığı şekliyle Savur Belediye Meclisinin 03.11.2014 tarih ve 29 sayılı kararıyla *"Savur Yönetim Planı Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu"* kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır.

2. ALAN ANALİZİ

2.1. Alan Yönetimi Oluşturulmasında Katılımın Örgütlenmesi

Yönetim Planı hazırlığında en önemli konu alan yönetim birimlerinin oluşturulması paydaşların ve ilgi sahiplerinin plan hazırlık ve uygulama süreçlerine katılımlarının sağlanmasıdır. Bu çalışmada “Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda Alan Başkanı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Danışma Kurulu proje bilgilendirme toplantısından sonra oluşturulmuş ve çalışmalarına başlamıştır.

2.1.1. Paydaşların Tespiti ve Analizi

Paydaş analizinin temel amacı:

“GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım Ve Markalaşma Projesi Savur (Mardin) Yönetim Planı”ndan kimlerin etkileneceği sorusuna yanıt aramaktır. Alanla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili tüm kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile yönetim planı kararlarından etkilenecek taraflar ve örgütlenemeyen kesimlerin adres bilgileri, erişilebilirlikleri, yasal dayanakları, türleri, yöneticileri, etkinlik düzeyleri, faaliyet alanları, üye sayıları dikkate alınarak ayrıntılı şekilde bir paydaş analizi yapılmıştır. Tüm paydaşların coğrafi ve sektörel dağılımları, temsil gücü, etkinlikleri, erişilebilirlikleri, örgütlenme düzeyleri göz önüne alınarak yönetim planı sürecindeki rolleri belirlenmiştir.

Paydaşların tespiti ve analizi için yapılan toplantılar:

İlgi sahiplerinin tespit edilmesi ve sürece etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması için 29 Eylül 2014 tarihinde ana paydaşlardan Savur Belediye Başkanı Sn. M. Aydın ALÖKMEN başkanlığında AnaDOKU uzmanları, GAP İdaresi ve İller Bankası temsilcileri ile ilgi gruplarının katıldığı proje bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 1. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: M. Çevik)

Fotoğraf 2. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: M. Çevik)

Bilgilendirme toplantısında ana paydaşlar ve katılımcıların görüş ve önerileri doğrultusunda AnaDOKU ekibi tarafından yönetim planı çalışmalarından etkilenebilecek paydaşlar belirlenmiştir.

Belirlenen paydaşlar AnaDOKU ekibi tarafından 3-4 Kasım 2014 tarihleri arasında yerinde ziyaret edilmişlerdir. Ziyaretler sırasında Savur Yönetim Planı süreci hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılarak, paydaşların planlama sürecine etkin katılımlarını sağlamak üzere görüş ve önerileri alınmıştır.

Fotoğraf 3. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: M. Çevik)

Paydaş toplantılarında ele alınan konular:

Paydaşlar sonraki aşamalarda gerçekleştirilecek olan çalışmalar hakkında bilgilendirilerek, özellikle Paydaş Toplantılarına katılımlarının önemi vurgulanmıştır.

5-6 Aralık 2014 tarihinde mevcut durum tespiti için paydaşların katılımıyla toplantı düzenlenmiştir.

Fotoğraf 4. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: M. Çevik)

Paydaş katılım stratejisi belirlenmesi amacıyla; Mardin’de yer alan ana paydaşlardan Valilik, Mardin Belediye Başkanlığı, Mardin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü ziyaret edilerek, görüş ve öneriler tartışmaya açılmıştır.

Fotoğraf 5. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: M. Çevik)

Bu kapsamda, çalışma ile ilgili tüm süreçlerde kullanılmak üzere aşağıda sunulan yönetim modeli önerilmiştir. Önerilen modelde görülen Alan Başkanı tüm uygulamaların merkezinde yer alacaktır. “Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu” ise bir yandan süreç boyunca bir danışma ve izleme işlevi görürken, diğer yandan eylem planının uygulamaya geçirilmesini, yönetim konusunda duraksamaya yer vermeksizin geçişin hızlı ve sorunsuz olmasını sağlayacaktır (Şekil 1).

Şekil 1. Sürdürülebilir Savur Yönetim Planı Yönetişim Şeması

Çalışma; turizmi oluşturan mal ve hizmetlerin çeşitliliğinin gerektirdiği şekilde, turizmle ilgili her türlü ekonomik hareketliliği, sürmekte olan veya terk edilmiş tarihsel, geleneksel, kültürel ve artı değer yaratabilecek faaliyetleri kapsamakta, bunların *turizm ürünü* tedarik zinciri içerisinde yer alabilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşları, Artuklu Üniversitesi, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve özel sektör temsilcileri ile yapılan görüşmeler sonucunda belirlenen paydaşlar ve bu paydaşlara ilişkin bilgiler **Tablo 1**'de verilmektedir.

Tablo 1. Savur Yönetim Planı Paydaşları ve Seçilme Gerekçeleri

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
Kamu kurum ve kuruluşları: Mülki İdare Yöneticileri			
• Valilik	Mardin Valisi ilin en üst düzeyde karar vericisidir. İlin kalkınma süreçlerini en iyi ve etkin şekilde yönetmek Valinin öncelikli görevleri arasında gelmektedir.	Mardin Valisinin Savur Yönetim Planının hazırlanması ve hayata geçirilmesinde vereceği destek tüm ildeki gelişmelere bütüncül olarak bakabilmesi nedeniyle son derece önemlidir. Ulusal ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde alana destek.	Valinin bu çalışmalara destek ve katılımı, diğer aktörler ve/veya paydaşlar üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır. Birimler arası koordinasyonun sağlanması.
• Kaymakamlık	Kaymakamlıklar ilçe düzeyinde belirlenen önceliklerin etkin ve başarılı bir şekilde uygulanmalarından sorumludur.	Savur için yapılan Yönetim Planının hayata geçirilmesinde Savur Kaymakamlığı kilit bir rol üstlenecektir.	Savur Kaymakamının bu çalışmalara katılımı diğer aktörler üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır. Koordinasyonun sağlanması.
Merkezi Yönetim Taşra Teşkilatı			
• GAP İdaresi Başkanlığı	Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamına giren yörelerin kalkındırılması amacıyla kendisine verilen görevleri yerine getirmek amacıyla 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. GAP, entegre bölgesel kalkınma yaklaşımı ve sürdürülebilir insani gelişme felsefesi ile uluslararası literatüre geçen ve marka değeri olan bir projedir.	GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK A.Ş.) arasında "Turizm Amaçlı İşbirliği Protokolü" imzalanmıştır. Savur Yönetim Planı çalışmaları GAP İdaresi ödeneği ve İller Bankası'nın teknik desteği ile yürütülmektedir.	GAP İdaresi Yönetim Planının hazırlık sürecinin yanı sıra uygulama aşamalarında da birinci derecede sorumluluk üstlenecektir.

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
<ul style="list-style-type: none"> İller Bankası 	GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK A.Ş.) arasında "Turizm Amaçlı İşbirliği Protokolü" imzalanmıştır.	Savur Yönetim Planı çalışmaları GAP İdaresi ödeneği ve İller Bankası'nın teknik desteği ile yürütülmektedir.	İLBANK A.Ş. "Savur Yönetim Planı"nın ihale süreci ile uygulama aşamalarının kontrolünden sorumludur.
<ul style="list-style-type: none"> İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte belirlenen kültür ve turizm politikalarının il düzeyinde uygulanmasından sorumludur.	Mardin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kültürel değerlere ve turizmin gelişmesine ilişkin kapsamlı bilgi ve veritabanına sahip olup, proje kapsamında gerekli işbirliği yapılmaktadır.	Mardin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü "Savur Yönetim Planı"nın hazırlanması ve uygulanması sürecinden birinci derecede sorumludur.
<ul style="list-style-type: none"> Müze Müdürlüğü 	Müze Müdürlükleri bağlı olduğu ilde korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının arkeolojik araştırma ve kazılarla açığa çıkarılmasını, korunmasını, değerlendirilmesini ve tanıtılmasını sağlamak, tahribini ve kaçırılmasını önleyici tedbirleri almakla sorumludurlar.	Bu kapsamda, "Savur Yönetim Planı"nın hazırlanması ve uygulanmasında alanda mevcut kültür varlıklarına ilişkin görüş ve önerileri önem arz etmektedir.	Mardin Müze Müdürlüğü "Savur Yönetim Planı"nın hazırlanması ve uygulanması sürecinden birinci derecede sorumludur.
<ul style="list-style-type: none"> İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü 	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlükleri Turizmi doğrudan etkileyen teknik altyapı, çevre koruma, kontrol ve yönetiminden il düzeyinde sorumlu kuruluşlardır.	Turizm açısından en önemli girdilerden doğal kaynakların yönetimi konusunda 648 ve 644 sayılı KHK Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine önemli görevler yüklemiştir.	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü "Savur Yönetim Planı" kararları doğrultusunda teknik altyapının geliştirilmesi ve doğal varlıkların korunmasına ilişkin konularda önemli görevler üstlenecektir.
<ul style="list-style-type: none"> Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 03.06.2011 tarih ve 639 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde İl ve İlçe Müdürlükleri aracılığı ile	Savur İlçe Müdürlüğü, Savur İlçesinde çiftçilerin yetiştirdikleri ürünlerden daha yüksek verim almalarını sağlamak, gelir	Savur Ovası verimli hilal diye adlandırılan alanın merkezinde GAP

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
	Tarımsal faaliyetlerin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmaktadır.	düzeylelerini yükseltmek, bilinçli ve bilimsel tarımı yaygınlaştırmak konularında çalışmalar yapmaktadır.	Sulama projesi ile birlikte tarımsal faaliyetler geçmişten bugüne artarak sürmektedir.
• Dicle Kalkınma Ajansı	Kalkınma Ajanslarının temel kuruluş gerekçesi, “bölgesel gelişme politikalarını yerel bazda uygulayacak kurumsal bir mekanizmanın geliştirilmesidir. 2008 yılında kurulan Dicle Kalkınma Ajansı Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak illerine hizmet sunmaktadır. Ajans, bölgesel gelişme ve kalkınmayı gerçekleştirmede “yerelliği” ve “iyi yönetişimi” esas almaktadır.	Kalkınma Ajansları; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla oluşturulmuş kurumsal yapılardır.	“Savur Yönetim Planı” hedef ve faaliyetlerinin belirlenmesi ve uygulamaya konulmasında Ajansın hem maddi hem teknik anlamda önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.
• Diyarbakır Vakıflar Bölge Müdürlüğü	Ülkemizin her köşesi Vakıf taşınmaz Kültür Varlıkları ile doludur. Uygarlıkların beşiği olan Anadolu dünyanın hiçbir yeri ile kıyaslanamayacak kadar tarihi zenginlikleri barındırmaktadır. Bu tarihi zenginliklerin en önemli bölümünü vakıf kültür varlıkları oluşturmaktadır.	Dijital ortamda 19.825 adet Kültür Varlığının kaydı bulunmakta olup tespit ve tescil çalışmalarına göre bu sayı artış yada azalış gösterebilmektedir.	“Savur Yönetim Planı” kapsamında belirlenecek Yönetim Planı hedef ve faaliyetlerinin Vakıf taşınmaz Kültür Varlıkları ile ilgili olanlarının hayata geçirilmesinde Diyarbakır Vakıflar Bölge Müdürlüğünün destek ve katkıları son derece önemlidir.
Yerel Yönetimler			
• Mardin Büyükşehir	Bilindiği üzere, ülkemizde yerel yönetimler; İl Özel	Mardin il ve ilçelerinde İl Özel İdaresi tarafından	“Savur Yönetim Planı”nın; ulaşım,

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
Belediyesi	İdareleri, Belediyeler ve Köylerden meydana gelmektedir. Ancak, 6/12/2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6360 sayılı yasaya istinaden Mardin ilinin de aralarında bulunduğu On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiş ve bu illerdeki İl Özel İdareleri kapatılmıştır.	yürütülmekte olan tüm hizmetler ve görevler 6/12/2012 tarihinden sonra Mardin Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir.	çevre, sağlık, kültür ve sanat gibi pek çok konuda hizmet vermekten sorumlu Mardin Büyükşehir Belediyesi tarafından sahiplenilmesi planının uygulanabilirliği açısından çok önemlidir.
• Savur Belediyesi	“Savur Yönetim Planı” hazırlık, onay ve uygulanması sürecinde Savur Belediyesi kilit rol üstlenmektedir.	“Savur Yönetim Planı” Savur Belediyesi tarafından diğer kurum ve kuruluşlar ile yürütülen çalışmalarda eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanmasında önemli bir araç olacaktır.	Savur Belediyesi “Savur Yönetim Planı”nın uygulanmasından birinci derecede sorumludur.
• Muhtarlar	Hazırlanacak strateji ve eylem planının sahiplenilmesi ve uygulanması açısından muhtarlar köylerde köprü vazifesi görecektir.		Muhtarlar köylerde “Savur Yönetim Planı”nın uygulanmasından birinci derecede sorumludur.
Üniversiteler/Yüksekokullar			
Artuklu Üniversitesi	Üniversiteler bir alandaki bölgesel gelişim bağlamında güçlü çarpan etkiler yaratma gücüne sahiptir. Öğrencilerin bölgeye getirdiği sosyal dinamizm dikkat çekicidir.	Artuklu üniversitesi önemli bir paydaş olup, strateji ve eylem planını sahiplenmesi önemlidir.	Artuklu Üniversitesi altında Arkeoloji, Sanat Tarihi ve Mimarlık Fakültelerinin bulunması Yönetim Planı çalışmaları ve uygulama sürecinde önemli katkılar sağlayabilir.

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
Sivil Toplum Kuruluşları ve Meslek Örgütleri			
	Sivil Toplum Kuruluşları kalkınma çabalarında, yapılması planlanan faaliyetlerin "sindirilmesi" ve benimsenmesi konusunda etkili bir unsur olarak sosyal yapıdaki yerini almaktadır.	Sivil Toplum Kuruluşları önemli paydaşlar olup, strateji ve eylem planını sahiplenmeleri önemlidir.	Mardin'de il düzeyinde ve Savur'da ilçe düzeyinde faaliyet gösteren aktif STK'lar hazırlanan Yönetim Planının hayata geçirilmesinde önemli katkılar sağlayabilir.
• Mardin Ticaret ve Sanayi Odası	Mardin Ticaret ve Sanayi Odası Mardin'de sürdürülebilir iş yaşamı ve girişimcilik ortamı oluşturmak ve Paydaşlarla ortaklık temelli ve yapıcı ilişkiler kurmak konularını çalışma prensibi olarak benimsemiştir.	Ticaret ve Sanayi Odası Savur Yönetim Planı kapsamında alanda turizm gelişimi konusunda yapılacak çalışmaların desteklenmesi, yerel düzeyde farkındalığın artırılması ve yatırım desteğinin sağlanması bakımından önemli katkılar sağlayabilir.	Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Planı'nın önemli paydaşlarından olup, strateji ve eylem planını sahiplenmesi önemlidir.
• Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği	Aynı ilde kurulan esnaf ve sanatkarlar odalarının, aralarındaki dayanışmayı temin etmek ve bu odaların il genelinde işbirliği ve ahenk içerisinde çalışmalarını ve gelişmelerini sağlamak ve o ilin esnaf ve sanatkarlarını temsil etmek amacıyla il merkezlerinde esnaf ve sanatkarlar odaları birlikleri kurulmuştur	Mardin ilinde kurulan esnaf ve sanatkarlar odaları birliği Savur Yönetim Planı kapsamında alanda turizm gelişimi çalışmalarının desteklenmesi, yerel düzeyde farkındalığın artırılması ve yatırım desteğinin sağlanması bakımından önemli katkılar sağlayabilir.	Esnaf ve sanatkarlar Odaları Birliğinin Savur Yönetim Planını sahiplenmesi uygulamadaki etkinliği ve başarıyı artıracaktır.
• TMMOB İl Temsilcilikleri	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) 7303 sayılı Yasa, 66 ve 85 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle değişik 6235 sayılı Yasayla 1954 yılında kurulmuştur. TMMOB tüzel kişiliğe sahip, Anayasanın 135. Maddesinde belirtilen	TMMOB'a bağlı meslek örgütlerinin TRC3 Bölgesinde faaliyet gösteren şubeleri veya temsilcilikleri Savur Yönetim Planının hazırlanması sürecinde önemli katkılar sağlayabilir.	TMMOB Mardin İl Temsilciliğinin Savur Yönetim Planının karar sürecinde yer alması ve sahiplenmesi uygulamadaki etkinliği, başarıyı

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
	kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Kuruluşunda 10 Odası ve yaklaşık olarak 8.000 üyesi bulunan TMMOB'nin, 2014 Aralık itibari ile oda sayısı 24, üye sayısı ise 467.344'dür.		artıracaktır.
• ÇEKÜL Vakfı	Tarihi ve kültürel değerlerin korunması konusunda çalışan ÇEKÜL Vakfı'nın ulusal düzeydeki deneyimlerini Savur özelinde paylaşması önemli bir katkıdır.	ÇEKÜL Vakfı alan için önemli bir paydaş olup, strateji ve eylem planını sahiplenmeleri önemlidir.	Yönetim Planının hayata geçirilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır.
• Tarihi Kentler Birliği	Tarihi değerlerin korunması konusunda çalışan uluslar arası bir kuruluş olan Tarihi Kentler Birliği ulusal – uluslararası deneyimlerini Savur özelinde paylaşması önemli bir katkıdır.	Tarihi Kentler Birliği alan için önemli bir paydaş olup, strateji ve eylem planını sahiplenmeleri önemlidir.	Yönetim Planının hayata geçirilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır.
Özel Sektör Temsilcileri	Yatırımcı, destekçi ve düzenleyici	Alandaki ekonomik gelişmelerin sağlanması	Alana özgü yatırımların gerçekleşmesi
• Otel/pansiyon sahipleri ve çalışanları	Otel ve pansiyonlar turizmin gelişmesi ve yöre özelliklerinin tanıtılması için en önemli araçlar arasında yer almaktadır.	Savur Yönetim Planı turizm sektöründe istihdamın artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi açısından önemli bir araç olacaktır.	Proje ile Savur Yönetim Planı ve uygulama projelerinin hayata geçirilmesinde otel ve pansiyonlar önemli bir yere sahiptir.
• Restoran sahipleri ve çalışanları	Restoranlar turizmin gelişmesi ve yöre yemeklerinin tanıtılması açısından en önemli araçlardır.	Savur Yönetim Planı turizm sektöründe istihdamın artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi açısından önemli bir araç olacaktır.	Proje ile Savur Yönetim Planı ve uygulama projelerinin hayata geçirilmesinde restoranlar önemli bir yere sahiptir.

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
<ul style="list-style-type: none"> Otobüs firmaları 	Bölgedeki otobüs firmaları ve verdikleri hizmetin standardı, turistlerin güvenli ve konforlu şekilde yönetim planı alanına taşınmasında önem arz etmektedir.	Otobüs firmaları ile diğer aktörler arasında sağlanacak işbirliği ziyaretçi memnuniyetinin artmasına turizm hizmetlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.	Otobüs firmaları hazırlanan planın başarılı bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayacaklardır.
<ul style="list-style-type: none"> Seyahat acenteleri 	Bölgede veya ulusal bazda faaliyet gösteren seyahat acenteleri "Savur Yönetim Planı" kapsamında belirlenecek olan faaliyet konularında ziyaretçilerin bilgilendirilmelerinde ve talebin artırılmasında önemli role sahiptir.	Seyahat acenteleri ile diğer aktörler arasında sağlanacak işbirliği ziyaretçi memnuniyetinin artmasına turizm hizmetlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.	Seyahat acenteleri hazırlanan planın başarılı bir şekilde uygulanmasında katkı sağlayacaklardır.
Danışma Kurulları			
<ul style="list-style-type: none"> Alan Başkanı 	Alan başkanının görevleri aşağıda sıralanmaktadır; a) Yönetim planının yıllık hedeflerinin gerçekleşmesi için yetkili idare ile birlikte çalışma programlarını belirlemek, kaynak araştırması yapmak, b) Yıllık bütçe tekliflerini hazırlamak, c) Alanın sunum, tanıtım, eğitim, bakım, onarım, güvenlik ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet ve ekipman alımı için her türlü sözleşme, şartname taslaklarını yetkili idare ile birlikte hazırlamak, d) Alanın doğal ve kültürel kaynaklarının yönetimi için ilgili kurum ve kişilerle işbirliğini sağlamak, e) Denetim birimince yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunulması için eşgüdümü sağlamak.	Alan Başkanı Savur Yönetim Planı paydaşları ve yönetim birimleri arasındaki işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasında kilit aktördür.	Alan Başkanı aynı zamanda Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun da Başkanıdır.
<ul style="list-style-type: none"> Eşgüdüm ve 	Eşgüdüm ve denetleme	Eşgüdüm ve Denetleme	Alan başkanının

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
Denetleme Kurulu	kurulu, alan başkanı, danışma kurulunca kendi içinden seçilecek iki üye ile yönetim planı taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilci olmak üzere en az beş kişiden oluşur. Eşgüdüm ve denetleme kurulu yılda en az iki kere yetkili idarenin çağrısı ile toplanır. Kurul toplantısının gündemi denetleme birimi ile yetkili idare tarafından belirlenir.	Kurulu “Savur Turizm Yönetim Planı”nın hazırlanması ve uygulanması sürecinde paydaşlar için yönlendirici bir rol üstlenecektir.	talebi üzerine veya yetkili idare gerekli gördüğü takdirde kurul, olağanüstü toplantıya çağırılabilir. Kurul salt çoğunlukla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oylarıyla karar alır.
• Danışma Kurulu	Danışma kurulu, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları temsilcileri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden, alan başkanı ve yetkili idarece tespit edilecek en az beş üyeden oluşur. Danışma kurulu kendi içinden bir başkan seçer. Danışma kurulu yılda en az bir kez toplanır.	Danışma Kurulu alan yönetimine ilişkin yönetim plan taslağının karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla oluşturulur. Sürecin izlenmesi ve değerlendirilmesi.	Yetkili idare ile eşgüdüm ve denetleme kurulu gerekli gördüğünde danışma kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Katılımcı bir yönetim süreci.
• Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının tescilini yapmak, sit alanlarında yapılacak uygulamalara karar vermek, Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip onamak Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun temel görevleridir.	“Savur Yönetim Planı” ile proje alanı ve bağlantı noktasında belirlenecek faaliyetlerin Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ile eşgüdüm içinde uygulanması Yönetim Planı uygulama başarısını artıracaktır.	Yönetim Planı alanındaki özellikle tescilli binalara ilişkin yapılacak uygulamalardan birinci derecede sorumludur.
Medya			
• Radyo/Televizyon • İnternet • Gazete • Dergi vb.	Yönetim Planı süreçleri ve uygulamalarının radyo/televizyon, internet, gazete haberleri, dergi vb. basın ve yayın araçları	Alanın tanıtımı ve kamuoyu oluşturulması	Alana özel dijital ve basılı yayın.

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
	kullanılarak paylaşılması bölgeye gelen ziyaretçi sayısının artırılması ve projenin yaygınlaştırılması için önemlidir. İletişim ve etkileşim desteği.		
Diğer			
<ul style="list-style-type: none"> Bölge halkı 	Bölge halkı yönetim planı alanını en iyi tanıyan bilen aktörlerdir. O nedenle alanda meydana gelecek değişiklikler en fazla onları etkilemektedir.	Bölge halkının yönetim planı hazırlık ve uygulama sürecine dahil edilmesi planın başarısı açısından gereklidir. Yerel ekonomiye katkı sağlaması.	Yönetim Planının uygulanabilirliği için bölge halkının sahiplenmesi son derece önemlidir. Bilinçlendirme ve farkındalık sağlanması
<ul style="list-style-type: none"> Yerli ve Yabancı Turistler 	Nihai faydalanıcı olarak yerli ve yabancı turistler alanı bölge halkından sonra en fazla kullanan gruptur.	Savur'da turizm sektörünün gelişmesi açısından yerli ve yabancı turistler Yönetim Planı süreci ve faaliyetleri konusunda en iyi şekilde bilgilendirilmelidirler.	Yönetim Planı kararları ile yönetim alanında meydana gelecek olumlu gelişmelere paralel olarak alana gelen yerli ve yabancı turistlerin sayısı da artacaktır.

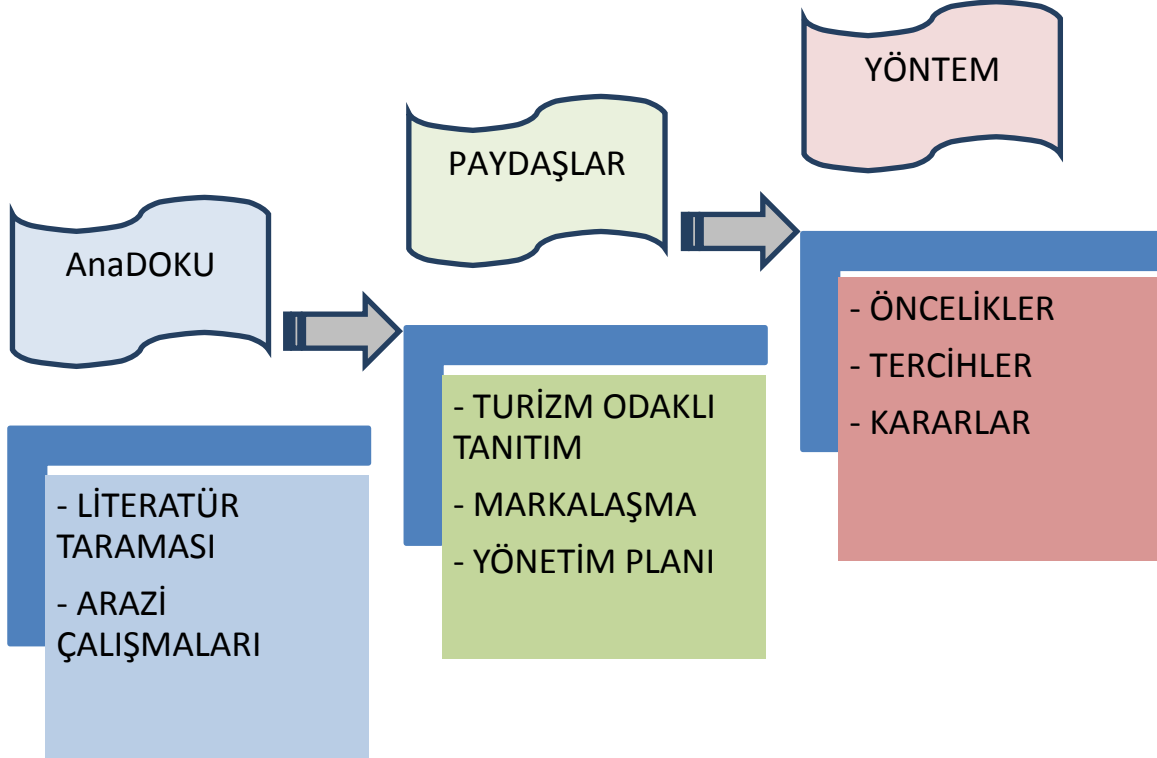
2.1.2. Paydaş Katılım Stratejisinin Belirlenmesi

Odak kitlenin belirlenmesinin ardından bu kitlenin katılımının nasıl sağlanacağına ilişkin strateji ve yöntem geliştirilmiştir.

Bu nedenle, Paydaş Analizi bu çalışmanın en önemli öğelerinden biri olmuştur.

Paydaş katılım stratejisinin belirlenmesi sürecinde literatür taraması, yerinde inceleme ve değerlendirme, analiz çalışmaları, kurum/kuruluş ziyaretleri, uzmanların katıldığı toplantılar öngörülmüştür (Şekil 2).

Şekil 2. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Çalışmalarına Paydaşların Katılım Süreci

Şekil 2’de şematik olarak verilen işleyiş ile öncelikle AnaDOKU tarafından gerekli literatür ve arazi çalışmaları yapılmıştır. Paydaşların belirlenmesini de kapsayan bu aşamayı, paydaşların aktif katılımı ile Savur Yönetim Alanında Turizm Odaklı Tanıtım, Markalaşma ve Yönetim Planı hazırlama süreçleri ile ilgili görüş ve önerilerin geliştirilmesi, sorunların tespiti ve GZFT analizinin yapılması izlemektedir. Son aşamayı ise yöntem olarak Yönetim Planı hazırlığında önceliklerin ve tercihlerin belirlenerek, bunların kararlara dönüştürüldüğü aşama takip etmektedir.

5-6 Kasım 2014 tarihleri arasında Savur ve Mardin’de proje kapsamında belirlenen paydaşlar ile detaylı görüşmeler yapılmıştır. Buna göre yapılan paydaş analiz sonuçları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Paydaş Analizi Tablosu

PAYDAŞLAR	Paydaş ile Yönetim Planı Alanı arasındaki ilişkinin özelliği	Önerilen Katılım Biçimi	Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Açısından Önemli Değerler	Turizm Sektöründe Karşılaşılan Sorunlar, tehditler	Öneriler			
MERKEZİ YÖNETİM/MÜLKİ İDARE								
Valilik	- İlin en üst düzey karar vericisidir - Mardin ve ilçelerini yakından tanınması - Savur'da turizm odaklı tanıtım ve markalaşmanın önemini bilmesi ve desteklemesi	Birlikte karar vermek	- Mimari özellikleri (Konakları, taş yapıları vs.) - Zengin tarihi geçmişi - Doğal zenginlikleri - Çok kültürün bir arada yaşaması - Kadim kent olması	- Altyapı yetersizliği - Konaklama ve yeme-içme konusunda tesis yetersizliği - Turizmin toplumsal olarak yeterince benimsenmemesi - Ticari işletmelerin Savur'da turizm faaliyetlerinin gelişimi için yeterince hazır olmaması - Eğitimli turizm personeli özellikle rehber sıkıntısı çekilmesi - Sektörde sunulacak ürünlerin hazır olmayışı (sunum, ambalaj...)	- Tur organizasyonları nda Çevre illerle işbirliği yaparak ortak strateji geliştirme ve ortak hareket etme - Yerel yönetimin tanıtım çalışmalarına daha fazla kaynak ayırması - Çevre düzenlemesinin yapılması ve kirliliği önlenmesi			
Savur Kaymakamlığı	Turizm gelişimine açık olması	Birlikte hareket etmek						
TAŞRA TEŞKİLATI								
GAP İdaresi Başkanlığı	Projenin finansmanını sağlaması	Birlikte hareket etmek						
İller Bankası	Projenin teknik uygulamasından sorumlu olması	Birlikte hareket etmek						
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	- Yönetim Planı içeriğinin ana çalışma konularını oluşturması - Turizm gelişimi ile ilgili temel bilgi ve donanıma sahip olması	Birlikte karar vermek						
Müze Müdürlüğü	Yönetim Planı alanında çok sayıda tarihi ve turistik değer olması	Birlikte karar vermek						
İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	Yönetim planı alanı ve çevresinde yapılan İmar Planı çalışmalarından sorumlu olması	Bilgilendirmek						
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Yönetim Planı alanı çevresindeki tarımsal faaliyetlerden sorumlu olması	Bilgilendirmek						
Dicle Kalkınma Ajansı	Bölgesel kalkınma çalışmalarına teknik ve finansal destek sağlaması	Danışmak						
Diyarbakır Vakıflar Bölge Müdürlüğü	Yönetim Planı Alanındaki Vakıf arazilerinin ve binalarının korunması ve kullanımından sorumlu olması	Birlikte karar vermek						
YEREL YÖNETİM								
Mardin Büyükşehir Belediyesi	İl ve ilçelerdeki altyapı hizmetlerinden sorumlu olması	Yetki ve sorumluluğu devretmek						
Savur Belediyesi	İlçedeki altyapı ve belediyeçilik hizmetlerinden sorumlu olması	Birlikte hareket etmek						

Muhtarlar	Köylerde her konuda yönlendirici rol üstlenmeleri	Birlikte karar vermek			
ÜNİVERSİTELER/ YÜKSEKOKULLAR					
Artuklu Üniversitesi	Savur'da proje çalışmaları yürütmesi, bölgenin turizm gelişimine destek sağlaması açısından önemlidir.	Danışmak			
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE MESLEK ÖRGÜTLERİ					
Ticaret ve Sanayi Odaları	Turizm sektörü de dahil ekonomik faaliyetlerin teşvik edilmesini sağlamaktadır	Bilgilendirmek			
Esnaf ve Sanatkâr Odaları	Turizm işletmeleri de dahil küçük işletmelerin faaliyetlerini geliştirmede yol göstermeleri açısından önemlidirler	Bilgilendirmek			
TMMOB İl Temsilcilikleri	İl ve ilçelerde mimari bozulmaların ve çarpık yapılaşmaların önlenmesinde, koruma çalışmalarının desteklenmesinde önemli rol üstlenmektedirler	Danışmak			
ÇEKÜL	Alanda çalışma yapan bir ulusal STK'dır.	Danışmak			
Tarihi Kentler Birliği	Alanda çalışma yapan bir Birliktir.	Danışmak			
ÖZEL SEKTÖR TEMSİLCİLERİ					
Otel/pansiyon sahipleri ve çalışanları	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
Restoran sahipleri ve çalışanları	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
Otobüs firmaları	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
Seyahat Acenteleri	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
DANIŞMA KURULLARI					
Alan Başkanı	Alan Yönetim Planının uygulanmasında kilit aktördür	Birlikte hareket etmek			
Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu	Alan Yönetim Planının etkin bir şekilde uygulanmasında en önemli araçtır	Birlikte karar vermek			
Danışma Kurulu	Alan Yönetim Planının etkin bir şekilde uygulanmasında öncelikle danışılması gereken birimdir	Danışmak			
Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	Alandaki taşınmaz kültür varlıklarının kayıt altına alınması ve korunmasında en etkili yapıdır	Birlikte hareket etmek			
MEDYA					
Radyo/Televizyon	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır	Bilgilendirmek			
İnternet	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması	Bilgilendirmek			

	ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır				
Gazete	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır	Bilgilendirmek			
Dergi vb.	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır	Bilgilendirmek			
Diğer					
Bölge Halkı	Mevcut değerlere sahip çıkılmasında, korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında bölge halkı en önemli paydaştır	Birlikte hareket etmek			
Yerli ve Yabancı Turistler	Alanın tanıtılması, bilinirliğinin artırılması açısından en önemli paydaşlardır	Bilgilendirmek			

2.1.3. Paydaşlarda Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Algısı

Belirlenen paydaşların Yönetim Planı Alanı ile bağlantı noktalarının turizm odaklı tanıtımının sağlanması ve markalaşmasına yönelik fikirlerini almak üzere aşağıdaki soruları kapsayan anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Toplam 7 kurumdan 10 temsilci ile gerçekleştirilen anket çalışması ile Savur Yönetim Planı kapsamında gerçekleştirilecek tanıtımlarda kullanılabilecek bilgiler elde edilmeye çalışılmış olup ankete katılanların listesi Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Turizm Algısı için Anket Uygulananlar Listesi

ADI SOYADI	KURUMU/GÖREVİ
M. Aydın Alökmen	Savur Belediye Başkanı
Gurbet Tekin	Savur Belediyesi Eş Başkanı
Selahaddin Yılmaz	Mardin Büyükşehir Belediyesi İmar Dairesi Başkanı
Cafer Demirel	Mardin Büyükşehir Belediyesi, Kudeb Müdürü
Birgül Savaş	Mardin Büyükşehir Belediyesi, Kudeb, Arkeolog
Nihat Erdoğan	Mardin Müze Müdürü
Halil Kösesesoy	Mardin Valiliği Çevre Şehircilik İl Müdür Yardımcısı
Abdülbaki Turgut	Mardin Valiliği Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü, İmar Ve Planlama Şube Müdürü
Alaaddin Aydın	Mardin İl Kültür Ve Turizm Müdürü
Mehmet Uncu	Dicle Kalkınma Ajansı

Paydaş temsilcilerine sorulan sorular ve cevapların analizi aşağıda verilmektedir.

1. Marka kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz, sizce önemi nedir?
2. Savur’un tarihi ve turistik açılarından tanıtılması amacıyla yapılan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz?
3. Savur’un tanıtımına en fazla neyin etki edeceğini düşünüyorsunuz?
4. Mardin ve Savur’un Türkiye genelinde nasıl bir algısı olduğunu düşünüyorsunuz (açık/kapalı vb.)?
5. Savur ilçesinin kendisine ait bir amblemi var mıdır, varsa nedir?
6. Savur denildiğinde aklınıza ilk gelen şeyler nelerdir? Sıralayınız
7. Sizin bildiğiniz/tanıdığınız ünlü Savurlular kimlerdir?
8. Savur’un ön plana çıkan özellikleri nelerdir?
9. Savur ile en fazla birlikte algılanan şey nedir? Bunu nasıl yorumluyorsunuz?
10. Savur bir insan olsaydı, sizce cinsiyeti ne olurdu? Neden?
11. Savur bir renk olsaydı, hangi renk uygun olurdu? Neden?
12. Savur bir çiçek olsaydı, hangi çiçek uygun olurdu? Neden?
13. Savur bir hayvan olsaydı, hangi hayvan uygun olurdu? Neden?
14. Savur denildiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime nelerdir?

Analiz Sonuçları

1. *Marka kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz, sizce önemi nedir?*

Bu soruya verilen cevapları değerlendirdiğimizde marka olgusunun önemi ve tanıtımdaki vazgeçilmezliği tüm paydaşların ortak görüşü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Savur'un sahip olduğu potansiyel değerleri tanıtmak için mevcutta iyi bir marka olamadığı genel kanıdır.

2. *Savur'un tarihi ve turistik açılarından tanıtılması amacıyla yapılan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz?*

Bu soruya paydaşlar tarafından verilen cevaplar, genel olarak Savur'un turistik açıdan yeterince tanıtılmadığı yönündedir. Bunun en temel sebebinin Savur'un ulaşılabilirliğinin zor olması ve altyapı eksikliği olduğu düşünülmektedir. Paydaşlar tarafından Savur'un tarihi ve kültürel zenginliklerin turizm ürününe dönüştürülemediği, tanıtım faaliyetlerinin kapsamlı ve entegre bir şekilde yapılmadığı vurgulanmaktadır. Batman – Savur arasındaki bağlantı yolunun güçlendirilmesi ile tanıtım faaliyetlerinde de başarı sağlanabileceği belirtilmektedir.

3. *Savur'un tanıtımına en fazla neyin etki edeceğini düşünüyorsunuz?*

Bu soruya Dereçi'nin turizm destinasyonu haline getirilmesi, Savur Kalesinin ve tarihi yapıların onarılmasının Savur'un tanıtımında etkili olacağı şeklinde cevap verilmiştir. Ayrıca somut olmayan kültürel mirasın, gelenek göreneklerin yaşatılmasının ve hoşgörü kültürünün vurgulamasının Savur'un tanıtımına olumlu katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

4. *Mardin ve Savur'un Türkiye genelinde nasıl bir algısı olduğunu düşünüyorsunuz (mutaassıp/ açık/ modern vb.)?*

Genelde verilen cevaplar fiziki konumu nedeniyle Savur'un ön planda olamaması ve yanlış tanıtılmasından dolayı turizme kapalı, olumsuz bir algısı olduğu şeklindedir.

5. *Savur ilçesinin kendisine ait bir amblemi var mıdır, varsa nedir?*

Bu soruya verilen cevaplarda paydaşlar Savur'un kendine has bir logosunun olmadığını belirtmişlerdir. Ancak Savur Belediye Başkanı, Belediyenin bir logosunun olduğunu belirtmiştir. Savur için tasarlanacak logoda kavak ağacı ve kalenin figür olarak kullanılabilmesi ifade edilmiştir.

Savur'un kendine has bir logonun ulusal/yada uluslararası düzeyde düzenlenecek bir logo yarışması ile belirlenmesi ve tüm ürün ve tanıtım materyallerinde yaygın olarak kullanılabilir hale getirilmesi, Savur'un turizm odaklı tanıtımı ve markalaşması çalışmalarına oldukça önemli katkılar sağlayacaktır.

6. *Savur denildiğinde aklınıza ilk gelen şeyler nelerdir? Sıralayınız.*

Bu soruya verilen cevaplar sırasıyla aşağıdaki gibidir;

- Küçük Mardin (fiziki yapısı, tarihi ve mekânsal dokusu itibarıyla)
- Kadim kent
- Çok dilli, çok kültürün bir arada yaşaması

7. Sizin bildiğiniz/tanıdığınız ünlü Savurlular kimlerdir?

Bu soruya verilen cevaplar;

- Zeynel Abidin Erdem
- Emel Sayın'ın Annesi
- Cavit Kavak
- Tahincioğlu ailesi
- Şerif Eşref Ayaz vb.

8. Savur'un ön plana çıkan özellikleri nelerdir?

Tarihi ve coğrafi yapısı, mimarisi, bağları, kavakları, dağı, kara eriği (hıncas) ve hayvanları (kartal, kedi, deve, keçi, koç) öne çıkan cevaplardır.

9. Savur ile en fazla birlikte algılanan şey nedir? Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

Minyatür Mardin, balık, doğa, dağ, kavak ağaçları, kale, üzüm

10. Savur bir insan olsaydı, sizce cinsiyeti ne olurdu? Neden?

Bu soruya çoğunluk kadın cevabını vermiştir. Neden olarak ise kadının üretkenliği, tabiatı, doğurganlığı, estetikliği simgelemesi gösterilmiştir. Dolayısı ile markalaşma ve tanıtım faaliyetlerinde Savur'un dişil özelliklerinin ortaya çıkarılmasının, turizm açısından önemli olacağı görülmektedir.

11. Savur bir renk olsaydı, hangi renk uygun olurdu? Neden?

Verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

- Krem, bej
- Sarı
- Yeşil

Paydaşlarda Savur'a ilişkin renk algısının ağırlıklı olarak yeşil, daha sonra ise krem olduğu görülmektedir. Bu algının Savur'un doğal yapısından kaynaklandığı belirtilmektedir.

Dolayısı ile Savur için logo tasarımında, turizm odaklı tanıtım ve markalaşma faaliyetlerinde bu renklerin kullanılması önerilebilir.

12. Savur bir çiçek olsaydı, hangi çiçek uygun olurdu? Neden?

Bu soruya aşağıdaki gibi cevaplar verilmiştir.

- Papatya
- Sardunya
- Petunya,
- Gül
- Yasemin

Bu cevaplardan Papatya daha ağırlıklı olarak verilen cevap olmuştur. Savur'un turizm amaçlı tanıtım ve markalaşma çalışmalarında papatya formunun farklı şekillerde kullanılabileceği görülmektedir.

13. Savur bir hayvan olsaydı, hangi hayvan uygun olurdu? Neden?

Bu soruya verilen cevaplar aşağıdaki gibi olmuştur;

- Kartal (dağlık olması ve vakur duruşundan)
- Kedi
- Deve (doğal yapısından dolayı, Savur'da deve sırtı diye adlandırılan bir bölge de var)
- Keçi (dağlık olmasından)
- Koç (hayvancılıktan dolayı)

Bu cevaplar Savur'un doğal yapısı ve yöresel özellikleri ile birlikte değerlendirildiğinde ağırlıklı cevap kartal, sonra ise keçidir. Bu hayvan figürlerinin de turizm amaçlı tanıtım ve markalaşma çalışmalarında kullanılabileceği düşünülmektedir.

14. Savur denildiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime nelerdir?

Bu soruya verilen cevaplar aşağıdaki başlıklarda yoğunlaşmıştır;

- Mimari (Konaklar)
- Tarih (kale)
- Doğa (Yeşil, dağ, dere, dinginlik)

Bu başlıktan da görüldüğü üzere Turizm odaklı tanıtım ve marka çalışmalarında Savur'un mimari, tarihi ve doğal özelliklerinin kullanılmasının faydalı olacağı ortaya çıkmaktadır.

Değerlendirme:

Tüm paydaşlar Savur'un tanıtımında marka olgusunun gerekliliği konusunda hem fikir olmuşlardır. Savur'un turizme kazandırılmasının önündeki engellerden biri olarak ulaşım sorunu karşımıza çıkmaktadır. Savur'un tanıtılmasında ilçeye ait bir amblemi olmasının önemli olacağı vurgulanmaktadır. Savur'un tanıtılması için hazırlanacak yazılı ve görsel materyallerde krem, bej, sarı ve yeşil renkleri tercih edilmelidir. Ayrıca, tanıtımda papatya formu ve kartal formunun kullanılması önerilmektedir.

2.1.4. Paydaşların Yönetim Planı Hazırlık ve Uygulama Sürecine Katılımları

Paydaşların Yönetim Planı hazırlık sürecine katılımları paydaş temsilcileri ile gerçekleştirilen birebir görüşmeler, telefon görüşmeleri, resmi yazışmalar ve Paydaş Katılım Toplantıları ile sağlanmaktadır. 1. Paydaş Katılım Çalıştayı 5-6 Aralık 2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Duyuru için hazırlanan afişler tüm ilgili resmi kurum ve kuruluşların panolarına asılarak ilan edilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. 1. Paydaş Katılım Çalıştayı Afişi

Çalıştay, Savur Kaymakamı, Savur Belediye Başkanları başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşu, Sivil Toplum Kuruluşu ve Üniversite temsilcilerinden oluşan yaklaşık 50 kişinin katılımı ile yapılmıştır.

Tüm gün süren Çalıştay'ın sabahki bölümünde çeşitli sunumlar yapılarak çalışmalar hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir.

Fotoğraf 6. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: M. Çevik)

Fotoğraf 7. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: M. Çevik)

Öğleden sonraki bölümde ise sorunların ve çözümlerin tespitine yönelik katılımcıların teker teker görüşleri alınmıştır. Savur'un kültürel değerlerinin korunarak kullanılmasını sağlamak, doğru bir şekilde tanıtmak ve markalaştırmak için neler yapılması gerektiği konuları masaya yatırılmıştır.

Katılımcılar tarafından ortaya konan ana sorunlar: altyapının yetersiz olması, ulaşımın yetersiz olması, turizm altyapısının yetersizliği, koruma bilinci eksikliği, tanıtım eksikliği, kent içi düzenlemede sorunu, sosyal hizmetlerin yetersizliği, işsizlik ve kırsal kalkınma sorunudur. Çözüm önerileri olarak Savur'un turizme kazandırılabilmesi için ana sorunların katılımcı ve akılcı bir süreçle tasarlanması gerekliliğinin altı çizilmiştir.

Savur ilçesinin turizme kazandırılması noktasında toplantıda ifade edilen konular aşağıda güçlü ve zayıf yönleri olarak gruplandırılmıştır.

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> • Çok dilli, çok kültürün bir arada bulunması • Özgün tarihi ve kültürel mirasının olması (çamaşırhaneler, değirmenler vb.) • Özgün mimarisinin olması	<ul style="list-style-type: none"> • Mardin merkezden Savura ulaşımın çok iyi kalitede olmaması • Turizm altyapısının yetersizliği • Tanıtım yetersizliği • Kent içi planlamanın ve mekânsal düzenlemenin yetersizliği
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel Mirasın korunması için çalışma yapan kurumların ve STK'ların olması • Yerel halkın çalışmalara katılıyor olması, alan yönetim planına katılımın hedeflenmesi • Kentte turizm kapasitesini artıracak potansiyel yatırım alanlarının bulunması	<ul style="list-style-type: none"> • Sit alanları üzerinde olası olumsuz etkilerin varlığı

Fotoğraf 8. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: M. Çevik)

Vizyon: İl düzeyinde yapılan Paydaş Analizi ve 1. Paydaş Katılım Toplantısı sonucunda elde edilen bilgilerin ışığında GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Savur Yönetim Planı “vizyon”u tartışmaya açılmıştır. Bu kapsamda tüm paydaş temsilcileri tarafından ortaya konulan vizyon önerileri aşağıda liste halinde verilmektedir. Alana ilişkin “vizyon” belirleme süreci projenin 2. Etap çalışmaları sırasında paydaşların görüş ve önerileri tekrar alınarak tamamlanacaktır.

Vizyon Önerileri:

- Taşın, Ekmeğin, Şarabın Kenti Savur
- Herkesin Görmek İsteddiği, Yaşayan Tarihi Ve Doğal Şehir
- Doğayla Bütünleşmiş, Tarihsel Yeşil Savur
- 20 Yıl Önce Gördüğüm Kültürel Varlıkların 20 Yıl Sonraya Aktarılabileceği Bir Savur
- Mevcut Kültürel ve Doğal Varlıkların Korunduğu, Türkiye Çapında Tanınan Bir Savur
- Sakin Şehir (Citta Slow) Savur
- UNESCO Dünya Kültürel Miras Listesinde Bir Savur
- Modern ve Gelişmiş Bir Savur
- Yerli ve Yabancı Turistlerin İlgi Odağı Savur
- Tarihi Yapıları Tescillenmiş Ve Restore Edilmiş Bir Savur
- Kültür ve Turizm Bakanlığının Tanıtım Broşürlerinde Yer Almış Bir Savur
- Dününü Yaşatan, Bugününü Üreten Bir Savur

- Kùltürlerin Bir arada Yaşadığı, Ekolojik, Tarihi Bir Savur
- İnsan Odaklı Ekolojik Savur
- On binlerce Turistin, Restorasyonu Yapılmış Tarihi Konakların Havasını Soluduğu Savur
- Dokusunu Kaybetmemiş Bir Şehir, Turizm Nedeniyle Bozulmamış Bir Savur
- Kültürel Zenginliklerini Fark ettirebilen Bir Savur
- “Kültürel Mirasıyla, Doğal Güzellikleriyle (Özgünlüğünü Koruyan), Üret(K)En, Yaşayan (ve Yaşayacak) Bir Savur”

2. Paydaş Katılım Çalıştayı 23-24 Temmuz 2015 tarihlerinde Savur’da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayı duyurusu için hazırlanan afişler tüm ilgili resmi kurum ve kuruluşların panolarına asılarak ilan edilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. 2. Paydaş Katılım Çalıştay Afışı

GAP BÖLGESİ TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA PROJESİ SAVUR (MARDİN) YÖNETİM PLANI

2. PAYDAŞ KATILIM ÇALIŞTAYI

Tarih: 23-24 Temmuz 2015, Savur/Mardin

Saat: 9:30

Yer: Nuri Cingilloğlu Anadolu Lisesi Salonu

Çalıştaya kamu kurum ve kuruluş, üniversite, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinden yaklaşık 50 kişi katılım sağlamıştır. Toplantıya GAP İdaresi Tanıtım ve Markalaşma Ofisi, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediye Başkanlığı, Artuklu Üniversitesi, Mardin Müzesi, Sivil Toplum Kuruluşları, Muhtarlar ve Özel Sektör temsilcileri katılmıştır.

Toplantının 1. gününde genel sunumlar yapıp, katılımcıların Savur’la ilgili sorunlar ve çözüm önerileri alınmıştır. Savur Belediyesi Eş Başkanları Sayın Gurbet Tekin ve M. Aydın Alökmen Savur’un ve Dereiçi’nin korunması ve yaşatılmasında “Savur Yönetim Planının” önemini vurgulamış, diğer katılımcıların ise Savur’un doğal, tarihi ve kültürel değerlerinin korunarak turizme kazandırılması konusunda görüş ve önerileri alınmıştır.

Toplantının 2. Gününde vizyon, genel hedefler ve faaliyetler katılımcı bir süreçle belirlenmiştir. Katılımcıların görüş ve öneriler doğrultusunda belirlenen ve Yönetim Planının Uygulanmasında yol haritası niteliği taşıyacak olan 8 başlık altında detaylı çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 9. Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Savur Belediyesi)

Yönetim Planının sonuç toplantısı 17 Mart 2016 tarihinde Mardin Müze Müdürlüğü toplantı salonunda tüm paydaşların katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Toplantıya, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı Sn. Muhammed Adak başta olmak üzere, İller Bankası temsilcileri, Savur Belediyesi Eş Başkanı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Danışma Kurulu üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinden yaklaşık 60 kişi katılmıştır.

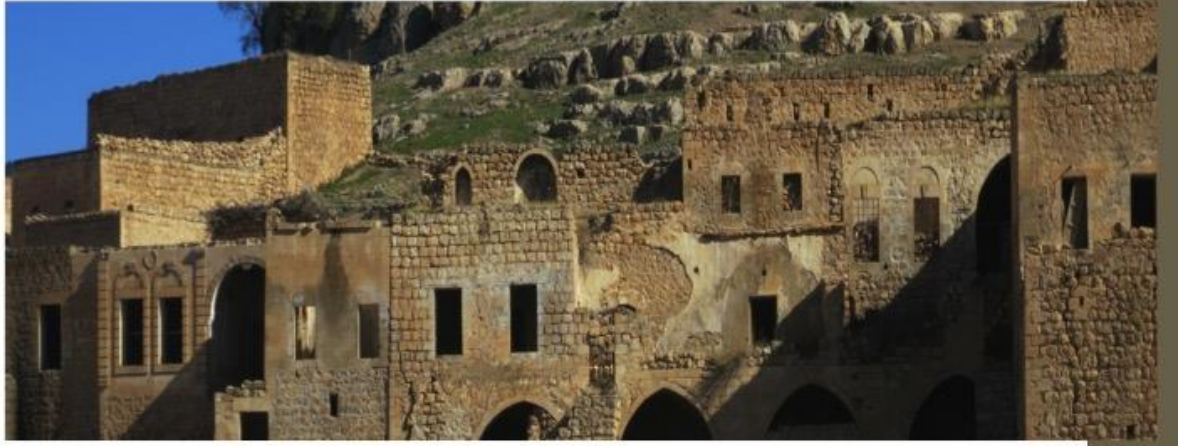
GAP BÖLGESİ TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA PROJESİ SAVUR (MARDİN) YÖNETİM PLANI

SONUÇ TOPLANTISI

Tarih: 17 Mart 2016/Mardin

Saat: 13:30

Yer: Müze Müdürlüğü

Fotoğraf 10. Yönetim Planı Sonuç Toplantısı (Fotoğraf: Ö. Şahiner)

Paydaş Gruplarının Yönetim Planı hazırlık ve uygulama sürecine katılımına ilişkin değerlendirme Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Savur Paydaş Gruplarının Katılım Planı Tablosu

Paydaş grupları ve alt grupların listesi	Önerilen Katılım Biçimi
	1- Bilgilendirmek 2- Danışmak 3- Birlikte karar vermek 4- Birlikte hareket etmek 5- Devretmek vs.
MERKEZİ YÖNETİM/MÜLKİ İDARE	
Valilik	3
Savur Kaymakamlığı	4
TAŞRA TEŞKİLATI	
GAP İdaresi Başkanlığı	4
İller Bankası	4
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	3
Müze Müdürlüğü	3
İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	1
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	1
Dicle Kalkınma Ajansı	2
Mardin Vakıflar Bölge Müdürlüğü	3
YEREL YÖNETİM	
Mardin Büyükşehir Belediyesi	5
Savur Belediyesi	4
Muhtarlar	3
ÜNİVERSİTELER/YÜKSEKOKULLAR	
Artuklu Üniversitesi	2
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE MESLEK ÖRGÜTLERİ	
Ticaret ve Sanayi Odaları	1
Esnaf ve Sanatkâr Odaları	1
TMMOB İl Temsilcilikleri	2
ÇEKÜL	2
Tarihi Kentler Birliği	2
ÖZEL SEKTÖR TEMSİLCİLERİ	
Otel/pansiyon sahipleri ve çalışanları	1
Restoran sahipleri ve çalışanları	1
Otobüs firmaları	1
Seyahat Acenteleri	1
DANIŞMA KURULLARI	
Alan Başkanı	4
Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu	3
Danışma Kurulu	2
Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	4
MEDYA	
Radyo/Televizyon	1
İnternet	1
Gazete	1
Dergi vb.	1
DİĞER	
Bölge Halkı	3
Yerli ve Yabancı Turistler	1

2.2. ANALİTİK ÇALIŞMALAR

2.2.1. Genel Araştırmalar

AnaDOKU uzmanlarınca mevcut durum tespiti ve alan analizi için 30 Eylül - 1 Ekim ve 5 - 6 Kasım 2014 tarihlerinde proje alanında arazi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Arkeolog Prof. Dr. Mehmet Önal, Sanat Tarihi Uzmanları Doç. Dr. İrfan Yıldız ve Mimar Seydi Yüzcül 12 – 14 Aralık 2014 tarihlerinde arazi çalışması yapmışlardır. Literatür taraması ve arazi çalışmaları sonuçları derlenerek Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı noktasının genel durumu ortaya konulmuştur.

2.2.1.1. Genel Çevre Özellikleri, Coğrafi, Fiziksel Yapı

Mardin ili Savur ilçesi, Avrupa Birliğine uyum sürecinde DPT ve TÜİK tarafından 2002 yılında üç ayrı düzeyde oluşturulan İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) kapsamında TRC3 Bölgesi içinde kalmaktadır. TRC3 Bölgesi Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almakta olup Mardin Alt Bölgesi altında Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerinden oluşmaktadır.

Tablo 5. İBBS Sistemine Göre Oluşturulan Düzeyler

Sıra No	Düzyen 1	Düzyen 2	Düzyen 3
1	İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
2	Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi	Ankara
		Konya Alt Bölgesi	Konya, Karaman
3	Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi	Bursa, Eskişehir, Bilecek
		Kocaeli Alt Bölgesi	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
4	Ege	İzmir Alt Bölge	İzmir
		Aydın Alt Bölge	Aydın, Denizli, Muğla
		Manisa Alt Bölge	Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak
5	Batı Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
		Balıkesir Alt Bölgesi	Balıkesir, Çanakkale
6	Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi	Antalya, Isparta, Burdur
		Adana Alt Bölgesi	Adana, Mersin

		Hatay Alt Bölgesi	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
7	Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi	Zonguldak, Karabük, Bartın
		Kastamonu Alt Bölgesi	Kastamonu, Çankırı, Sinop
		Samsun Alt Bölgesi	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
8	Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
		Kayseri Alt Bölgesi	Kayseri, Sivas, Yozgat
9	Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
10	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi	Gaziantep, Adıyaman, Kilis
		Şanlıurfa Alt Bölgesi	Şanlıurfa, Diyarbakır
		Mardin Alt Bölgesi	Mardin , Batman, Şırnak, Siirt
11	Ortadoğu Anadolu	Malatya Alt Bölgesi	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli
		Van Alt Bölgesi	Van, Muş, Bitlis, Hakkari
12	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt
		Ağrı Alt Bölgesi	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan

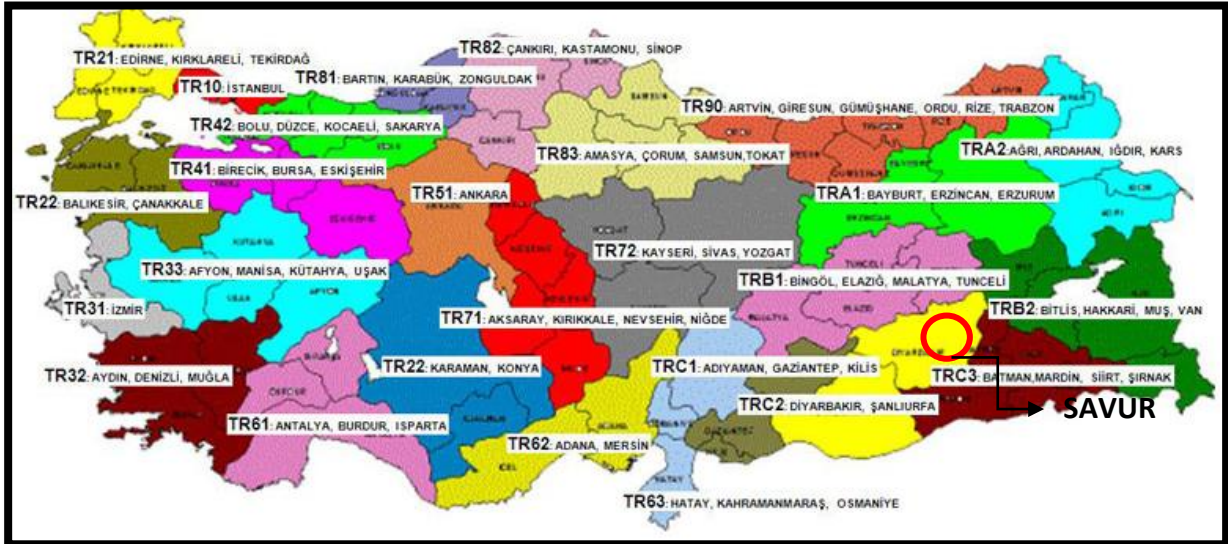
Kaynak: DPT, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2003

Şekil 6. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 1

Kaynak: TÜİK, 2002

Şekil 7. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 2

Kaynak: TÜİK, 2002

Coğrafi konum

Mardin ili Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Dicle Bölümü'nde yer almakta olup, Suriye ile sınır komşusudur. Güneyinde Suriye, batısında Şanlıurfa, kuzeyinde Diyarbakır ve Batman, kuzeydoğusunda Siirt ve doğusunda ise Şırnak illeri ile sınırdır.

Savur ilçesi Mardin'in kuzeyinde yer almaktadır. 1.049 kilometrekare yüzölçümünde ve il merkezine 47 km uzaklıktadır. Savur, Mardin ilinin kuzeyinde konumlanmış bir ilçe merkezi olup, Mazıdağ, Yeşilli, Ömerli ve Midyat ilçeleri ile komşudur.

Savur'un Türkiye üzerindeki yeri ve bağlantı noktası Dereiçi köyü ile konumu 1-2 ve 3 numaralı şekillerde verilmektedir. Savur İlçe Merkezi Dereiçi Köyüne karayolu ile 5 km uzaklıktadır.

Şekil 8. Yönetim Planı Alanının Türkiye'deki Konumu

Kaynak: Google Earth

Şekil 9. Savur Uydu Görüntüsü

Kaynak: Google Earth

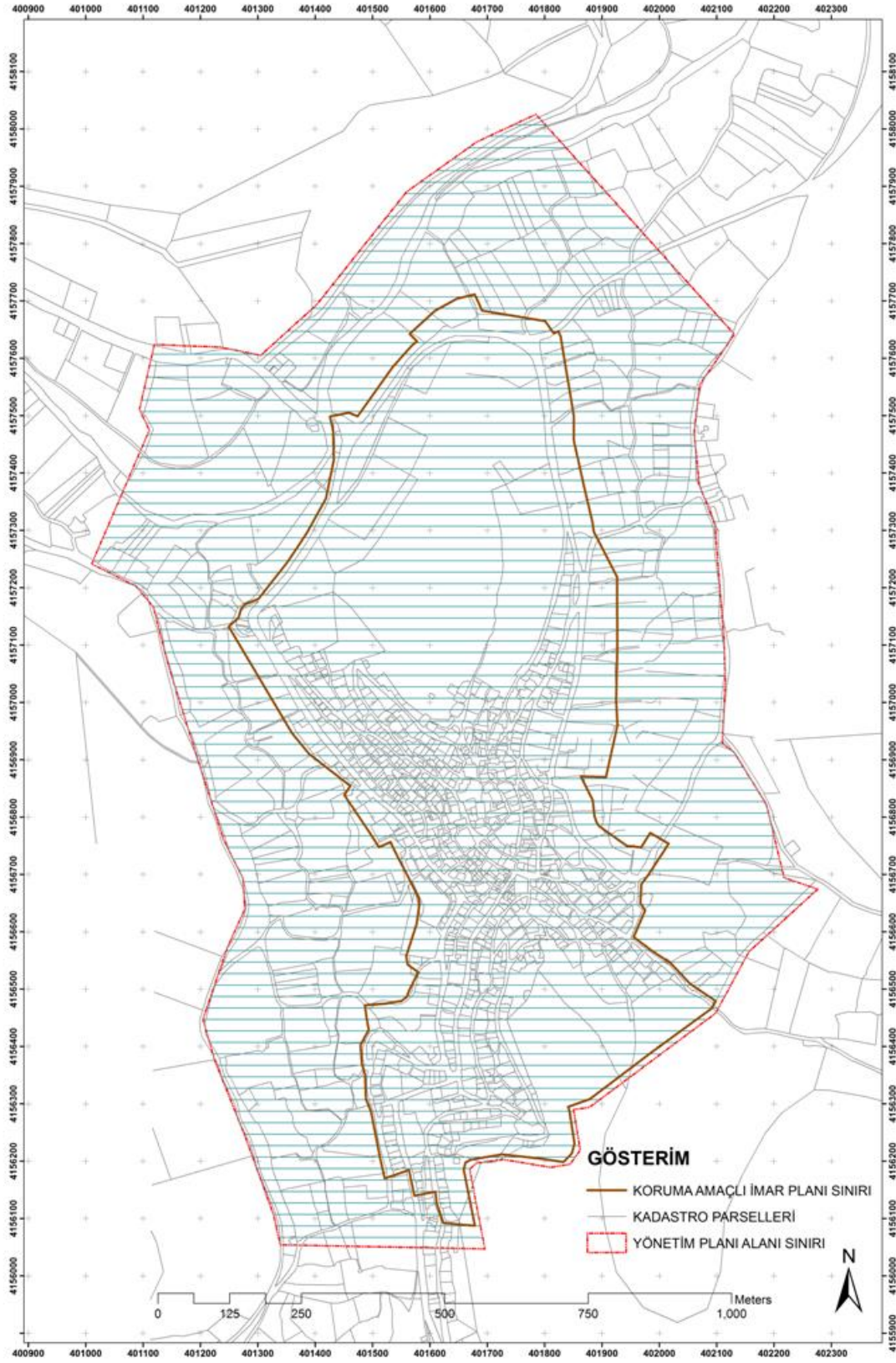
Şekil 10. Savur ve Dereiçi Uydu Görüntüsü

Kaynak: Google Earth

Harita 1. Savur (Mardin) Yönetim Planı Alanı

Kaynak: KAİP, 2015

Dereçi (Kıllıt) köyünde Hristiyan Süryaniler yaşamaktadır. Arapça konuşan bu guruptan gerek köyde, gerekse merkezde toplam dört aile kalmıştır. Özellikle son on yılda neredeyse tamamı çoğu Avrupa'nın çeşitli ülkeleriyle İstanbul'a göç etmişlerdir (Ayaz,E., 2003).

Sosyo-ekonomik yapı: Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini yansıtan değişkenler genel olarak incelendiğinde 6. derecede gelişmiş ilçeler gurubunun kademeli ilçe gurupları arasında Savur'un en düşük değerlere sahip olduğu görülmektedir. Nitekim gelişmişlik düzeyi görece olarak düşük düzeyde bulunan bu guruptan diğer guruplara yoğun bir göç yaşanmaktadır.

Savur ilçesi, 872 ilçe içerisinde gelişmişlik sıralamasında 830. sırada , -1.20311 sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine sahip ve 6. gelişmişlik gurubu içerisinde yer almaktadır (KAİP, 2015).

Ticaret: İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. İhtiyaç fazlası ürünler pazarlanmaktadır. Hayvancılık daha çok yaylalarda yapılmaktadır. Savur çayı kıyısında yaygınlaşan kavak yetiştiriciliği de önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır. İlçedeki başlıca sanayi kuruluşları, şarap üretim tesisleri ile marangozhaneler ve kereste atölyeleridir. Yerel ürünlerden taş işlemeciliği, şarap üretimi, ahşap işleme ticarete konu olan önemli yerel ürünlerdir. Dereçi köyünde herhangi bir ticari faaliyet yoktur (KAİP, 2015).

Topografik özellikler: Savur'da topografik yapının oldukça eğimli olduğu görülmektedir. Topografik yapı evlerin kat düzenlerini, biçimlenmelerini belirleyen en önemli etkidir. Geleneksel evlerin giriş katı ile bitim katının ilişkisini, sokakla olan bağlantısının belirleyicisi de topografyadır. Eğimli topografya evin katlarının alt katın üzerinde yükselmesi yerine, bir kısmı alt katın, bir kısmı da toprak üzerinde yapılanmasını getirmiştir. Böylece kübik bir yapı anlayışından uzak, eğimli zemin üzerinde kademelenerek yükselen bir tasarım oluşturmuştur (Halifeoğlu, 2005)

Jeolojik / Jeomorfolojik Yapı: Savur yerleşimi oldukça engebeldir. 900 – 1.100 m yüksekliğindeki yaylalar üzerinde tepe ve sırtlar yer alır. Doğuda bu sırtlar 1.200 m'nin üzerine çıkar. Güneyden kuzeye, Dicle Vadisine doğru alçalan ve kuzeyde 750 m.ye kadar inen yayla alanı akarsular tarafından parçalanmış ve engebeli bir görünüm kazanmıştır (Ana Britanica, 1989).

Doğal Kaynaklar: Savur'un içinde bulunduğu Mardin il toprakları, Dicle ve Fırat Havzalarının içinde kalmaktadır. Bölgenin en önemli akarsuyu Dicle Irmağı'dır. Dicle Irmağı aynı zamanda Mardin-Şırnak il sınırını da oluşturmaktadır. Bunun dışında Savur Çayı ve Bağlıca Deresi ildeki önemli su kaynaklarıdır.

İlçenin güney, güneybatı ve doğusuna düşen kesimler, su kaynakları bakımından kuzey bölgesi kadar zengin değildir. Vadi ile yamaçlarda, Savur ve Sürgücü vadilerindeki meyve, kavak, sebze bahçelerinin yerini üzüm bağları ve meşelikler almaktadır. 800 – 900 metre yüksekliklerde kurulu olan köy ve kasabalar tarih boyunca ele geçirilmesi oldukça güç yerleşim alanlarını oluşturmaktadır. Savur kentinin kuzeyinden geçen Savur Çayı yine kuzey aksından devam ederek ilerlemekte ve yeşil bir doku oluşturmaktadır.

Ayrıca Savur çevresinde güney ve güneybatı kesimleri ile Dereçi (Kıllıt) köyünde mağaralar bulunmaktadır.

Mevcut arazi kullanımı ve planlama öngörülleri

Savur Yönetim Planı Alanı ve bağlantı noktası Dereiçi köyü için mevcut arazi kullanım durumu aşağıdaki başlıklar altında verilmektedir.

Konut Yerleşim Alanları: Kuzey- güney doğrultusunda gelişen kentin bütünü önceden planlanmamış, ihtiyaç oldukça yeni evler eklenmiştir. İki tepe eteklerinin birleştiği yerde ilçenin tek çarşısı bulunmaktadır. Kuzeyde, geniş bir meydanla sonlanan çarşıdan mahallelere dar ve organik gelişen sokaklarla bağlantılır. Önceden planlanmayan ve topografyanın da etkisiyle organik bir dokuda gelişen kentin ana elemanları geleneksel evleridir. Merkezi ve yüksek kesimlerde beylerin ve zengin ailelerin konakları, tepe eteklerinde ve kenar sokaklarda ise daha sade ve küçük konutlar yer almaktadır (KAİP, 2015).

Kentsel Bölgesel Merkez, Merkezi İş Alanı ve Türleri: Savur kentinde ticari faaliyetler çeşitlenmemiş olup, iki tepe eteklerinin birleştiği yerde ilçenin tek çarşısı yer almaktadır. Günümüzde betonarme yapılarla özgün görüntüsü bozulmuş çarşıda, altı dükkân üstü konut olan evler yer almaktadır. Yerleşmedeki tüm ticari faaliyetler Cumhuriyet Caddesi üzerinde konumlanmıştır. Vatan Caddesi üzerinde de yer yer ticari fonksiyonlar görölse de süreklilik arz etmemektedir (KAİP, 2015).

Sanayi Yerleşme Alanları: Savur Kentinde sınai faaliyetler gelişmemiştir. Ancak yerleşmenin kuzeydoğusunda birtakım oto tamir servisleri yer seçmiş durumdadır. Kentin üzüm üretiminin ve kalitesinin yüksek oluşundan dolayı kente yakın yerlerde şarap üretim tesisleri yer almaktadır. Kent merkezinde ise sınai faaliyetlere ilişkin kullanımlar bulunmamaktadır (KAİP, 2015).

Kentsel Yeşil Alanlar: Savur kentinin doğu ve batısının vadiler ile çevrili olması ve bu vadilerde su kaynaklarının bulunmasından ötürü, kent bir anlamda şehircilik literatüründe "Kentsel Yeşil Koridor" olarak da nitelendirilen yeşil bir doku ile çevrilidir. Kent içerisinde konutların özel bahçelerinin yeşil alan hüviyetine sahip oldukları görölmektedir. Ancak kent içerisinde rekreatif amaçlı yeşil kullanımları, çocuk oyun alanları gibi kullanımlar bulunmamaktadır (KAİP, 2015).

Kentsel Sosyal Donatı Alanları: Savur kenti küçük ölçekli bir yerleşim olduğundan, kentsel sosyal donatı alanları azdır. İdari donatı alanları; Kaymakamlık, Emniyet Müdürlüğü, Askerlik Şubesi, Jandarma Karakolu, PTT, Tarım Köy İşleri, Cezaevi, Köy Hizmetleri, TEDAŞ Hizmet Binası'dır. İdari yapılanmaların yanı sıra, 1 adet halk eğitim merkezi, 3 adet ilköğretim okulu, 1 adet ortaöğretim okulu, 1 adet oyun alanı, 1 adet spor kulübü, 5 adet dini tesis bulunmaktadır. Kent içerisinde sosyal ve kültürel faaliyetlere yönelik ve rekreatif ihtiyaçların giderilebileceği açık ve kapalı alan eksikliği söz konusudur (KAİP, 2015).

Turizm: Savur kentinin tarihi dokusunun günümüze kadar sürmüş olması bu yerleşmeyi kültürel ve tarih turizmi açısından önemli bir konuma getirmektedir. Çevresindeki diğer yerleşmelere (Şanlıurfa, Mardin, Midyat) nazaran dokusunun bozulmamış olması Savur kentine diğer yerleşmelere göre avantaj sağlamaktadır (KAİP, 2015).

Mevcut durumda, belirli dönemlerde kente yerli ve yabancı turist gelmektedir. Ancak bu, yerleşmenin ekonomik açıdan da kalkınmasını sağlayacak derecede değildir. Kentte,

dışarıdan gelen yerli ve yabancı turistlerin konaklaması için Öğretmen Evi bulunmaktadır. Ancak yapının kalitesi, bu işlevi görmesine engel olmaktadır. Kentteki tek konaklama tesisi kentin güneyindeki tepenin eteklerinde bulunan konaktır. Söz konusu konak tescilli olup, pansiyon olarak işletilmektedir. Özellikle yaz aylarında Mardin'den Midyat'a gitmek isteyen yerli ve yabancı turistler tavsiye üzerine Savur kentine uğramaktadır (KAİP, 2015).

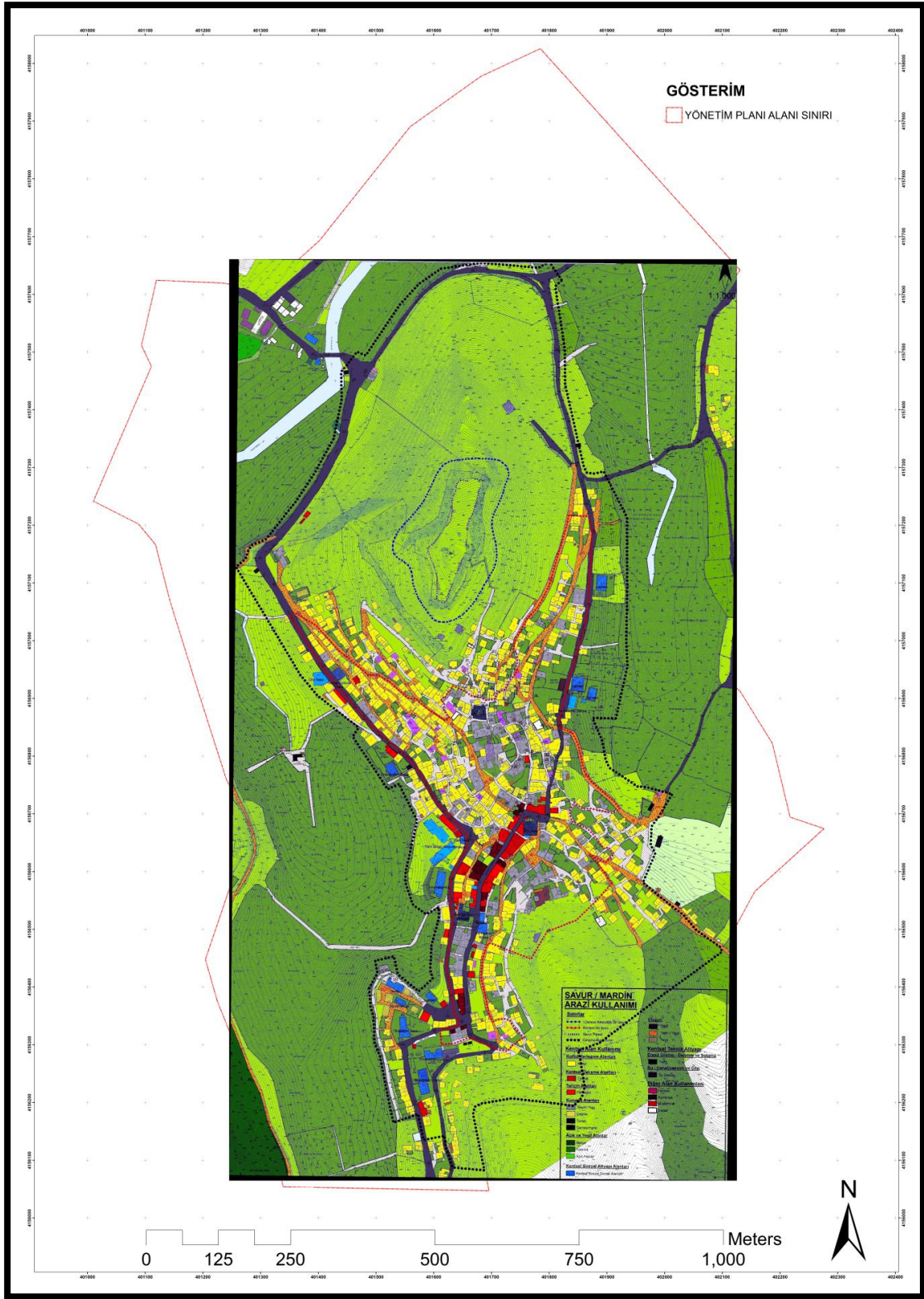
Tarım: Kent kavramının tanımı yapılırken genelde "tarım dışı faaliyetlerin yoğunlaştığı yerleşimler" olarak tanımlanmaktadır. Savur kenti ekonomik olarak tarımsal faaliyetlere dayanmasına rağmen kent içerisinde tarımsal faaliyetler işlememekte, ancak kırsal alanlarda üretilen ürün kent merkezinde pazarlanmaktadır. Kentin küçük ölçekli bir yerleşim olmasından dolayı kırsal faaliyetler de kentin yakın çevresinde yapılabilmektedir. Doğal çevrenin buna uygun olması da bu karakteri desteklemektedir (KAİP, 2015).

Orman: Savur yerleşiminin ve yakın çevresinin kendine has yeşil dokusu bulunmaktadır, ancak belirli bir orman varlığından söz edilememektedir.

Dereiçi köyü: Dereiçi köyünün halihazırda büyük bir kısmı boşalmış sadece üç aile ikamet etmektedir. Köyün kendine has sivil mimarlık örnekleri bulunmaktadır (UNCU, 2013).

Harita 2. Savur İlçesi Arazi Kullanımı

Kaynak: KAİP, 2015

Koruma Amaçlı İmar Planı Kararları:

Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları sonucu geliştirilen ve bu çalışmada da esas alınacak planlama öngörülerini aşağıda verilmektedir.

Yerleşme Bütününe Yönelik Kararlar

- Koruma Amaçlı İmar Planı Sınırı ve Kentsel Sit Sınırı olarak gösterilen sınırlar arasında kalan bölge Etkileşim Geçiş Alanı olarak tanımlanmıştır.
- Planlama alanı içinde yer alan ve Koruma Kurulu Kararı ile tescil edilen anıtsal kültür varlıkları ve sivil mimarlık örneklerinin korunmasını, bakımını ve kullanılmasını sağlayacak öneriler için plan hükümleri ve kentsel tasarım rehberi oluşturulacaktır.
- Planlama sınırları içinde alınacak ulaşım kararlarında, kentsel sit sınırları içindeki alanlarda “Mevcut Sokak Dokularının Korunması” ana belirleyicilerdendir. Bu kapsamda; alan içinde yer alan özgün sokaklar üzerinde silüet çalışmaları yapılmış, analiz edilmiş ve koruma önerileri plan hükümlerinde ve kentsel tasarım rehberinde belirtilmiştir.
- Planlama alanında yapılacak düzenlemeler sonrasında artması kaçınılmaz olan taşıt trafiğinin yönlendirilmesine, duraklama ve otopark noktalarına ilişkin düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
- Kentin kuzeybatısında Mardin Yolu üzerinde 132 ada 2 parselde bulunan ve mevcutta Eğitim Gönüllüleri Vakfı olarak kullanılan yapı, Sosyal – Kültürel Tesis olarak önerilmiştir.
- Cumhuriyet Caddesi üzerinde 211 ada 1 parsel üzerinde bulunan ve Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılan yapı Sosyal ve Kültürel Tesis olarak önerilmiştir.
- Savur Kalesinin doğu kısmında Midyat Yolu üzerinde Sosyal – Kültürel Tesis Alanı önerilmiştir. Bu alan çeşitli üniversitelerin Araştırma Geliştirme Faaliyetleri içinde kullanılabilir.
- Özel Proje Alanı olarak tanımlanan sınırlar içerisinde Kültürel aktivitelerin yapıldığı, çeşitli meslek dallarının yaşatıldığı birimlerin açılmasına öncelik tanınacaktır.
- Abdullah Öztürk Konağının bulunduğu tepenin hâkim noktası Seyir ve Bakı Terası olarak önerilmiştir. Bu alan içerisinde sökülüp takılabilen küçük çapta ticari büfeler yapılabilir. Bunun dışında herhangi bir kullanıma müsaade edilemez.
- Bakı noktası olarak önerilen alanın çevresi ve kentin güneyinde kalan kısımlarında planda da gösterildiği gibi Ağaçlandırılacak Alan önerilmiştir.
- Savur Kalesinin üzerinde bulunduğu tepe, Arkeolojik Sit Sınırı dışında kalan alan planda da gösterildiği gibi Ağaçlandırılacak Alan olarak tasarlanmıştır. Ağaçlandırılacak Alanlar üzerinde herhangi bir kullanıma müsaade edilemez.
- Kentin güneydoğusunda bulunan Ayn meydan Çeşmesi olarak bilinen alan üzerinde Rekreasyon Alanı önerilmiştir. Bu alan içerisinde ticari kullanıma izin verilemez. Bu alanın özgünlüğünü bozmamak şartı ile Restorasyon ve Peyzaj projeleri yapılabilir.
- Özel Proje Alanları öncelikli uygulama görmesi gereken alanlardır. Bu alan içerisinde Plan Hükümlerinde “Özel Proje Alanları” ile ilgili şartlar geçerli olacaktır. Bu alan içerisindeki yapılar ev pansiyonu olarak kullanılabilir.
- Plan üzerinde Ticaret alanı olarak gösterilen alanlardaki yapılaşma koşulları plan hükümlerindeki şartlar geçerlidir.

- Cumhuriyet Caddesi üzerinde taşıt trafiğini kontrol altına alınması için aks üzerinde “durultma işlemi” işlemi yapılacaktır. Bu işlem taşıt için ayrılan platformun yer yer kavislerle, yer yer farklı zemin döşeme tiplerinin uygulanması ve trafik hızını azaltıcı birtakım öge ve malzemelerin dizayn edilmesi ile sağlanabilir (KAİP, 2015).

Tek Parsel ve Yapı Ölçeğinde Kararlar

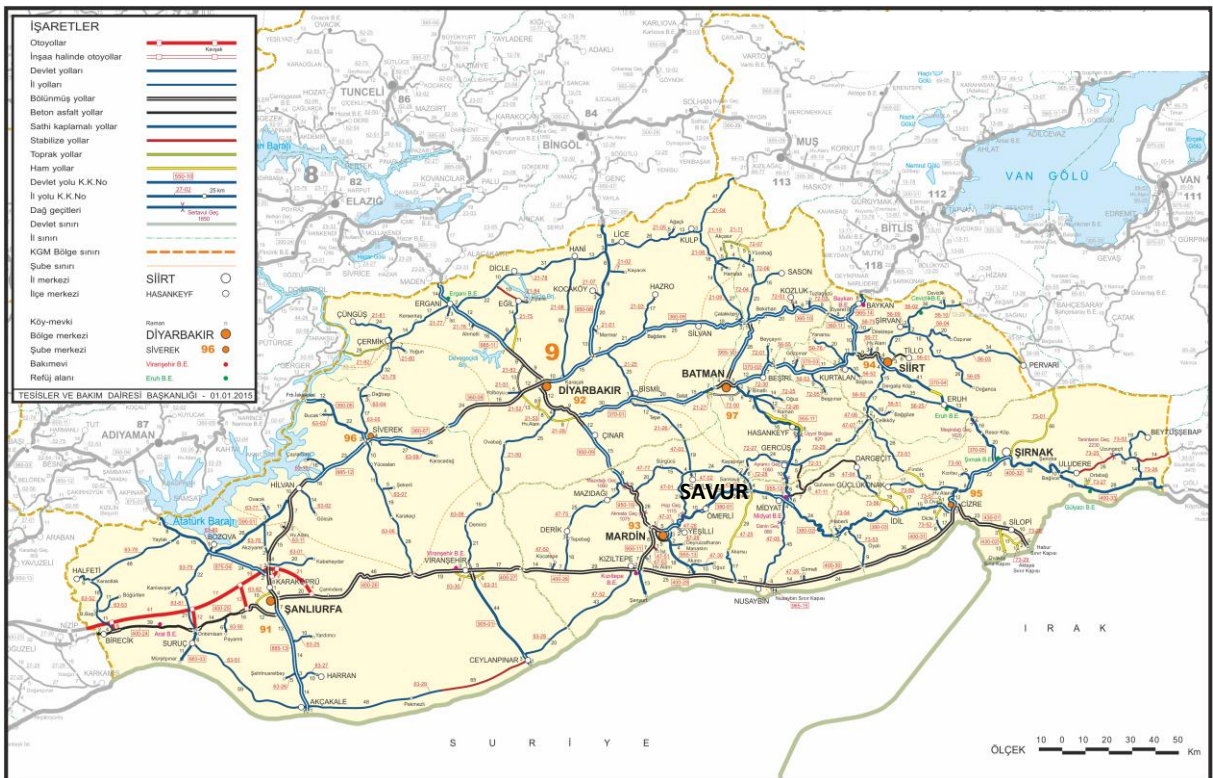
- Savur yerleşmesindeki yapılar “Tescilli Yapılar”, “Mevcut Özellikleri İle Korunacak Yapılar”, “Dokuya Uyumlu Hale Getirilebilecek Yapılar”, “Geleneksel Yapım Özelliği Gösteren Niteliksiz Yapılar” Geleneksel Dokuya Aykırı Yapılar” olarak sınıflandırılmıştır. (Uyumluluk Değerlendirmesi) Söz konusu sınıflandırılmış yapılar için tanımlamalar, değerlendirme ve koruma önerileri plan hükümlerinde detaylı olarak ifade edilmiştir.
- Yapıların ikinci katlarında cephe estetiğinin en önemli ögesi olan eyvanlar, kapalı bir mekân elde edebilmek amacıyla kimi zaman üzeri sıvalı tuğlalarla, kimi zaman da yine yöresel taş ile kapatılmıştır. Çoğu örnekte kapatılan eyvanların ön yüzünde oldukça oransız ve yapı ile hiçbir uyum içermeyen kapı ve pencere açıklıkları oluşturulmuştur. Tescilsiz ve geleneksel dokuya uyumlu yapılarda bu tür uygulamaların kaldırılarak yapının özgün haline dönüştürülmesine ilişkin detaylar plan hükümlerinde belirtilmiştir.
- Özgün tek katlı yapıların üzerine inşa edilen ikinci katlar sırasında birinci katın üzerinin betonarme tekniği ile kapatıldığı, bununla birlikte yapıların cephelerinde sonradan inşa edilen betonarme balkonların yer aldığı tespit edilmiştir. Bu tür uygulamalar cephe özellikleri de göz önünde bulundurularak geleneksel örneklerin bir kısmında görülen orijinal uygulamalar doğrultusunda şekillendirilmesine ve aykırı uygulamaların düzeltilmesine detaylar plan kararlarında belirtilmiştir.
- Tüm alanda teknik altyapı tesisatlarının toprak altından geçirilmesi plan kararına dönüştürülmüştür.
- Planlama alanı içerisinde kullanılacak her türden kent mobilyasına ilişkin tasarım ve malzeme özelliklerini tanımlayacak öneriler geliştirilecektir.
- Yapılan tespitlerde, alanın geleneksel dokusunu oluşturan ve bozulmaya uğramamış tescilsiz yapıların sahip oldukları özelliklerin (cephe, gabari, konum ve büyüklük gibi) korunmasına yönelik kararlar plan hükümlerinde belirtilmiştir.
- Geleneksel doku içinde yapılaşacak yeni (öneri) yapılarda; Her boş parsel için ya da yıkıp yeniden yapı yapılacak parseller için, alan genelinde var olan ortalama geleneksel yapılaşma yoğunlukları, gerek parsel şekli ve yönlenmesi ve gerekse sokak ile ilişkisi değerlendirilmiş, analiz edilen plan tipolojileri baz alınarak yeni yapılaşmalar için plan hükümleri ve kentsel tasarım rehberi oluşturulmuştur.
- Genel niteliği konut olsa da, zaman içinde daha da artma olasılığı bulunan turizm etkinliğini değerlendirecek, fonksiyon değişikliğine yönelik hükümler belirtilmiştir.
- Alanın genel görünümünü bozan, dokuya aykırı yapıların, aykırılıklarının giderilmesine ilişkin müdahale olanakları geliştirilecek, plan dönemi içerisinde bu tür yapıların bulunduğu çevreye uyumlu hale gelmesine yönelik kararlar oluşturulmuş, plan hükümleri ve kentsel tasarım rehberinde belirtilmiştir (KAİP, 2015).

Ulaşım

Mardin ilinin kuzeyinde topografyanın yoğun olduğu alanlarda yer alması ulaşım bağlantılarının da bu eşikle birlikte yetersiz olması Savur kentinin diğer yerleşmeler ile bağlantılarını zayıflatmış bir anlamda soyutlamıştır.

Savur kenti 47 kodlu il yolu ile D380 kodlu devlet yoluna bağlanır ve bu yolla Mardin il merkezine ulaşılır. Şanlıurfa, Kızıltepe, Nusaybin bağlantısını sağlayan E90 kodlu karayolu üzerinden de D955 kodlu karayolu ile Mardin – Diyarbakır bağlantısını sağlayan D950 kodlu devlet yolu üzerinden 47 kodlu il yolu ile Savur kentine bağlantı sağlanmıştır (Harita 3).

Harita 3. Savur İlçesinin Ulaşım Ağındaki Yeri

Kaynak: <http://www.kgm.gov.tr>, 2015

Savur ilçesi Mardin il Merkezi'ne 48 km'lik asfalt bir yolla bağlı olup, karayolu ile yaklaşık 1 saat sürmektedir. Belediye'ye ait 2 otobüs her gün saat başlarında düzenli olarak Mardin - Savur arasında servis yapmaktadır. Mardin - Savur hattında özel bir minibüs de yolcu durumuna göre düzenli olarak taşımacılık yapmaktadır. Bunun yanı sıra günde 2 minibüs sabah saat 7 ve 8'de Savur'dan Diyarbakır'a gitmekte, saat 13:00 ve 14:00'de geri dönmektedir. Ayrıca Savur - Midyat arasında her gün saat 7'de taşımacılık yapan bir minibüs de mevcuttur.

Savur ilçe merkezi ile ülkemizin önemli merkezlere olan karayolu uzaklığı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Savur Kentinin Diğer Merkezlere Uzaklıkları

Şehir	Uzaklık (km)	Şehir	Uzaklık (km)
Mardin	48 km	Adana	591 km
Midyat	49 km	Gaziantep	379 km
Batman	94 km	Ankara	1013 km
Diyarbakır	100 km	İzmir	1544 km
Şanlıurfa	235 km	İstanbul	1479 km
Siirt	184 km		

Kaynak: KGM

Bölgede en yakın havaalanı Mardin’de bulunmakta, karayolu ile merkezi yerleşmelere erişilebilmektedir. Savur yerleşmesine havayolu ile ulaşım olanağı, gerek Mardin, gerek Batman ve gerekse Diyarbakır il merkezlerinde yer alan havaalanlarından sağlanmaktadır. Bu havaalanlarına THY’nin yanı sıra diğer bazı özel havayolu şirketlerinin tarifeli seferleri gerçekleştirilmektedir.

Savur kentine demiryolu ulaşımı bulunmamaktadır. Kente en yakın demiryolu bağlantısı Yolçatı- Diyarbakır-Batman güzergâhındaki Diyarbakır ilinde, Gaziantep-Karkamış-Şenyurt-Mardin güzergâhındaki Mardin ilinde bulunmaktadır.

Altyapı

Savur yerleşiminde elektrik, su, telekomünikasyon gibi hizmetler her eve ulaşmaktadır. Savur kalesinin bulunduğu tepe üzerinde 2 adet su deposu bulunmaktadır. Buna rağmen içme suyu sıkıntısı yaşanabilmektedir.

İlçe merkezinin kanalizasyon sorunu bulunmamaktadır. Savur Belediyesi ile İller Bankası arasında alt yapı yenileme ön protokolü imzalanmış olup, eski ve iş göremez halde bulunan kanalizasyon şebekesi terk edilecektir.

Enerji dağıtımı konusunda da Savur kentinde sıkıntı yaşanmamaktadır. Kentin muhtelif yerlerinden dağıtımın sağlandığı trafo merkezleri bulunmaktadır. Bununla birlikte iletişim konusunda da Savur kentinin yeterli donanımı bulunmaktadır. Alıcı ve verici istasyonların varlığı bu ihtiyacın giderilmesinde önemlidir (KAİP, 2015).

Savur kalesi aydınlatma projesi tamamlanmış olup, 18/03/2015 tarihinde Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylandı.

Savur’da 3 adet gününbirlik tesis, 2 adet umumi WC bulunmaktadır. Turist rehberi ve bilgilendirme tabelaları bulunmamaktadır.

Arıtma Tesisinin Yapılması (Ekim 2011)

Mevcut kanalizasyon hatlarının Savur Çayına verilmesi, sağlıklı yaşam koşullarını olumsuz etkilediği için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın destekleri ile arıtma tesisi yapılmasına karar verilmiş olup, konu ile ilgili finansman desteği Bakanlık tarafından karşılanmıştır.

İki farklı ihale ile projenin %60'ı tamamlanmış olup arıtmanın işletmeye alınabilmesi için ilave finansman desteğine ihtiyaç bulunmaktadır.

DSİ ile "Savur çayının ıslahı " Proje çalışması (2011-Askıda)

Savur Çayının su seviyesinin düşüklüğü ve zemin yapısındaki deformasyonlar geleceğe yönelik ciddi endişeleri birlikte getirmiştir. İlçede yoğun bir şekilde kavak yetiştiriciliği gündemde olup, yazın sulama yapılabilmesi için kuyular açılmakta ve gün geçtikçe bu kuyulardaki su seviyesi düşmektedir.

Bölgenin yeraltı su seviyesindeki ciddi tehlikeler, bazı tedbirler almayı gerekli kılmıştır. Bu kapsamda, DSİ –Diyarbakır Bölge Müdürlüğü tarafından bir proje çalışması başlatılmış olup, Savur Çayının ıslahı ile ilgili 500 metrelik kısımda kamulaştırma çalışmaları nedeniyle ilerleme sağlanamamıştır.

Elektrik enerji kablolarının yeraltına alınma çalışmaları 1.Etap (Ağustos 2012 /Ağustos 2013)

Savur'un en önemli problemlerinin başında mevcut elektrik enerjisindeki verimliliğin düşüklüğü, sağlıksız iletim hatları gelmektedir. Elektrik enerjisinin iletimi konusunda ciddi problemler yaşanmaktadır. Tüm bu problemleri çözebilmek için TEDAŞ nezdinde yapılan girişimler ile 2012 yılında projelendirme çalışmaları, ihale süreci ise Aralık 2012 tarihinde tamamlanmıştır. I. etabın uygulamaları bitmiş olup, diğer etapların projelendirme çalışmaları sürmektedir.

Savur Kalesi Aydınlatma Projesi

2015 yılının Mart ayında "Savur Kalesi Aydınlatma Projesi" Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan onaylanmıştır. En yakın zamanda aydınlatma projesi işinin ihalesi yapılacaktır.

Turizm istatistikleri

Mardin iline yapılan ziyaretler hem GAP turları kapsamında hem de Mardin ilinin tarihi ve kültürel açıdan çekim merkezi olması sebebiyle yapılmaktadır. Savur ilçesi tek başına çekim merkezi oluşturmamaktadır. Mardin ve Savur'a kültür, inanç turizmi ve akrabalık ziyaretleri kapsamında ziyaretçi gelmektedir. Tur programlarında Savur gününbirlik ziyaret edilen bir noktadır, konaklama yapılmamaktadır.

GAP Bölgesine yılda 2 milyon 100 bin turist gelmektedir. Bunun 800 bini Şanlıurfa ilini ziyaret ederken 390 bin kişi Mardin'i de ziyaret etmektedir. Savur'a ilçe bazında gelen turist sayısı bilinmemektedir.

Sadece Savur olarak tur gezisi bulunmamaktadır. Savur'a Mardin tur paketi içinde gidilmektedir. Savur'u içeren Mardin tur paketini tur düzenleyen firmalardan bazıları: Folkloriz Turizm İstanbul, GeziciYAK İstanbul, Anı Tour İstanbul, Novitas Turizm İstanbul, Deepnature İstanbul, Tempo tur Ankara, Ves Turizm Ankara, Altınoluk Turizm Gaziantep, Mezopotamya Tur Şanlıurfa'dır.

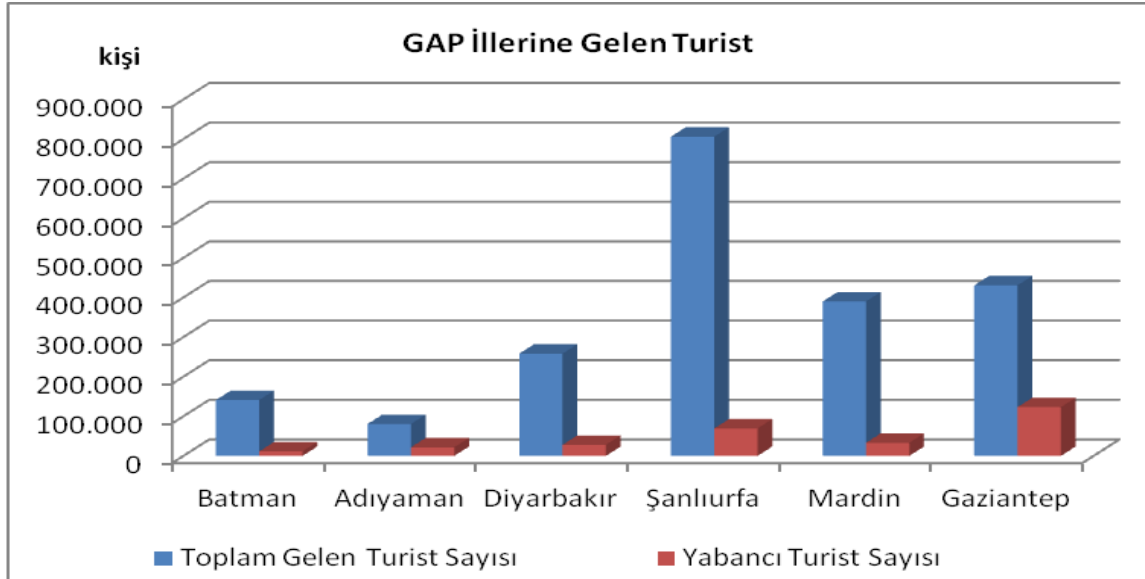
Tur firmaları genelde bahar ve sonbahar aylarında hafta sonları 2 günlük ve bayramlarda da 4-5 günlük turlar düzenlemektedir. Yılda ortalama 10-40 arasında tur düzenlenmektedir. Her tur düzenlemesinde kişi sayısı uçakla olursa 15-25 kişi arasında değişmekte, bayramlarda uzun süreli ve Ankara çıkışlı turlarda otobüs ile gidilirse 35-40 kişi arasında değişmektedir.

Tablo 7. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı (2014)

	Toplam Gelen Turist Sayısı	Yabancı Turist Sayısı
Batman	141.000	11.320
Adıyaman	80.548	21.720
Diyarbakır	258.206	27.895
Şanlıurfa	806.136	69.302
Mardin	389.875	33.000
Gaziantep	430.760	123.146
TOPLAM	2.106.525	286.383

Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

Grafik 1. GAP İllerinde Gelen Turist Sayısı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Tanıtım ve Markalaşma potansiyelleri

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan ve Savur'u da kapsayan TRC3 bölgesi, bilinen en eski kültürün doğduğu "Bereketli Hilal" diye adlandırılan coğrafyada, Mezopotamya topraklarında yer almaktadır. Köklü uygarlıklara ev sahipliği yapmış bu coğrafyanın verimli topraklarında yer alan TRC3 bölgesindeki Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illeri, Dicle Nehri'nin ve ona bağlı çayların bereketini, bölgeye hakim olmuş bir çok devletin tarihini ve kültürel mirasını, *İpek Yolu* üzerinde yer almanın imkanlarını bir arada barındırmasının yanı sıra, bir çok dinin ve topluluğun barış içinde bir arada yaşamasına imkan veren yeryüzündeki en değerli toprak parçalarından biridir (www.cekulvakfi.org.tr).

Bölge, özgün kentsel dokusuyla kültür turizminde yükselen bir destinasyon haline gelmekte, hem tarım ürünlerinin hem de yeraltı yer üstü zenginliklerinin işlenmesine dayalı olarak gelişmekte olan bir sanayiye sahiptir. Bu gelişmelere rağmen bölgenin sosyal göstergeleri Türkiye ortalamasının çok gerisinde kalmaktadır.

2023 Turizm Stratejisi'nde Kars ile birlikte Mardin "Marka Kent" olarak yer almıştır. 2008 yılında hazırlanan GAP Rekabet Gündemi Araştırması'na göre Mardin, turizmde hak ettiği yerde olmaktan çok uzaktır. Bu durum, sektörün dikey bağlantılarının olmamasından ya da zayıf olmasından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda "turizmde yeni yöresel, bölgesel, ulusal ve uluslararası işbirlikleri ve ağlar oluşturan projeler desteklenmelidir" denilmiştir. Bölge kalkınmasını sağlayacak, bölgelerarası kalkınmışlık ve refah seviyesi farklarını giderecek bölgedeki sosyal sorunları ve terör olaylarını giderecek temel konu gençlerin eğitilmesi ve istihdamının sağlanmasıdır .

GAP eylem planı önceliklerine göre, bölgenin turizm altyapısının iyileştirilmesi turizm çekim merkezlerinin oluşturulması turizm çeşitlendirilmesi yoluyla turizmin bölge ekonomisi içindeki payının artırılması hedeflenmektedir. Son yıllarda sadece ülkemizin değil tüm dünyanın ilgisini çekmeye başlayan, tarihi ve kültür yapısı ile UNESCO'nun "Dünya Mirası Kenti Listesine" girmeye aday olan Mardin'de, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2010 verilerine göre turizm yatırım belgeli 7.776, turizm işletme belgeli 11.246 tesis bulunmaktadır. Ancak minyatür Mardin olarak adlandırılan, birçok önemli tarihi merkeze giden yolların kesişim noktasında bulunan Savur ilçesinde turist turlarının ziyaret ettiği birçok turistik yapı bulunmasına rağmen, turistlere hizmet sağlayacak işletme sayısı sadece 5 tanedir ve bu işletmeler yeterli kapasitede değildir.

Bugüne kadar Savur'un tanıtımına yönelik aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir;

Savur Gezi Rehberi /Haritası (DFD 66 kapsamında 2012): Savur'a gelen turistlerin ilçe gezileri sırasında bilgilendirilebilmeleri için tanıtıcı bir rehber DİKA-Dicle Kalkınma Ajansı'nın destekleri ile hazırlanmıştır.

Kültürel Miras Eğitim Programı (Mayıs 2012): ÇEKÜL Vakfı'nın yürüttüğü "Kentler Çocuklarıdır" sloganıyla Tarihi Kentler Birliği üyesi kentlerde çocuklara yönelik olarak hazırlanan "Kültürel Miras Eğitim" uygulamaları 17/19 Mayıs 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

“ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi: Savur'daki çocuklara “ Kültür Elçisi” olarak yaşamlarına önemli bir değer katabilmek için Savur’un kalkınma çalışmalarına destek veren gruplar çeşitli eğitimler vermişlerdir. Bu eğitimlerde bilgilendirme çalışmalarının yanı sıra alan çalışmalarına da yer verilmiştir.

Savur Kent Müzesi/ Kültür Evi (DİKA Mali Destek Programı, 2013-2014): DİKA ile Savur’un turizme kazandırılması ile ilişkili yürütülen faaliyetler kapsamında sokak sağlıklılaştırma ile bir bütünlük oluşturan bir diğer proje; ilçe merkezinde bulunan tescilli binanın “Savur Kültür Evi-Müzesi” haline dönüştürülmesi projesidir. Savur’a gelen turistlerin ilçenin dokusunu, kültürünü, tarihini algılayabilmek ve anlatılabilmek amacı ile hazırlanan projede tanıtım mekânları ile birlikte bilgilendirme toplantılarının yapılabileceği alanlar da bulunmaktadır.

Savur’un Cittaslow Belediyeler Birliği’ne üyeliği konusu: 2015 yılı içinde yapılacak başvurunun kabul edilmesi ile birlikte Savur’un Turizm açısından tanıtımı ve Markalaşması yönünde önemli gelişmeler sağlanacaktır.

Proje kapsamında yapılan literatür taraması, alan çalışmaları, paydaş görüşmeleri ve toplantıları ile Savur ve bağlantı noktası Dereiçi köyü için gerçekleştirilebilecek turizm türleri olarak tarih ve kültür turizmi, doğa turizmi, inanç turizmi potansiyeli öne çıkmaktadır.

Tablo 8. Turizm Çeşitleri ve Potansiyelleri

Tarih ve Kültür Turizmi:	İnanç Turizmi:	Doğa Turizmi:
<ul style="list-style-type: none"> • Taş işçiliği • Özgün mimarisi • Özgün kentsel dokusu • Savur Kalesi • Çamaşırhaneler (Hacı Abdullah Bey, Meydan, Necmettin Kaya, Ömer Bey, Hamza Ağa, Mehmet Tefvik) • Değirmenler (Asım Fidan, Besim Bey, Hüsnü, Pir İsa , Temir Bey) • Geleneksel Evler (Abdüllatif Özbek Evi, Hacı Bey Köşkü, Bahattin Erdem Evi, Enver Aras Evi, Asım Fidan Evi, İsmail Kaymaz Evi, Hakkı Aytaç Evi, Necmettin Kaya Evi, Adnan Kaya Evi) • Meydan Çeşmesi • Bağcılık - şarapçılık 	<ul style="list-style-type: none"> • Savur Eski Cami • Savur Ulu Cami • Sitti Legliye Türbesi • Şeyh Muhammed Bahaddin Türbesi • Şeyh Abdulhalim Türbesi • Mor Yuhanna Kilisesi • Mor Mete Kilisesi • Dereiçi Köyü Protestan Kilisesi • Mor Abay Şapeli • Mor Abay Manastırı • Mor Dimet Manastırı • Mor Theoduto Manastırı 	<ul style="list-style-type: none"> • Dağlık alanlar • Savur Çayı • Vadiler • Mağaralar

2.2.1.2. Tarihi Araştırma

2.2.1.2.1. Planlama Alanının Tarihsel Gelişimi

Savur kenti, ticaret yolları ve geçitlerin bulunduğu Midyat platosunun kuzeybatı ucundadır. Yerleşme, tarihte bilinen en eski uygarlık merkezlerini barındıran Mezopotamya Bölgesi'nin kuzeyinde, çok önemli kültürlerin, dinlerin, dillerin kesiştiği ve birbirini etkilediği bir coğrafyada kurulmuştur (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

Yukarı Mezopotamya'nın bir parçası olan ilçe, Tur Abdin bölgesinin batısında yer almaktadır. Tur Abdin; batıda Mardin, kuzeyde Hasankeyf, doğuda Cizre ve güneyde Nusaybin sınırları içinde kalan bölgenin adıdır (Aydın vd., 2000).

Mardin iline bağlı bir ilçe olan Savur, il merkezine 47 km uzaklıktadır. Yerleşim düzeni, mimarisi başta olmak üzere birçok yönden Mardin'le benzerlik göstermektedir (Yaşayan Tarih Mardin, 2000).

Savur kelimesi, Süryanice 'Savro' sözcüğünden türemiştir. Savro boyun anlamındadır. Süryanice'de Savro, Arapça da Savr olarak geçmektedir (Akyüz, 1998). Bir başka kaynağa göre, Kumuk Türkleri'nce kurulan Savur, Şuara adıyla da anılmış, Süryaniler ise kente Suara adını vermişlerdir (Yurt Ansiklopedisi, 1983).

Yukarı Mezopotamya'yı Yukarı Dicle Havzasına ve dolayısıyla Antik Çağların ve Ortaçağın maden kaynaklarına bağlayan geçit noktası Savur'dur. Bu nedenle hem Antik Çağlarda hem de Ortaçağda stratejik bir nokta olarak bölge hâkimiyetini elinde tutmak isteyenler için mutlaka ele geçirilmesi gereken bir kale olmuştur (Ayaz, 2003).

Savur'un da içinde bulunduğu Mezopotamya halkı 1. yüzyıldan başlayarak 4. yüzyılın sonlarına doğru putperestlikten soyutlanmış ve Hıristiyanlığı kabul etmiş, bölgede birçok kilise inşa edilmiştir. Savur'un merkezinde ve bugün cami olarak kullanılan bir kiliseyle, Killit (Dereçi) Köyü'nde Mor Yuhanun Kilisesi, Mor Abay, Mor Theoduto, Mor Şabay ve Mor Dimet Manastırları bunlardandır (Akyüz, 1998).

Kaleler imparatoru olarak da bilinen Doğu Roma İmparatoru Justinianus tarafından Sauras (Savur)'da bir kale inşa edilir (Honigmann, 1970). Günümüzde Savur şehrinin eteğine kurulan tepenin zirvesindeki yıkık haldeki kale kalıntılarının bir kısmı bu döneme ait olmalıdır. Aramice/Süryanice olan "Tûr Abdin" ismi muhtemelen Süryanice "Tûr (Dağ) Abdin (Kullar/İbadet edenler) anlamına gelmektedir. Bu ad M.S. VI. Yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanılmış olmalıdır (Mor İgnatios I. Afrem).

Müslümanlığın bölgede yayılışı Halife Ömer dönemindedir. Mardin ve yöresi 990 yılında Mervanilerin, 1085 yılında Selçukluların, 1105 yılında Artukluların, 1401 yılında Akkoyunluların ve 1515 yılında Osmanlıların eline geçmiştir (Ayaz, 2003). İlk döneme ait Osmanlı düzenlemelerine göre Savur nahiyesi, 1518'de Mardin Kazası'na bağlıdır. 1530'da Savur'un kazaya dönüştüğü görülmektedir (Aydın vd., 2000). Savur ilçesi belediye teşkilatı ise 1884 yılında kurulmuştur.

Dereçi köyü tarihsel olarak birçok medeniyete ve dine ev sahipliği yapmıştır. Üç Hristiyan mezhebin kilisesini bir arada bulundurması ile eşsiz bir yapıya sahip küçük bir köydür. Hali hazırda köyün büyük bir kısmı boşalmış sadece üç aile ikamet etmektedir.

1869 tarihinde ilk defa yayımlanan Diyarbakir Salnamesi' ne göre Savur, Midyat kazasına bağlı bir nahiyedir. Savur'un XX. yüzyılın başında Diyarbakir eyaletine bağlandığı görülmektedir. Bu tarihlerde Diyarbakir 35 sancaktan oluşurken, merkez sancağı, aralarında Savur'un da bulunduğu 22 kazadan oluşmaktadır. 1905 Diyarbakir Salnamesi verilerine göre, Savur'da 1 cami, 1 mescit, 3 kilise, 1 medrese, 6 Müslüman okulu, 1 Hristiyan okulu bulunmaktadır (Aydın vd., 2000).

Fotoğraf 11. Savur'un uzaktan görünümü 2014

Fotoğraf 12. Savur'un görünümü 2014

Şekil 12. Anıtsal ve Sivil Mimari Örnekleri

Kaynak: KAİP, 2015

Şekil 13. Savur Kalesinin Tescil Sınırı

Kaynak: KAİP, 2015

Mekânsal gelişim süreci incelendiğinde;

- Romalıların bugün 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı statüsüne sahip Savur Kalesi ve çevresinde yerleştikleri,
- Sasanilerin Savur'un güney istikametinde Savur Kalesine sınır düzlük alana doğru kaydıklarını,
- Artukluların, Sasanilerin yaşadığı alanın güney ve doğu kısmına doğru bir açılım sağladığını, Osmanlılar döneminde Artuklular dönemindeki kentsel gelişme istikametinin aynı şekilde devam ettiği,
- Cumhuriyet döneminde ise yerleşim alanının şehrin ana caddelerinden Vatan ve Cumhuriyet caddeleri boyunca lineer bir gelişme sergilediği görülmektedir (Bkz. Harita 4).

Harita 4. Savur'da Mekânsal Gelişim Analizi

Kaynak: KAİP, 2015

2.2.1.2.2. Planlama Alanının Kentsel Tasarım Özellikleri

İlçenin kent dokusu, karşılıklı iki tepenin çevresindeki yerleşim alanından oluşmaktadır. Topografyaya göre biçimlenmiş sokaklar, çarşı, meydan, sosyal ve kamu yapıları, konaklar, evler geleneksel yerleşim düzeninin özgün değerlerini yansıtmaktadır. Bölgenin coğrafik özellikleri ile aşiret sistemine dayanan toplumsal yaşam, kentin biçimlenmesindeki en önemli iki etmenddir. Günümüzde de varlığını hissettiren bu etmenler, kentsel ve kültürel sürekliliğin ana dayanağıdır. Geleneksel kent dokusu içindeki konaklar ve evler topografya, malzeme, yapım tekniği, kültürel değerler gibi bölgesel etkenlerin yanında Türk – İslam aile yapısı, endüstri öncesi şehrin nitelikleri gibi genel etkenlerin belirleyiciliğinde oluşmuştur. Köklü bir geçmişi olan bugünkü nüfus, günümüzde de varlığını devam ettirerek, bölgenin özgün niteliğini tanımlar durumdadır. Bu süreklilik geleneksel yaşam biçiminin korunması ve sürdürülebilirliğini de beraberinde getirmiştir (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

Kuzeydeki tepenin üstünü kuşatan, ancak günümüze ulaşan kısımları kalıntıdan ibaret olan Savur Kalesi'nin sardığı alanın, ilk yerleşim bölgesi olduğu düşünülmektedir. Kentin ileri gelen ailelerinin ifadesine göre, Bağdat'tan gelen ve bu bölgede yerleşik düzene geçen aşiretlerin önde gelenlerinin kalenin hemen altına yaptırdığı konakla, kentin gelişim evresi başlamıştır.

Birkaç yıl sonra da, karşı tepede altı yılda tamamlanan ve ilçede önemli bir nüfuzu bulunan ailenin konağı inşa edilmiştir. Dört katlı olan bu konaklar, savunmaya yönelik sırtlarını tepelere dayamaktadır. Kendilerine bağlı aşiret üyeleri de konakların çevresinde güç gösterisi yapacak şekilde evler ve konaklar yaptırmışlardır (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

Savur, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin mimari özelliklerini büyük ölçüde yansıtmaktadır. Türk evini plan özelliklerine göre dörde (sofasız, iç sofalı, dış sofalı, orta sofalı) ayıran Eldem, yerel özelliklere göre yedi bölgeye ayırmıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi de bunlardan biridir (Eldem, 1984). Bu evlerde tasarımı en çok etkileyen, yazları 40-45 dereceye varan sıcak iklimdir. Köklü Mezopotamya geleneği ve İslam kültürünün etkisiyle gelişen serin, avlulu, içe dönük ev tipleri bölgede yüzlerce yıl uygulanmıştır. Düz damlar, kalın duvarlar, tonoz ve kemer sistemi İran etkisini belirlerken, avlu ve avluya bakan üst kattaki dış sofa sistemiyle oda iç düzeni, Osmanlı Dönemi'ndeki köklü oluşumun etkisini vurgulamaktadır. Ayrıca Güneydoğu Anadolu evlerinin plan tiplerinde avlu etrafında çevrelenen odalar, aynı yöredeki eski Anadolu konut tiplerinde de görülebilmektedir (Sözen ve Eruzun, 1992).

Güneydoğu Anadolu'da anıtsal özelliklere sahip bir taş mimari geleneği mevcuttur. Bu geleneğin Helenistik, Roma, Hıristiyan ve erken İslam dönemlerinde önemli örnekleri vardır. Haçlılar döneminde de kısa bir etkileşim söz konusudur. Kuban, Güneydoğu Anadolu konut mimarisinin, Kuzey Suriye ile ortak kültürün ve taş konut mimarisinin etkisinde oluştuğunu belirtmiştir (Kuban, 1995).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde konut mimarisini en iyi yansıtan yerlerin başında Diyarbakır, Urfa ve Mardin gelmektedir. Bu yerleşim yerlerinde bazı yerel farklar yanında belirgin ortak özelliklere de rastlanılmaktadır. Dışa kapalı, içe dönük avlulu plan düzeni, yığma yapım tekniği, taş malzeme, düz dam vb. ortak mimari özelliklerdir. Bu bölgedeki geleneksel evlerin oluşumunda etkili olan diğer etmenler, aile yapısı, dini yapı, ekonomik yapı ve kültürel etkileşimdir.

Savur'un geleneksel kent dokusu ve konut mimarisinin oluşumuyla en fazla benzerlik gösteren yerleşim yeri Mardin'dir. Geleneksel Mardin evlerinin oluşumundaki en önemli etmenler ise, içinde bulunduğu bölgenin iklim ve topografyasıdır. Kentin topografik yapısı, konutun kütsel biçimlenmesinde mevsimlik kullanımı ön plana çıkarmazken, eğimli arazide tek yöne doğru (güney) yönelme zorunluluğunu getirmiştir. Kentin sınırlı bir alanda gelişmek zorunda kalışı, yatayda yayılma yerine, düşeyde katları kullanan bir tasarım anlayışının tercih edilmesine neden olmuştur. Harem-selamlıklı ev düzeni, yüksek taş duvarlarla sokaktan ayrılmış avlu ve teraslar, büyük merkezli mutfaklar genel plan özelliklerini yansıtmaktadır. Belli mekânların tekrar edilmesiyle evin büyütüldüğü görülmektedir. Evlerin, kapalı ve yarı açık mekânları kare ya da kareye yakın bir modül veya tekrarından oluşmaktadır. Yapılar güneye yönlendiğinden cephelerde bu yön önem kazanır. Planlamayı yönlendiren yaşama birimi, eyvan ve revak gibi ana mekânlar, genellikle konutların güney cephesinde toplanmıştır. Hiçbir yapı birinci kattan itibaren bir diğersinin önünü kesmediği gibi pencereler de birbirini görmez (Alioğlu, 2000).

Savur'da kafeler; mevsimlik çalışan türdendir. Savur girişindeki derenin kenarında kışın kapalı olan, baharla birlikte hizmete açılan; açık, yarı açık ve kapalı oturma yerlerine sahip kafeler bulunmaktadır. Bunlar, alabalık ve ızgara çeşitleri ile yemek imkânı sunan mekânlardır.

2.2.1.2.3. Yerleşimin Oluşumunda Etkili Doğal, Çevresel ve Fiziki Özellikler

Savur geleneksel kent dokusu, karşılıklı iki tepenin yamaçlarındaki yerleşim alanlarından oluşmaktadır. Kalesi, topografyaya göre biçimlenmiş sokakları, çarşısı, sosyal ve kamu yapıları, konakları ve evleri geleneksel yerleşim düzeninin özgün değerlerini yansıtmaktadır. Dağlık bir bölgede kurulmuş olan ilçenin batısını sınırlayan çevre yolunun altından Savur Çayı geçmektedir. Derenin hayat verdiği ovalar, yeşillikler ve ormanlarla kaplıdır. Kuzeydeki tepenin üstünü kuşatan, ancak günümüze sadece kalıntıları ulaşan Savur Kalesi'nin sardığı alanın, ilk yerleşim bölgesi olduğu düşünülmektedir (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

Mardin ilinin kuzeyinde bulunan ilçe, Mardin Eşiği'nin sonu olan tepe il kuzey tarafındaki doğal kale kayalığı arasında bir deveboynu teşkil eden sırtın üstü ve yan yüzeyleri arasında kurulmuştur¹.

İlçe, il merkezine 47 km² uzaklıkta olup 1049 km² yüz ölçümüne sahiptir. Denizden yüksekliği 925 m'dir². İlçenin kuzeyinde Diyarbakır'ın Bismil ilçesi, güneyinde Mardin il merkezi, Ömerli ilçesi, doğusunda Midyat ve Batman'ın Gercüş ilçesi, batısında Mardin'in Mazıdağı ilçesi ve Diyarbakır'ın Çınar ilçesi yer almaktadır³. 2007 yılındaki nüfus sayımına göre ilçe merkezinin nüfusu 8942 kişidir. İlçeye bağlı 3 belde (Sürgücü, Pınardere, Yeşilalan) ve 37 köyün toplam nüfusu 27124 kişidir⁴.

İlçede karasal iklim hüküm sürmektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve serttir. Gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkları belirgindir. Savur'da karasal iklim hakim olduğundan

¹ Anonim, "Savur", *Ana Britannica Ansiklopedisi*, XVIII, İstanbul, 1987, 134; "Savur", *Türkiye'de Beldeler Turizim*, İstanbul, 1983, 2.

² Anonim, *Mardin*, İstanbul, 1998, 292.

³ Anonim, "Savur", *Ana Britannica Ansiklopedisi*, XVIII, İstanbul, 1987, 134.

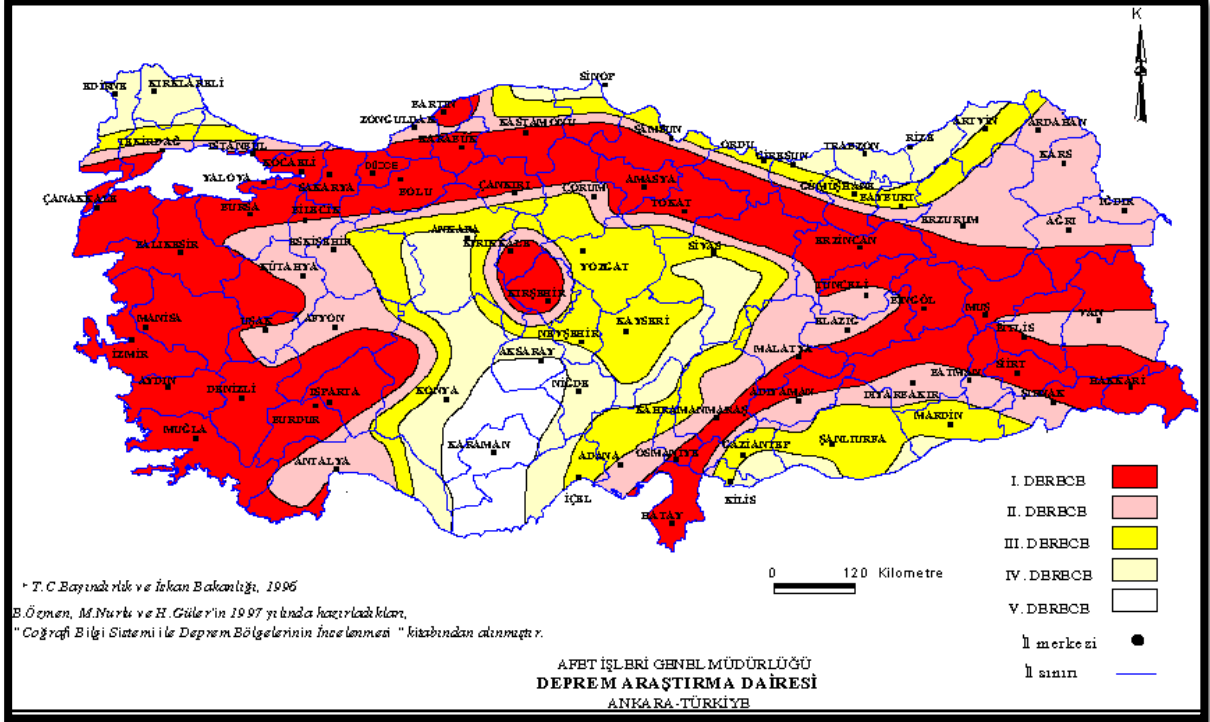
⁴ <http://tuikapp.tuik.gov.tr>

sonbahar ve bahar ayları turizm açısından tercih edilen aylardır. Halkın geçim kaynağı hayvancılık ve tarımdır⁵. İlçe toprakları oldukça engebeldir.

Türkiye Deprem Bölgeleri Haritasına göre Mardin ilinin depremsellik durumu Harita 5'de verilmektedir.

Harita 5. Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası

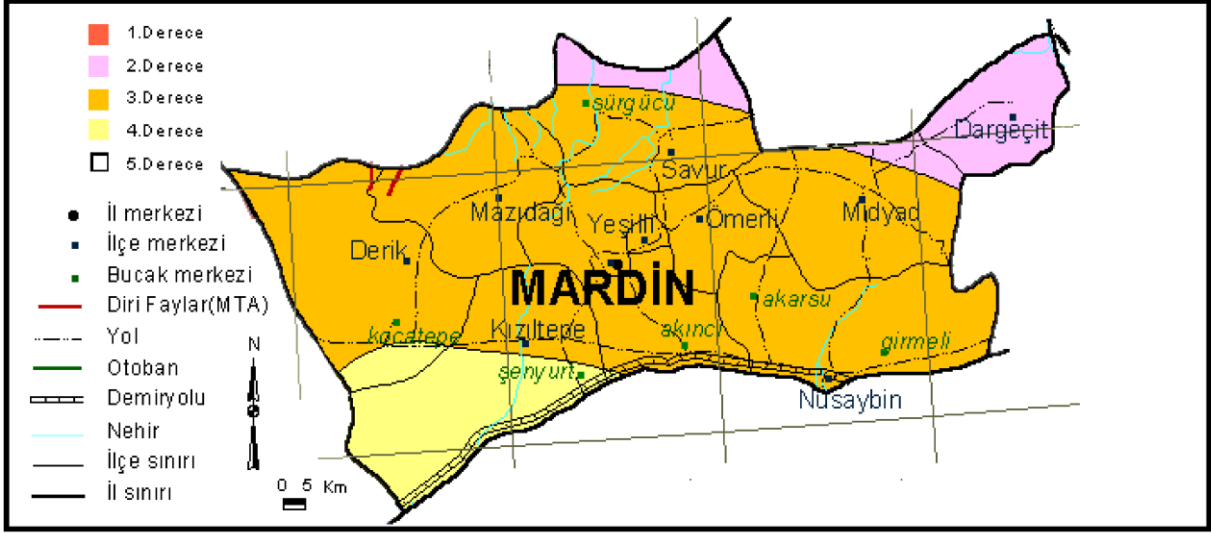

Kaynak: www.deprem.gov.tr

Mardin ilinde, kuzeyde bulunan ve II. Derece deprem kuşağında yer alan küçük iki kesim dışında il genel olarak az tehlikeli bölgede yer almaktadır (Harita 6). Bu alanda Dargeçit ilçesi bulunmaktadır. Derik, Mazıdağı, Yeşilli, Savur, Ömerli, Midyat, Kızıltepe ve Mardin Merkez ilçeleri III. Derece deprem kuşağında yer almaktadır. İlin güneybatı kesiminde ise bir bölüm arazi VI. Derece deprem kuşağında bulunmaktadır (GAP Bölgesi Turizm Master Planı, 2011).

⁵ Anonim, "Savur", *Yeni Rehber Ansiklopedisi*, XIII, İstanbul, 1994, 257.

Harita 6. Mardin İli Deprem Durumu

Kaynak: Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2010

Yerleşmenin en yüksek noktası ilçe merkezinin güneydoğusunda yer alan ve yüksekliği 1160 m'ye ulaşan Ziyarettepe'dir⁶. En önemli akarsuları Savur ve Şeyhan (Sürgücü) çaylarıdır. İlçenin batısında, kuzey – güney doğrultusunda geçen Savur Çayı'nın uzunluğu 80 km olup Mazıdağı'ndan kaynağını alır ve kuzeye doğru akarak Bismil'in 20 km doğusunda Dicle nehrine dökülür.⁷ Merkezde Safa (Devlet), Seydin (Evren), Kaplan (Gazi) adlarıyla üç mahalle ve Cumhuriyet adı verilen bir cadde vardır.

⁶ Anonim, "Savur", *Türk Ansiklopedisi*, XXVIII, Ankara, 1980, 183.

⁷ Anonim, , "Savur", *Yeni Yurt Ansiklopedisi*, XIII, İstanbul, 1985, 5805.

Şekil 14. Savur Merkez Uydu Görüntüsü

Kaynak: Google Earth

Kuzeydeki tepenin üstünü kuşatan, ancak günümüze ulaşan kısımları kalıntıdan ibaret olan Savur Kalesi'nin sardığı alanın, ilk yerleşim bölgesi olduğu düşünülmektedir. Kentin ileri gelen ailelerinin ifadesine göre, Bağdat'tan gelen ve bu bölgede yerleşik düzene geçen aşiretlerin önde gelenlerinin kalenin hemen altına yaptırdığı konakla, kentin gelişim evresi başlamıştır.

Geleneksel kent dokusunun en belirgin özelliği, organik düzendeki sokaklardır. Topoğrafyanın etkisinin büyük olduğu sokaklarda, önceden düzenlenmiş bir biçimlendirme yoktur. Doğal süreçte, yapıların parselde oturmasından sonra geriye kalan alanlar sokakları oluşturmuştur. Yerleşime bağlı olarak doğu-batı, kuzey-güney ve ara yönlerde gelişen sokaklar, her iki tepenin yamaçlarına dik, paralel, kıvrımlı olarak ilerlemekte, yer yer bazı düz alanlarda birleşmektedir. Yamacın alt yönünde birbirine paralel iki caddenin yer yer bağlandığı dik sokaklar Mardin'de olduğu gibi basamaklandırılmıştır. Bazıları da eğimin fazlalığından adeta merdivene dönüşmüştür (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

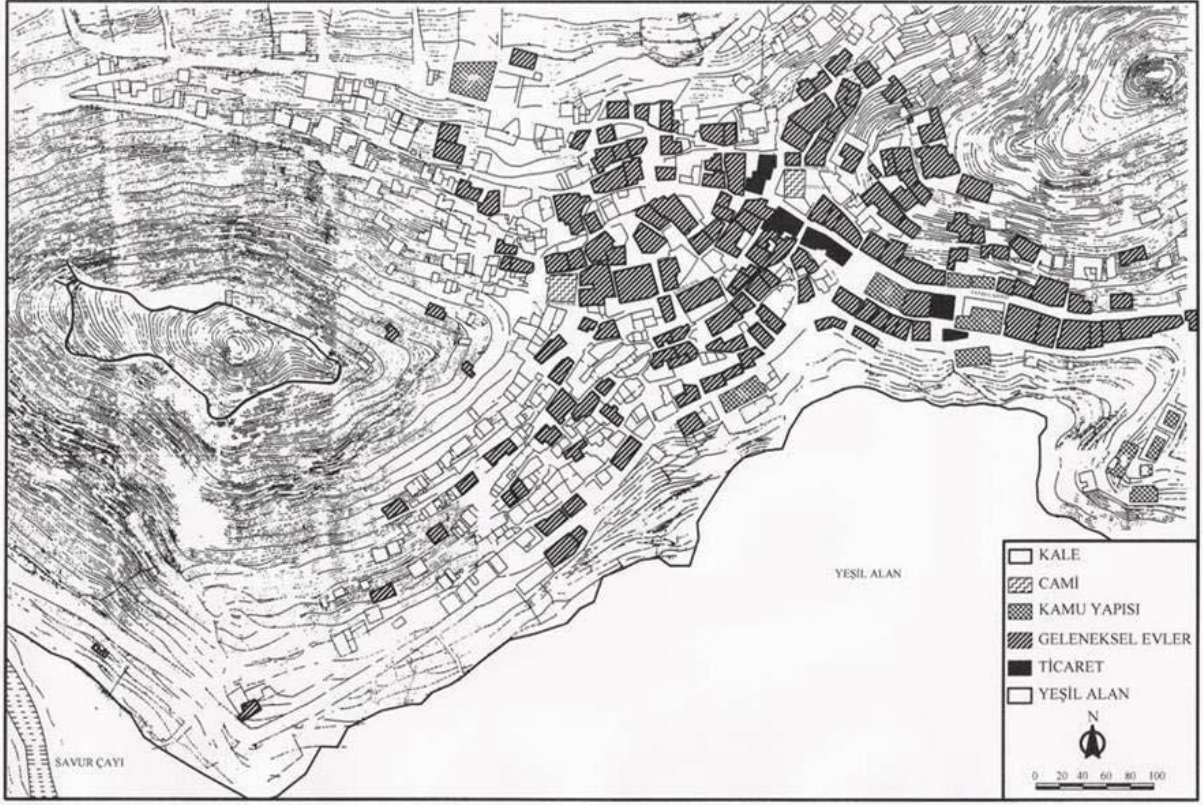
Geleneksel yaşamın ağır bastığı kentte, at ve eşeklerle taşımacılık günümüzde de devam etmektedir. Savur'da, genişliği 1.80 m ile 5.30 m arasında değişen sokakların bir kısmı – özellikle geniş olanları günümüzde özgün dokusuyla uyum göstermeyen kilitli parke taşıyla kaplanmıştır. Geriye kalanları da doğal taş zemin ve toprak olarak bırakılmıştır (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

Konakların ve büyük evlerin çevresinden geçen sokakların kesişme noktalarında, meydan olarak nitelendirilebilecek alanlar bırakılmıştır. Bu alanlarda odun kesme, tandırlarda ekmek pişirilmesi vb. işler yapılmaktadır. Kentin yerleşim alanı, bazı alanlarda yoğun ve sıkışık bir görünümde dir. Kuzey-güney doğrultusunda gelişen kent bütünü önceden planlanmamış, ihtiyaç oldukça yeni evler eklenmiştir. Savur'da, alt katında iki sokağı birbirine bağlayan bir geçit bırakıldıktan sonra, üstüne oda yapılan (abbara) bir yapı örneği de bulunmaktadır (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

Her iki tepenin üst noktalarından itibaren çevreye kıvrımlar halinde yayılan dokuda, konak ve büyük evlerin parselleri adalar şeklinde düzenlenmiştir. Diğer evler, ara parsel, tek yönden bitişik köşe parsel, çift yönden bitişik köşe parsel veya topografyayla sınırlandırılmış parseller üzerine oturmuşlardır. Savur merkezde dini mimari örneği olarak iki cami ve bir türbe bulunmaktadır. Camilerden biri Kalenin bulunduğu tepenin yamaçlarında, Gazi Mahallesi'nde yer alan Eski Cami, diğeri ise çarşının kuzeyinde Devlet Mahallesi'nde bulunan Yeni Cami'dir. Eski Cami, bölgede uzun süre yaşayan Süryanilere ait bir kilise iken, Artuklular döneminde camiye çevrilmiştir (Yıldız, 2003).

Sitti Legliye Türbesi ise ilçenin doğusunda bulunan mezarlıkta yer almaktadır.

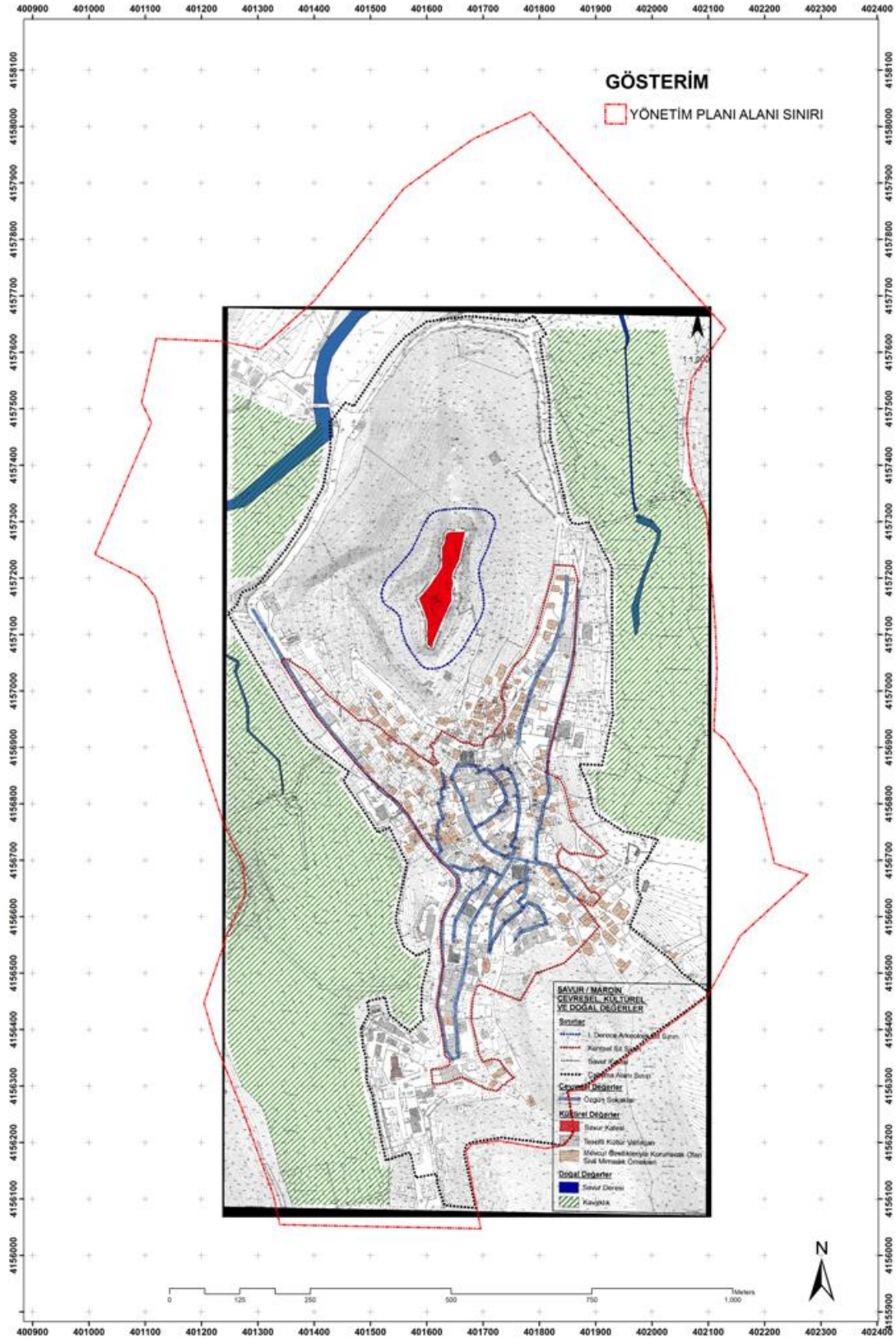
Şekil 15. Savur Geleneksel Kent Dokusu

Kaynak: Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006

Harita 7. Savur Çevresel, Kültürel ve Doğal Değerler Haritası

Kaynak: KAİP, 2015

2.2.1.2.4. Kültürel Değerler (Anıtsal Yapılar, Sivil Yapılar, Dini Yapılar vs.)

Mardin ilinde 133 arkeolojik ve 4 kentsel sit alanı olmak üzere 137 sit alanı ve 1110 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır (Tablo 4-5).

Tablo 9. Mardin Sit Alanları

MARDİN İLİNDE YER ALAN SİT ALANLARI	
Arkeolojik Sit Alanı	133
Kentsel Sit Alanı	4
TOPLAM	137

Kaynak: kulturvarliklari.gov.tr

Tablo 10. Mardin Taşınmaz Kültür Varlıkları

MARDİN İLİNDE YER ALAN TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI	
Sivil Mimarlık Örneği	811
Kalıntılar	7
Dinsel Yapılar	152
Kültürel Yapılar	69
İdari Yapılar	15
Askeri Yapılar	3
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	30
Mezarlıklar	23
TOPLAM	1.110

Kaynak: kulturvarliklari.gov.tr

Savur

Savur ilçesinde ise Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 18.09.2014 tarih ve 2487-2488 sayılı kararları ile Hisarkaya Köprüsü ve Hacı Ahmet Ağa Köprüsünün 'Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı' olarak tescil edilmesi ile birlikte Taşınmaz Kültür Varlıkları sayısı toplamda 180'e ulaşmıştır. Savur ilçesinde yer alan Taşınmaz Kültür Varlıkları Tablo 11'de verilmektedir.

Savur İlçesinde 4 adet Çamaşırhane , 3 adet Tarihi Köprü, 151 adet konut, 3 adet cami, 5 adet kilise, 4 adet çeşme, 4 adet değirmen, 2 adet han, 1 adet mağara kaya evi, 1 adet manastır, 2 adet ziyaret olmak üzere toplamda 180 adet taşınmaz kültür varlığı vardır.

Tablo 11. Savur İlçesi Sit Alanları ve Taşınmaz Kültür Varlıkları

SAVUR İLÇESİNDE YER ALAN TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI	
Çamaşırhane	4
Tarihi Köprü	3
Konut	151
Camii	3
Kilise	5
Çeşme	4
Değirmen	4
Han	2
Mağara kaya evi	1
Manastır	1
Ziyaret	2
TOPLAM	180

Kaynak: Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, 2014

Savur Yönetim Planı Alanı sınırları içinde 1 adet Kentsel Sit Alanı (Savur Kent Merkezi) ve 1 adet Arkeolojik Sit Alanı (Savur Kalesi) bulunmaktadır.

Kentsel Sit Alanı (Savur Kent Merkezi): 10–11.7.1986 tarihlerinde Ankara Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nda yapılan toplantıda 2497 karar no, 10.07.1986 tarihli karar ile Kentsel Sit Sınırı ve Koruma ve Uygulama Koşullarına ilişkin kararlar alınmıştır. Ekim 2008 tarihlerinde Savur'da yapılan yerinde gözlemler sonucunda Kentsel Sit Alanı genişletilmiş ve 23.10.2008 tarih ve 1819 sayılı kurul kararı ile tescil edilmiştir (KAİP, 2015).

Arkeolojik Sit Alanı (Savur Kalesi): 10–11.7.1986 tarihlerinde Ankara Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nda yapılan toplantıda 2497 karar no, 10.07.1986 tarihli karar ile Savur Kalesi çevresinde 1.Arkeolojik Sit Sınırı ve Koruma ve Uygulama Koşullarına ilişkin kararlar alınmıştır (KAİP, 2015).

Savur Yönetim Planı Alanı sınırı içinde bulunan tescilli yapıların listesi ve Grup I – II durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Yapı Grupları; Yapılar, kendi başlarına bir tarihi ve estetik değer taşımaları ya da kentlerin tarihi kimliğini oluşturan kentsel sitler, sokaklar ve silüetlerin öğeleri olarak iki gruba ayrılmıştır:

1. Grup Yapılar: Toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde tarihsel, simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılardır.

2. Grup Yapılar: Kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan kültür varlığı niteliğindeki yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılardır.

Tablo 12. Savur Yönetim Planı Alanı Tescilli Yapı Listesi

No	Adı	Adres	Ada	Parsel	Kurul Kararı	Türü
1.	Çamaşırhane	Aynkasri Mevki	140	24	22.04.1994/1439	I. Grup
2.	Konut	Devlet Has. Eflatun Sok. No:20-3			10.07.1986/2497	II. Grup
3.	Konut	Devlet Has. Eflatun Sok. No:12/E			10.07.1986/2497	II. Grup
4.	Konut	Devlet Has. Eflatun Sok. No:12/D			10.07.1986/2497	II. Grup
5.	Konut	Devlet Has. Yediveren Sok. No:1	259	211-212-214-215-216-217	10.07.1986/2497	II. Grup
6.	Konut	Devlet Has. Yediveren Sok. No:1	259	182-207	10.07.1986/2497	II. Grup
7.	Konut	Devlet Has. Çiçek Sok. No:1	259	175	10.07.1986/2497	II. Grup
8.	Konut	Devlet Has. Eflatun Sok. No:6	259	179	10.07.1986/2497	II. Grup
9.	Konut	Devlet Has. Yediveren Sok. No:12	259	80	10.07.1986/2497	II. Grup
10.	Konut	Devlet Has. Leylak Sok. No:1	240	2	10.07.1986/2497	II. Grup
11.	Konut+ Kabaltı	Gazi Mah. Yasemin Sok.No:9	240	1-2	10.07.1986/2497	II. Grup
12.	Konut	Gazi Mah. Yasemin Sok.No:7		1	10.07.1986/2497	II. Grup
13.	Konut	Gazi Mah. Yasemin Sok.No:5	236	1-2	10.07.1986/2497	II. Grup
14.	Konut	Gazi Mah. Kasımpatı Sok.No:3-5	207	14-15	10.07.1986/2497	II. Grup
15.	Konut	Gazi Mah. Orkide Sok.No:9	206	5-6	10.07.1986/2497	II. Grup
16.	Ulu Camii	Savur Merkez	117	1-2	12.01.1979/A-1484	I. Grup
17.	Konut	Gazi Mah. Kasımpatı Sok.No:3	206	4	10.07.1986/2497	II. Grup
18.	Konut	Gazi Mah. Reyhan Sok. No:2	201	2-3	10.07.1986/2497	II. Grup
19.	Konut	Evren Mah. Pembegül Sok.2-2b	118	1	10.07.1986/2497	II. Grup
20.	Kurtuluş Camii	Gazi Mahallesi	117	13-14	10.07.1986/2497	I. Grup
21.	Yeni (Ulu) Camii	Devlet Mahallesi	117	1-2	10.07.1986/2497	I. Grup
22.	Savur Kalesi		113-308	3-37	10.07.1986/2497	I. Der. Ark Sit

23.	Mor Yuhanun Kilisesi	Dereçi (Kılıt)			30.03.2007/356	I. Grup
24.	Konut	Gazi M. 302 Sok. No: 19/1,19/2	315	4	26.06.2007/442	II. Grup
25.	Konut	Gazi M. 302 Sok. No: 3/1,3/2	205	1-2	26.06.2007/442	II. Grup
26.	Konut	Gazi M. 302 Sok. No: 1/2	317	5	26.06.2007/442	II. Grup
27.	Konut	Devlet M. 165 Sok. No: 8	219	1-2	26.06.2007/442	II. Grup
28.	Konut	Emine Perviz Erdem C. No: 25	220	1	26.06.2007/442	II. Grup
29.	Konut	Devlet M. 161 Sok. No: 32	307	17	26.06.2007/442	II. Grup
30.	Konut	Devlet M. 161 Sok. No:13	307	?	26.06.2007/442	II. Grup
31.	Çamaşırhane	Devlet M. 121 Sok. No:1		90	26.06.2007/442	II. Grup
32.	Aynmeydan Çeşmesi+Konut	Devlet M. 161 Sok.	235	1	26.06.2007/442	I. Grup
33.	Ziyaret	Devlet M. 121 Sok. Mezarlık İçi	236	4	26.06.2007/442	I. Grup
34.	Konut+İş Yeri	Devlet M. M. Nezih Erdem C. No: 8	210	1	26.06.2007/442	I. Grup
35.	Konut	Devlet M. M. Nezih Erdem C. No: 3	209	8	26.06.2007/442	II. Grup
36.	Konut	Devlet M. 108 Sok. No: 2	209	9	26.06.2007/442	II. Grup
37.	Han	Devlet M. 108 Sok. No:9	241	1	26.06.2007/442	II. Grup
38.	Konut	Devlet M. 108 Sok. No: 7	209	1	26.06.2007/442	II. Grup
39.	Konut+İş Yeri	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No: 56	241	10	26.06.2007/442	II. Grup
40.	Konut+İş Yeri	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No: 51	211	1	26.06.2007/442	II. Grup
41.	Konut+İş Yeri	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No: 36	212	1	26.06.2007/442	II. Grup
42.	Konut	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No: 35	212	2	26.06.2007/442	II. Grup
43.	Konut	Devlet M. Zeynel Abidin Erdem C. No: 28	213	1	26.06.2007/442	II. Grup
44.	Konut	Devlet M. Mehmet	213	2	26.06.2007/442	II. Grup

		Sait Erdem C. No:27				
45.	Konut	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No:25	244	4	26.06.2007/442	II. Grup
46.	Konut	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No:23	244	8	26.06.2007/442	II. Grup
47.	Konut	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No: 22	247	5	26.06.2007/442	II. Grup
48.	Konut+İş Yeri	Devlet M. Mehmet Sait Erdem C. No: 10-12	253	10	26.06.2007/442	II. Grup
49.	Konut	Devlet M. 125 Sok. No:4	130(113)	40-6	26.06.2007/442	II. Grup
50.	Konut	Devlet M. 117 Sok. No:6	321	1	26.06.2007/442	II. Grup
51.	Konut	Devlet M. Hacı Bekir Yavuz C. No:106	311	16	26.06.2007/442	II. Grup
52.	Konut	Evren M. Emine Perviz Erdem C. No:49	311	17	26.06.2007/442	II. Grup
53.	Konut	Devlet Mah.Beyaz Gül Sok.	204	1	24.06.2008/1611	II. Grup
54.	Konut	Devlet Mah.Beyaz Gül Sok.	204	7	24.06.2008/1612	II. Grup
55.	Konut	Gazi Mah.	117	4-5	24.06.2008/1613	II. Grup
56.	Konut	Gazi Mah.	117	5	24.06.2008/1614	II. Grup
57.	Konut	Gazi Mah.	117	10	24.06.2008/1615	II. Grup
58.	Konut	Gazi Mah.	117	2	24.06.2008/1616	II. Grup
59.	Konut	Gazi Mah.	114	21	24.06.2008/1617	II. Grup
60.	Konut	Gazi Mah.	114	17	24.06.2008/1618	II. Grup
61.	Konut	Gazi Mah.	114	16-27	24.06.2008/1619	II. Grup
62.	Konut	Gazi Mah.	114	27	24.06.2008/1620	II. Grup
63.	Konut	Devlet Mah. Aydemir Sok.	209	9	24.06.2008/1621	II. Grup
64.	Konut	Devlet Mah.	209	2	24.06.2008/1622	II. Grup
65.	Konut	Devlet Mah.	241	12	24.06.2008/1623	II. Grup
66.	Konut	Devlet Mah.	212	1	24.06.2008/1624	II. Grup
67.	Konut	Devlet Mah.	213	5	24.06.2008/1625	II. Grup
68.	Konut	Devlet Mah.	213	6	24.06.2008/1626	II. Grup
69.	Konut	Devlet Mah.	213	7	24.06.2008/1627	II. Grup
70.	Konut	Devlet Mah. Yediveren	245	3	24.06.2008/1628	II. Grup
71.	Konut	Devlet Mah.	117	17	24.06.2008/1629	II. Grup
72.	Konut	Devlet Mah.	117	3-7	24.06.2008/1630	II. Grup
73.	Konut	Devlet Mah.	242	2	24.06.2008/1633	II. Grup
74.	Konut	Devlet Mah.	216	2	24.06.2008/1634	II. Grup

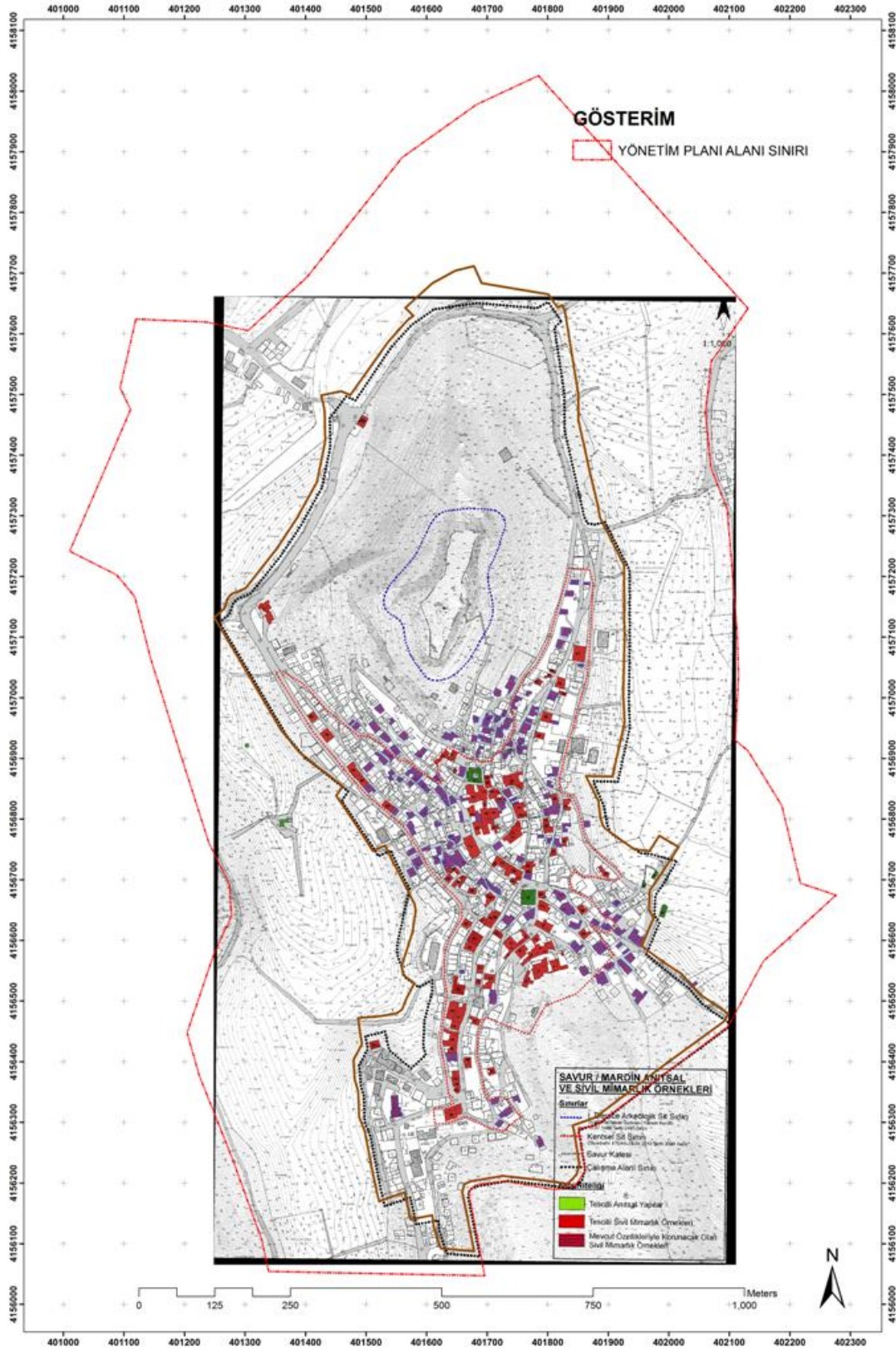
75.	Konut	Gazi Mah.	140	11	24.06.2008/1635	II. Grup
76.	Çeşme	Gazi Mah.	166	7	11.07.2008/1696	I. Grup
77.	Değirmen	Devlet Mah.	161	1	11.07.2008/1712	I. Grup
78.	Konut	Devlet Mah. Vatan Caddesi	217	1-5	11.07.2008/1713	II. Grup
79.	Konut	Devlet Mah. M.Veysi Erdem Cad.	229	2	11.07.2008/1717	II. Grup
80.	Konut	Devlet Mah. Vatan Caddesi	131	3	11.07.2008/1715	II. Grup
81.	Değirmen	Gazi Mah.	140	17	11.07.2008/1711	I. Grup
82.	Konut	Devlet Mah. Vatan Caddesi	119	11	11.07.2008/1706	II. Grup
83.	Konut	Devlet Mah. Hanımeli Sok.	217	3-4	11.07.2008/1714	II. Grup
84.	Konut	Evren Mah.206.Sok.No:10 /1	318	1	11.07.2008/1702	II. Grup
85.	Konut	Devlet Mah.	260	3	11.07.2008/1705	II. Grup
86.	Konut	Evren Mah. Pembegül Sok.No:18-20	319	1	11.07.2008/1699	II. Grup
87.	Konut	Devlet Mah. Cumhuriyet Caddesi	228	8	11.07.2008/1694	II. Grup
88.	Konut	Devlet Mah. M. Veysi Erdem Cad.	233	5	11.07.2008/1695	II. Grup
89.	Konut	Devlet Mah. Cumhuriyet Caddesi	119	10	11.07.2008/1697	II. Grup
90.	Konut	Evren Mah. Pembegül Sok.No:33/3			11.07.2008/1698	II. Grup
91.	Konut	Evren Mah.206.Sok.No:6	318	2	11.07.2008/1703	II. Grup
92.	Konut	Evren Mah.210.Sok.No:12			11.07.2008/1701	II. Grup
93.	Konut	Gazi Mah. Vatan Caddesi	136	1	11.07.2008/1707	II. Grup
94.	Konut	Gazi Mah. Vatan Caddesi	134	1	11.07.2008/1708	II. Grup
95.	Konut	Gazi Mah. Vatan Caddesi	133	1-2	11.07.2008/1709	II. Grup
96.	Konut	Gazi Mah. Vatan Caddesi	132	2	11.07.2008/1710	II. Grup
97.	Konut	Evren Mah.206.Sok.No:14 -16	319	5	11.07.2008/1700	II. Grup
98.	Protestan Kilisesi	Dereiçi Köyü	148	1	06.07.2010/3281	I. Grup

99.	Mor Abay Manastırı	Dereiçi Köyü	120	6	06.07.2010/3280	I. Grup
100.	Mor Petrus Kilisesi	Dereiçi Köyü	148	13	06.07.2010/3282	I. Grup
101.	Konut	Evren Mah.	309	1	13.12.2012/1034	II. Grup

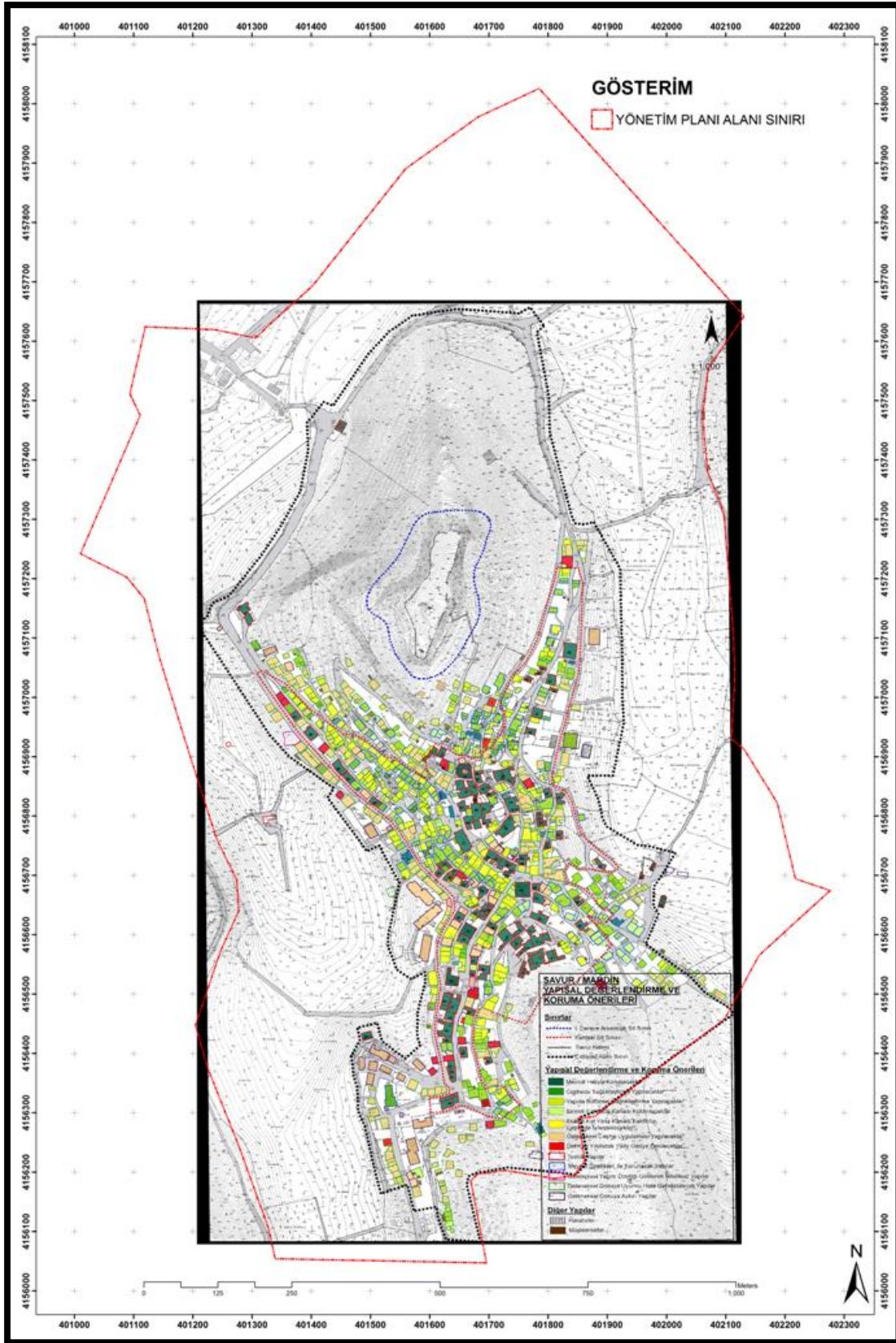
Harita 8. Savur Yönetim Planı Alanı Sit Alanları ve Taşınmaz Kültür Varlıkları

Kaynak: KAİP, 2015

Harita 9. Savur Yönetim Planı Alanı Yapısal Durum Değerlendirmesi

Kaynak: KAİP, 2015

Savur'da başta kale olmak üzere manastır, kilise, han, türbe, cami, medrese, çeşme, çamaşırhane, köprü, ev, şapel, değirmen gibi birçok mimari eser inşa edilmiştir. Ancak savaşlar, doğal afetler, iç karışıklıklar ve bilinçli-bilinçsiz yıkımlar yüzünden bu yapıların büyük bir bölümü günümüze gelememiştir. Günümüze gelen yapıların bazıları çeşitli tamir ve yenilemeler sonucunda mimari özelliklerinin bir kısmını yitirmişlerdir. Bazıları da kaderlerine terk edilmiş, ayakta kalan kısımları yıkılmaya yüz tutmuştur (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

Savur ve köylerinde biri Roma diğeri Bizans dönemine ait iki kale, üç manastır ve iki kilise günümüze gelmiştir. Müslüman Araplar, Mervanoğulları, Büyük Selçuklular, Karakoyunlular ve Akkoyunlular döneminden hiçbir eser günümüze gelememiştir. Eyyubiler döneminden ise sadece bir cami mevcuttur. Artuklular döneminde manastırın tamir edildiğine dair iki onarım kitabesi Mor Abay Manastırının üzerinde bulunmaktadır. Osmanlı Devleti, Savur ve çevresine 1517'de hâkim olmuş, ancak günümüze ulaşan yapıların XIX. yüzyılın ikinci yarısında yoğunlaştığı görülmektedir. Daha önceki yüzyıllara ait Osmanlı eserleri günümüze kadar gelememiştir. Bazıları da kaderlerine terk edilmiş olup ayakta kalan kısımları yıkılmaya yüz tutmuştur (Halifeoğlu F. M., 2008).

Savur'daki camilerde Artuklular ve Eyyubiler tarafından Anadolu'da uygulanan "mihraba paralel uzanan sahnalı enine dikdörtgen plan" şeması görülmektedir. Genel özellikleriyle Eyyubi ve Artuklu üslubunun yöresel olarak devam ettirilmesinden ibarettir.

Savur Eski Camii, merkezî bir avlunun etrafında cami - medrese odaları – revaklar şeklinde bir düzenleme göstermesi bakımından Osmanlı dönemi camileriyle benzeşmektedir. Savur Ulu Camii mihraba paralel uzanan iki sahnalı bir plana sahiptirler.

Savur Eski Camii minaresi Eyyubi dönemi eserdir. Kare gövdesi ve kare kaidesiyle döneminin özelliklerini yansıtmaktadır. Savur Ulu Camii ile Sürgücü Eski Camii'nin minareleri Osmanlı dönemi eseri olup, kare kaideli, silindirik gövdeli ve tek şerefelidir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu minarelerinin çoğunda görülen bölgesel özellikler bu minarelerde de görülmektedir.

İlçeden günümüze gelen türbeler oldukça sade yapılardır. Sitti Legliye Türbesi dikdörtgen planlı içten beşik tonoz, dıştan düz dam örtülüdür. Türbeye daha sonra eklemeler yapılmıştır.

Merkez Hanı Savur merkezde günümüze ulaşan tek han olup planı, inşa tekniği ve mimari formları bakımından Anadolu'daki diğer hanlardan farklı özellikler göstermekte ve tamamen yöresel özellikler taşımaktadır. Bu han kayanın yontulmasıyla inşa edilmiş şehir içi hanıdır.

Savur'daki tarihi eserlerde karşımıza çıkan çamaşırhanelerin Anadolu'nun farklı bölgelerinde benzer örnekleri bulunmaktadır. Çamaşırhaneler adından da anlaşılacağı gibi çamaşır yıkanan ve banyo yapılan yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Halk için yapılan çamaşırhaneler büyük hacimli dikdörtgen planlı ve içten beşik tonoz, dıştan düz dam örtülüdür. Aileler için yapılan özel çamaşırhaneler ise daha küçük boyutlu olup kare planlıdır. Çeşmelerden Savur'da tek örnek kalmıştır. Meydan Çeşmesi, bağımsız olarak yapılan mahalle çeşmelerinin sade bir uygulaması olarak karşımıza çıkar.

Savur Kalesi Bizans dönemi eserleri olup daha sonraki dönemlerde de onararak kullanılmıştır. Savur Kalesi doğal kayalık üzerine inşa edilmiştir. Kale de sadece iç kaleden ibarettir.

Savur'daki mimari eserler içerisinde önemli bir yer tutan evler ise mahalli ustaların ellerinden çıkan süslemeli taş yapılardır. Savur evlerinin oluşumunu topografya, malzeme, iklim, yakın çevredeki kültürel unsurlar gibi bölgesel etkenlerin yanı sıra, aile yapısı gibi etkenler de etkilemiştir. Evler arazinin yapısına göre teraslar şeklinde iki ya da üç katlı olarak planlanmıştır. Savur evleri genellikle iki katlı olarak planlanmıştır. Sadece Hacı Bey Köşkü ve Asım Fidan Evi üç katlı olarak yapılmıştır. Eyvan ve teras her evin vazgeçilmez öğesidir. Evlerin en gösterişli ve süslü cepheleri görünümüne giren cephelerdir. Evler plan olarak birbirine benzerlik göstermektedir. Günümüzde haremlik ve selamlıktan oluştuğu tespit edilen evler Hacı Bey Köşkü ve Hakkı Aytaç Evi'dir. Diğer evlerde orijinalde bu uygulamanın olup olmadığı tespit edilememiştir. Necmettin Kaya Evi cephe süslemeleri bakımından dikkat çekmektedir. Hacı Bey Köşkü geniş hacimli planı ve iç süslemeleriyle adeta bir sarayı anımsatmaktadır. İlimden dolayı yapıların duvarları kalın tutulmuş; kalın duvarlar iç mekânların yazın serin, kışın sıcak olmasını sağlamıştır.

Değirmenler, taş malzemededen inşa edilmiş olup değirmen odası, su kulesi ve su kanalından ibarettir. Değirmenlerde ihtiyaca göre bir veya iki su çarkı çalışmaktadır. Yapılarda en çok taş malzeme kullanılmıştır. Taşın çok kullanılmasının sebebi bölgede bol miktarda bulunmasından kaynaklanmaktadır. Düzgün kesme taş ve kaba yonu taşın yanı sıra ahşap, tuğla ve alçı malzeme de kullanılmıştır.

Savur'da kentsel dokuyu oluşturan en önemli öğe olan "Geleneksel Savur Evleri", organik bir dokuda gelişmiştir. Geleneksel niteliklerini büyük ölçüde koruyan evler, özgün kullanımlarını günümüzde de devam ettirmektedir.

Fotoğraf 13. Savur Kent İçinden Genel Görünüm (Fotoğraf: M. ÇEVİK)

Dereiçi köyü

Dereiçi köyündeki manastırlar sarp ve kayalık arazilerde inşa edildiklerinden buldukları yerin konumuna göre ekillenmilerdir. Bu manastırlardan Mor Abay Manastırđ kısmen yıkılmış, duvarları ile bir iki bölümü ayakta kalmış, Mor Theoduto Manastırđ ise tamamen yıkılmış sadece birkaç duvar yıkıntısı kalmıştır. Mor Dimet Manastırđ ise kısmen yıkılmış, kilisesi ve onun yanındaki iki oda ayaktadır. Savur kylerindeki Mor Yuhanna ve Mor Dimet Manastır Kilisesi Parokial plan şemasına sahiptir. Mor Mete (Katolik) ve Protestan kiliseleri ise XIX. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilen dikdörtgen planlı basit köy kiliseleridir. Mor Yuhanna Kilisesi günümüzde kullanılmaktadır; diğer kiliseler ise metruktür.

Fotoğraf 14. Dereçi'nden Genel Görünüm (Fotoğraf: M. ÇEVİK)

Fotoğraf 15. Dereçi'nde Geleneksel Yapı Örnekleri (Fotoğraf: M. ÇEVİK)

Fotoğraf 16. Dereçi'nde Geleneksel Yapı Örnekleri (Fotoğraf: M. ÇEVİK)

Tescilli Olmayıp Mevcut Özellikleri İle Korunacak Yapılar: Kentsel sit alanını oluşturan geleneksel dokuda yer alan ve tescilli yapılarla birlikte dokuyu bütünleyen, tescilli olmayan ancak, yörenin mimari özelliklerini yansıtan özellikleri nedeni ile plan kararıyla korunması ya da aynı özellikleri koruyacak biçimde yenilenmesi önerilen yapılardır.

Mevcut konut dokusunu oluşturan ve yapıldığı dönemin mimarisini bozmadan günümüze taşıyan koruma amaçlı imar planı üzerinde belirtilen bu yapıların taban alanı, cepheleri, yüksekliği, çatı tipi, pencere ve kapı oranları, avlusu, müstemilatı vb. tüm öğeleriyle korunacak, her türlü bakım ve onarımlarında bu öğelerin yitirmemesine özen gösterilecektir (KAİP, 2015).

2.2.1.2.3.1. Savur'da Yer Alan Mimari Eserler

1. Yazılı Kaynaklarda Geçen Mimari Eserler

İlçenin tarihi ile ilgili detaylı bilgiler Şerif Eşref AYZ'ın Geçmişten Geleceğe Savur, ansiklopediler, Şevket Beysanoğlu'nun Anıdan ve Kitabeleri ile Diyarbakır Tarihi I-II, Nejat Göyünç'ün XVI. yy'da Mardin Sancağı, Ömer Telliöğlü'nun Diyarbakır Salnameleri I-II-III-IV-V, Abdülgani Efendi'nin Mardin Tarihi (Çeviri: Burhan Zengin), Gabriel Akyüz'ün Mardin İlinin Merkezinde, Civar Köylerde ve İlçelerinde Bulunan Kiliselerin ve Manastırların Tarihi, Ebu Bekr-i Tirhan-i'nin Kitab-ı Diyarbekirya (Çev. Mürsel Oztürk), Bilge Umar'ın Türkiye'deki Tarihsel Adlar, Ernest Honigmann'm Bizans Devletinin Doğu Sınır (Çeviri: Fikret Işıltan), aynı yazarın Bizans Devleti Tarihi, Suavi Aydın- Kudret Emitoğlu- Oktay Özel- Süha Ünsal'ın, Mardin Aşiret - Cemaat - Devlet, Fatma Meral Halifeoğlu'nun Geleneksel Konut Aile İlişkisini Sürdüğü Bir Yerleşim Savur, İrfan Yıldız'ın Mardin'deki Su Mimarisi ve Tarihi Mardin Çeşmeleri adlı kaynaklarda yer almaktadır.

Savur 1869-72 tarihleri arasında Midyat Kazası'na, 1873 yılında Avine (Sürgücü)'nin kazasıyla birlikte 1873'ten 1885'e kadar Avine Kazası'na bağlı bir nahiye olarak geçer. 1885 yılında hükümet merkezinin Savur'a nakledilmesine rağmen kaynaklarda, hükümet ismi (1885'ten 1905'e kadar) Avine Kazası olarak geçmektedir.⁸ 1905'ten sonra kaynaklarda Savur Kazası olarak geçmeye başlar. Cumhuriyetin ilanından sonra Mardin'e bağlanan Savur, günümüzde de Mardin'in ilçesidir.

1903-1904'te 500 haneden ibaret olan Savur'da 1 Cami-i Şerif, 3 Hıristiyan mabedi, 1 Rüşdi, tıdai, 4 Sıbyan mektebi mevcuttur⁹.

2. Günümüzde Ayakta Olan Mimari Eserler

Günümüzde birinci derecede kentsel sit alanı ilan edilen Savur'da, Artuklu, Eyyubi ve Osmanlı dönemine ait bir çok yapının yanında Süryanilere ait manastırlar, kiliseler ile Roma dönemine ait askeri yapılarda mevcuttur. Doç. Dr. İrfan Yıldız yazdığı Savur'da Tarihi Eserler adlı kitabında yöredeki tüm mimari eserleri Sanat Tarihi bilim disiplini içinde ele alınmış ve toplamda 49 adet kültür varlığını tespit ederek kitabına almıştır. Buna göre sınıflandırılmış tarihi eserler Tablo 6'da verilmektedir.

Günümüze kadar ayakta kalan ve yönetim planı alanı sınırı içinde kalan tarihi eserler aşağıdaki Tablo'da verilmiştir.

---

⁸ Telliöğlü, a.g.e., III 57-58 v.d.

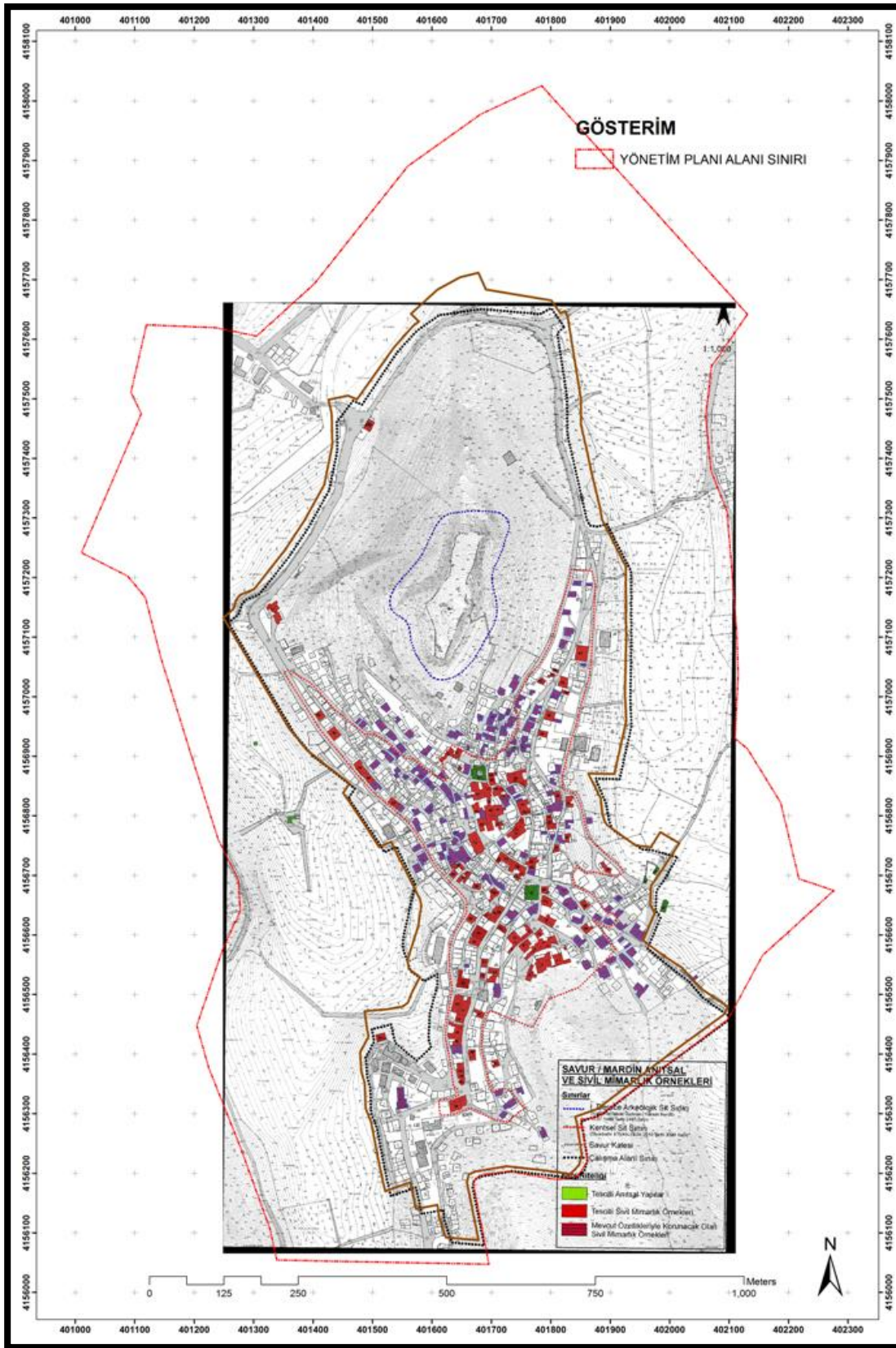
⁹ Telliöğlü, a.g.e., V 308, v.d.

Tablo 13. Savur Yönetim Planı Alanı Tarihi Eserleri

CAMİLER	Savur Eski Camii
	Savur Ulu Camii
MEZARLAR	Kaya Mezarı
	Sitti Legliye Türbesi
	Şeyh Muhammed Bahaddin Türbesi
	Şeyh Abdulhalim Türbesi
HANLAR	
	Merkez Han
ÇAMAŞIRHANELER	
	Hacı Abdullah Bey Çamaşırhanesi
	Meydan Çamaşırhanesi
	Necmettin Kaya Çamaşırhanesi
	Ömer Bey Çamaşırhanesi
	Hamza Ağa Çamaşırhanesi
	Mehmet Tevfik Çamaşırhanesi
ÇEŞMELER	
	Meydan Çeşmesi
DEĞİRMENLER	
	Asım Fidan Değirmeni
	Besim Bey Değirmeni
	Temir Bey Değirmeni
KALELER	
	Savur (Eaupaç - Seauras) Kalesi
EVLER	
	Abdüllatif Özbek Evi
	Hacı Bey Köşkü
	Bahattin Erdem Evi
	Enver Aras Evi
	Asım Fidan Evi
	İsmail Kaymaz Evi
	Hakkı Aytaç Evi
	Necmettin Kaya Evi
	Adnan Kaya Evi
MANASTIRLAR	
	Mor Abay Manastırı (Deyr Marelbeyn)
	Mor Dimet (Romatizma) Manastırı (Deyr El Rih)
	Mor Theoduto (Deyr Vecel Rus) Manastırı
KİLİSELER	
	Mor Yuhanna (Yuhanon) Kilisesi
	Mor Mete (Katolik) Kilisesi
	Dereiçi Köyü Protestan Kilisesi
	Mor Abay Şapeli

Kaynak: Savur'da Tarihi Eserler (Doç. Dr. İrfan Yıldız, 2011)

Harita 10. Savur Yönetim Planı Alanı Tarihi Eserleri

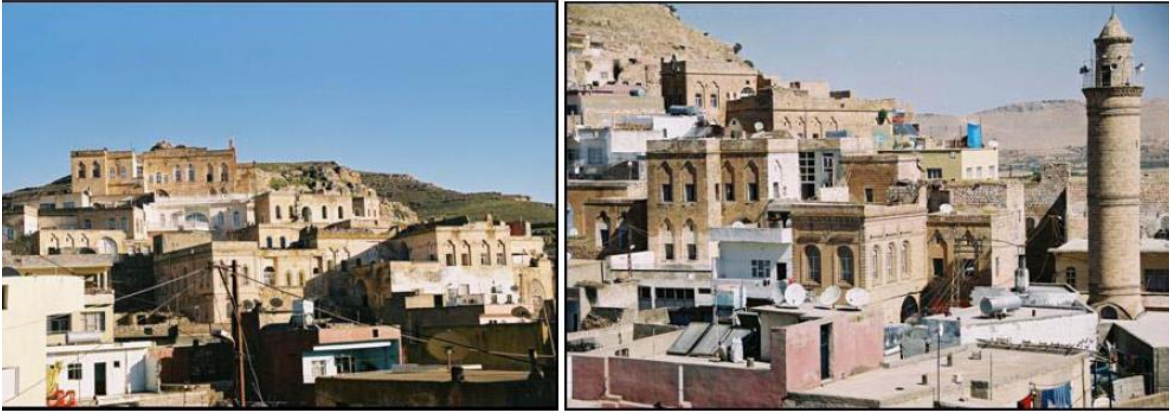
Kaynak: KAİP, 2015

Fotoğraf 17. Geleneksel Kent Dokusu (Fotoğraf: Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006)

Fotoğraf 18. Geleneksel Kent Dokusu (Fotoğraf: Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006)

2.2.1.2.3.1.1. Camiler

Savur Eski Camii

Gazi Mahallesi, Reyhan sokakta yer alan cami ibadete açıktır. Sokaktan bir kapıyla önce revaka, sonra da avluya geçilir. Avluda kuyu bulunur. Avlunun güneyinde cami, batısında medrese bulunur. Cami, medreseyle birlikte bir külliye oluşturur (Yıldız, 2011).

Fotoğraf 19. Savur Eski Camii'nin Genel Görünüşü

Fotoğraf 20. Savur Eski Camii'nin İç Mekanı

Camide yer alan 5 kitabeden hareketle, Cami'nin XIII. Yüzyılda Eyyubiler tarafından inşa edildiği, 1742'de Hasan Bey, 1842'de Emir Abdullah Bey tarafından eklemeler yapıldığı ifade edilmektedir. Anılan caminin, kiliseden Artuklular döneminde camiye çevrildiği de savunulur. Cami, 2007 yılında onarım görmüştür (Yıldız, 2011).

Dikdörtgen planlı yapının kuzey doğu köşesinde kare kaideli, kare gövdeli ve tek şerefeli minaresi bulunur. Revaklar ve minare düzgün kesilmiş taşlarla, cami ve medrese ise kaba yontulu taşlarla örülmüştür.

Avlunun batısında yer alan medrese, bir koridor ve üç odadan oluşmaktadır.

Cami, dikdörtgen planlı olup, çapraz ve beşik tonozlarla örtülüdür. Mihrabı üç kademeli niş şeklindedir. Mihrabın sütünce başlıkları ve iç içe üç kimeri lotus ve palmet kuşaklarıyla bezenmiştir.

Savur Ulu Camii

Savur ilçe merkezinde, Devlet Mahallesi'nde yer alan cami ibadete açıktır.

Yapı günümüzde halk arasında Savur Yeni Camii olarak adlandırılmaktadır.

Minare kapısının üstündeki kitabeye göre 1880 yılında Seyyid Emir Hacı Abdullah bey tarafından yaptırılmıştır (Yıldız, 2011).

Fotoğraf 21. Savur Ulu Camii'nin Genel Görünüşü
(Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 22. Savur Ulu Camii'nin İç Mekanı
(Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Orijinalinde enine dikdörtgen planlı, iki sahnın ve önündeki 5 gözlü son cemaat yerinden ibaret olan cami daha sonraki onarımlarla genişletilmiştir. 1912, 1970 ve 2001'de onarım görmüştür.

Cami düzgün kesme taştan inşa edilmiştir. Minare, kare kaideli, silindirik gövdeli ve tek şerefelidir. Şerefe altı mukarnaslarla süslenmiştir. Dikdörtgen planlı harim, mihrap önünde doğrudan duvarlara oturan kubbe ile örtülüdür. Yan mekanlar ise düz tavanla örtülüdür. Kuzey tarafta ahşap mahfil yer almaktadır.

Mihrap iç içe dört niş şeklindedir. Sütünce başlıkları ve kemerler lotüs ve palmetlerle bezelidir. Mihrap alınlığında ayet yazılı kitabe bulunur.

2.2.1.2.3.1.2. Mezar Anıtları ve Mezarlık

Kaya Mezarı

Savur merkezde, Savur Kalesi'nin güneydoğu duvarını oluşturan doğal kayalıkta yer almaktadır. Savur Kalesi'ndeki yapının üzerinde yapım tarihini verebilecek herhangi bir kitabe yoktur. Savur Kalesi Justinianus (M.S. 527–565) tarafından VI. yüzyılda inşa edilmiştir.¹⁰ Kaya Mezarı'nın VI. yüzyılda Bizanslılar tarafından inşa edildiği tahmin edilmektedir.

Kuzey – güney doğrultusunda dikdörtgen planlıdır. Mezar odasına doğal kayanın yontulmasıyla elde edilen bir bölümden tırmanarak çıkılmaktadır. Yapı, kuzey taraftan bir koridorla ana kayalıktan ayrılmaktadır. Bu koridordan yapının içine girilmektedir. İç mekân 1.80 x 2.80 m. ölçülerinde kuzey–güney doğrultusunda dikdörtgen planlıdır. İç mekânın güney duvarında daralma göze çarpmaktadır. Doğu duvarında dikdörtgen formu bir pencere bulunmaktadır (Yıldız, 2011).

Fotoğraf 23. Kaya Mezarının Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

---

¹⁰ Göyünç., a.g.e., 59.

Sitti Legliye Türbesi¹¹

Savur merkezde ilçenin doğusundaki Savur mezarlığının içindedir. Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.06.2007 tarih ve 442 sayılı kararıyla tescillenen yapı, günümüzde sağlamdır. Yapı, üzerindeki kitabeye göre 645/1247 tarihinde inşa edilmiştir. Kitabede Zaviye kelimesi kuvvetle okunmasına rağmen yapı günümüzde türbe olarak kullanılmakta ve halk arasında da türbe olarak bilinmektedir.

Yapı, kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlıdır. Kuzeyinde iki bölümlü giriş mevcuttur. Dikdörtgen planlı iç mekan üç bölümlü olarak düzenlenmiştir. Bu bölümler içten beşik tonozla örtülüdür. Orta bölümde Sitti Legliye'nin mezarının üstüne konan sanduka yer almaktadır. Türbenin kuzey cephesi ve revak düzgün kesme taş, diğer duvarları kaba yontulu taşlarla örülüdür.

Fotoğraf 24. Sitti Legliye Türbesi Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Fotoğraf 25. Sitti Legliye Türbesi'nin İç Mekanı (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

---

¹¹1308/1890–91 tarihli Diyarbakır Salnamesi'nde Sitti Legliye'nin Savur'da metfun olduğu yazılıdır. Bkz. Tellioğlu, *a.g.e.*, IV, 209.

Mezarlık Alanı

Savur Merkez mezarlığında yer alan toplam 28 mezar taşı bulunmaktadır. Mezarlıktaki en erken tarihli olan mezar taşı 1177/1762 tarihlidir. Mezarlık alanında bulunan mezar taşları XVIII. ve XIX. yüzyıla aittir. Mezar taşlarının tümü Osmanlı Devleti dönemine ait örneklerdir.

Fotoğraf 26. Savur Mezarlığının Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Fotoğraf 27. Savur Merkez Mezarlığındaki Mezar Taşlarından Bir Örnek (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Kentin mezarlığı, yerleşim alanının doğu tarafında düz bir alana yayılmıştır. Kentin anıtsal yapıları arasında yer alan Sltti Legliye Türbesi bu mezarlık içerisinde yer alır. Bugünkü geniş mezarlık halk mezarlarının türbe çevresine yapılmasıyla meydana gelmiştir. İlçede yaşamış olan Süryanilere ait mezar bulunamamıştır. Ancak yakın zamana kadar yaşamış olan Süryaniler Dereiçi Köyündeki Süryani mezarlığına gömülmüşlerdir. Savur'da yaşayan tek Süryani aile de İbadetlerini yerine getirmek üzere aynı yerdeki kiliseye gitmektedir (Halifeoğlu F. M., 2008).

2.2.1.2.3.1.3. Merkez Han

Savur'da yer alan tek han yapısı, Gazi Mahallesindeki Merkez Han'dır. Han, günümüzde ahır olarak kullanılmaktadır. Sokağı biçimlendiren sade düzende moloz örgülü yapının cephesi çevresindeki geleneksel konut mimarisiyle son derece uyumludur. Bölgedeki yapı faaliyetleri ve mimari malzemelerden hareketle yapının XIV yüzyılda inşa edildiği tahmin edilmektedir. Yapının ana bölümü doğal kayalık zeminin oyulmasıyla meydana gelmiş, giriş bölümü ise ortadaki ayağa oturan çapraz tonozlarla geçilmiştir.

Fotoğraf 28. Merkez Han'ın Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Fotoğraf 29. Merkez Han'ın İç Mekânı (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

2.2.1.2.3.1.4. Çamaşırhaneler ve Çeşmeler

Çamaşırhaneler Kente özgü mimari bir yapı grubudur. Coğrafi özelliklerin etkisiyle oluşmuş ve biçimlenmiş yapılardır. Savur Çayı'nın kolları üzerinde ya da hemen yanına dağınık biçimde yapılmış bu yapılar, genelde beylere aittir. Derenin suyu ortadaki arkta aktılarak havuzda biriktirilir, duvarların iç kısmına sırayla yerleştirilmiş ocaklardaki kazanların için de kaynatılır. Çamaşır ve banyo malzemelerinin konulması için ocakların arasında birer niş vardır. Yöre halkı, çamaşırhanelerin hem çamaşır yıkama hem de banyo yapma amacıyla kullanıldığını anlatmaktadır.

Hacı Abdullah Bey Çamaşırhanesi

Savur ilçe merkezinde Aynul Kasr mevkiinde dere kenarında bulunur. Yapı XIX. Yüzyılın ikinci yarısında Hacı Abdullah Bey tarafından inşa ettirilmiştir (Yıldız, 2011).

Fotoğraf 30. Çamaşırhanenin dıştan görünümü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Fotoğraf 31. Çamaşırhanenin içten görünümü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

L şeklinde planlı yapı içten beşik tonoz, dıştan düz damla örtülüdür. Duvarlarında sivri nişler arasında ocaklar yer almaktadır. Yapı zemininde su kanalı yer alır. Bunlardan biri suyunu dereden alırken diğeri yapının doğu bitişiğindeki havuzdan almaktadır.

Meydan Çamaşırhanesi

Savur merkezde Aynül Meydan mevkiindedir. Çamaşırhane günümüzde sağlamdır ve metruktür. Çamaşırhane Hacı Abdullah Bey tarafından yaptırılmıştır¹². Orijinalde iki bölümlü olarak inşa edilen yapı daha sonraki yıllarda, aradaki duvar kısmen kaldırılarak tek mekân haline getirilmiştir.

Fotoğraf 32. Meydan Çamaşırhanesi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Fotoğraf 33. Meydan Çamaşırhanesi'nin İç Mekanı (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Necmettin Kaya Çamaşırhanesi

Savur merkezde Aynül Kasr olarak adlandırılan mevkidedir. İlçedeki büyüklerin verdiği bilgilere göre çamaşırhane Necmettin Kaya tarafından kendi ailesi için inşa ettirilmiştir.¹³

Köşelerde, kapı ve pencerelerde düzgün kesme taş, diğer kısımlarda kaba yontu taş kullanılmıştır.

¹² Yıldız, Koç, *a.g.m.*, 2006, 474; Yıldız, *a.g.e.*, 40.

¹³ Yıldız-Koç, *a.g.m.*, 2006 475; Yıldız, *a.g.e.*, 42.

Fotoğraf 34. Necmettin Kaya Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Fotoğraf 35. Necmettin Kaya Çamaşırhanesinin İç Mekanı (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Ömer Bey Çamaşırhanesi

Savur merkezde Aynül Meydan olarak adlandırılan mevkidedir. Çamaşırhane günümüzde sağlam olup metruktür. Hacı Abdullah Bey'in oğlu Ömer Bey¹⁴ tarafından 1329/1930 tarihinde kendi ailesi için yaptırılmıştır¹⁵.

Fotoğraf 36. Ömer Bey Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

Fotoğraf 37. Ömer Bey Çamaşırhanesinin İç Mekanı (Fotoğraf: İ.YILDIZ)

¹⁴ Ömer Bey, Hacı Abdullah Bey'in oğlu olup bu şahsa ait Savur Ulu Camii'nde 1330/1912 tarihli onarım kitabesi vardır.

¹⁵ Yıldız-Koç, a.g.m., 2006 476; Yıldız, a.g.e., 44.

Hamza Ağa Çamaşırhanesi

Savur Merkez’de Gazi Mahallesi’nde, Hamza Ağa’ya ait bahçenin içerisinde. Eser günümüzde sağlamdır ve metruktür. Hamza Ağa tarafından XIX. yüzyılın sonu XX. yüzyılın başlarında yaptırılmıştır¹⁶. Yapı; planı, malzemesi ve inşa tekniği bakımından Meydan Çamaşırhanesi ve Necmettin Kaya Çamaşırhanesiyle benzerlik göstermektedir.

Fotoğraf 38. Hamza Ağa Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 39. Hamza Ağa Çamaşırhanesinin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Mehmet Tevfik Çamaşırhanesi

Savur Merkez’de Devlet Mahallesi’nde, Firdevs Bahçesi içerisinde. Mehmet Tevfik tarafından XX. yüzyılın başlarında yaptırılmıştır¹⁷. Yapı günümüzde sağlamdır ve metruktür. Yapı planı, malzemesi ve inşa tekniği bakımından Necmettin Kaya Çamaşırhanesiyle benzerlik göstermektedir.

Fotoğraf 40. Mehmet Tevfik Çamaşırhanesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

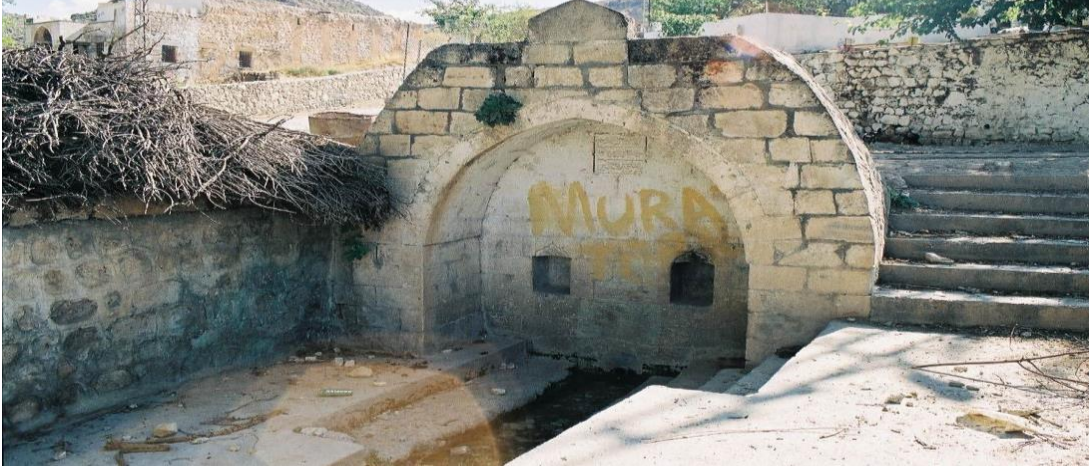
Fotoğraf 41. Mehmet Tevfik Çamaşırhanesinin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

¹⁶ Yıldız-Koç, a.g.m., 2006 477; Yıldız, a.g.e., 36.

¹⁷ Yıldız-Koç, a.g.m., 2006 477; Yıldız, a.g.e., 36.

Meydan Çeşmesi

Savur merkezde Aynül Meydan olarak adlandırılan mevkide bulunmaktadır. Çeşme, günümüzde sağlamdır ve faaldir. Üzerindeki kitabeye göre çeşme 1321/1903 yılında yaptırılmıştır¹⁸.

Fotoğraf 42. Meydan Çeşmesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

2.2.1.2.3.1.5. Değirmenler

Savur'daki akarsu kollarının fazlalığından yararlanılarak yapılmış bir başka yapı grubunu da değirmenler oluşturur. Halkın ve özellikle beylerin tahıllarını öğütmek amacıyla yaptıkları değirmenlerin birçoğu günümüze ulaşabilmiştir.

Asım Fidan Değirmeni

İlçenin kuzeybatısında, ilçeye 1 km mesafede değirmen mevkiindedir. Değirmen günümüzde sağlamdır ve kullanılmaya hazır durumdadır. Günümüzde yapının üzerinde tarihini verebilecek herhangi bir kitabe veya yazıt yoktur. Asım Fidan Evi XIX. yüzyılda inşa edilmiştir.¹⁹ İnşa tekniği, kullanılan malzeme, plan, mimari formdan hareketle değirmeni XIX. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

¹⁸ Yıldız, a.g.e., 112.

¹⁹ Yıldız, a.g.e., 116.

Fotoğraf 43. Asım Fidan Değirmeni'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 44. Asım Fidan Değirmeni'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Besim Bey Değirmeni

Savur Merkez Gazi Mahallesi'nde Aydın Hacı olarak adlandırılan mevkidedir. Değirmenin üzerinde tarihini verebilecek herhangi bir yazıt veya kitabe yoktur. İnşa tekniği, kullanılan malzeme, plan ve mimari form gibi özelliklerden hareketle, değirmenin XVIII.-XIX. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir.²⁰

Fotoğraf 45. Besim Bey Değirmeni'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 46. Besim Bey Değirmeni'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

²⁰ Yıldız, a.g.e., 122.

Temir Bey Değirmeni

Savur Merkez’de ilçenin kuzeybatısında Dilbe Mevkii’nde su deposu civarındadır. Günümüzde kullanılmayan değirmen tamamen sağlamdır ve kullanılmaya hazır durumdadır. Yapının üzerinde tarihini verebilecek herhangi bir kitabe veya yazıt yoktur. İnşa tekniği, kullanılan malzeme, plan ve mimari formdan hareketle değirmen XVIII. – XIX. yüzyıla tarihlendirilebilir.²¹

Fotoğraf 47. Temir Bey Değirmeninin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 48. Temir Bey Değirmeninin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

2.2.1.2.3.1.6. Savur Kalesi

Bizanslılar tarafından Sasaniilere karşı korunmak amacıyla inşa edilen kale, stratejik konumu bakımından çok önemlidir. Savur kalesi kuzeydeki tepenin üst düzlüğünde, kayalıkların elverdiği şekilde biçimlenmiş, Kaynaklarda justinianus zamanında (M.S.527-565) Savur'da bir kalenin inşa edildiği yazılıdır. Bizanslılar ile Sasaniiler arasında yer değiştiren kalede daha sonraki dönemlerde Müslüman Araplar, Mervaniler, Artuklular, Mısır ve Şam Eyyubileri, Timur, Karakoyunlular, Akkoyunlular, Safeviler hüküm sürmüştür (Tuğracı, 1985). Yapı, günümüzde harap durumdadır.

---

²¹ Yıldız, a.g.e., 139.

Fotoğraf 49. Savur Kalesinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 50 Savur Kalesinin Doğu Cephesi (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 51. Savur Kalesinin Güney Surları (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Kuzey - güney doğrultusunda yayılan kelenin sınırladığı düzlüğün, ilk yerleşim bölgesi olduğu düşünülüyor. Ancak hiçbir yapı günümüze ulaşmamıştır. Yapılacak bir arkeolojik kazı, bu alanda yerleşim düzenindeki soruları aydınlayacaktır. Kaleyi oluşturan sur duvarları da günümüzde birer kalıntıdan ibarettir. Güneydoğusunda bir kaya mezar odası, bunun batısında ise güney giriş kapısı bulunmaktadır. Bir bölümü yıkık olan kapının beşik tonozlu üst örtüsü kısmen ayakta. Kalenin doğu, batı ve kuzey duvarlarının kalıntıları kayalıklar üzerinde görülebilmektedir.

2.2.1.2.3.1.7. Sivil Mimarlık Örnekleri

Abdüllatif Özbek Evi

Savur merkez, Gazi Mahallesi, Reyhan Sokaktadır. 1819 yılında inşa edilmiş, ve 1841 yılında Emir Abdullah Bey tarafından yapıya eklemeler yapılmıştır. Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 10.07.1986 tarih ve 2497 sayılı kararıyla tescillenen ev, günümüzde tamamen sağlamdır.

Fotoğraf 52. Abdüllatif Özbek Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 53. Abdüllatif Özbek Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 54. Köşk Odasının Alt Katındaki Odanın Üst Örtüsü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Hacı Bey Köşkü

Savur merkez Devlet Mahallesi'ndedir. Avluya geçişi sağlayan kuzeydeki giriş kapısının üzerindeki kitabeye göre köşk (ev) Emir Hacı Abdullah tarafından 1882 tarihinde yaptırılmıştır. Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 10.07.1986 tarih ve 2497 sayılı kararıyla tescillenen ev, günümüzde sağlamdır ve kullanılmaktadır.

Fotoğraf 55. Hacı Bey Köşkünün Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 56. Hacı Bey Köşkünün Güneybatı Cehesi (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 57. Hacı Bey Köşkü İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 58. Hacı Bey Köşkü Mutfağı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Bahattin Erdem Evi

Savur Merkez Devlet Mahallesi'nde bulunmaktadır. Devlet Mahalle'sindeki yapının üzerinde kesin inşa tarihini verecek bir kitabesi yoktur.²² Yapı inşa tekniği, malzemesi ve planı bakımından Savur'daki diğer evlerle benzerlik göstermektedir. Buradan hareketle evin XIX. yüzyılın sonlarında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Günümüzde kullanılan ve sağlam olan yapının üst katına çeşitli eklemeler yapılmıştır.

Fotoğraf 59. Bahattin Erdem Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 60. Bahattin Erdem Evi nin Zemin Katı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Enver Aras Evi

Savur merkez Devlet Mahallesi'ndedir. Evin üzerinde kesin yapım tarihini verebilecek bir kitabe yoktur. Ev sahipleri yapının yaklaşık olarak yüz yirmi yıllık olduğunu ileri sürmektedirler. Mahalledeki yaşlıların verdiği bilgiye göre ev Savur'un hükümet merkezi olmasından sonra (1885), dönemin Savur Kaymakamı için inşa edilmiştir. Ev, inşa tekniği malzemesi ve kapı tokmağı bakımından Savur'da XIX. yüzyılın sonlarında inşa edilen evlerle benzerlik göstermektedir. Bunlardan hareketle evi XIX. yüzyılın sonlarına tarihlendirebiliriz. Günümüzde kullanılan ve sağlam olan yapının bazı bölümlerinde çeşitli eklemeler yapılmıştır.

---

²² Ev sakinlerinin ve mahalledeki yaşlıların verdiği bilgiye göre, yapı hükümet merkezinin Sürgücü (Avine)'den Savur'a alındığı tarihte, 1884 yılında hükümet idare binası için inşa edilmiştir.

Fotoğraf 61. Enver Aras Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 62. Enver Aras Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 63. Enver Aras Evi Üst Kat Kuzeydeki Oda (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Asım Fidan Evi

Savur merkez Devlet Mahallesi'ndedir. Çiçek Sokak'taki yapının üzerinde yapım tarihini verecek bir kitabe yoktur. Ev sahibi evin Hacı Bey Köşkünden (1850) 40 yıl sonra yapıldığını belirtmektedir.²³ Ev, planı ve inşa tekniği bakımından Savur'da XIX. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilen evler ile benzeşmektedir. Bütün bunlardan hareketle yapıyı XIX. yüzyılın sonlarına tarihlendirmek mümkündür. Günümüzde kullanılan ve sağlam olan yapının bazı bölümlerinde çeşitli eklemeler yapılmıştır.

Fotoğraf 64. Asım Fidan Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 65. Asım Fidan Evinin Batı Cephesi (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 66. Asım Fidan Evi Üst Kat Kuzeydoğudaki Odanın Tavan Süslemesi (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

²³ Bu bilgileri veren Bedii Öztürk'e teşekkür ederiz.

İsmail Kaymaz Evi

Orkide Sokaktadır. Evin tarihini verecek bir kitabesi yoktur. Ev sahipleri, evin en az yüz yirmi yıllık bir ev olduğunu ileri sürmektedirler. Ev planı, inşa tekniği ve kapı tokmağı bakımından XIX. yüzyılın sonlarında inşa edilen Savur'daki diğer evlerle benzerlik göstermektedir. Bütün bunlardan hareketle evin XIX. yüzyılın sonu, XX. yüzyılın başlarında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Günümüzde metruk olan ev haraptır ve yıkılmaya yüz tutmuştur.

Fotoğraf 67. İsmail Kaymaz Evinin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 68. İsmail Kaymaz Evi Güneydeki Oda (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Hakkı Aytaç Evi

Savur merkez Gazi Mahallesi Yasemin Sokak'tadır. Yapının üzerinde yapım tarihini verecek bir kitabe yoktur. Ev sahipleri, evin yaklaşık olarak yüz otuz yıllık bir ev olduğunu ileri sürmektedirler. Ev inşa tekniği ve planı bakımından Savur'daki diğer evlerle benzeşmektedir. Buradan hareketle yapının XIX. yüzyılın sonu, XX. yüzyılın başında inşa edildiği tahmin edilmektedir.

Fotoğraf 69. Hakkı Aytaç Evinin Güneybatı Cephesi (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 70. Hakkı Aytaç Evi Selamlık Bölümü Batıdaki Oda (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Necmettin Kaya Evi

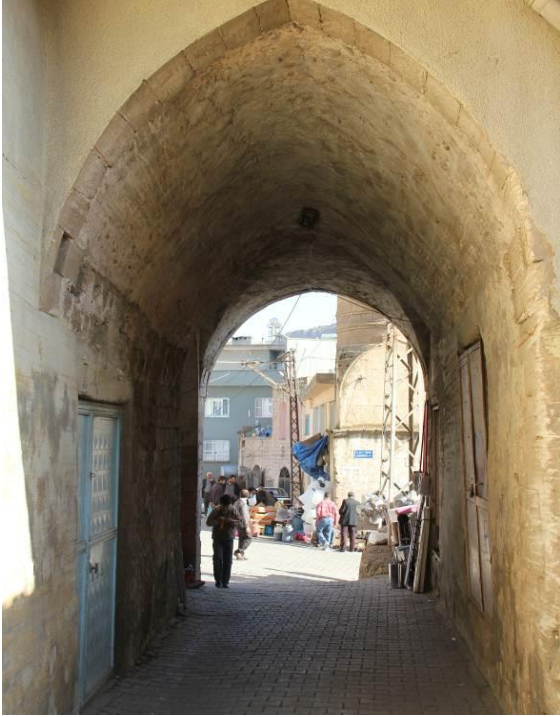
Savur merkez, Gazi Mahallesi'nde, Savur Ulu Camii'nin karşısındadır. Ulu Cami'nin doğusundaki yapı, köşk odası giriş kapısı üzerindeki kitabeye göre 1912 yılında Necmettin²⁴ tarafından inşa edilmiştir. Yapı günümüzde sağlamdır.

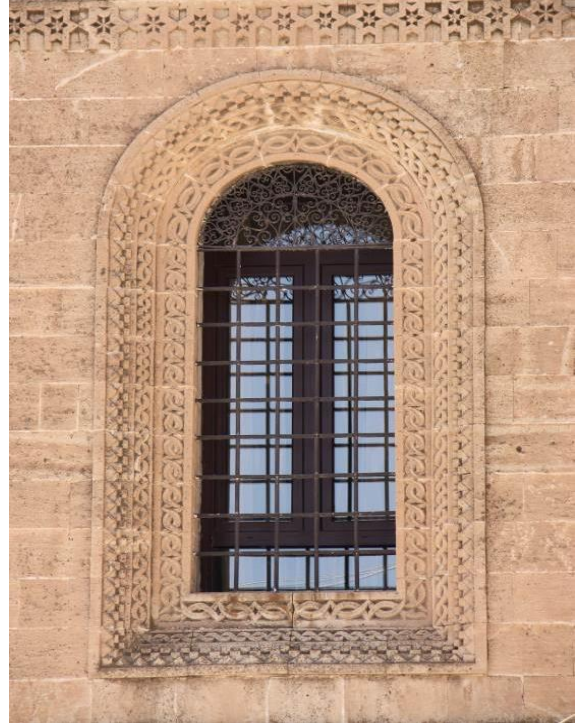
Fotoğraf 71. Necmettin Kaya Evi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 72. Necmettin Kaya Evi'nin Köşk Odasının Üst Örtüsü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 73. Necmettin Kaya Evi Abbara (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 74. Necmettin Kaya Evi'nin Pencerelerinden Biri (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

²⁴ Necmettin Kaya, Mecit Kaya'nın babası, Kamuran Kaya'nın dedesi olup yaşadığı dönemde Savur'un önde gelen şahıslarından biriymiş.

Adnan Kaya Evi

Vatan Caddesi'ndeki yapı, kuzey cephesinde yer alan basık kemerli giriş kapısı üzerindeki kitabesine göre 1956 yılında inşa edilmiştir. Yapı yakın zamanda yapılmış olmasına karşın plan, cephe düzeni, inşa tekniği ve malzemesi bakımından eski evlerin devamı niteliğindedir.

Giriş kapısı üzerindeki kitabe taş malzemeye kabartma tekniğiyle yazılmış olup dili Arapçadır. Celi sülüs hatlı kitabe altı satırdan ibarettir.

Fotoğraf 75. Adnan Kaya Evi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

2.2.1.2.3.1.8. Sokaklar

Savur geleneksel kent dokusunun en belirgin özelliği, Anadolu'daki eski kent yerleşmelerinde görülen organik düzendeki sokaklardır. Topografyanın etkisinin büyük olduğu sokaklarda önceden düzenlenmiş bir biçimlendirme yoktur. Sokakları doğal süreçte, yapıların parselle oturmasından sonra geriye kalan alanlar oluşturmuştur (Halifeoğlu F. M., 2008).

Fotoğraf 76. Savur Sokakları (Fotoğraf: F. M. HALİFEOĞLU)

Konakların ve büyük evlerin çevresinden geçen sokaklar, özellikle ana cephede geniş tutularak, giriş önlerinde meydan olarak nitelendirilebilecek alanlar oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Birkaç ev girişinin baktığı yerlerde ve büyük dönemeçlerde görülen bu alanlar, büyük parsel sahiplerinin sınırlarını geriye çekmesiyle meydana gelmiş yerlerdir. Genişleyen bu alanlarda odun kesme, tandırda ekmek pişirme ve benzeri işler yapılmaktadır.

Savur'da iki sokağı birbirine bağlayan kabaltılı tek ev örneği günümüze ulaşmış olan Necmettin Kaya Evi'dir. Güneydoğu Anadolu (Diyarbakır, Urfa, Mardin, Siirt, Gaziantep ve yakın çevresi) geleneksel ev düzeninde görülen kabartılar, ortak kullanım alanları ile özel kullanım alanlarının ara kesitlerinde nasıl bir yapılanma içinde bulunduğunu gösterir. Başka bir deyişle bunlar bize, mülkiyet hakkının nerede başlayıp nerede bittiği ve yapım geleneğinin bunu nasıl değerlendirdiği hakkında önemli ipuçları verirler (Alioğlu, 2000).

Fotoğraf 77. Savur Sokakları (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 78. Savur Sokakları (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 79. Savur'da eski kent dokusuna ait sokak görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Fotoğraf 80. Savur'da eski kent dokusuna ait sokak görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Yerleşim alanının genişliği ve parsele yerleştirilen yapının yönlendirmesi, sokakların boyut ve biçimlenmesinde önemli etkenler olmuştur. Yerleşime bağlı olarak doğu - batı, kuzey - güney ve ara yönlerde gelişen sokaklar, her iki tepenin yamaçlarına dik, paralel, kıvrımlı olarak ilerlemekte, bazı düz alanlarda birleşmektedir. Yamacın alt yönünde birbirine paralel iki caddenin yer yer bağlandığı dik sokaklar, Mardin'de olduğu gibi basamaklandırılmıştır. Bazı sokaklar ise eğimin yüksekliğinden adeta merdivene dönüşmüştür (Alioğlu, 2000).

Yüksek kaim duvarlarla sınırlandırılan sokakların cepheleri kendisini saran evlerin giriş kapıları, ahır kapıları, giriş sahanlıkları, basamakları ve özentili pencereleri ile hareketlenir ve birçoğu araç giremeyecek boyuttadır. Mardin'de sokak boyutları insan ölçülerinin yanı sıra bölgede kullanılan eşek, at, deve gibi taşıma hayvanlarının ölçüleri de dikkate alınarak, oldukça dar yapılmıştır (Alioğlu, 2000). Savur sokaklarının da aynı benzerliği göstermesi, boyutlarının belirlenmesindeki ortak gerekçeleri sergilemesindedir. Geleneksel yaşamın ağır bastığı kentte, at ve eşeklerle taşımacılık günümüzde de devam etmektedir (Halifeoğlu F. M., 2008).

2.2.1.2.3.1.9. Ticaret Merkezi

Ticaret merkezi, kentin güneyindeki tepenin altında başlayan, kuzeydeki meydanla son bulan, tek yönlü bir yoldan ibarettir. Kıvrılarak gelişen ve hafif bir eğimle yükselen Cumhuriyet Caddesi'nin her iki yönündeki yeni dükkânlar ve özgünlüğünü halen koruyan zemin katı dükkân olan evler, çarşığı oluşturur. Güneyinde Belediye binası, PTT, Halk Eğitim Müdürlüğü ve banka gibi resmi kurumların da yer aldığı çarşıda toptancıların yanı sıra kuyumcular, beyaz eşya dükkânları, marketler, kırtasiye, birkaç giyim mağazası, züccacılar, ev yemeklerinin sunulduğu küçük bir lokanta ve kahvehaneler yer alır.

Çarşının kuzeyinde Yeni Cami önünde kabartılı geçişin olduğu sokak ile kaleye doğru uzayan yol üçgeninde bir meydan bulunmaktadır. Çevre köylerden gelip ürünlerini satmak isteyenler, bu alanda toplanarak bir pazar oluştururlar. Haftanın belli günlerinin daha yoğun olduğu bu meydanda ilçenin diğer merkezlere ulaşımını sağlayan araçlar da toplanır. Küçük bir terminal işlevi de gören meydan, kentin ticari yoğunluğunun en fazla yaşandığı yerdir. Yol çevresinde ve meydanda yeni betonarme dükkânların arasında kalan tonoz örtülü taş mekânlarda da ticaret yapılır. Savur aile düzeninde alış-veriş erkek tarafından yapıldığından,

günün ilerleyen saatlerinde çarşıda sadece erkeklere rastlanır. Kadınlar mahremiyet nedeniyle ara sokaklardan geçerler (Halifeoğlu F. M., 2008).

Cumhuriyet Caddesinin hemen paralelinde devam eden ve karayoluyla birleşen Vatan Caddesinin bir bölümünün çevresinde de ticarete yönelik daha küçük boyutlu dükkânlar ve atölyeler bulunur.

Günümüzde kilitli parke taşıyla döşenmiş çarşıda ticarethanelerin önünde kümeler halinde oturan esnaf ile alış veriş yapan insanlar, doğal bir sokak kahvesi oluştururlar. Yıkılmış birkaç geleneksel yapının boş arazisi ise, büyük araçların otoparkı olarak işletilmektedir.

Fotoğraf 81. Savur Ticaret Merkezinden Görüntüler (Fotoğraf: M. ÖNAL)

2.2.1.2.3.2. Dereiçi Köyünde Yer Alan Mimari Eserler

Hıristiyanların üç mezhebine ait Ortodoks, Katolik ve Protestan kiliselerini barındıran Dereiçi (Kıllıt) köyünün inanç turizminde önemli bir yeri vardır. Dereiçi köyünde önemli mimari eserlere ilişkin bilgi aşağıda verilmektedir.

Fotoğraf 82. Dereiçi köyünün genel görünümü (Fotoğraf: M. ÇEVİK)

2.2.1.2.3.2.1. Manastırlar

Mor Abay²⁵ Manastırı (Deyr²⁶ Marelbeyn)

Dereçi köyünün yaklaşık 3 km kuzeyinde bir vadide bulunur. Etrafındaki tepelerin yamacında keşişler için yapılmış çok sayıda kayaya oyulu mekanlar mevcuttur. Hıristiyan olduğu için babası tarafından öldürülen Abay'ın (Mehir Şapur) adı bu manastıra verilir²⁷.

Anılan manastır malzeme, inşa tekniği ve plan bakımından VI. Yüzyıla tarihlendirilir²⁸. Doğu ve güney kapılarındaki Süryanice kitabelere göre Artukoğullarından Melik el Said Necmettin Gazi tarafından iki kez onartılmıştır. Daha sonraları Timur tarafından tahrip edilen manastır onarılarak, XVIII. Yüzyılın sonlarına kadar faaliyette kalmıştır²⁹.

Manastır kuzey-güney doğrultusunda, dış cepheleri kaba yontulu taştan, iç kısımları düzgün kesilmiş taşlarla örülmüştür.

Azizler Evi (Beth Kadişhe)

Mor Abay'ın mezarı üstüne inşa edildiği söylenen Azizler Evi bölümü ayakta kalan kısımlar arasındadır. Dikdörtgen planlı, doğusunda yarım kubbeye örtülü absis yer alır.

Günümüzde yıkık durumda olup, onarım çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Fotograf 83. Mor Abay Manastırı'nın Genel Görünüşü (Fotograf: İ. YILDIZ)

Fotograf 84. Mor Abay Manastırı'nın Genel Görünüşü (Fotograf: İ. YILDIZ)

Mor Dimet³⁰ (Romatizma) Manastırı(Deyr El Rih)

Dereçi (Kıllıt) Köyü'nün 6 km kuzeydoğusunda Vatan bir olarak adlandırılan mevkidedir. Manastırın inşa tekniği, malzemesi ve planına dayanarak VI. Yüzyıla tarihlenir³¹. Yapının

²⁵ Akyüz, *a.g.e.*, 150.

²⁶ Deyr Süryanicede manastır anlamına gelir.

²⁷ Akyüz 1998: 150

²⁸ Yıldız 2011: 68

²⁹ Akyüz 1998: 150

³⁰ Mor (Aziz) Dimet İranlı bir hekimdir ve bu manastır kendisine adanmıştır. Bkz., Hollerweger, *a.g.e.*, 149.

³¹ Yıldız 2011: 78

1470-1483 yıllarında Savur Episkoposu Patrik Yuhanna İbn –Şa Allah tarafından onarım gördüğü ifade edilir³².

Günümüzde terk edilen manastır kısmen yıkılmıştır. Manastırın kilisesi ve kilisenin bitişiğindeki iki oda ayakta. Halk arasında Romatizma Manastırı olarak da adlandırılan yapı günümüzde metruktür. Fakat romatizma hastaları şifa bulmak için manastırı sık sık ziyaret etmektedirler.

Doğusundaki absis ve mezbah bölümü ana kayanın oyulmasıyla yapılmıştır. Mezbah bölümünde atlar bulunur.

Fotoğraf 85. Mor Dimet Manastırı'nın Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 86. Mor Dimet Manastırı Kilisesinin İç Mekanı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

---

³² Akyüz 1998: 153-154

Mor Theoduto (Deyr Vecel Rus) Manastırı

Dereiçi Köyü'nün 3 km kuzeyinde bulunan Mor Abay Manastırı'nın 1 km kuzeydoğusundadır. Manastır günümüzde yıkıktır. Yapının üzerinde yapım tarihini verecek kitabe yoktur. Manastır VII. yüzyılın sonlarında Mor Theoduto tarafından inşa edilmiştir³³.

Halk arasında Baş ağrısı Manastırı olarak da adlandırılan yapıyı, günümüzde migren hastaları şifa bulmak için ziyaret ederler.

Fotoğraf 87. Mor Theoduto Manastırı'nın Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

---

³³ Hollerweger, *a.g.e.*, 149.

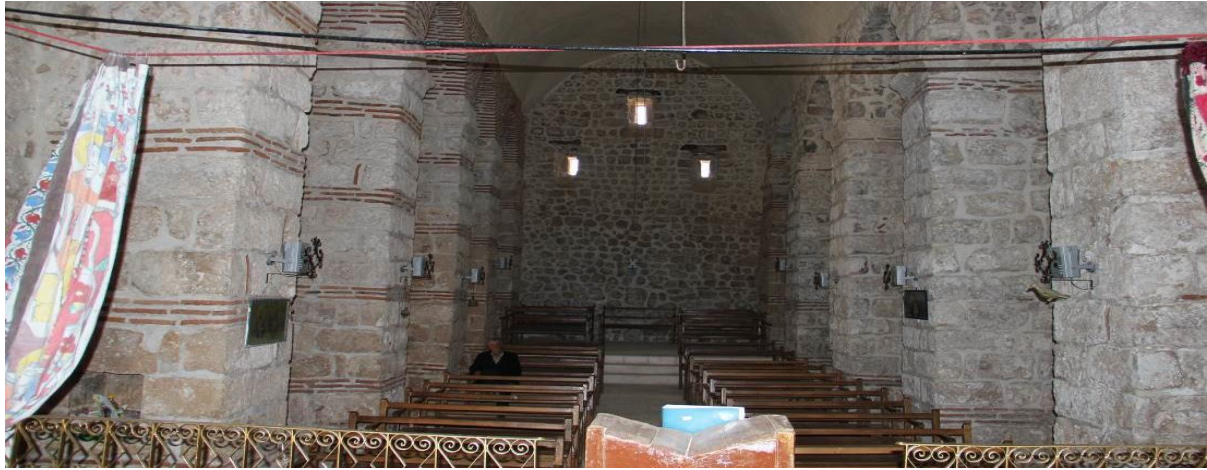
Mor³⁴ Yuhanna (Yuhanon) Kilisesi

Dereçi Köyü'nün merkezindedir. Yapının üzerinde inşa kitabesi yoktur. Yapı, inşa tekniği, malzemesi ve planı bakımından Midyat Mor İzozel (700) ve Midyat Mor Kuryakos (794) kiliseleriyle benzerlik göstermektedir. Buradan hareketle yapıyı VIII. yüzyıla tarihlendirmek uygun görünmektedir. Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 30.03.2007 tarih ve 356 sayılı kararıyla tescillenen yapı sağlamdır ve ibadete açıktır.

Kilisenin önünde Süryani mezarlığı, üst katında medrese ve kuzey doğu köşesinde çan kulesi yer almaktadır. Kilise Süryani Kadim (Ortodoks) cemaati yapısı olup, günümüzde bu cemaat tarafından kullanılmaktadır.

Fotoğraf 88. Mor Yuhanna Kilisesi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 89. Mor Yuhanna Kilisesi'nin İç Mekanı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

---

³⁴ Süryanicedeki Mor, Türkçedeki Aziz sözcüğü karşılığıdır. Aynı zamanda metropolitler için bir saygı unvanı olarak da kullanılır. Bkz., Hollerweger, *a.g.e.*, 19.

Mor Mete (Katolik) Kilisesi

Dereçi (Kıllıt) Köyü'nün merkezinde, Mor Yuhanna Kilisesi'nin güneyindedir. Yapı günümüzde metruktür ve sağlamdır. Yapının üzerinde kesin yapım tarihini verecek bir kitabe yoktur. 1853 yılında Süryani Katolik Patrikhanesi Mardin'e taşınmıştır. 1860 yılında ise Mardin Meryem Ana Kilisesi inşa edilmiştir.³⁵ Ayrıca yapı inşa tekniği ve malzemesi bakımından da XIX. yüzyılda inşa edilen yapıların özelliklerini göstermektedir.

Fotoğraf 90. Mor Mete (Katolik) Kilisesi'nin Kuzeybatı Cephesi (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 91. Mor Mete (Katolik) Kilisesi'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

---

³⁵ Akyüz, *a.g.e.*, 145.

Dereiçi Köyü Protestan Kilisesi

Dereiçi (Kıllıt) Köyü'nün merkezinde, Mor Yuhanna Kilisesi'nin 80 m güneybatısında bulunmaktadır. 2002 tarihinde yıkık olan kilise günümüzde onarılmıştır. Kilisenin üzerinde yapının inşa tarihini verecek herhangi bir yazılı belge yoktur. Kilise, inşa tekniği, malzemesi ve planı bakımından Dereiçi Köyü'ndeki Mor Mete Kilisesi (XIX. yy.) ile benzerlik göstermektedir ve XIX. yüzyılın ikinci yarısında yapıldığı düşünülmektedir.

Fotoğraf 92. Protestan Kilisesi'nin Genel Görünüşü (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 93. Protestan Kilisesi'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Mor Abay Şapeli

Dereçi (Kıllıt) Köyü'nün 3 km kuzeyinde Mor Abay Manastırı'nın 100 m doğusundadır. Şapel günümüzde sağlam ve metruktür. Mor Abay Şapeli'nin kitabesi yoktur. Şapel malzeme, inşa tekniği ve planı bakımından XVII. yüzyılın özelliklerini göstermektedir.

Fotoğraf 94. Mor Abay Şapeli'nin Güneybatı Cephesi (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

Fotoğraf 95. Mor Abay Şapeli'nin İç Mekânı (Fotoğraf: İ. YILDIZ)

2.2.1.2.5. Alandaki Kazı Çalışmaları ve Arkeolojik Buluntular

Savur'un Arkeolojik Değerleri

Mardin dağlık bölgesinden Dicle'ye ulaşılmasını sağlayan Savur Çayı'nın vadisi İlk Çağ'dan beri yol güzergahı olduğundan bu vadede günümüzde görülebilen arkeolojik değerler Savur ve Hisarkaya Kaleleri ile Merkez Han, Kordis Han, Hisarkaya Köyü Hanı ve Cem Hanı'dır.

Savur Kalesi (Seauras)

Yönetim Planı Alanı sınırları içinde kalan ve kentin eteğindeki tepenin zirvesinde Savur Kalesi yer alır. Bu kale, kaleler imparatoru olarak da bilinen Doğu Roma İmparatoru Justinianus tarafından inşa edilmiştir³⁶. Daha sonraları sırasıyla Emeviler, Mervaniler, Hamdaniler, Artukoğulları, Eyyübiler ve Osmanlıların eline geçmiştir. Osmanlılar döneminde kale'nin onarım gördüğü ifade edilir. Uzun yıllar, Mardin-Savur-Midyat ve Hasankeyf yolları üzerinde, stratejik açıdan güçlü bir kale olma özelliğini korumuştur.

Günümüzde tepenin zirvesinde yıkık haldeki İçkale kalıntıları görülebilmektedir. Kalenin çok az kalıntısı günümüze ulaşmıştır. Yer yer temel izlerinden izlenebilen bu kalıntılardan kalenin doğu ve batısının ana kaya üzerine inşa edildiği ve kalenin iki kapısının da bu yönlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Kalede 5 su sarnıcı ve bir mağara yer almaktadır³⁷.

Savur'da Yapılan Arkeolojik ve Diğer Araştırmalar

Savur İlçesi sınırları içerisinde henüz herhangi bir arkeolojik kazı çalışması yapılmamıştır. Günümüze kadar yapılanlar yüzey araştırmaları ve inceleme çalışmalarıdır. Bunlar şunlardır:

- Eyüp Ay ve Z.A. Ay tarafından Savur ve çevresinde 2003 tarihinde yüzey araştırması yapılmıştır. Bu çalışmada Savur'un da içerisinde bulunduğu Tur-Abdin'deki yol güzergahları araştırılmıştır³⁸.
- F.M. Halifeoğlu tarafından Savur Geleneksel Kent Dokusu ile Sosyal Yapı İlişkisi Üzerine inceleme yapılmıştır³⁹. Bu çalışmada Savur'un geleneksel kent dokusu, genel yerleşim özellikleri ile geleneksel evlerin mimari özellikleri; plan düzeni, plan tipleri, cephe düzeni, cephe elemanları ve yapısal sistem incelenmiştir.
- Elif Keser, Tur Abdin bölgesi, Süryani Ortodoks Dini Mimarisi adlı çalışmasında Mor Yuhanna kilisesi hakkında bilgi vermiştir.
- Gabriel Akyüz, Mardin ilinin merkezinde civar köylerde ve ilçelerde bulunan Kiliselerin ve Manastırların Tarihi adlı kitabında⁴⁰ Dereiçi Köyü'ndeki kilise ve manastırlar hakkında bilgi vermiştir.
- Hans Howllerwerger, Savur'daki Suryani kiliseleri ve manastırlarının tarihini incelemiştir⁴¹.

---

³⁶ Honigmann 1970: 10-13

³⁷ Yıldız 2011: 150

³⁸ E.Ay, 2006

³⁹ F.M. Halifeoğlu 2006

⁴⁰ G. Akyüz, 1998

⁴¹ H. Howllerwerger, Lebendiges Kulturerbe Turabdin, Lings, 1999.

- İ. Yıldız, Savur'daki Mimari Eserler hakkında 2003 yılında Yüksek Lisans Tezi hazırlamış. "Mardin'deki Su Yapıları" adlı doktora çalışmasında ise Savur'daki çamaşırhaneler, çeşmeler ve köprüler hakkında bilgi vermiştir. Sonra da bu tezlerini 2011 yılında yayına⁴² dönüştürmüştür. Bu çalışmasında Savur ilçesindeki mimari eserleri ayrıntılı şekilde tanıtılmaktadır.

2.2.1.2.6. Alana İlişkin Fotoğraf Arşivi

Ekte verilmiştir.

2.2.1.3. Yönetmel Yapı

2.2.1.3.1. Yönetmel/Hukuki Yapı

Savur 1.049 km²'lik yüzölçümü ile Mardin ilinin toplam 10 ilçesinden 5. büyük ilçesidir. Nüfus açısından ise 29.026 kişilik nüfusu ile Mardin ilinin en az nüfusa sahip 4. ilçesidir. TÜİK 2014 verilerine göre ilçede 41 mahalle yer almaktadır (Tablo 14).

Yönetim Alanı sınır içerisinde Gazi, Devlet ve Evren mahalleleri kalmaktadır.

---

⁴² Yıldız, 2011.

Tablo 14. Savur Belediyesi Mahalle Listesi

Tanıtım Kodu	Mahalle Adı	Nüfus
1	Devlet	3.354
2	Sürgücü	2.911
3	Gazi	2.507
4	Pınardere	2.162
5	Başkavak	2.073
6	İçören	1.677
7	İşgören	1.246
8	Şenocak	1.246
9	Üçkavak	1.152
10	Yeşilalan	1.035
11	Çınarönü	827
12	Kayatepe	749
13	Evren	702
14	Soylu	689
15	Harmantepe	577
16	Kayacıklar	495
17	Erkuran	473
18	Tokluca	438
19	Yenilmez	416
20	Yazır	388
21	Koşuyolu	368
22	Sancaklı	335
23	Kırkdirek	314
24	Taşlık	309
25	Gölbaşı	284
26	Hisarkaya	260
27	Bengisu	243
28	Baş ağaç	226
29	Üçerli	214
30	Kocahüyük	161
31	Yaylayanı	149
32	Dereiçi	146
33	Serenli	142
34	Köprülü	134
35	Armutalan	121
36	Akyürek	117
37	Durusu	102
38	Kırbalı	100
39	Bağyaka	95
40	Karaköy	50
41	Ormancık	39

Kaynak: TÜİK Veritabanı, 2014

İlçede Kaymakam en büyük mülki amir konumundadır. İlçenin yol, su vb. temel altyapı hizmetleri belediye tarafından yerine getirilmektedir. Anadolu Meslek Lisesi, Sağlık Ocağı, PTT ve resmi kurumların ilçe temsilcilikleri mevcuttur. Mardin il merkezine ulaşım yarım saatte bir hareket eden özel dolmuşlarla sağlanmaktadır.

Yönetim alanındaki kültür varlığı anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örneği yapılarını da kapsayacak şekilde yapılan yasal düzenlemelerde son yıllarda önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişimler kültür varlıklarının korunması açısından önemli gelişmelerdir. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'nda ve bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklerde, korumaya kaynak aktarımı, kamulaştırma ve KUDEB kuruluşuna ilişkin tanımlamaya yer verilmesine ilişkin düzenlemeler en önemli yasal yeniliklerdir.

Ayrıca 5393 sayılı belediye Kanunu'nun 14. Maddesinde "Belediyenin görev ve sorumlulukları" belirlenmiştir. Bu maddenin b bendinde açıkça "...kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir" denilmiştir.

2.2.1.3.2. Sınırlar (Yönetim Planı Sınırları, Sit Sınırları)

Mardin ili Savur ilçesi, Mardin'in 47km uzağında yer alır. İlçede 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı (Savur Kalesi) ile Kentsel Sit Alanı (Savur Kent Merkezi) bulunmaktadır. Karşılıklı iki tepenin üstüne kurulmuş olan Savur'da bu tepelere göre sokaklar, çarşı, meydan, sosyal ve kamu yapıları, konaklar, evler geleneksel ve yöresel mimariyle düzenlenmiştir. Tarihi kent dokusunun yer aldığı tepeyi saran Savur Çayı etrafına yapılan ve yapılmakta olan piknik alanları, balık restoranları ve konaklama tesisleri ilçenin özgün zenginliğini her geçen gün arttırmaktadır.

Yönetim Alanı: Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir⁴³.

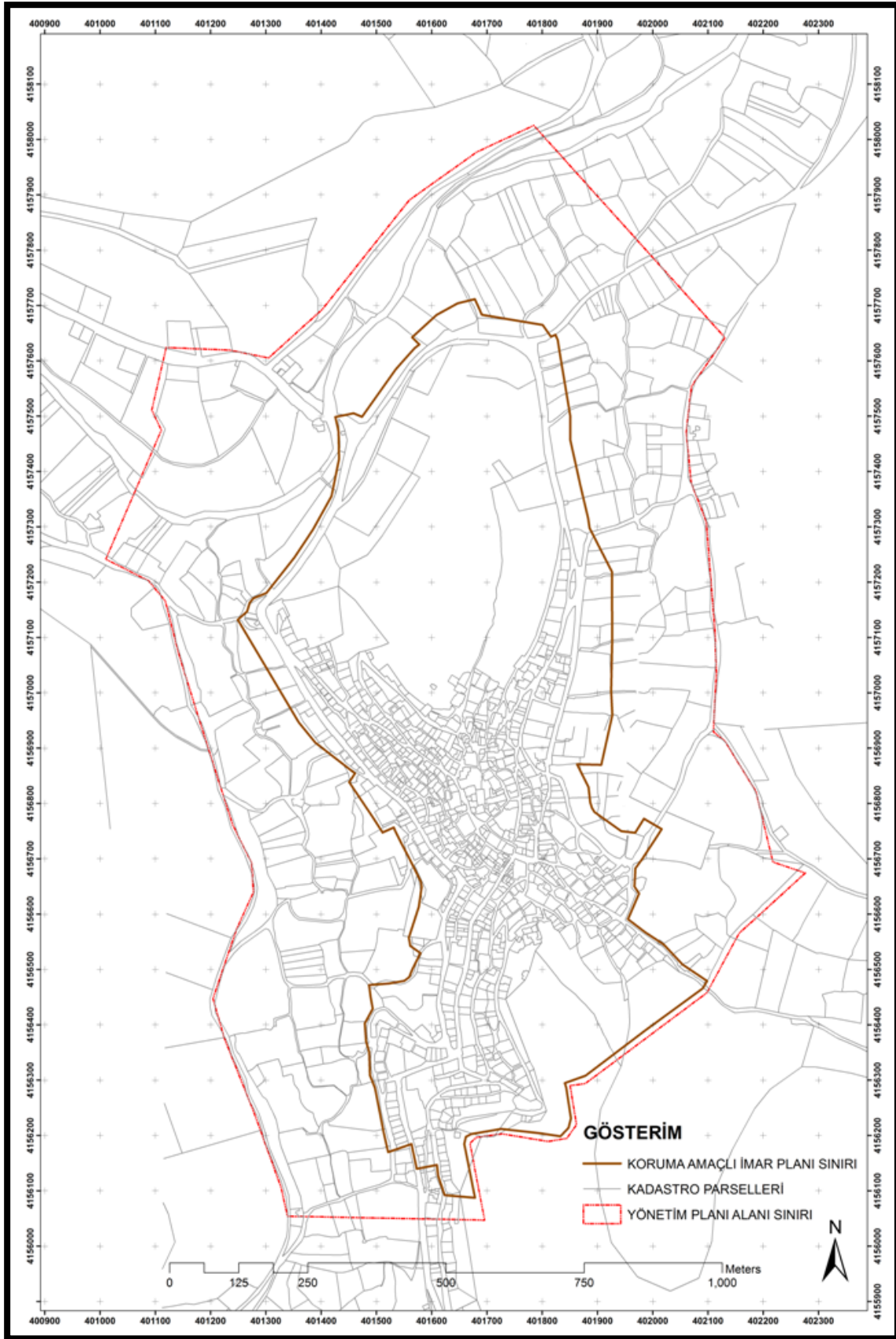
Bağlantı Noktası: Yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır⁴⁴.

Bu kapsamda Savur Yönetim Planı Alanı ve bağlantı noktası olarak Dereiçi Köyünü kapsayan alanın sınırları Kültür ve Turizm Bakanlığı 14.03.2014 tarih ve 52071 sayılı Makam oluru ile belirlenmiş olup, Harita 4'de verilmektedir.

⁴³ 23.07.1983 Tarih ve 18113 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu", Madde:3/a-10

⁴⁴ 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu", Madde:3/a-16

Harita 11. Savur Yönetim Planı Alanı Sınırı

Kaynak: KTB, 2014

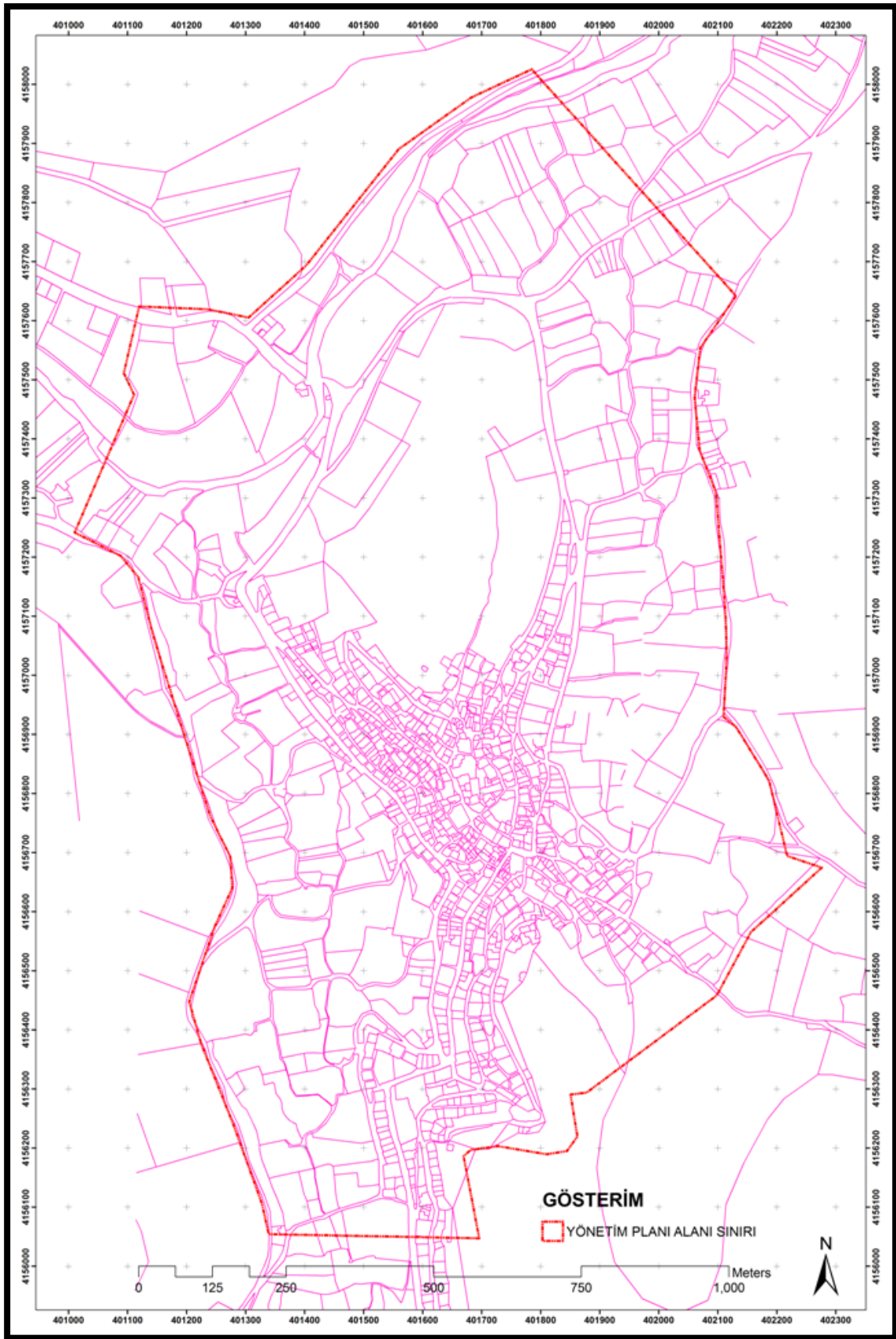
2.2.1.3.3. Mülkiyet

Savur geleneksel kent dokusu ile bu dokunun en önemli öğeleri olan konaklar ve evler; topografya, malzeme, yapım tekniği, kültürel etkileşim, aile ve toplumsal yapı gibi etkenlerin yanında, Türk-İslam aile yapısı, endüstri öncesi şehrin nitelikleri gibi genel etkenlerin belirleyiciliğinde oluşmuştur. Savur, özgün mimarisini koruyan bir kenttir. Bu durumun oluşmasında, ilçenin anayol üzerinde yer almaması, yöre halkının anılarla dolu geleneksel evlerde ve konaklarda, dekoratif ve kişisel eşyalarla birlikte geçmişini koruyarak yaşamaya devam etmesi, tarlasını, bağını, bahçesini terk etmemesi, büyük kentlere göç edenlerin yılın belli dönemlerini Savur'da geçirmesi ile sağlanmıştır. Bu durum kültürel sürekliliği de beraberinde getirmiştir. Evlerin bugünkü sahipleri ve kullanıcıları, ilk sahiplerinin kuşaklar sonrasındaki mirasçılarıdır. Bu bakımdan evlerle kullanıcılar arasındaki bağ çok güçlüdür. Bütün bunlar, Savur geleneksel kent dokusunun ve sosyal yaşantısının korunmasında önemli birer faktördür. Sürdürülen sosyal yapısıyla Savur, birçok geleneksel kent dokusundan ayrılır. Buna rağmen, kentsel alanın tümüyle korunması mümkün olmamıştır. İlçede Kültür Bakanlığı tarafından tescil çalışmaları devam etmektedir (Halifeoğlu F. M., 2008).

Savur ve Dereiçi köyünde mülkiyet analizi yapılabilmesi için kadastro verilerine ihtiyaç vardır. Kadastro verisi bulunmayan bir alanda mülkiyet ile ilgili analiz yapmak epey güç bir durumdur. Savur kentinde de günümüze kadar kadastral yapı bulunmamakta ve kadastro oluşturulmasına yönelik bir çalışma da bulunmamaktadır (KAİP, 2015).

Ancak kadastro alımı işi 2007 yılında ihaleye açılmıştır. Gazi ve Devlet Mahallelerinin de bir kısmının kadastrosu bitmiş durumdadır. Ancak eksik noktalarının bulunmasına rağmen hazırlanmış olan kadastro ise mevcut imar planında alımı yapılan halihazır ile projeksiyon uyumsuzluğundan, bununla birlikte bu projeksiyonların uyumunu sağlayan dönüşüm donelerinin bulunmayışından ötürü, halihazır ile kadastral yapı çakıştırılamamıştır. Evren mahallesinin kadastrosu ise henüz ihale aşamasındadır (KAİP, 2015).

Harita 12. Kadastro Mülkiyet Parselleri

Kaynak: KAİP, 2015

2.2.1.4. Sosyo-Ekonomik Yapı

2.2.1.4.1. Nüfus Yapısı ve Değişimi

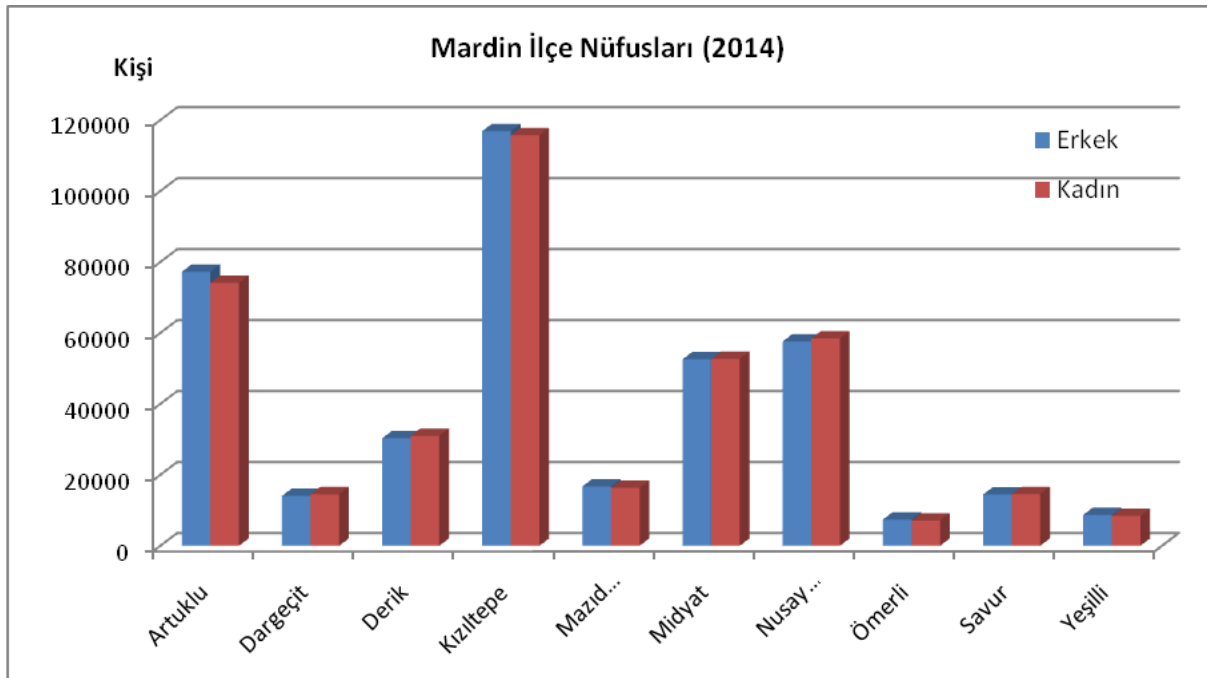
Savur ilçesinin nüfusu 2014 yılı **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)** verilerine göre 29.026'dır. İldeki en çok nüfusa sahip ilçe Kızıltepe'dir (232.628 kişi). Daha sonra Artuklu gelmektedir. Savur ise en az nüfusa sahip 4. ilçedir (Tablo 15, Grafik 2).

Tablo 15. 2014 Yılı Mardin İlçe Nüfusları

Mardin İlçeleri	Erkek	Kadın	Toplam
Artuklu	77225	74131	151356
Dargeçit	14078	14523	28601
Derik	30293	31027	61320
Kızıltepe	116891	115737	232628
Mazıdağı	16725	16345	33070
Midyat	52577	52675	105252
Nusaybin	57608	58460	116068
Ömerli	7391	7148	14539
Savur	14467	14559	29026
Yeşilli	8713	8423	17136
Toplam	395968	393028	788996

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 2. Mardin İlçeleri Nüfus Durumu (2014)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Savur kentsel nüfus ve ilçe toplam nüfusu için 1980-2014 yılları arası yıllara göre nüfus değerleri ve yıllık artış hızı Tablo 16’da verilmektedir.

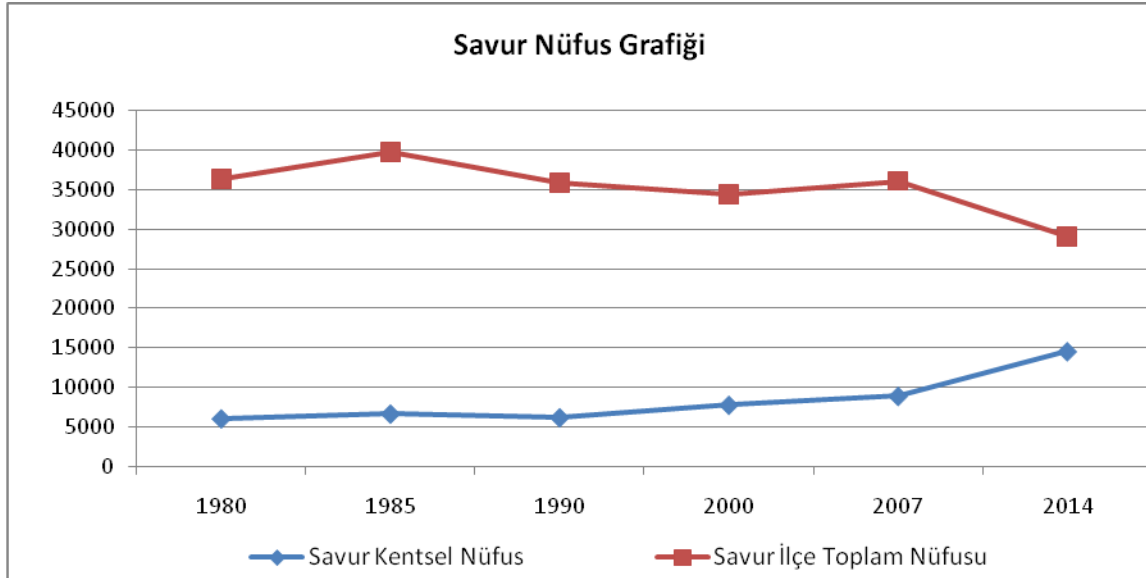
Tablo 16. Savur Nüfus Değerleri ve Artış Hızları

	1980	1985	1990	2000	2007	2014
Savur Kentsel Nüfus	6100	6708	6244	7817	8942	14588
Yıllık Artış Hızı (%)		1.99	-1.38	2.52	2.06	9.02
Savur İlçe Toplam Nüfusu	36372	39751	35832	34402	36066	29026
Yıllık Artış Hızı (%)		1.86	-1.97	-0.40	0.69	-2.79

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Savur ilçe merkezi için 1980 -2014 yılları arası yıllara göre nüfus değerleri Grafik 3’de verilmektedir.

Grafik 3. Savur İlçesi Nüfus Gelişimi (1980-2014)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

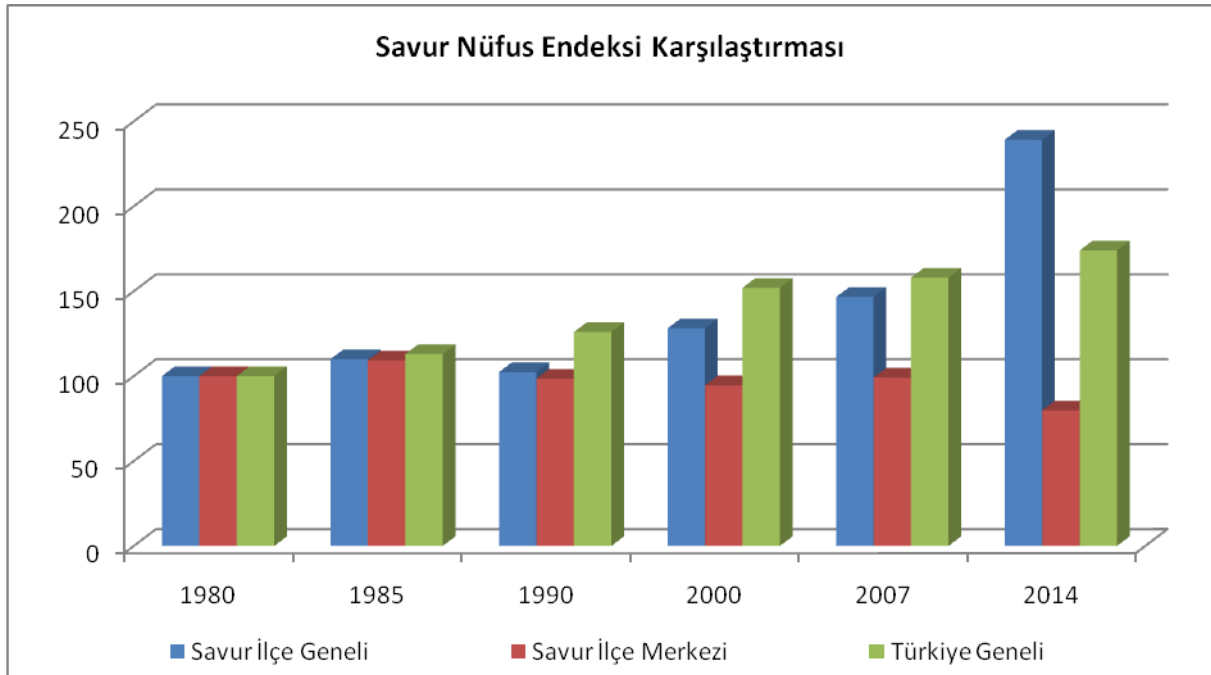
Tablo 17. Savur İlçesi Nüfus Endeksi Karşılaştırması

	1980	1985	1990	2000	2007	2014
Savur Kentsel Nüfus	100	110	102	128	147	239
Savur İlçe Toplam Nüfus	100	109	99	95	99	80
Türkiye	100	113	126	152	158	174

Kaynak: TÜİK Veritabanı

1980 -2014 yılları arasında Savur ilçe merkezinin, ilçe genelinde ve Türkiye geneli ile nüfus endeksi değerleri karşılaştırılması Grafik 7'de verilmektedir. 1980 yılı baz alınarak hesaplanan nüfus indeksine göre, Türkiye genelinde 34 yıl içerisinde 1.74 katı nüfus artışı yaşanırken, bu değer Savur kentsel nüfusu için 2.39 katı olmuştur. Ancak, ilçe genelinde düşüş yaşanmış ve bu değer 0,80 katı olmuştur. 1980 yılında nüfus endeksi değeri 100 iken, 2014 yılında 80 olmuştur. Bu da ilçeden dışa göçün olduğunu göstermektedir.

Grafik 4. Savur Nüfus Endeksi Karşılaştırması

Kaynak: TÜİK Veritabanı

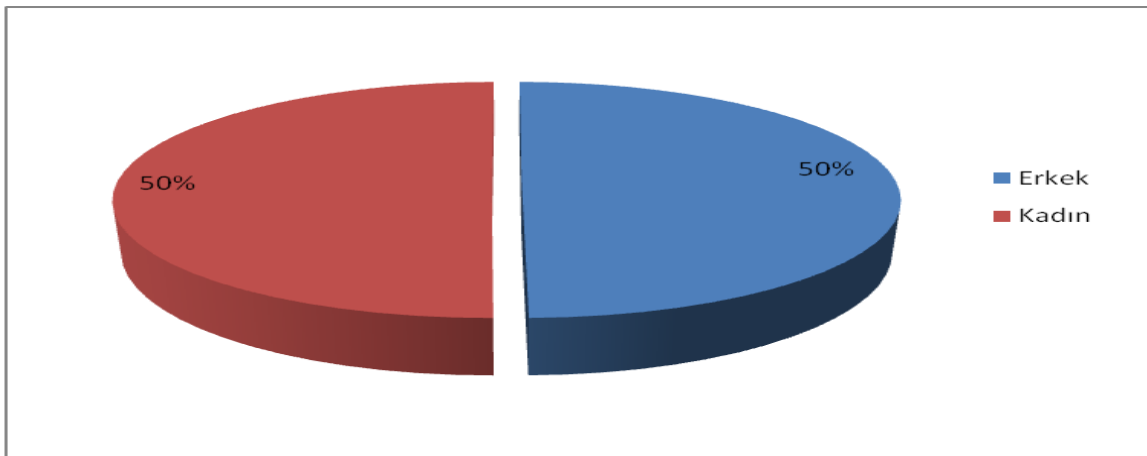

Tablo 18. Savur İlçe Toplamının, Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus Dağılımı – 2014

Yaş grubu	Erkek	Kadın	Toplam
'0-4'	1489	1475	2964
'5-9'	1791	1668	3459
'10-14'	1780	1763	3543
'15-19'	1711	1649	3360
'20-24'	1380	1117	2497
'25-29'	974	998	1972
'30-34'	927	940	1867
'35-39'	741	823	1564
'40-44'	826	786	1612
'45-49'	616	552	1168
'50-54'	495	476	971
'55-59'	346	402	748
'60-64'	308	439	747
'65-69'	293	383	676
'70-74'	280	355	635
'75-79'	215	318	533
'80-84'	189	222	411
'85-89'	74	111	185
'90+'	32	82	114
Toplam	14467	14559	29026

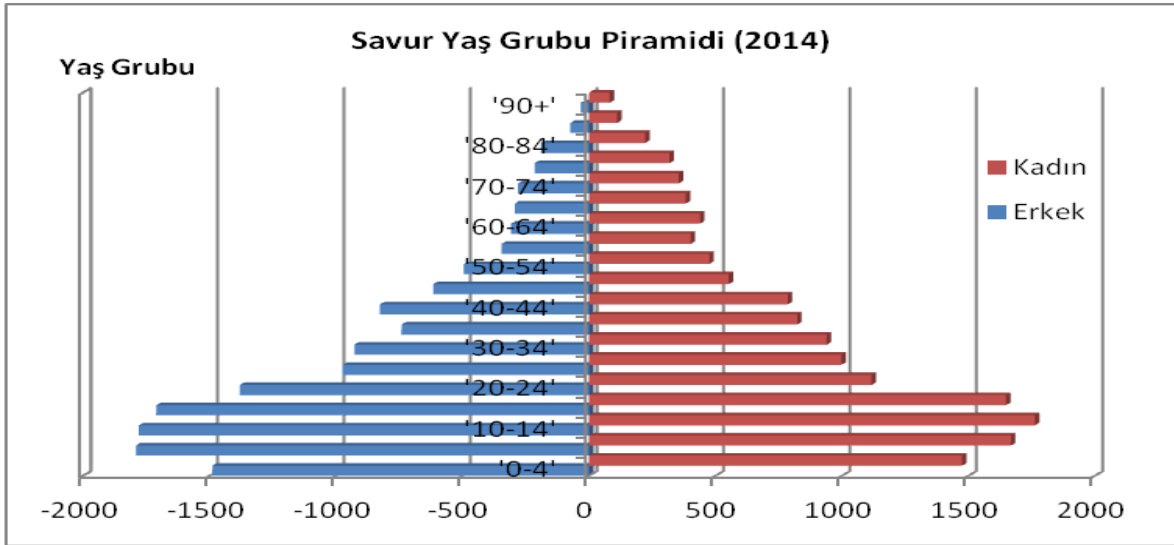
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 5. Savur İlçesi Kadın - Erkek Nüfus Oranı

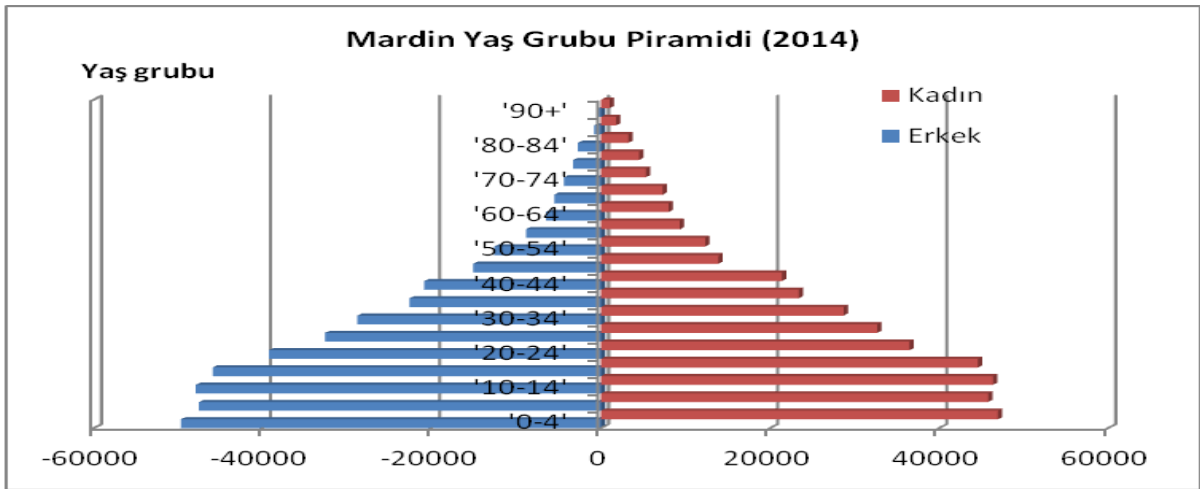
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 6. Savur Yaş Grubu Piramidi (2014)

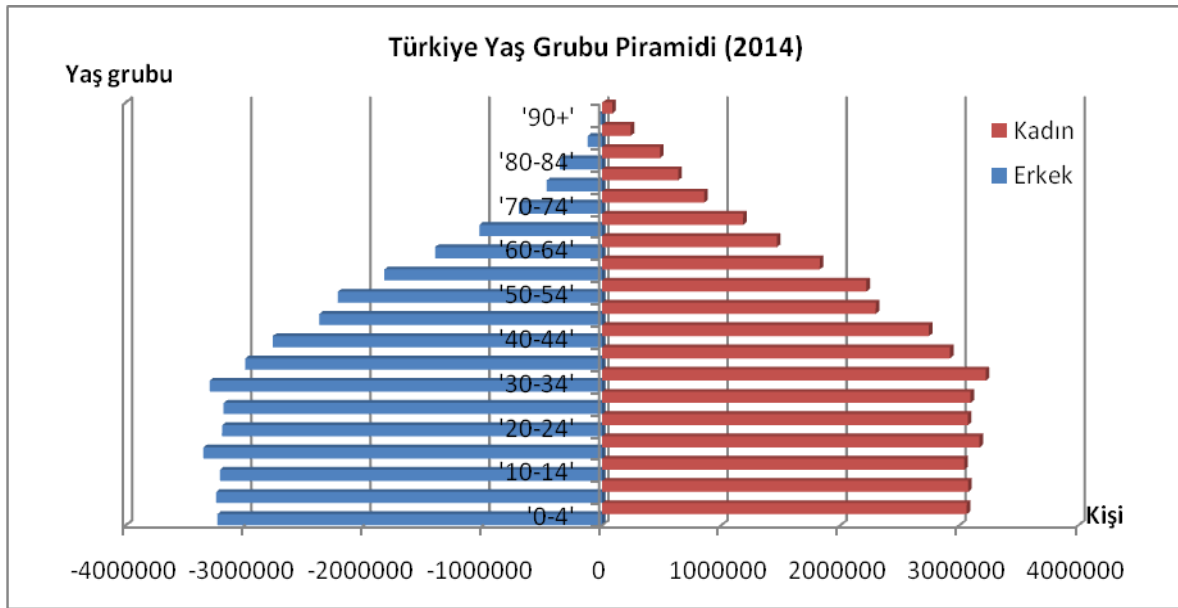
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 7. Mardin Yaş Grubu Piramidi (2014)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 8. Türkiye Yaş Grubu Piramidi (2014)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Yaş grubu piramitlerini incelediğimizde, Savur'a ait piramidin, Türkiye geneline ait olandan farklı olduğunu görmekteyiz. Türkiye genelini gösteren grafikte, çocuk ve genç nüfusun daha az olması, yani, piramidin tabanının dar olması kentsel karakter özelliği taşıdığını göstermektedir. Mardin genelini gösteren piramidin tabanı daha geniş durmaktadır. Bu da Mardin il genelinin tarımsal özellikli olduğunu göstermektedir.

Mardin ilinde genç nüfusun ağırlığı dikkat çekicidir. 2014 yılında il nüfusunun %58'i 25 yaşın altındadır. 25-64 yaş arası nüfus toplam nüfusun %37'sini, 65 yaş üstü nüfus toplam nüfusun %5'ini oluşturmaktadır.

Savur'un piramit yapısında ise çocuk yaş gruplarının ve genç yaş gruplarının geniş durması, ailelerde genç nüfusun ve çocukların çok olduğunu anlamına gelmektedir.

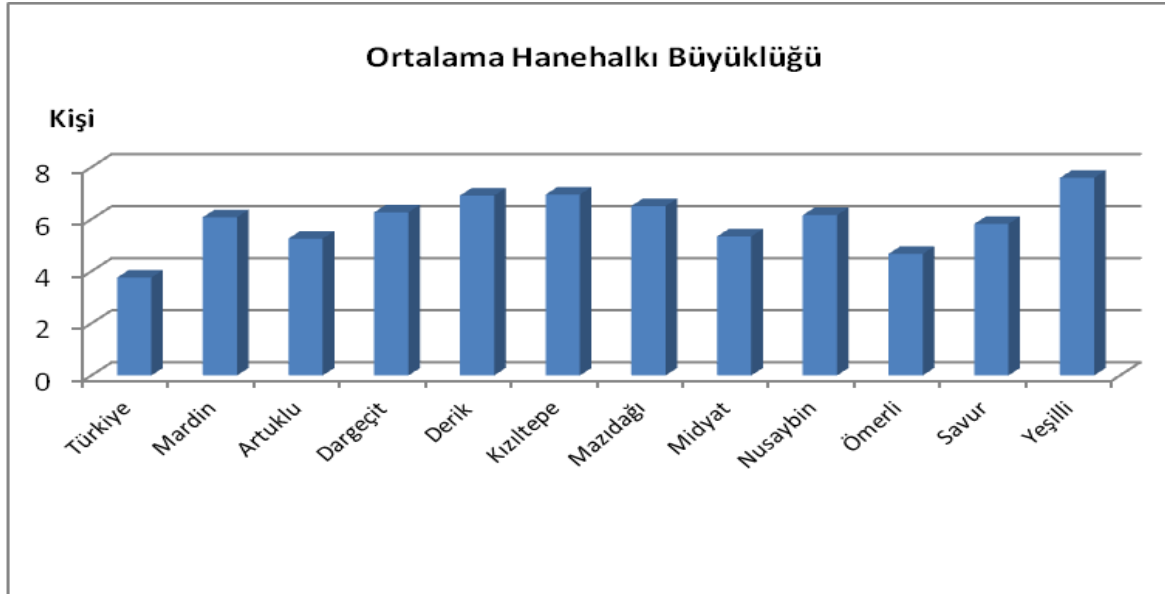
Hane büyüklüğü tablosuna baktığımızda, Türkiye genel ortalaması 3,76 iken, Mardin 6,08 ile ülkenin iki katı değer göstermektedir. Bu değer Savur ilçesinde 5,82'dir.

Tablo 19. İlçeler Hane Halkı Büyüklüğünün Karşılaştırılması, 2013

	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü - 2013
Türkiye	3,76
Mardin	6,08
Artuklu	5,26
Dargeçit	6,27
Derik	6,91
Kızıltepe	6,95
Mazıdağı	6,51
Midyat	5,34
Nusaybin	6,16
Ömerli	4,67
Savur	5,82
Yeşilli	7,59

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 9. İlçeler Hane Halkı Büyüklüğünün Karşılaştırılması, 2013

Kaynak: TÜİK Veritabanı

2.2.1.4.2. İstihdam Oranı ve Sektörel Dağılımları

Mardin ilinin işsizlik oranı 2013 yılı için %20,6, işgücüne katılma oranı %37,4 ve istihdam oranı % 29,7'dir.

Mardin'de gıda, taşa ve toprağa dayalı inşaat, tarımsal makineler, üretim makineleri, kimyasal ürünler, dokuma - giyim sanayileri gibi sosyo - ekonomik etki potansiyeli ve rekabet gücü yüksek sektörler bulunmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve ekonomik yapının sanayileşme yönünde gerçekleşmesi ildeki eksiklikleri ve işsizliği ortadan kaldıracaktır (TÜİK, Seçilmiş Göstergelerle Mardin, 2013).

Tablo 20. Mardin - İl Bazında Yıllara Göre Temel İşgücü Göstergeleri

Yıl	İşgücüne katılma oranı				İşsizlik oranı				İstihdam oranı			
	Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	%95 Güven aralığı		Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	%95 Güven aralığı		Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	%95 Güven aralığı	
			Alt sınır	Üst sınır			Alt sınır	Üst sınır			Alt sınır	Üst sınır
2011	34,1	1,3	33,3	35,0	12,3	9,0	10,1	14,4	29,9	1,9	28,8	31,1
2012	35,3	1,8	34,1	36,5	20,9	8,6	17,4	24,5	27,9	3,2	26,2	29,7
2013	37,4	0,7	36,9	37,9	20,6	2,7	19,5	21,6	29,7	1,1	29,0	30,3

Tablo 21. İl Düzeyinde İşgücü Göstergesi Karşılaştırması (2013)

	İşsizlik Oranı		İşgücüne katılma Oranı		İstihdam Oranı	
	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra
Mardin	20,6	2	37,4	79	29,7	80
Türkiye	9,7	0,0	50,8	0,0	45,9	0,0

Kaynak: TÜİK, İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri, 2013

Savur'da ise mevcutta herhangi bir sanayi altyapısının bulunmaması, arazi yapısının ancak üretene yetecek küçük bahçelerde tarımsal üretime imkan vermesi tarihi - mimari dokunun önemini ortaya çıkarmakta ve diğer taraftan; ticari faaliyetlerin teşvik edilmesi yoluyla Savur halkının ekonomik gelir seviyesinin artırılması için çalışmalar da yapılmaktadır. Bölge ekonomisinin canlandırılmasında en önemli öğenin **Turizm Sektörü** olduğunu göstermektedir.

Savur kentinde sektörlerde çalışan kişi sayıları incelendiğinde süreç içerisinde ulaşım hizmetleri ve tarımsal faaliyetlerde çalışan kişi sayılarında azalma görülmektedir. Ancak mali hizmetler, ticari faaliyetlere konu olan işlevler, inşaat sektöründe çalışan sayılarında artış dikkati çekmektedir. Toplum hizmetleri, kişisel ve sosyal hizmetler sektöründe çalışan kişi sayılarında ise büyük bir artış görülmekte, toplam içerisinde %49'luk bir oran teşkil edilmektedir.

Tablo 22. Savur Kentinde Sektörlerde Çalışan Nüfus, 1985–2000

Ekonomik Faaliyetler	1985	1990	2000
Tarım	1021	287	151
Madencilik			
İmalat Sanayi	54	43	68
Elektrik-Gaz-Su		7	12
İnşaat	52	111	136
Ticaret	78	107	142
Ulaştırma	80	70	53
Mali Hizmetler	26	28	52
Toplumsal Hizmetler	390	825	606
İyi Tanımlanamayan Faaliyetler	10	11	12
Toplam	1711	1489	1 232

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Savur kentinde Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan verilere göre işsizlik oranında büyük bir artış görülmekte, 1985 yılında %17 olan işsizlik oranı 2000 yılında %39,84 lük bir oran oluşturmuştur.

Tablo 23. Savur Kenti İşsizlik Oranı, 1985–2000

Toplam	İşsizlik Oranı		
	T	E	K
1985	17.92	20.63	4.95
1990	27.52	24.89	49.54
2000	39.84	38.29	50.79

Kaynak: TÜİK Veritabanı

DİKA destekleri ile başlatılan çalışmada Girişimcilik Eğitimi (Dicle Kalkınma Ajansı, DFD 66 kapsamında, Nisan 2012) düzenlenerek KOSGEB koordinasyonunda 180 kişiye girişimcilik eğitimi verilmiştir. Eğitimin sonunda başarılı olan katılımcılara sertifikaları dağıtılarak, KOSGEB destekleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

2.2.1.4.3. Temel Ekonomik Faaliyetler

Savur kentinde TÜİK' ten alınan verilere göre sektörlerin dağılımına bakıldığında yıllar içerisinde tarım sektörünün ülke gelişimindeki trendine paralel bir şekilde gelişme göstererek azaldığı, sanayi sektörünün artma eğilimini izlediği, hizmetler sektörünün de büyük bir oranla arttığı gözlenmektedir (KAİP,2015).

Aşağıdaki tabloda sektörlerin yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 24. Savur Kentinin Sektörel Dağılımı, 1985–2000

Ekonomik Faaliyetler	Nüfus		
	1985	1990	2000
Tarım	1020	287	151
Sanayi	54	43	68
Hizmet	646	1148	1 001
İyi Tanımlanmamış Faaliyetler	10	11	12
Toplam	1730	1489	1232

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Savur kentinde sektörlerde çalışan kişi sayıları incelendiğinde süreç içerisinde ulaşım hizmetleri ve tarımsal faaliyetlerde çalışan kişi sayılarında azalma görülmektedir. Ancak mali hizmetler, ticari faaliyetlere konu olan işlevler, inşaat sektöründe çalışan sayılarında artış dikkati çekmektedir. Toplum hizmetleri, kişisel ve sosyal hizmetler sektöründe çalışan kişi sayılarında ise büyük bir artış görülmekte, toplam içerisinde %49'luk bir oran teşkil edilmektedir.

Tablo 25. Savur Kentinde Sektörlerde Çalışan Nüfus, 1985–2000

Ekonomik Faaliyetler	1985	1990	2000
Tarım	1021	287	151
Madencilik			
İmalat Sanayi	54	43	68
Elektrik-Gaz-Su		7	12
İnşaat	52	111	136
Ticaret	78	107	142
Ulaştırma	80	70	53
Mali Hizmetler	26	28	52
Toplumsal Hizmetler	390	825	606
İyi Tanımlanamayan Faaliyetler	10	11	12
Toplam	1711	1489	1 232

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Tarım: İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Tahıllardan buğday ve arpa, meyvelerden üzüm, ceviz, erik ve badem başta gelen ürünlerdir. İhtiyaç fazlası ürünler pazarlanır. Hayvancılık daha çok yaylalarda yapılmaktadır. Savur çayı kıyısında yaygınlaşan kavak yetiştiriciliği de önemli gelir kaynakları arasında yer alır. Daha önceleri kavak ağaçları Musul- Bağdat'a sallarla taşınarak pazarlanırdı.

İlçenin kuzey batısında yer alan geniş düzlüklerde elverişli şartlarda tahıl ekimi yapılmaktadır. İlbahar yağmurlarının bol olduğu yıllarda iyi mahsul alınır. Sulanabilir vadilerde ise genellikle sebze, meyve ve kavakçılık yapılır. Bazı köylerde kiraz bahçeleri teşkil edilmiştir. Belirli bölgelerde küçük çapta kavun ve karpuz yetiştirilmektedir. Hayvancılık ilçenin önemli geçim kaynağı iken terör ortamının olumsuz etkisi ile hayvancılıkla uğraşan insanların kırsal kesimi terk etmeleri ile hayvancılık giderek azalan bir geçim kaynağı haline gelmiştir.

Kaymakamlık ve GAP İdaresinin ortak çalışmaları sonucunda 2014 yılında; örnek ceviz, badem ve meyve bahçeleri çalışmaları yapılmıştır.

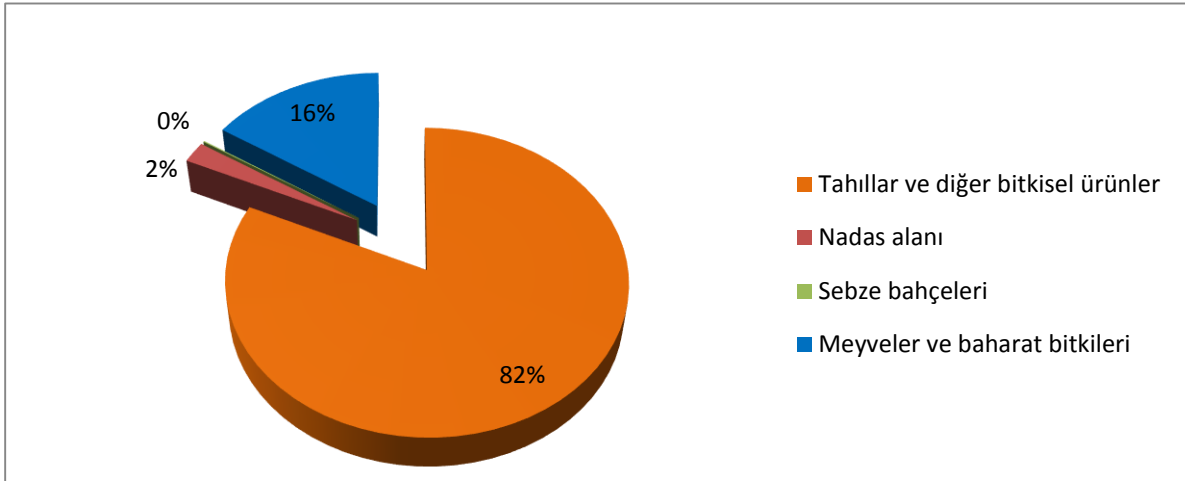

Tablo 26. Savur Tarım Alanlarının Yıllara Göre Kullanımı (Dekar)

Yıl	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünler	Nadas alanı	Sebze bahçeleri alanı	Meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı	Toplam Alan
1995	211470	540	6700	37260	255970
2000	196420	14970	7070	36780	255240
2005	191550	17500	7130	38390	254570
2010	162507	0	250	35086	197843
2013	169488	4642	267	32442	206839

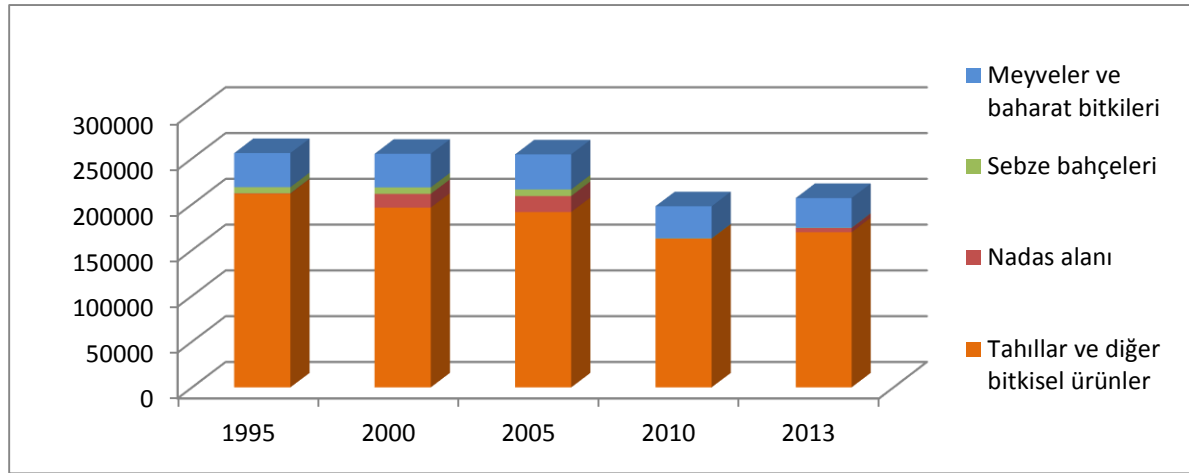
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 10. Savur Tarım Alanları Kullanımı (2013)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 11. Savur- Tarım Alanlarının Yıllara Göre Kullanımı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Savur ilçesinde tarım alanlarının %82'si tahıl üretimi için kullanılmaktadır. Meyve ve sebze bahçeleri tarımsal üretim alanının ancak %16'sını kapsamaktadır. İklim özelliği nedeniyle de bölgenin esas geliri tahıldan sağlanmaktadır.

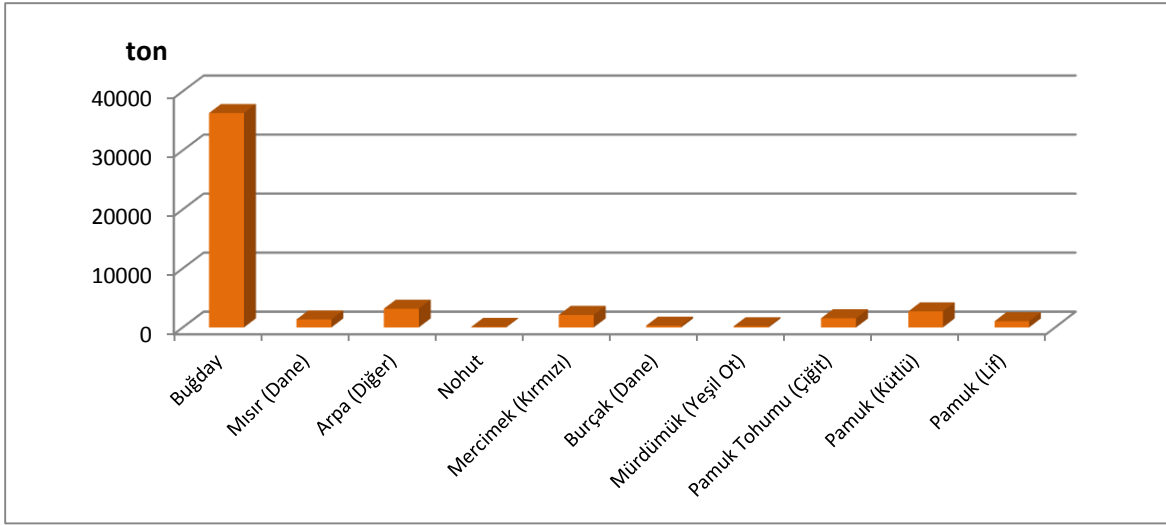
Yıllara göre tarım alanlarının kullanımını incelediğimizde, 1995 yılında 255 bin dekar alanda tarım yapılırken, bu değer 2013 yılında 206 bin dekara düşmüştür. Bölgeye GAP projesiyle sulu tarım getirilmesine rağmen, tarım alanlarının son 18 yıl içerisinde % 20 azaldığını görmekteyiz.

Tablo 27. Savur Tahıl Alanları ve Üretimi

Ürün adı	Üretim (ton)	Ekilen alan (dekar)
Buğday (Durum)	15460	55075
Buğday (Diğer)	20854	80826
Mısır (Dane)	1363	1557
Arpa (Diğer)	3175	11381
Nohut	100	553
Mercimek (Kırmızı)	2122	10665
Burçak (Dane)	306	3058
Mürdümük (Yeşil Ot)	191	1558
Pamuk Tohumu (Çiğit)	1556	5659
Pamuk (Kütlü)	2716	5659
Pamuk (Lif)	1058	5659

Kaynak: TÜİK Veritabanı

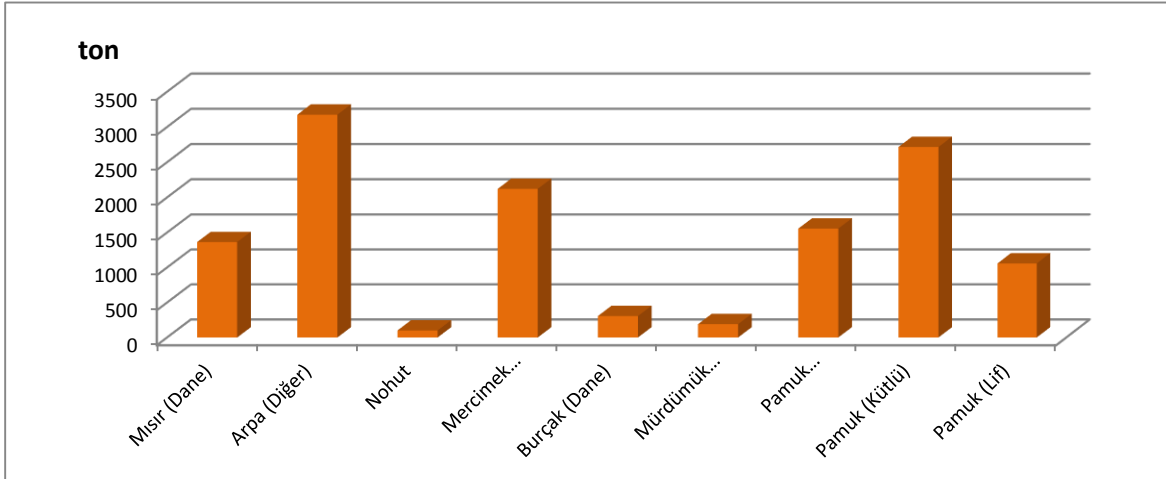
Grafik 12. Savur Tahıl Üretimi (2013)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Tarımda en çok buğday üretimi yapılmaktadır. Buğday üretimi dışındaki tahıl üretim durumunu daha iyi görmek için, buğday dışındaki ürünlerin üretim grafiği ayrıca çıkartılmıştır. Buğday hariç tarım üretim grafiğine baktığımızda, buğdaydan sonra arpa, pamuk ve mercimek üretiminin geldiğini görmekteyiz.

Grafik 13. Buğday Hariç Tahıl Üretimi (2013)

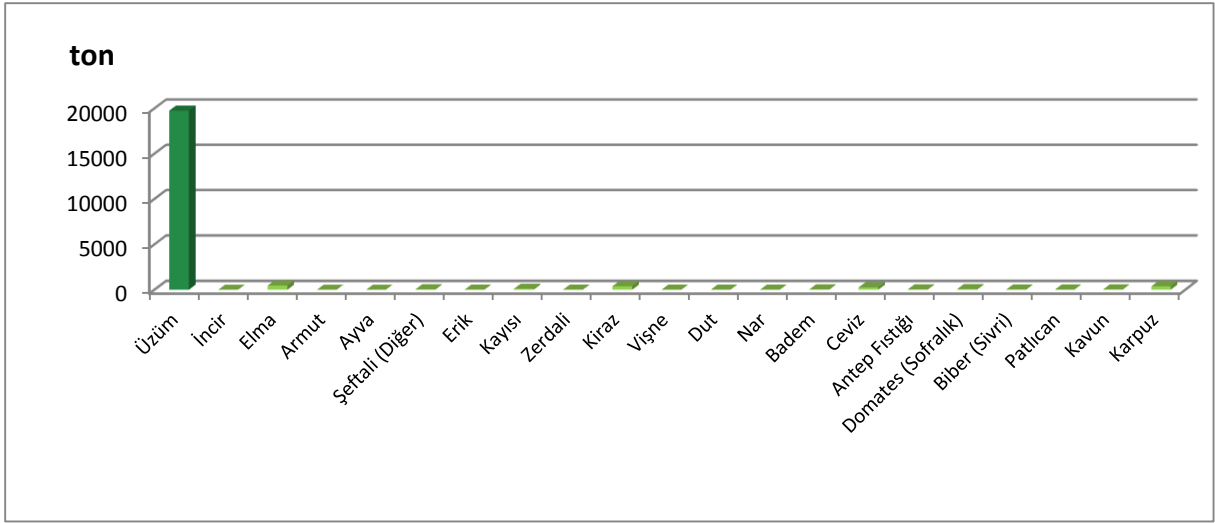
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Tablo 28. Savur Meyvelik Alanlar ve Üretimi (2013)

Ürün adı	Üretim (ton)	Ekilen Alan (dekar)
Üzüm	19744	30183
İncir	6	0
Elma	463	514
Armut	6	0
Ayva	2	0
Şeftali (Diğer)	46	50
Erik	15	0
Kayısı	107	0
Zerdali	15	0
Kiraz	381	960
Vişne	13	40
Dut	10	0
Nar	8	0
Badem	41	272
Ceviz	259	252
Antep Fıstığı	38	171
Domates (Sofralık)	68	46
Biber (Sivri)	31	23
Patlıcan	23	18
Kavun	42	25
Karpuz	379	155
Toplam	21697	32709

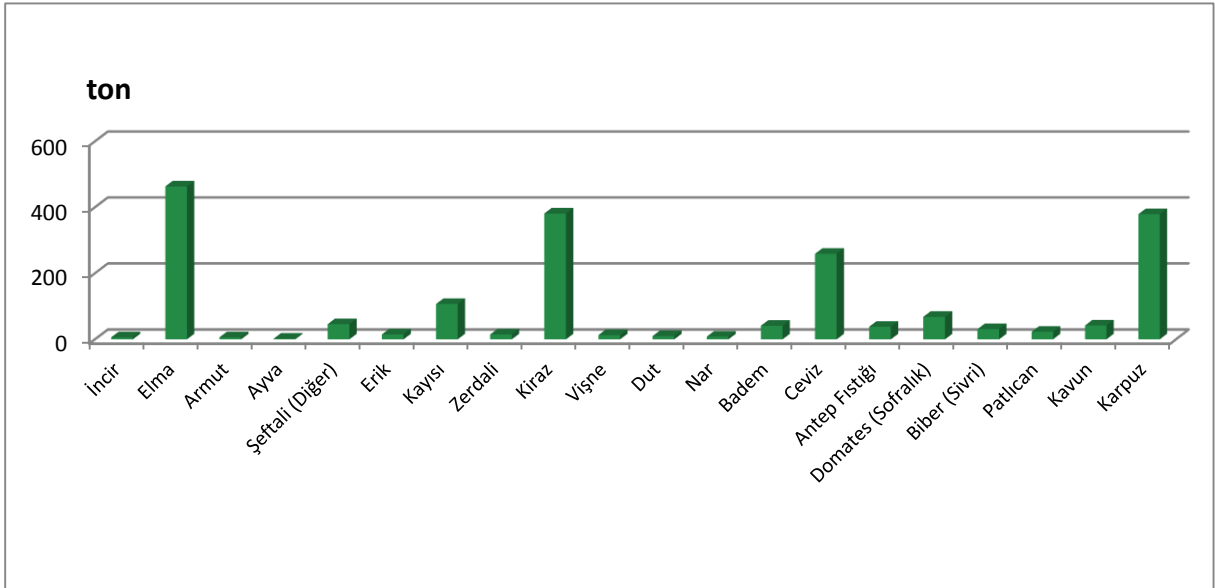
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 14. Savur Meyve Üretimi (2013)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 15. Üzüm Hariç Meyve Üretimi (2013)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Meyve üretiminde en çok üretimin üzüm olduğunu görmekteyiz. Diğer ürünlerin kendi aralarındaki durumu görebilmek için, üzüm haricindeki meyvelerin grafiği ayrıca yapılmıştır. Üzümden sonra en çok üretimin sırayla elma, karpuz, kiraz ve ceviz olduğunu görmekteyiz. Meyve üretimi de tarımsal faaliyet içerisinde yere sahiptir.

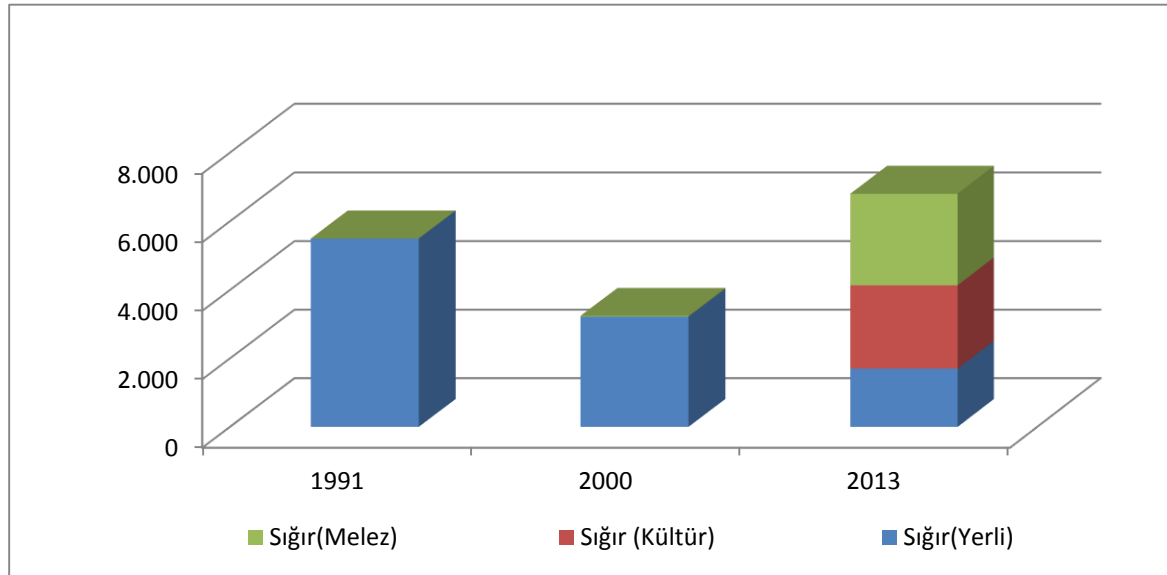
Hayvancılık: Savur ilçesinin hayvan varlığını incelediğimizde, 1991 de 55,000 baş hayvan varken, 2013’de 80,000 baş hayvan varlığına ulaştığını görmekteyiz. Bu da, son 22 yıl içerisinde hayvancılığın genel anlamda geliştiğini göstermektedir. Ancak, büyükbaş hayvanlarda yerli cinsten vazgeçilmiş olduğu ve melez ve kültür cinsi büyükbaş yetiştirilmeye başlandığı görülmektedir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde her iki cinsin de, yerli koyun ve kıl keçisi cinsinde üretimin arttığı görülmektedir.

Tablo 29. Savur Yıllara Göre Hayvan Varlığı

	1991	2000	2013
Sığır(Yerli)	5,500	3,220	1,703
Sığır (Kültür)	0	0	2,433
Sığır(Melez)	0	25	2,667
Koyun (Yerli)	43,500	43,800	61,393
Keçi(Kıl)	6,498	17,800	12,545
Toplam	55,498	64,845	80,741

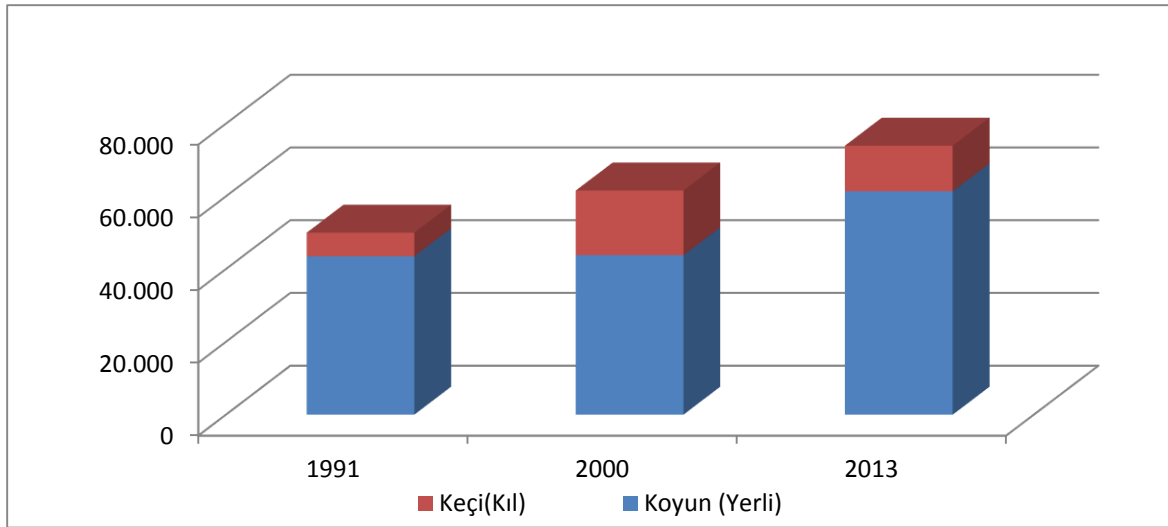
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 16. Savur Yıllara Göre Büyükbaş Hayvan Varlığı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 17. Savur Yıllara Göre Küçükbaş Hayvan Varlığı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

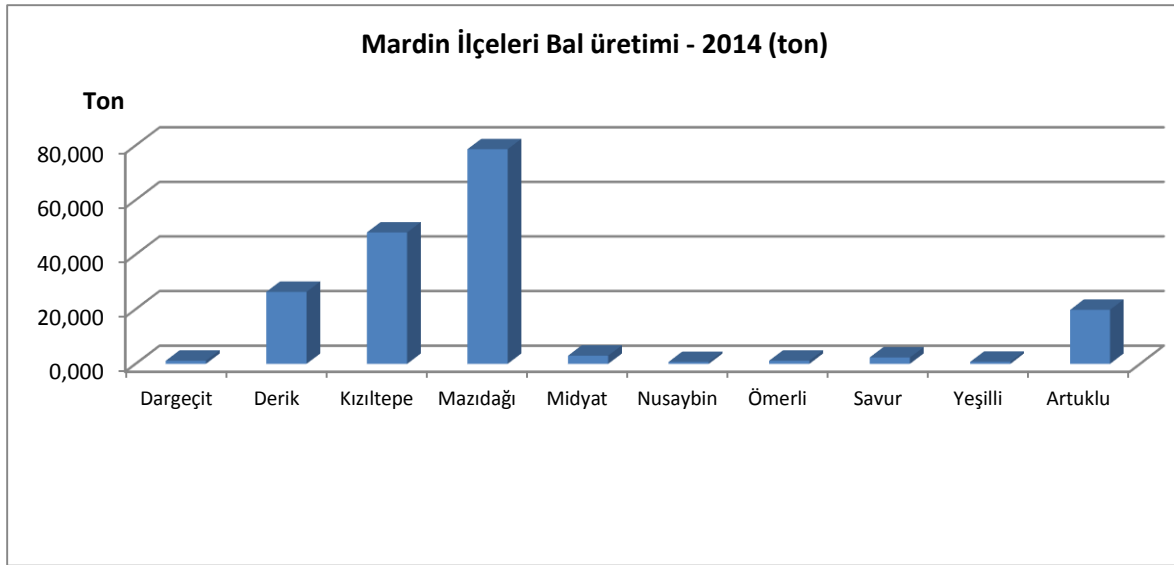
Arıcılık: Mardin ilçelerinde bal üretiminde Mazıdağı 78 ton, Kızıltepe 48 ton ve Derik 26 ton olmak üzere üretimde en önde gelmektedirler. Savur ilçesinde ise sadece 2,3 ton üretim olmaktadır.

Tablo 30. Mardin İlçeleri Arıcılık Üretimi -2014

İlçe Adı	Arıcılık yapan işletme sayısı(adet)	Yeni kovan sayısı	Eski kovan sayısı	Toplam kovan	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)
Dargeçit	20	250	200	450	1,150	0,015
Derik	78	13900	52	13952	26,350	26,700
Kızıltepe	21	3069	0	3069	48,100	1,790
Mazıdağı	20	5692	0	5692	78,635	5,754
Midyat	40	2890	110	3000	3,000	0,300
Nusaybin	8	690	220	910	0,700	0,150
Ömerli	3	210	0	210	1,150	0,063
Savur	5	683	0	683	2,335	0,535
Yeşilli	1	59	15	74	0,750	0,003
Artuklu	19	3085	0	3085	19,770	0,960
İlçeler Toplamı	215	30528	597	31125	181,940	36,270

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 18. Mardin İlçeleri Arıcılık Üretimi -2014

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Hizmet sektörü: Savur kentinde sektörel dağılımlara bakıldığında geçmişte taşıyıcı sektör olarak tarım sektörü ön plana çıkmaktadır. Ancak süre içerisinde sektörel dağılımların değiştiği, hizmet sektörünün ön plana çıkıp tarım sektörünün gerilediği görülmeye rağmen kentte hâkim sektör tarım ağırlıklı olarak görülmektedir. Bu durumun getirdiği aktivite canlılığı sayesinde hizmetler sektörü gelişmektedir.

Ticaret: Savur kentinde sektörlerde çalışan kişi sayıları incelendiğinde mali hizmetler, ticari faaliyetlere konu olan işlevler sektöründe çalışan sayılarında artış dikkati çekmektedir.

Sanayi: İlçedeki başlıca sanayi kuruluşları, şarap üretim tesisleri ile marangozhaneler ve kereste atölyeleridir. Dereiçi'nde faaliyet gösteren şarap fabrikası atıl durumdadır. İlçe kentinde TÜİK' ten alınan verilere göre sektörlerin dağılımına bakıldığında yıllar içerisinde tarım sektörünün azaldığı, sanayi sektörünün artma eğilimini izlediği görülmektedir.

Küçük sanatlar: Önemli yerel ürünler taş işleciliği ve ahşap işlemlerdir.

2.2.1.4.4. Somut Olmayan Kültürel Değerler

Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun Paris'te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32.Genel Konferansı, 17 Ekim 2003 tarihinde "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"ni kabul etmiştir. Türkiye Sözleşmeye 27 Mart 2006 tarihinde taraf olmuştur.

Sözleşmenin 16. 17. ve 18. Maddelerine göre oluşturulan 3 farklı Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi vardır. Bunlar:

1. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi
2. Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi
3. En İyi Uygulama Örnekleri Listesi'dir

Türkiye'nin Sözleşmenin 16. maddesine göre "İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi"nde Aralık 2014 tarihi itibarıyla 12 adet mirası bulunmaktadır. Bunlar:

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı (2014)

Türkiye'nin 17. ve 18. Madde kapsamındaki diğer iki listede henüz mirası bulunmamaktadır.

Sözleşme "Somut Olmayan Kültürel Miras"ın alanlarını şu şekilde tanımlamaktadır:

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;
- Gösteri sanatları;
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler;
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;
- El sanatları geleneği;

UNESCO'nun belirlediği bu alanlar Mardin/Savur açısından incelendiğinde;

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar; Savur'un eski adları, Dereiçi gibi meşhur köy ve mahallelerinin adları, bu adların öyküleri, Savur'da kullanılan atasözleri, fıkralar, bilmeceler, ninniler, maniler, masallar, halk şairleri (meydan şairleri, âşıklık geleneği, âşık kahveleri) argo vb.
- Gösteri sanatları; karagöz, kukla, meddah, orta oyunu, çengi, çocuk oyunları vb.
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler; doğum, sünnet, askere uğurlama, düğün ve ölüm âdetleri, kahve, hamam, mutfak, misafir, gezi, eğlenme, müzik ve alışveriş kültürü ile ibadetler vb.
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; nazar inancı, büyü, fal, dünya ve ahret, ölümden sonraki hayat, cennet ve cehennem hakkında inanmalar, hayat, sağlık ve hastalık hakkında inanmalar, halk hekimliği, halk ilaçları vb.
- El sanatları geleneği; Savur'un meşhur zanaatları, taş ustaları, gümüş ustaları, esnaf kuruluşları vb.

Savur ilçesinde somut olmayan kültürel mirasın araştırılmasına ilişkin yürütülen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Mardin Müzesi, yürüttüğü müze eğitimi programları ile toplumu müzeye yaklaştırarak bireyler ile müze arasında iletişim kurmakta; **somut ve somut olmayan** kültürel mirasın korunmasına yönelik farkındalık yaratmaktadır. Müze; yapılan geçici sergiler, konser ve dinletiler, sosyal projeler, sinema gösterimleri, konferanslar, festivaller ve atölye çalışmaları ile çocuklara, gençlere ve yetişkinlere ulaşarak toplumun yaşamında değişim yaratmaktadır.

Paydaşlardan edinilen bilgiler doğrultusunda Savur'da tespit edilen ve somut olmayan kültürel miras kategorisinde değerlendirilebilecek konu başlıkları aşağıda verilmektedir.

Süryaniler: Süryaniler, kökenleri 5000 yıl öncesine giden bir toplumdur. Mezopotamya'da yeşeren ve uygarlığın gelişiminde önemli rol üstlenen eski Mezopotamya halklarının yani köklü bir kültürün mirasçılarıdır. Hıristiyanlığı kabul ettikten sonra, coğrafyayı istila edenlerin baskı ve egemenlikleri yüzünden başlangıçtaki etkinliklerini kaybetmişlerdir. Günümüzde ise dünyanın değişik bölgelerinde dağınık bir şekilde yaşamaktadırlar.

Süryanilerin kökeni ve nerden geldiklerine dair bilinen üç farklı görüş vardır. Bu görüşlerden birisi, Süryanilerin Aramiler'den geldiğini savunan tezdir. Bu tezin dayanağı Süryani halkının Aramca konuştuğu ve bundan dolayı da kökeninin Aramiler olduğunu iddia etmektedir. Süryanilerin kökenine dair ikinci görüş ise Süryanilerin Asurlular'dan geldiğini savunan tezdir.

Bu görüşe göre Süryaniler, eski Mezopotamya'da imparatorluklar kurmuş olan Asurlular'ın torunlarıdır. Bu iki görüşün eksiklikleri, Süryanilerin kökenini tüm eski Mezopotamya halklarına dayandığını belirten yeni bir görüş ortaya çıkarmıştır.

Süryani (Süryoyo) adının nasıl, ne zaman ve neden dolayı kullanıldığı kesin olarak bilinmiyor. Süryani isminin kökeni hakkında pek çok varsayım var. Varsayımların ortak özelliği; Süryani adının ya Mezopotamya'daki bir şehirden ya da bu coğrafi bölgede hüküm sürmüş bir kralın adından kaynaklandığıdır.

Kimi yazarlara göre Suriye adı, bölgeyi ele geçiren Kilikos'un kardeşi Suros'tan geliyor. Süryani adı da bu sözcükten türüyor. XII. yy'da yaşamış olan Diyarbakır metropoliti (Bir bölgede yaşayan Süryanilerin kilise içindeki en üst rütbedeki kişisi) Arami kralı Suros'un adına izafeten, egemenliği altındaki ülkenin "Surisyin" olarak adlandırıldığını, daha sonra Surisyin adındaki son "s" harfinin atılarak "Suriyin" şeklini aldığı ve burada yaşayan halkında bu adla anılmaya başlandığını söyler.

Asurluların ülkesine Yunanlılar tarafından sözcüğün onuna bir 'y' eklenerek "Asurya" deniliyordu. Yunanlıların kullandığı ve gitgide yaygınlık kazanan "Asurya ve Asuryan" kelimeleri Aramca konuşan halkın diline girdiği zaman, dil kurallarına göre bazı değişikliklere uğradı ve Asuroyo şeklinde telaffuz edildi. Tarihsel süreçte "A" harfi düşerek kelime Suroyo (Süryani) şeklini almıştır.

Eskiden Savur merkezde sadece birkaç Süryani ailenin yaşadığını ve bunların demircilikle uğraştığını yöredeki yaşlıların anlatımından öğreniyoruz. Savur'da Süryani nüfusunun yoğun olduğu köy Killit (Dereici) Köyü'dür. Eskiden köyde sadece Süryaniler yaşardı. Günümüzde Müslümanlar da yaşamaktadır. 1960'lara kadar yoğun Süryani nüfusunun olduğu köyden Avrupa'ya göçler başlamıştır. Özellikle bölgede 1990 yıllarında başlayan olaylardan ve köy muhtarının terör örgütü tarafından öldürülmesinden sonra köyden Avrupa ülkelerine büyük göç olmuştur. Avrupa'ya giden Killitli Süryanilerden bir kısmı yazın köylerine gelmektedirler. Günümüzde bu köyde yaklaşık olarak on aile sürekli yaşamaktadır .

Taş ve Ahşap İşlemeciliği: Savur taş ve ahşap işlemeciliği konusunda önemli bir yere sahiptir.

Geleneksel Üretim: Üretilen yerel ürünlerden özellikle şarap ve pekmez üretimi yöreye has olup, kendine ait farklı bir üretim metodolojisi uygulanmaktadır. Tandır ekmeği de önemli bir yerel üründür.

Savur'da Değirmen Kültürü: Genelde büyük ailelere ait Savur Çayı üzerinde birçok su değirmeni bulunmakta idi. Aileler kendi ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra vatandaşların ihtiyaçlarını gidermekteydi. Savur'daki değirmenler Savur çayı ve kollarının üzerinde ilçeye yakın yerlerde derenin kenarında yapılmıştır. Bu değirmenlerde bir kaç günümüze sağlam bir şekilde ulaşmıştır. Sert bir kayadan elde edilen değirmen taşının öğüten yüzeyi çekiçlenerek pürüzlü hale getirilir. Değirmende, değirmenciye öğütülen üründen değirmenci hakkı verilir. Yörede buğday, un ve ekmek kutsal kabul edildiğinden değirmenci hakkı da kutsal sayılır. Su değirmenlerine yoğun talep olduğunda karışıklığı önlemek için "değirmen sırası" denilen ve herkes tarafından özenle uyulan bir sıra takip edilir. Değirmenlerin bazılarında ahır bölümü bulunur. Bu bölüm uzak yerlerden değirmene gelip sırasını bekleyip gün sonra ununu alacak kişilerin hayvanlarının barınması için yapılan birimdir. Değirmende o gece misafir olarak

kalan kişiler için değirmenci tarafından değirmen ekmeği olarak adlandırılan ve değirmenin ocağında pişirilen bir ekmek yapılır. Bu ekmeğin hamuru genellikle değirmencinin unundan yapılır. Değirmeni iyi kullanabilen başka bir deyişle "değirmen taşının dilinden anlayan" değirmencinin müşterisi çok olur.

Çamaşırhaneler: İlçede her mahallenin 1 çamaşırhanesi vardır. Bu gelenek sadece Savura ait bir gelenektir. Mahalle çamaşırhanelerinden ayrı olarak varlıklı ailelerin kendi adlarına ait çamaşırhaneleri de mevcut olup, küçük derecikler üzerinde kurulur. Mahalle çamaşırhaneleri belli gün ve saatlerde ailelere tahsis edilir. O gün ve saate aileler yıkanma ve çamaşır yıkama ihtiyaçlarını bu çamaşırhanelerde giderirler.

Folklor: Savur'un oyun türü halaydır. Oyuncu sayısı onun üzerinde olan ağır halaylar ile oyuncu sayısı daha az olan hareketli halaylarda oyuncular ellerinden ve bellerinden tutuşarak veya kol kola girerek bir dizi figürü birbiri ardından sıralarlar. Oyunlarda ritim davul, zurna, kemençe, org ve bağlama ile sağlanır.

Temel oyunlar arasında Güvendi, Malaya, Güle başta gelmektedir. Gelin karşılama oyunu olan Gövendi'de aile fertleri elele tutuşarak, omuzlarını silkerek ve ayaklarını yere vurarak bir dizi sevinç belirten hareket yaparlar. Bu arada "Tililili" denilen çığlıkların atıldığı duyulur. Yöre düğünlerinde türkü söylemek de gelenekler arasında yer alır. Bunlar arasında "Sabiha" adı ile anılan türkünün sözleri şöyledir;

Sabiha kimin gülü
İlkbaharın bülbülü
Yaktı, yandırdı beni
Savurlu Mardin gülü
Yar yar Sabiha
Güzelliğin dilleri
Destan olmuş gidiyor
Seni gören gençlerin
Ömrü tümünden bitiyor
Dört polis gördüm
Yanlarında bekçileri
Cinayet yerine gidip
Yaptılar tüm keşifleri

Beddualar: Yöreden dillendirilen birkaç beddua şöyledir;

Yaşına, ömrüne doymayasın
Ayağın küçük taşa değmesin
Muradına ermeyesin
Döşegün yastıksız olsun

Maniler: Özellikle köylerinde maniler çok ve çeşitlidir. Yöresel motiflerle süslenen ve yaşantıyı dile getiren iki mani şöyledir;

Masa üstünde pekmez
Bu pekmez bana yetmez
Şu Savur'un kızları
Taksisiz gelin gitmez

Ben bir kara biberim
Yuvarlanır giderim
Çok söyleme kaynana
Oğlunu alır giderim

Atasözleri:

- Irgat gibi kazan, bey gibi ye
- İki avratlı ev süpürülmemiş olur
- Malın iyisi boğazdan geçer
- Kaç sevaptan, girme günaha
- Dili kısa, kulağı delik
- İsmarlama dua kabul edilmez
- İncir babadan, zeytin dededen

Düğün geleneği: Eskiden evlenmelerde görücü usulü vardır. Bu günümüzde büyük oranda azalmıştır. Eskiden nişan için söz alındığında bir de "Defter Yazma" adeti söz konusuydu. Bu deftere çeyiz olarak alınacaklar yazılır ve damatla birlikte 2 şahit huzurunda imzalatılır. Düğün ise genellikle perşembe günü başlar ve pazar sabahına kadar devam eder. Davulların çalındığı, halayların çekildiği düğünde bir gün damat, bir gün de gelin evinde kına yakılır. Son gün arabayla alınan gelin kapıdan içeri girdiğinde içi şeker dolu bir testi kırar. Gelinin başında ekmek kesildikten sonra damat cebindeki bozuk paraları gelinin başına atar. Daha sonra koluna girerek eve çıkarır.

Sosyal Hayat: Savur'da geçmişte kapalı yaşam etkisi vardı. Günümüzde bu özellik varlığını sürdürmemektedir. Kadınlar erkeklerle birlikte sosyal etkinliklere katılırlar. Bu konuda bir demokratik anlayış egemendir.

Gerek milli ve gerekse dini bayramların büyük coşku içinde kutlandığı Savur'da bayramlaşmaya gelenlere şeker dağıtılır. Ayrıca "İklice" denilen bir tür çörek yapılarak verilir.

Festivaller: Mardin Gençlik ve Kültür Derneği'nin organize ettiği "Uluslararası Mezopotamya Sirk ve Sokak Sanatları Festivali" Savur Kaymakamlığı ve Belediyesinin katkılarıyla 2012 yılında düzenlendi.

Savur yemekleri: Savur yemekleri Mardin yemeklerine yakın olup Firkiye, Incasiye ve allüciye gibi yemekler Savur'a özgüdür. Yemek kültürü halen yaşatılmakta olup Kuzey Mezopotamya'ya has yemekler geliştirilmiştir. Yemek kültürü ticarileşme kaygısından öte ev içi tüketim ile devam etmekte olup "yavaş yemek" için uygun bir durumdadır. Aşağıda Savur yemek çeşitleri ve bazı yöreye has yemeklerin tarifleri yer almaktadır:

1. **Çorbalar:** Lebniye, Un Çorbası, Mercimek Çorbası, Domates Çorbası, Genedir
2. **Et Yemekleri:** Malzum, Pelleziz, Alluciye, Incasiye, Firkiye,
3. **Tavalar-Kızartmalar-Kavurmalar:** Semizotu Tavası, Patates, Patlıcan, Biber, Kabak
4. **Köfteler:** İçli Köfte (İkbebet), Aya Köfte (Irok), Mardin Çiğköftesi, Mercimekli Köfte (Bello'), Cevizli İçli Köfte, Kite Raha.
5. **Dolmalar-Sarmalar:** Kaburga Dolması, Balkabağı Dolması, İşkembe-Bumbar (Çokat) Dolması, Patlıcan Dolması, Biber Dolması, Hindi Dolması, Dobo (But Dolması)
6. **Pilavlar:** Şehriyeli Bulgur Pilavı, Pilav, Mercimekli Pilav, İhşene, Çoban Pilavı
7. **Hamur İşleri:** Sembusek, Cevizli Börek, Susamlı Patates Böreği, Lor Böreği
8. **Zeytinyağlı Yemekler:** Zeytinyağlı Yaprak Sarması, Nohut Meftunesi
9. **Piyazlar-Salatalar:** Patates Salatası, Çoban Salatası, Beyin Salatası, Acur Salatası, Nar Salatası
10. **Tatlılar-Pastalar:** Zerde, İklice (Taziye Çöreği), İsfire, Sise, Harire, Sütlaç, Davk Bi Dips, Peynir Helvası, Aşure, Zerde, Un Helvası, Zingil, Kahıyye, Davk İl May, Tahinli Helva
11. **Tuzlular:** Kışnişli ve Kırmızı Pul Biberli Tandır Cöregi, Kışkeş
12. **Çerezler:** İbzor, Kavun Çekirdeği, Karpuz Çekirdeği, Kabak Çekirdeği, Bittim, Mahlep, Pestil, Cevizli ve Bademli Sucuk (Ikude)
13. **İçecekler:** Mirra, Şarap, Üzüm Suyu, Nar Suyu, Sumak Suyu
14. **Turşular:** Rami, Hıyar, İşfelleh, Yeşil Zeytin, Dağ Hıyarı, Yeşil Nohut Tursusu
15. **Hincas:** Kara Erik

2.2.1.4.5. Yerel Topluma İlişkin Temel Veri ve Eğilimler ile Alana Bağımlılıkları

Bölgenin toplumsal yapısı farklı dönüşme özellikleri göstermesine rağmen, aşiret kurum ve ilişkileri modern hayatta da yaşama şansı bulmaktadır. Halen bölgede yaşayan toplulukların bir bölümü, kendilerini önce bir kabilenin üyesi, sonra da kabilenin bağlı olduğu aşiretin üyesi olarak görmekte ve tanımlamaktadır. Kişilerin politik tutumlarından evlilik ve aile yapılarına kadar hemen her alanda aşiret bağının belirleyiciliği ağır basmaktadır (Ökten, Ş., 2000).

Savur ilçesi büyük şehirlere göç vermektedir. Kentin 1990–2000 yılları arasında en çok göç verdiği İl Diyarbakır olurken diğer kentler, Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentler olmuştur. Bunun nedenleri büyük metropol kentlerdeki ekonomik imkanlar nedeniyledir.

Bugüne kadar yapılan çalışmalardan Savur halkının geleneksel evlerde yaşamaktan memnun olduğu, büyük kentlere yerleşen Savurluların, Savur ile bağlarını koparmadıkları, tarlalarını, bağlarını ve bahçelerini terk etmedikleri yılın belirli dönemlerinde Savur'a geldikleri anlaşılmaktadır.

Gün geçtikçe hızla yayılan betonlaşmaya akımına rağmen, Savur konaklarında yaşam, kültürü, mimarisi ve insanlarıyla birkaç neslin geçmişi korunarak yeni mirasçıları tarafından devam ettirilmektedir.

Geleneksel Savur evleri çoğunlukla miras yoluyla bugüne kadar gelmiştir. Bu evler taşıdıkları manevi değerler açısından sahipleri için çok değerlidir. Savurlular evlerini taşıdıkları özel ayrıntılarla, dekor ve aile büyüklüklerinin kişisel eşyaları ile korumaya özen göstermektedirler. Geçmişe duyulan bağlılıktan dolayı, farklı dönemlerde yapılan ekleme ve kapatmaları, bugün özgün düzenine getirmeye çabalayanlarla da karşılaşmak mümkündür (Halifeoğlu, 2008).

Dereçi Köyü nüfusunun çoğunluğu yurtdışında yaşamaktadır. Her yıl yaz aylarında Avrupa'dan yaklaşık 10 hane köylerini ziyarete gelmektedir. Gelenler köyde bulunan kiliselerin restorasyonu için katkı sağlamaktadır. Köyde bulunan konakların restorasyonu ise konak sahipleri tarafından yapılmaktadır.

2.2.1.4.6. Ziyaretçi Profili, İstatistikleri ve Ziyaretçilerin Alan Üzerindeki Etkileri

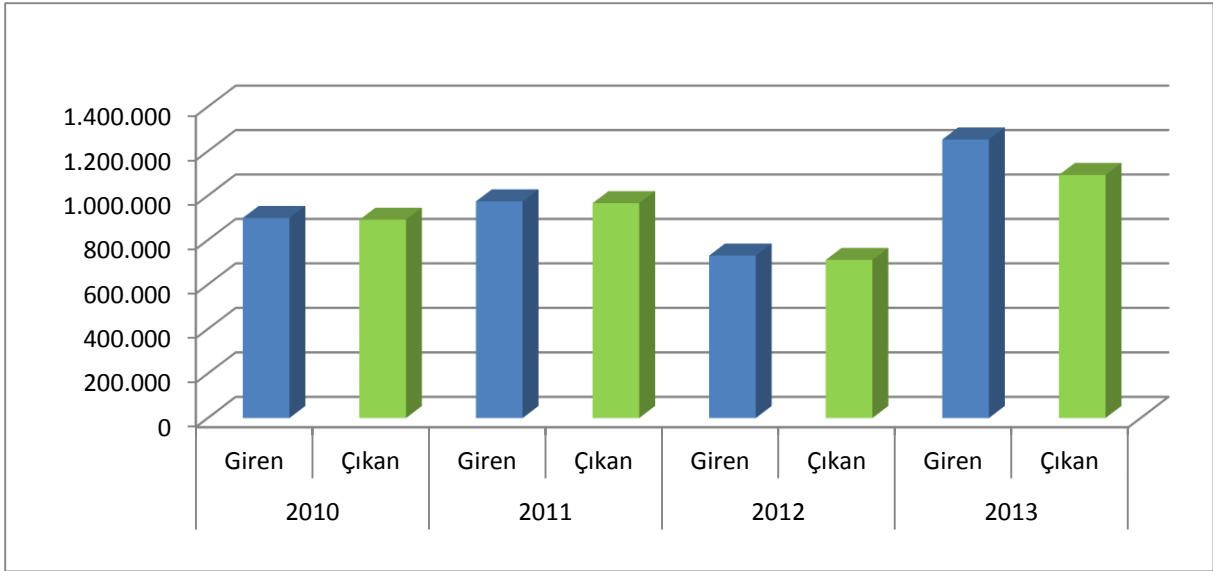
Mardin ilini Suriye ile sınır olması ve çeşitli sosyo-ekonomik bağlar nedeniyle Suriye'den Türkiye'ye yoğun ziyaretçi akışı olmaktadır. Suriye'den Türkiye'ye 2009 -2013 yılları arasında gerçekleşen ziyaretçi istatistikleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 31. Suriye'den Türkiye'ye Ziyaretçi İstatistikleri

2009		2010		2011		2012		2013	
Giren	Çıkan	Giren	Çıkan	Giren	Çıkan	Giren	Çıkan	Giren	Çıkan
-	-	899 494	891 192	974 054	965 967	730 039	710 452	1 252 826	1 092 974

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 19. Suriye'den Türkiye'ye Ziyaretçi Sayısı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Suriye'den 2009 yılında dikkate değer bir turist görülmez iken 2010 yılında en fazla turist gelen ilk 10 ülke arasına girerek %3,1'lik bir dilimi yakalamıştır. 2011 yılında bu oran değişmez iken 2012'de %2,3'e düşmüş ancak 2013 yılında ziyaretçi sayısı %3,6'ya yükselerek Suriye'den Türkiye'ye en fazla ziyaretçi gelen ilk 7 ülke arasında yer almıştır.

2009-2013 yılları arasında Suriye'den Türkiye'ye Şanlıurfa ilinin Akçakale gümrük kapısı yoluyla giriş ve çıkış yapan sayıları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

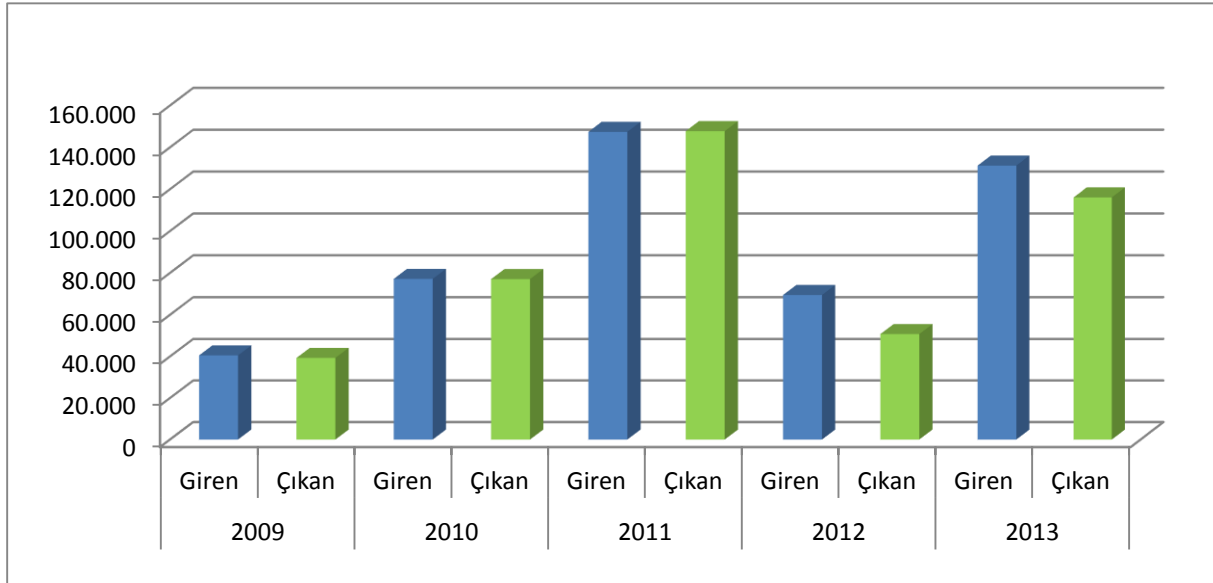

Tablo 32. Akçakale Gümrük Kapısından Giriş Çıkış Yapan Ziyaretçiler

2009		2010		2011		2012		2013	
Giren	Çıkan	Giren	Çıkan	Giren	Çıkan	Giren	Çıkan	Giren	Çıkan
40 531	39 308	77 154	77 045	147 404	147 737	69 458	50 771	131 297	116 072

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 20. Akçakale'den Giriş - Çıkış Yapan Sayısı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Savur ilçesine yurtiçinden yapılan ziyaretler Mardin tur programı içinde yapılmaktadır. Savur tek başına çekim noktası oluşturmamaktadır. Mardin ili tarihi ve kültürel zenginliği ile turist çekmektedir. Bunun yanı sıra Mardin ve çevresine inanç ve akrabalık amaçlı ziyaretler de gerçekleştirilmektedir. Diğer bir deyişle Savur turizminin, bölge turizminden ayrılamayacağı görülmektedir. Savur günübirlik uğranılan bir noktadır. Savur özelinde gelen ziyaretçiler için uygun turizm altyapısı mevcut değildir.

GAP Bölgesine gelen turlar genelde İstanbul ve Ankara daha az sayıda İzmir ve Konya kaynaklıdır. Bölgede en çok ziyaret edilen yerler; Hasankeyf, Deyr UL Zafaran Manastırı, Nemrut Dağı, Midyat, Harran, Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep Kent Merkezleridir.

Tablo 33. Turların Giriş ve Çıkış Noktaları

TUR NO	ÇIKIŞ NOKTASI-BÖLGEYE GİRİŞ-ULAŞIM	BÖLGEDEN GİDİŞ -ULAŞIM
1	GAZİANTEP (BÖLGE İÇİ) - Karayolu	BÖLGE İÇİ- Karayolu
2	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	KİLİS- ANTAKYA- Karayolu
3	İSTANBUL- ANTAKYA -GAZİANTEP - Karayolu	ADİYAMAN-KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
4	İSTANBUL-ANKARA -ANTAKYA -GAZİANTEP - Karayolu	ADİYAMAN-KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
5	ANKARA- ADİYAMAN- KAHRAMANMARAŞ - Karayolu	ANTAKYA -GAZİANTEP- Karayolu
6	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	GAZİANTEP - Havaalanı
7	İSTANBUL-ANKARA- ANTAKYA-GAZİANTEP - Karayolu	ADİYAMAN-KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
8	İSTANBUL- ADİYAMAN (GÖLBAŞI İSTASYONU) Demiryolu	GAZİANTEP - HALEP - Demiryolu
9	İSTANBUL- ANTAKYA -ADİYAMAN - Karayolu	GAZİANTEP-ANTAKYA - Karayolu
10	İSTANBUL -GAZİANTEP-ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN- KAHRAMANMARAŞ Karayolu
11	İSTANBUL- GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN- KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
12	İSTANBUL- DİYARBAKIR Havaalanı	GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu
13	ESKİŞEHİR -KÜTAHYA -AFYON -GAZİANTEP ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN -KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
14	KONYA- GAZİANTEP- ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN -KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
15	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu
16	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	DİYARBAKIR - Havaalanı
17	İSTANBUL ANKARA- GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu	KİLİS SINIR KAPISINDAN HALEP- Karayolu
18	İZMİR- ANTAKYA -GAZİANTEP- Karayolu	ADİYAMAN -KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
19	ANKARA - ADİYAMAN - Karayolu	GAZİANTEP -ANKARA - Karayolu
20	ANKARA- ADİYAMAN - Karayolu	GAZİANTEP -ANKARA - Karayolu
21	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	DİYARBAKIR - Havaalanı
22	ANKARA- GAZİANTEP - Karayolu	ANKARA -ADİYAMAN - Karayolu

Tablo 34. Tur Güzergahlarının Uğradığı Mola Yerleri

MOLA NOKTALARI	TUR SAYISI	TURLAR İÇİNDEKİ ORANLARI (%)
Halfeti	18	82
Harran	17	77
Diyarbakır Kent Merkezi	19	86
Hasankeyf	21	95
Midyat	22	100
Mardin Kent Merkezi	22	100
Kahta	10	45
Gaziantep Kent Merkezi	20	90
Urfa Kent Merkezi	17	77
Kilis	1	4
Batman Kent Merkezi	3	14
Adıyaman Kent Merkezi	10	45
Siirt Kent Merkezi	1	4
Nusaybin	1	4
Savur	1	4

Kaynak: Turizm Master Planı, 2011

Tablo 35: Turların Güzergahlarındaki Gezi Noktaları

GEZİLEN YERLER	TUR SAYISI	TURLAR İÇİNDEKİ ORANLARI (%)
Diyarbakır Kent Merkezi	20	90
Hasankeyf	22	100
Midyat	22	100
Mardin Kent Merkez	22	100
Deyr ul Zafaran	22	100
Harran	20	90
Şanlıurfa Kent Merkezi	20	90
Atatürk Barajı	17	77
Karakuş Tümülsü	19	86
Cendere Köprüsü	19	86
Yeni Kale	1	4
Arsemia	19	86
Nemrut Dağı	20	90
Halfeti (tekne turu)	18	82
Rumkale	18	82
Savaşan Köyü	13	59
Kelaynaklar	19	86
Gaziantep Kent Merkezi	20	90
Kilis Kent Merkezi	1	4
Yesemek	1	4
Dara Ören Yeri	6	27
Malabadi Köprüsü	3	14
Batman Barajı	1	4
Zeugma	3	14
Mor Yakup Manastırı	5	23
Zeynel Abidin	5	23
Deyr ul Umur (Mor Gabriel) Manastırı	2	9
Veysel Karani	2	9
Aydınlı	1	4
Savur	3	14
Kılıt Dereiçi	3	14
Kamışlı Sınır Kapısı	2	9

Kaynak: Turizm Master Planı, 2011

2.2.1.4.7. Alanla İlişkili Ünlü Şahsiyetler veya Kente İlişkin Ürün Vermiş Önemli Sanatçılar

Paydaşlar ile görüşmeler sonucu tespit edilen Savurlu ünlü şahsiyetler aşağıda verilmektedir;

- Zeynel Abidin Erdem
- Emel Sayın'ın Annesi
- Cavit Kavak
- Tahincioğlu ailesi
- Aziz Sancar
- Şerif Eşref Ayaz vb.

Alanda çekilen dize ve filmler ise aşağıdaki gibidir;

- Berivan dizisi
- Büyü filmi
- Sıla
- Adını kalbime yazdım

2.2.1.5. Mevcut Plan, Proje ve Koruma Uygulamaları ile Etkilerine İlişkin Araştırmalar

2.2.1.5.1. Mevcut Üst Ölçekli Planlama Çalışmaları ve Strateji Belgeleri

Onuncu Kalkınma Planı

2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı, ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda, stratejik bakış açısını merkeze alarak, ekonomik, sosyal, sektörel ve bölgesel alanları kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Bu kapsamda turizm sektörü ile ilgili olarak; *"Turizmde nitelikli işgücü, tesis ve hizmet kalitesiyle uluslararası bir marka haline gelmesi; daha üst gelir grubuna hitap edecek şekilde turizm ürün ve hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve iyileştirilmesi; turizm değer zincirinin her bileşeninde kalitenin artırılması ve sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde bölgesel kalkınmada öncü bir sektör haline gelmesi temel amaçtır."* denilmektedir (DPT, 2013: 113-114).

Dokuzuncu Kalkınma Planı

2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümleri ortaya koyan temel politika dokümanıdır.

Turizm sektörüne ilişkin bölümde, "turizm sektörü, ülkedeki refah ve gelişmişlik dengesizliklerini azaltıcı doğrultuda yönlendirilecek, *turizm potansiyeli olan ancak bugüne kadar yeterince ele alınmamış yörelerde turizm geliştirilerek ekonomik ve sosyal kalkınma sağlanacaktır*" denilmektedir (DPT, 2006: 81-82).

Türkiye Turizm Stratejisi 2023

Türkiye Turizm Stratejisi 2023; ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır (KTB, 2007).

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde vizyon *"sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanması"* olarak tanımlanmıştır.

"Türkiye Turizm Stratejisi 2023" belgesi 9. Kalkınma Planı'nda belirtilen "Turizm sektörünün uzun vadeli ve sağlıklı gelişimini sağlamak üzere turizm sektörü ana planı hazırlanması" hedefi kapsamında 2007 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Bu belge ile daha önceki yıllarda Türk turizmine parçacı yaklaşımların olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik bütüncül yaklaşım getirilmesi hedeflenmiştir. Belgede 16 strateji

belirlenerek, Türkiye için 9 Turizm Gelişim Bölgesi, 7 Tematik Koridor, 10 Turizm Kenti, 5 Eko-Turizm Bölgesi önerilmiştir (Tablo 22).

Kentsel Ölçekte Markalaşma kısmında ülkemizde turizmde markalaşan şehirler ve kültür turizmi kapsamında yapılması gereken çalışmalar yer almaktadır.

Turizm Gelişim Bölgeleri, Turizm Koridorları, Turizm Kentleri ve Eko-turizm Bölgelerinin geliştirilmesi kısımlarında ise tematik ve yönlendirici nitelikte bir yaklaşım sergilenmektedir.

Mardin ili Kentsel Ölçekte Markalaşma Stratejisi başlığı altında kültür turizmi bölümünde yer almaktadır. Ayrıca, Mardin ili Turizm Gelişim Bölgeleri Stratejisi başlığı altında IX.GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi alt başlığında bulunmaktadır. Turizm Gelişim Koridorları Stratejisi bölümünde ise Mardin III. İnanç Turizmi Koridorunda yer almaktadır. Bu kapsamda, Savur İlçesi, IX. GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi içinde kültür ve inanç turizminin geliştirilmesi hedeflerinden etkilenecektir.

Tablo 36. Turizm Stratejisi 2023

Stratejiler	Turizm Alanları	İller – İlçeler
Kentsel Ölçekte Markalaşma Stratejisi: “Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi”	Şehir Turizmi	Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya
	Kültür Turizmi	Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Konya, Kütahya, Manisa, Nevşehir, Kars, Mardin , Sivas, Şanlıurfa ve Trabzon
Turizm Çeşitlendirilmesi Stratejisi: “Alternatif turizm türlerinden öncelikli olarak sağlık turizmi ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, eko-turizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizminin geliştirilmesi”	Sağlık Turizmi ve Termal Turizm	Balıkesir, Çanakkale, Yalova, Aydın, Denizli, Manisa, İzmir, Afyonkarahisar, Ankara, Uşak, Eskişehir, Kütahya, Aksaray, Kırşehir, Niğde, Nevşehir, Yozgat
	Kış Turizmi	
	Golf Turizmi	
	Deniz Turizmi	Trabzon, Kuşadası, Samsun, İzmir, Antalya ve Mersin, İstanbul
	Eko turizm	
	Kongre ve Fuar Turizmi	İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, Konya, Bursa, Mersin, Adana, Gaziantep, Trabzon
Turizm Gelişim Bölgeleri Stratejisi: “Varış noktası olarak geliştirilecek ve birden fazla ili kapsayan turizm gelişim bölgelerinde yerel ve bölgesel kalkınmada turizmin güçlü bir araç olarak kullanılması” Bu strateji altında 9 adet “Tematik Turizm Gelişim Bölgesi”	I. Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Eskişehir, Afyon, Kütahya ve Uşak
	II. Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Çanakkale ve Balıkesir
	III. Aphrodisya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Aydın ve Denizli
	IV. Söğüt Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Bursa, Bilecik, İznik

Stratejiler	Turizm Alanları	İller – İlçeler
önerilmiştir	Bölgesi	
	V. Kapadokya Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Aksaray, Kayseri, Kırşehir, ve Nevşehir
	VI. Göller Bölgesi Eko-Turizm Gelişim Bölgesi	Konya, Isparta, Afyon ve Burdur
	VII. Hitit Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi	Çorum ve Yozgat
	VIII. Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi	Van ve Bitlis
	IX. GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi	Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin , Siirt, Şanlıurfa, Şırnak
<p>Turizm Gelişim Koridorları Stratejisi: “Belli bir güzergahın doğal ve kültürel dokusunun yenilenerek belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi”</p> <p>Bu strateji altında 7 adet “Turizm Gelişim Koridoru” önerilmiştir.</p>	I. Zeytin Koridoru	Bursa ili Gemlik, Mudanya ilçeleri, Balıkesir ili Gönen, Bandırma ve Erdek ilçeleri, Çanakkale İli Ezine ilçesine kadar uzanan kıyı bölgesi ve çevresi, Erdek Kapıdağ Yarımadası, Avşa, Paşalimanı, Ekinli Adaları, Marmara İlçesine bağlı Marmara adası
	II. Kış Koridoru	Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan
	III. İnanç Turizmi Koridoru	Tarsus’tan başlayarak Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin yöreleri
	IV. İpek Yolu Turizm Koridoru	İstanbul üzerinden Avrupa’ya ulaşan bölüm üzerinde bulunan Ayaş-Sapanca Koridoru, Adapazarı, Bolu ve Ankara illeri, Sapanca, Geyve, Taraklı, Göynük, Mudurnu, Beypazarı; Gündül ve Ayaş ilçeleri
	V. Batı Karadeniz Kıyı Koridoru	Şile, Akçakoca, Amasra, Cide, Çaylıoğlu ve Sinop
	VI. Yayla Koridoru	Samsun ilinden Hopa’ya kadar uzanan bölüm
	VII. Trakya Kültür Koridoru	Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ
<p>Eko-turizm Bölgeleri Stratejisi: “Doğa temelli turizmin planlı gelişimi”</p> <p>Bu strateji altında Karadeniz Bölgesinde yer alan Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illerini kapsayan bölge, Antalya'nın iç kesimlere doğru doğrusu, Torosların eteklerinde</p>		Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illerini kapsayan bölge,
		Antalya'nın iç kesimlere doğru doğrusu,
		Torosların eteklerinde
		Antalya ve Mersin'in birleştiği alanlar
		GAP EkoTurizm Koridoru

Stratejiler	Turizm Alanları	İller – İlçeler
Antalya ve Mersin'in birleştiği alanlar ve GAP Koridoru ile Kış Koridorunu birleştiren "GAP Eko-Turizm Koridoru" biyolojik çeşitlilik açısından ve eko-turizm potansiyeli açısından Türkiye Turizm Stratejisinde öncelikle eko-turizmin geliştirileceği bölgeler olarak belirlenmiştir.		
<p>Turizm Kentleri Stratejisi: "Dünya ile yarışabilen markalaşan turizm yerleşmelerinin planlanması"</p> <p>Bu strateji altında 10 yeni turizm kentinin araştırma ve planlama çalışmalarının yapılması önerilmiştir.</p>		-İğneada – Kıyıköy Eko-Turizm Kenti
		- Kilyos Turizm Kenti
		-Saros Körfezi Turizm Kenti
		-Kapıdağ Yarımadası – Avşa –
		Marmara Adaları Turizm Kenti
		-Datça Eko-Turizm Kenti
		-Kaş - Finike Turizm Kenti
		-Anamur Kıyı Kesimi Turizm Kenti
		-Samandağ Turizm Kenti
		-Maçka Turizm Kenti
-Kahta Turizm Kenti		

Kaynak: Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011

Kentsel Ölçekte Markalaşma Stratejisi

Mardin-Savur'u da ilgilendiren 2023 yılı hedefleri aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

- Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Konya, Kütahya, Manisa, Nevşehir, Kars, **Mardin**, Sivas, Şanlıurfa ve Trabzon illerinde kültür turizmi canlandırılarak marka kültür kentleri oluşturulacaktır.
- Tarihi, kültürel ve mimari özelliği olan yapıların ve ören yerlerinin restorasyonu yaptırılacaktır.
- Yerel halkın soyut ve somut kültürel mirasın değeri ve korunması konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.
- Şehirlerimizin zengin kültürel mirasını vurgulayan ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım ve pazarlaması sağlanacaktır.

Turizm Gelişim Bölgeleri Stratejisi

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde, Turizm Gelişim Bölgeleri Stratejisi "*varış noktası olarak geliştirilecek ve birden fazla ili kapsayan turizm gelişim bölgelerinde yerel ve bölgesel kalkınmada turizmin güçlü bir araç olarak kullanılması*" olarak tespit edilmiştir. Strateji kapsamında ülke genelinde 9 tematik bölge önerilmiştir. Bu tematik bölgelerden biri de GAP

Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi'dir. Mardin-Savur'u da ilgilendiren hedefler aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, **Mardin**, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak illerini kapsayan bölgenin kültür turizminin yanı sıra golf turizmi, sağlık turizmi, gençlik turizmi, ekoturizm, yamaç paraşütü, trekking, su sporları, kanoculuk, kuş gözleme ve kongre turizmi gibi turizm türleri ile odaklı gelişimi sağlanacaktır.

Bölgede, diğer turizm türleri ile entegrasyon sağlanarak büyük çaplı kültür-ınanç turizmi geliştirilecek, gerçekleştirilecek arazi ve kültürel yapı tahsislerinin yanı sıra yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının ve yatak kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.

Turizm Gelişim Koridorları Stratejisi

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde, Turizm Gelişim Koridorları Stratejisi "*belli bir güzergâhın doğal ve kültürel dokusunun yenilenerek belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi*" olarak belirlenmiştir. Strateji kapsamında ülke genelinde 7 tematik turizm gelişim koridoru önerilmiştir. Gelişim koridorlarından **İnanç Turizmi Koridoru** olarak adlandırılan koridor, Tarsus'tan başlayarak Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve **Mardin** yörelerini kapsamaktadır. Turizm Gelişim Koridorları stratejisi çerçevesinde İnanç Turizmi Koridoru üzerinde Tarsus'tan Mardin'e kadar uzanan bölünmüş yol yapımının inanç aksını güçlendireceği, kısa ve orta vadede turistlerin bu bölgeye varışlarını ve tercihlerini etkileyeceği vurgulanmaktadır. Ayrıca, Şanlıurfa'ya kadar ulaşan demiryolu bağlantısının Mardin'e ve oradan bir koldan Diyarbakır'a diğer bir koldan ise Siirt'te bağlanmasının İnanç Aksında ulaşımın çeşitlenmesi açısından önemli olduğu belirtilmektedir.

Hedeflere ulaşılması için; tarihi yapıların restore edilerek pansiyonculuğun ve küçük otellerin destekleneceği, bölgede, mevcut konaklama kapasitesinin kültür ve ekoturizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacağı, koridorlarda belli temalar çerçevesinde turizm gelişim planlamaları yapılacağı ve planlamalarda turizm kentleri mantığında olduğu gibi geniş alanların turizm gelişimine açılmasının hedefleneceği ifade edilmektedir.

Turizm Eylem Planı (2007- 2013)

Plan'da Marka Kentlere ilişkin olarak; turizm potansiyeli yüksek alanlarda altyapı eksikliğinin giderileceği, Marka kentlerde altyapı eksikliklerinin tamamlanması için Kültür ve Turizm Bakanlığının, Yerel Yönetimler ve ilgili kuruluşlar ile işbirliği içinde uygulamalar gerçekleştirileceği vurgulanmaktadır.

Mimari düzenlemeler başlığı altındaki Eylem No 66'da "*Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Konya, Kütahya, Manisa, Nevşehir, Kars, **Mardin**, Sivas, Şanlıurfa ve Trabzon illerinde kültür turizmi canlandırılarak marka kültür kentlerinin oluşturulacaktır*" denilmektedir (KTB, 2007).

Kültür temalı marka kentlerde yapılacak çalışmalar aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

- Kültürel varlıklar tespit edilerek önceliklerine göre restore edilecek ve kültürel varlıklara uygun işlevler kazandırılacaktır.
- Bu illere yönelik özel bütçeleme çalışmaları yapılacak ve yerel fonlar geliştirilecektir.
- Bu illerdeki altyapı ve üstyapı eksiklikleri giderilecektir.
- Konaklama kapasiteleri geliştirilecektir.

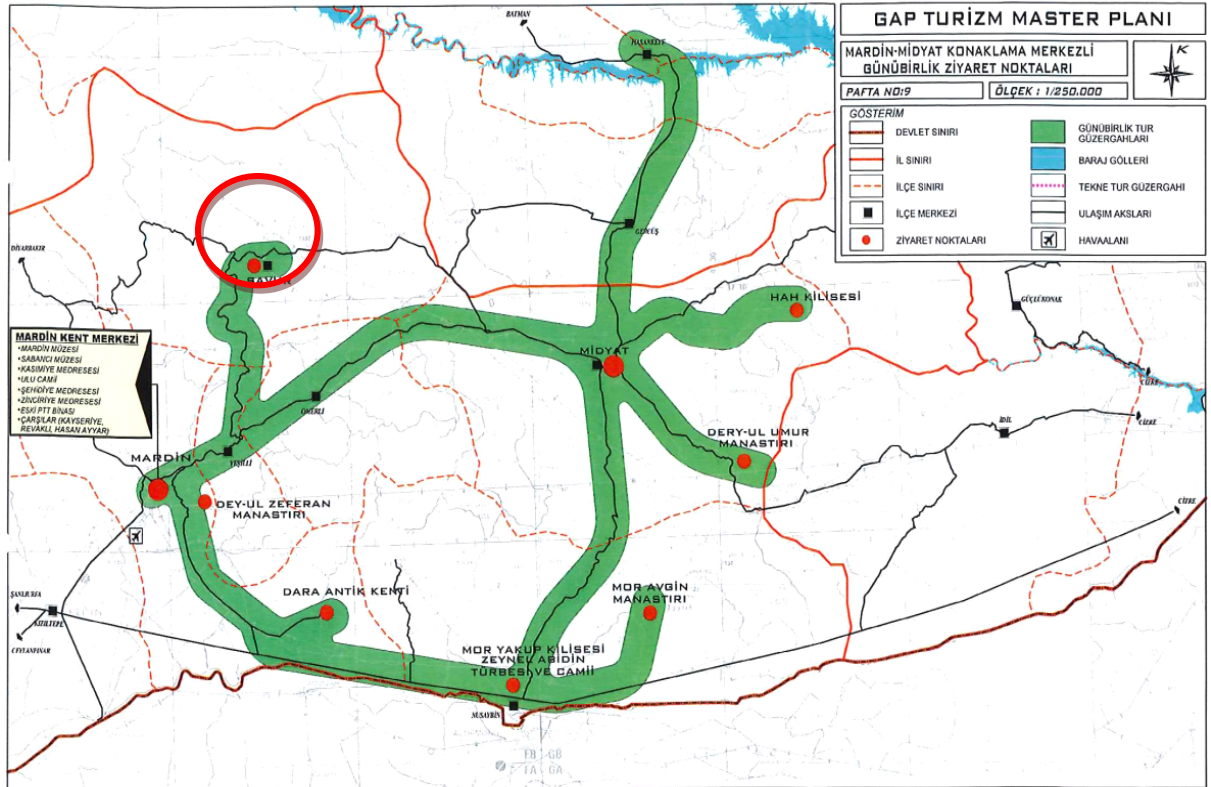
Plan'ın İnanç Turizmi Koridoru bölümünde ise, turizmde ihtisaslaşan yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde yarışan marka turizm bölgelerinin tespitinin yapılacağı, bu alanların Turizm Merkezi, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edileceği belirtilmektedir.

GAP Turizm Master Planı (2011)

GAP Turizm Master Planında, Savur'un planlama döneminde yerleşmede restorasyon çalışmalarının devam edeceği ve günübirlik olarak ziyaretçi çekeceği düşünülmektedir. Ancak, kamu eliyle ek bir yatırım yapılması planlama dönemi için öngörülmemiştir.

Savur Planda Günübirlik Tur Güzergahı üzerinde yer almakta olup, "Mevcut Durumu Yeterli Turizm Amaçlı Kullanılacak Doğal, Tarihi ve Arkeolojik Değerler" kullanımında kalmaktadır (Şekil 15).

Şekil 16. Mardin - Midyat Konaklama Merkezli Günübirlik Ziyaret Noktaları

GAP Eylem Planı (2008-2012)

GAP Eylem Planında, *GAP Bölgesi'nin turizm altyapısının iyileştirilmesine, turizm çekim merkezleri oluşturulmasına ve turizmin çeşitlendirilmesi yoluyla turizmin bölge ekonomisi içindeki payının artırılmasına vurgu yapılmaktadır.* GAP Eylem Planı Faaliyetleri "*Kültür Turizm*" başlığı içerisinde ED.5.1 nolu eylem "*Kültür varlıkları korunacak ve geliştirilecektir*" şeklinde tanımlanmıştır.

Bu kapsamda DİKA ile başlatılan çalışmalar ve Kalkınma Bakanlığı'na sunulan raporlar sonucunda; GAP Turizm Eylem Planı'nda Savur'un tanımlaması yapılarak, bölge kalkınma planlarında Savur'un yer alması sağlanmıştır.

GAP Eylem Planı (2014-2018)

GAP Eylem Planı 2014-2018 kapsamında;

I. Ekonomik Kalkınmanın Hızlandırılması

II. Sosyal Gelişimin Güçlendirilmesi

III. Şehirlerde Yaşanabilirliğin Artırılması

IV. Altyapının Geliştirilmesi

V. Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi olmak üzere beş gelişme eksenini bulunmaktadır. Eksenler altında ana başlıklar ve iller itibarıyla eylemler yer almaktadır.

Bu eylem çerçevesinde Savur'da yapılacak işlemler aşağıdaki gibidir;

- 2014-2018 Midyat'ın ve Sakin Şehir Savur'un tanıtımı yapılacaktır. Uluslararası Medeniyetlerin Kardeşliği Festivali'nin düzenlenmesi sağlanacaktır.
- Dargeçit, Derik, Mazıdağı, Ömerli, Savur ve Yeşilli ilçelerinde spor salonu yapılacaktır

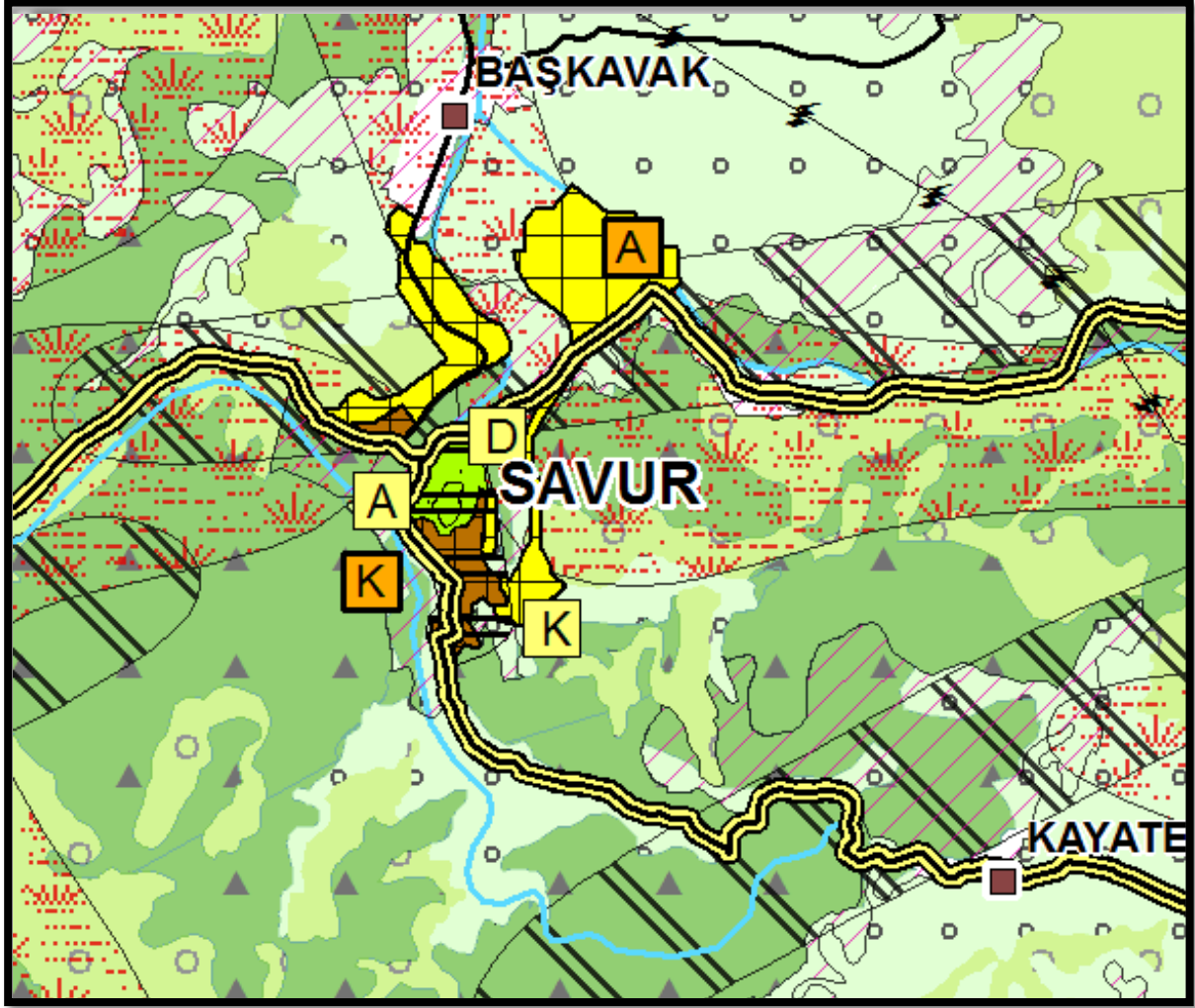
Mardin – Batman – Siirt – Şırnak – Hakkari 1/100000 ölçekli Çevre Düzeni Planı

Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği'ne askı sürecinde gelen itirazlar sonrasında Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (M52, N44, N45, N46, N47, N48), Plan Hükümleri Değişikliği ve Plan Açıklama Raporu Değişikliği Bakanlık Makamının 24.04.2014 tarihli ve 6376 sayılı Olur'u ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca onaylanmıştır.

Savur İlçesi için 2040 yılı öngörüsünde öncül sektör tarım, ikincil sektör ise turizmdir.

Savur 2040 yılı kentsel nüfus kabulü 12.220 kişidir.

Şekil 17. Savur Çevre Düzeni Planı

Kaynak: www.csb.gov.tr

LEJANT

KÜLTÜR TURİZMİ	ARKEOLOJİK SİT ALANI	KENTSEL GELİŞME ALANI
AGRO TURİZM	DOĞAL SİT ALANI	KENTSEL YERLEŞİK ALAN
ORMAN ALANI	JEOLJİK SAKINCALI ALAN	TARIM ARAZİSİ
EKOLOJİK ÖNEME SAHİP ALAN		
DOĞAL VE AĞAÇLIK KARAKTERİ KORUNACAK ALAN		

2.2.1.5.2. Alan Kullanımı, Mekana ve Mülkiyet Yapısına İlişkin Dönüşüm Stratejileri

Halihazır ve İmar Planı Çalışmaları (2013-2014)

Savur yerleşmesinin 1960, 1983, 1997 ve 2014 tarihlerinde onaylanan 4 imar planı bulunmaktadır.

Mevcut koruma amaçlı imar planının yetersizliği, planın revize edilmesini zorunlu hale getirmiş ve konuya ilişkin çalışmalar 2013 yılında başlamış olup 2014 Ocak ayı itibarıyla güncel plan yürürlüğe girmiştir.

Koruma Amaçlı İmar Planının amacı Savur Kentinin Tarihi ve Kültürel Yapısının sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde korunarak ekonomik yaşamının canlandırılması, geliştirilmesi, fiziksel deformasyonların önlenerek sosyo-kültürel, fiziksel ve ekonomik anlamda koruma – kullanma dengesinin sağlanması amaçlanmaktadır (KAİP, 2014).

Koruma Amaçlı İmar Planının Genel Hedefleri:

Sosyal – Kültürel Hedefler

- Kentsel Sit Alanı ve Tarihi doku içerisinde sosyal yaşamın hareketlendirilmesinin sağlanması,
- Kentin Tarih Turizmi açısından geliştirilmesinin sağlanması bununla birlikte yerel halkın bu yapı içerisinde entegre edilmesi,
- Kentsel Koruma Bilincinin sağlanması,
- Sosyal – Kültürel ihtiyaçların giderilmesine yönelik etkinliklerin-fiziksel gelişimi hedeflenmektedir.

Çevresel Hedefler

- Açık ve yeşil alan politikasının yaygınlaştırılması,
- Rekreasyon ve Ağaçlandırılacak Alan Kullanımının yaygınlaştırılması,
- Kentin doğu ve batısında bulunan yeşil dokunun muhafaza edilmesi,
- Kent içerisinde çevreyi kirlletici faktörlerin ve kullanımların kaldırılması hedeflenmektedir.

Ekonomik Hedefler

- Tarih ve Kültür Turizminin geliştirilmesi,
- Urfa-Mardin-Midyat-Hasankeyf-Diyarbakır turizm döngüsüne entegre edilmesi,
- Hizmetler sektörünün geliştirilmesi,
- Kente özgü niteliklerin belirlenmesi ve ekonomik hayata katkısının sağlanması,
- Tarım sektörünün geliştirilmesi,
- Turizm ile olan ilişkilerinin sağlanması,
- Yerel halkın ekonomik faaliyetlere katkısının bizzat sağlanması,
- Ekonomik yapı - Fiziksel yapı bütünlüğünün sağlanması,
- Ulaşım bağlantılarının rehabilite edilmesi hedeflenmektedir.

Fiziksel Hedefler

- Kentsel Sit Alanı, Arkeolojik Sit Alanı içerisinde tarihi dokuya uygun yapıların korunması,
- Kentsel Sit Alanı ve tarihi doku içerisinde dokuya uyum göstermeyen yapıların belirtilecek hükümler doğrultusunda uygun hale getirilmesi, sağlıklılaştırılması,
- Kentsel Sit Alanı içerisinde ve tarihi dokunun yoğun olarak bulunduğu yerlerde belirlenen alt bölgelerde özel proje alanlarının uygulanması,
- Ulaşım sisteminin rehabilite edilmesi hedeflenmektedir (KAİP, 2015).

2.2.1.5.3. Alanda Gerçekleştirilmiş Diğer Koruma Proje ve Uygulamaları

Halihazır Harita ve Koruma Amaçlı İmar Planı

Savur'un 1960, 1983, 1997 ve 2014 yıllarında onaylı imar planları bulunmaktadır. Mevcut kentsel dokunun korunabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi amacı ile Tarihi Kentler Birliği'nin destekleri ile 2014 yılında koruma amaçlı imar planı hazırlanarak kurul onayı alınmıştır. Bu tarih itibari ile imar uygulamaları, Koruma Amaçlı İmar Planı hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır. Kentsel Sit Alanı 161,023.13 m², 1. derece arkeolojik sit alanı 36,469.46 m²'dir (<http://www.cekulvakfi.org.tr>).

Savur imar çalışmalarında mevcut imar planının yetersizliği, planın revize edilmesini zorunlu hale getirmiştir. Konu ile ilişkili çalışmalar 2013 yılında başlatılmış olup 2014 Ocak ayı itibari ile yürürlüğe girmiştir.

Savur Ağaçlandırma Projesi (2011)

Koruma amaçlı imar planı dahilinde Savur Kalesi'nin çevresinde bulunan yapılaşmaya uygun olmayan arazi ağaçlandırılarak rekreasyon alanlarının genişletilmesi çalışmaları tamamlanmıştır.

Savur'un Cittaslow Belediyeler Birliği'ne üye olma çalışmalarının başlatılması (Temmuz 2012)

Savur'un uluslararası Belediyeler Birliği olan Cittaslow'a üye haline gelebilmesi, ilçenin turizmine önemli bir destek olabileceği kararı ile birlikte konu ile ilişkili girişimler başlatılmıştır.

Konu ile ilişkili Seferihisar Belediyesi'nden yetkililer bilgilendirme toplantısı için Savur'u ziyaret etmişler ve halkı bilinçlendirme toplantıları yapılmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda başvuru evrakları hazırlanmış olup, Mart 2015 tarihinde başvuru yapılacaktır.

Sokak Sağıklaştırma Projesi 1 (Mardin Valiliği, 2011)

Mardin Valiliği'nin destekleri ile sokaklara cephesi bulunan yapıların duvarlarında sıva ve derz raspaları yaptırılmıştır.

Sokak Sağlıklaştırma Projesi 2 (Mardin Valiliği-Bedesten, 2013)

Mardin valiliğinin destekleri ile belediyeye ait olan metruk bedesten binasın tadil edilerek kullanıma sunulması ve sokak hatlarındaki 250 metrelik bir cephenin sağlıklaştırılması tamamlanmış ve hizmete ağılmıştır.

Sokak Sağlıklaştırma Projesi 3 (DİKA Mali Destek, 2013-2014)

İlçenin ana aksında bulunan ticaret alanının elden geçirilerek, gerek gelen turistlerin ilçeyi daha doğru algılamalarının sağlanabilmesi, gerekse mevcut ticaret alanlarındaki revize çalışmalar ve KOSGEB destekleri ile ticari faaliyetlerin hızlanması amacı ile çarşı aksındaki bina cephelerinde ortalama 250 metrelik yolun iyileştirilmesi çalışmalarına DİKA destekleri ile başlanmıştır.

Bu kapsamda mevcut binaların cephelerinde siva ve derz rasparları ile derz dolguları yapılarak oluşan olumsuz görüntü temizlenmiştir. Beton imalat yüzeylerindeki siva tamirleri ve dış cephe taş rengine uyumlu boya ile son kat işlemleri yapılarak işlemlerde bütünlük sağlanmıştır. Tüm bu kaba imalatları bütünlüğü mevcut doğramaların ahşap imalat olarak değiştirilerek farklılıkların ortadan kaldırılması sağlanmaktadır. Çalışma dâhilinde toplam 49 parsel, 29 bina bulunmaktadır. Binaların 7'si tescilli olup, proje tamamlanmıştır.

Savur Kent Müzesi/ Kültür Evi (DİKA Mali Destek Programı, 2013-2014)

DİKA ile Savur'un turizme kazandırılması ile ilişkili yürütölen faaliyetler kapsamında sokak sağlıklaştırma ile bir bütünlük oluşturan diğer bir proje de; ilçe merkezinde bulunan tescilli bir binanın "Savur Kültür Evi-Müzesi" haline getirilmesi projesidir.

Savur'a gelen turistlerin ilçenin dokusunu, kültürünü, tarihini algılayabilmek ve anlatabilmek amacı ile hazırlanan projede tanıtım mekânları olduğu kadar bilgilendirme toplantılarının yapılabileceği alanlar da bulunmaktadır.

Dicle Üniversitesi Ziraat Fakóltesi ile "Savur'da tarımın geliştirilme çalışmaları" ile ilişkili protokol (2012)

Savur'un kalkınması ile ilişkili verilen kararın bir diğeri de Savur'da organik tarımın desteklenmesi ve mevcut tarım alanlarının ve tarımsal faaliyetlerin analizi ile çiftçilerin daha sağlıklı tarım yapmasının sağlanması yönünde bilgilendirme toplantılarının yapılmasıdır.

GAP Turizm Eylem Planı (2012)

DİKA ile başlatılan çalışmalar ve Kalkınma Bakanlığı'na sunulan raporlar sonucunda: GAP Turizm Eylem Planı'nda Savur'un tanımlanması yapılarak, bölge kalkınma planlarında Savur'un yer alması sağlanmıştır.

2.2.1.5.4. İlgili Koruma Bölge Kurulunun Alana İlişkin Kararları

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından Savur ilçesinde tescil çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bugüne kadar Savur ilçesi sınırları içerisinde tescil edilen taşınmaz kültür varlığı sayısı 180'dir. Bu varlıklar; 4 çamaşırhane, 3 tarihi köprü, 151 konut, 3 cami, 5 kilise, 4 çeşme, 4 değirmen, 2 han, 1 mağara evi, 1 manastır ve 2 ziyarettir.

Kurul Savur'da 2013 yılının Ekim ayında 2 konut 2014 yılının Eylül ayında ise Hisarkaya Köprüsü ve Hacı Ahmet Ağa Köprüsünü "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı" olarak tescil etmiştir.

2.2.1.5.5. Alanla İlgili Çalışma Yapan Kurumlar ve Çalışmaları

Savur ilçesinde Savur Belediyesi ile Savur Kaymakamlığı altında faaliyet gösteren resmi kurumlar tarafından kendi yetki alanlarındaki konulara yönelik rutin çalışmaların yapılmaktadır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK A.Ş.), "GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Kapsamında Savur Yönetim Planı"

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ,Arıtma Tesisinin Yapılması (Ekim 2011)

DSİ, "Savur çayının ıslahı " Proje çalışması (2011-Askıda)

TEDAŞ, Elektrik enerji kablolarının yeraltına alınma çalışmaları 1.Etap (Ağustos 2012 /Ağustos 2013)

DİKA-Dicle Kalkınma Ajansı, Savur Gezi Rehberi /Haritası (DFD 66 kapsamında 2012):

DİKA-Dicle Kalkınma Ajansı, Savur Kent Müzesi/ Kültür Evi (DİKA Mali Destek Programı, 2013-2014)

DİKA-Dicle Kalkınma Ajansı, Sokak Sağlıklaştırma Projesi 3 (DİKA Mali Destek, 2013-2014)

KOSGEB koordinasyonunda DİKA-Dicle Kalkınma Ajansı desteği, Girişimcilik Eğitimi (Dika DFD 66 kapsamında, Nisan 2012)

Mardin Valiliği, Sokak Sağlıklaştırma Projesi 1 (2011)

Mardin Valiliği, Sokak Sağlıklaştırma Projesi - Bedesten 2 (2013)

Mardin Müzesi, Müze Eğitimi Programları

Savur Belediyesi, Savur Kalesi Aydınlatma Projesi

Savur Belediyesi, Cittaslow Belediyeler Birliği'ne üyelik süreci

Artuklu Üniversitesi, Savur Meslek Yüksek Okulu Kurma projesi

Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Savur'da tarımın geliştirilme çalışmaları ile ilişkili protokol (2012)

ÇEKÜL, Kültürel Miras Eğitim Programı (Mayıs 2012)

ETİ& ÇEKÜL, ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi

Ayrıca alanda, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Diyarbakır Vakıflar Bölge Müdürlüğü vb. kurumlar da çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar.

3. SENTEZ

3.1. Genel Değerlendirmeler

Savur Değerlendirme

Savur Yönetim Planı Alanı özgün kentsel dokusu, zengin kültürel mimarisi, çok kültürlülüğü ve zengin doğal varlıkları ile önemli bir turizm destinasyonudur. Alan genelinde yer alan camiler, manastırlar, kiliseler, hanlar, mezarlar, türbeler, çamaşırhaneler, değirmenler, geleneksel evler, çeşme, kale, şarapçılık, kavakçılık, yöresel mutfak, el sanatları alanın tarihi ve kültürel değerlerini oluşturmaktadır. Alanda yüzlerce farklı tarihi ve kültürel değer bulunmakla beraber Savur Eski Cami, Savur Ulu Cami, Sitti Legliye Türbesi, Mor Abay Manastırı, Mor Dimet Manastırı, Mor Theoduto Manastırı, Mor Yuhanna Kilisesi, Mor Mete Kilisesi, Dereiçi Köyü Protestan Kilisesi, Mor Abay Şapeli , Hacı Abdullah Bey Çamaşırhanesi, Necmettin Kaya Çamaşırhanesi, Abdüllatif Özbek Evi, Hacı Bey Köşkü, Bahattin Erdem Evi, Asım Fidan Değirmen, Besim Bey Değirmeni ön plana çıkmaktadır. Alanın zengin yöresel mutfağı, geleneksel ürünleri, şarap – bağcılık etkinlikleri kültürel değer ve faaliyetler olarak bölgede karşımıza çıkan değerlerdir.

Ancak, Savur Yönetim Planı Alanı ana ulaşım aksı üzerinde bulunmadığı için turizm potansiyeli henüz yeteri kadar kullanılamamaktadır. İnşaatı devam etmekte olan yeni Mardin-Savur yolu tamamlandığında Mardin-Savur arasının 15 km kısılacaktır. Bu kısalmayla mevcut Mardin-Midyat ile Mardin-Savur-Midyat güzergahlarının süresi yaklaşık eşitlenecektir. Bu nedenle, Mardin-Midyat istikametine giden turların doğal ve tarihi güzellikleri barındıran Mardin-Savur-Midyat- istikametini kullanmaları turlar tarafından daha fazla tercih edilecektir. Bu güzergahta, Savur'da kesme taştan yapılan ev ve konaklar gezilip, nakış gibi süslü ahşap tavan, duvar ve pencereleri görülebilecektir. Savur sonrası Midyat istikametine doğru gidildiğinde 10 km uzaktaki Dereiçi (Kıllıt) köyüne ulaşılacak, dağın eteğindeki altın sarısı taş eyvanlı evler ve kilise çanları ziyaretçileri kendilerine görmeye davet edecektir. Dereiçi (Kıllıt) köyü gezildikten sonra Midyat veya tekrar Savur'a doğru hareket edilebilecektir.

Dereiçi (Kıllıt) Köyü Değerlendirme

Savur-Midyat yol güzergahı üzerinde yer alan Dereiçi (Kıllıt) köyü, hem ulaşım, hem inanç turizmi hem şifa turizmi hem de ayakta duran mevcut tarihi yapıların görselliği olarak önemli bir konumdadır. Bu nedenle, anılan köydeki sivil anıtsal yapıların turizme kazandırılması yönünde yapılacak çalışmalar ve uygulamalar bölge turizminin gelişmesine büyük katkılar sağlayacaktır.

Dereiçi köyü, iki katlı eyvanlı taş evleri, kiliseleri ve manastırlarıyla müze köy görünümündedir. Köy içinde yeni yapılan tek katlı bir evden başka yapılaşma yoktur. Yaklaşık 1500 yıldan beri günümüze ulaşmış eserlerin tescili bulunmamaktadır. Anılan köyün koruma alanı belirlenerek, taşınmazların da tek tek tescili yapılmalıdır.

Dereiçi köy evlerinin projelendirilip, restitüsü ve restorasyonu yapıldıktan sonra, bu evlerde işlev değişikliğine gidilerek pansiyon, butik otel, kafeterya vb. dönüştürülmelidir.

Ayrıca, Mor Abay Manastırı, Mor Abay Şapeli ve Mor Dimet Manastırlarının koruma ve restorasyon projelerinin hazırlanarak Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun kararı doğrultusunda bakım ve restorasyonu yapılmalıdır.

Dereçi köyünde bulunan 3 kilise ve iki manastır inanç turizmine dahil edilmelidir.

Alanın Turizm Potansiyeli

Proje kapsamında yapılan literatür taraması, alan çalışmaları, paydaş görüşmeleri ve toplantıları ile Savur ve bağlantı noktası Dereçi köyü için gerçekleştirilebilecek turizm türleri olarak tarih ve kültür turizmi, doğa turizmi, inanç turizmi potansiyeli öne çıkmaktadır.

Tarih ve Kültür Turizmi: Sanat eserlerinin, tarihi yapıların, antik kentler gibi eski uygarlıklara ilişkin kalıntıların görülmesi ve yöre kültürünün incelenmesi amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Savur ve bağlantı noktası Dereçi köyünün sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler sebebiyle "tarihi ve kültür turizm potansiyeli" yüksektir.

İnanç Turizmi: Dini açıdan kutsal sayılan ya da önemli görülen mekânları görmek ve/veya ibadet etmek için yapılan faaliyetlerdir. Dereçi köyü üç Hıristiyan mezhep kilisesini bir arada bulundurması ile eşsiz bir yapıya sahiptir. Hali hazırda köyün büyük bir kısmı boşalmış sadece üç aile ikamet etmektedir. Köyün aynı zamanda özgün mimarisi ve çarşısı bulunmaktadır. Savur'un cazibesinin artırılması için Dereçi köyünün restore edilerek kırsal turizme kazandırılması, eski çarşının ise şarap satılan açık kafe tarzına çevrilmesi turizm gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır (UNCU, 2013).

Doğa Turizmi: Belirli bir bölgede yetişen bitki ve hayvan çeşitlerinin, görsel peyzaj değerlerinin ve mağara, vadi gibi doğal oluşumların görülebilmesi, incelenmesi için gerçekleştirilen gezi, yürüyüş, fotoğrafçılık, kamping gibi etkinlikleri de kapsayan faaliyetlerdir.

Şekil 18. Turizm Potansiyeli Şeması

3.2. Mevcut Durum Analizinin Değerlendirilmesi

Kültür ve Turizm Bakanlığı 14.03.2014 tarih ve 52071 sayılı Makam oluru ile “Savur (Mardin) Alan Yönetim Planı Sınırı” ile bağlantı noktası olarak “Dereçi Köyü”nü kapsayan alan belirlenmiştir.

Mardin ili Savur ilçesi, Avrupa Birliğine uyum sürecinde DPT ve TÜİK tarafından 2002 yılında üç ayrı düzeyde oluşturulan İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) kapsamında TRC3 Bölgesi içinde kalmaktadır. TRC3 Bölgesi Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almakta olup Mardin Alt Bölgesi altında Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerinden oluşmaktadır.

Savur ilçesi Mardin’in kuzeyinde yer almaktadır. 1.049 kilometrekare yüzölçümünde ve il merkezine 47 km uzaklıktadır. Savur, Mardin ilinin kuzeyinde konumlanmış bir ilçe merkezi olup, Mazıdağ, Yeşilli, Ömerli ve Midyat ilçeleri ile komşudur. Savur İlçe Merkezi Dereçi Köyüne karayolu ile 5 km uzaklıktadır.

Savur kenti, ticaret yolları ve geçitlerin buluştuğu Midyat platosunun kuzeybatı ucundadır. Yerleşme, tarihte bilinen en eski uygarlık merkezlerini barındıran Mezopotamya Bölgesi’nin kuzeyinde, çok önemli kültürlerin, dinlerin, dillerin kesiştiği ve birbirini etkilediği bir coğrafyada kurulmuştur (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006).

İlçenin kent dokusu, karşılıklı iki tepenin çevresindeki yerleşim alanından oluşmaktadır. Topografyaya göre biçimlenmiş sokaklar, çarşı, meydan, sosyal ve kamu yapıları, konaklar, evler geleneksel yerleşim düzeninin özgün değerlerini yansıtmaktadır. Bölgenin coğrafik

özellikleri ile aşiret sistemine dayanan toplumsal yaşam, kentin biçimlenmesindeki en önemli iki etmendir. Günümüzde de varlığını hissettiren bu etmenler, kentsel ve kültürel sürekliliğin ana dayanağıdır. Geleneksel kent dokusu içindeki konaklar ve evler topografya, malzeme, yapım tekniği, kültürel değerler gibi bölgesel etkenlerin yanında Türk – İslam aile yapısı, endüstri öncesi şehrin nitelikleri gibi genel etkenlerin belirleyiciliğinde oluşmuştur. (Halifeoğlu & Dalkılıç, 2006)

Savur 1.049 km²lik yüzölçümü ile Mardin ilinin toplam 10 ilçesinden 5. büyük ilçesidir. Nüfus açısından ise 29.026 kişilik nüfusu ile Mardin ilinin en az nüfusa sahip 4. ilçesidir. TÜİK 2014 verilerine göre ilçede 41 mahalle yer almaktadır. Savur ilçesi büyük şehirlere göç vermektedir. Kentin 1990–2000 yılları arasında en çok göç verdiği il Diyarbakır olurken diğer kentler, Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentler olmuştur. Bunun nedenleri büyük metropol kentlerdeki ekonomik imkanların daha fazla oluşundandır.

Savur kenti Mardin ilinin kuzeyinde kalan topografyanın yoğun olduğu alanlarda yer alması ulaşım bağlantılarının da bu eşikle birlikte yetersiz oluşu kenti diğer yerleşmeler ile bağlantılarını zayıflatmış bir anlamda soyutlamıştır. Bölgede en yakın havaalanı Mardin’de bulunmakta, karayolu ile merkezi yerleşmelere erişilebilmektedir. Savur yerleşmesine havayolu ile ulaşım olanağı, gerek Mardin, gerek Batman ve gerekse Diyarbakır il merkezlerinde yer alan havaalanlarından sağlanmaktadır.

Savur Yönetim Planı Alanı sınırları içinde 1 adet Kentsel Sit Alanı (Savur Kent Merkezi) ve 1 adet Arkeolojik Sit Alanı (Savur Kalesi) bulunmaktadır. Ayrıca, 2 adet cami, 4 adet mezar, 1 adet han, 6 adet çamaşırhane, 1 adet çeşme, 3 adet değirmen, 1 adet kale, 9 adet geleneksel ev, 3 adet mimar, 3 adet kilise ve 1 adet şapel bulunmaktadır.

Alanda somut olmayan kültürel değerler arasında Süryani kültürü, taş ve ahşap işlemeciliği, geleneksel üretim, değirmen kültürü, çamaşırhane kültürü, düğün geleneği, yöresel yemek kültürü öne çıkmaktadır.

Savur İlçesi sınırları içerisinde henüz herhangi bir arkeolojik kazı çalışması yapılmamıştır. Günümüze kadar yapılanlar yüzey araştırmaları ve inceleme çalışmalarıdır.

Savur kentinde tarım sektörünün azaldığı, sanayi sektörünün artma eğilimini izlediği, hizmetler sektörünün de büyük bir oranla arttığı gözlenmektedir (KAİP,2015). Bölge ekonomisinin canlandırılmasında tarım ve turizm sektörleri öne çıkmaktadır.

Ancak, Savur yeterli turizm altyapısına sahip değildir. Savur’da turizmin geliştirilmesi için alanda çekilen dizi filmler önemli rol oynamaktadır.

Savur kendine has mimarisi ile diğer yerleşim alanlarından farklı bir özellik sergilemektedir. Savur ilçesinin karayolu üzerinde yer almaması ve Savurluların geleneksel evlerde yaşamaktan memnun olmaları, diğer yerleşim alanları ile karşılaştırıldığında geleneksel mimarinin bozulmadan günümüze kadar gelmesini sağlamıştır.

Savur’da ve Dereiçi’nde bazı bölgeler genel yapısıyla, dokusuyla korunabilmiştir. Bu açıdan çok değerli örnekler olarak bir mekan geleneğinin canlı şahitleri olmuştur. Çocukluklarının

geçtiği evleri oldukça iyi hatırlayan Savurlular, genelde bu evlerin korunması ve bakımı için gayret etmektedirler.

Ancak, günümüzde ihtiyaçların değişmesi ve çeşitlenmesi mekân kullanımındaki değişiklikler ile teknolojik baskıları da beraberinde getirmektedir.

3.3. GZFT Analizi

Belirlenmiş odak kitleyle birlikte katılımcı süreçle GZFT (SWOT) analizlerinin yapılması

Ana Paydaşlar ile yapılan görüşmeler ve 1. Paydaş Katılım Çalıştayı sonucu “GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Savur (Mardin) Yönetim Planı” kapsamında hazırlanan GZFT Analizi Tablo 37’de verilmektedir.

Tablo 37. GZFT Analizi

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Genel Çevre Özellikleri, Coğrafi, Fiziksel Yapı				
Coğrafi konum	Mezopotamya bölgesinin kuzeyinde yer alması	Önemli merkezlere (Mardin, Midyat, Diyarbakır) uzak oluşu Kentin güçlü ulaşım akslarına uzak oluşu		
Planlama alanının kent içindeki yeri, kentle ve doğal çevre ile etkileşimi		Tarihi doku ve Kentsel Sit Alanı içerisinde eski doku ile uyumsuz yapıların bulunması Bölgenin dağlık olması, iklim koşullarının ise kurak olması nedeni ile orman varlığının bulunmaması	Savur Çayının basit ıslah çalışmaları ile suyun hem miktarı hem de debisinin kolayca arttırılabilecek olması	Engelibeli arazi yapısının kent içi ulaşım ağının güçlendirilmesine engel olması
Mevcut arazi kullanımı ve planlama öngörülleri	Güncel koruma amaçlı imar planının olması	– İlçede yapıların bir kısmının çok bakımsız oluşu, bir kısmının ise yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya oluşu – Yeşil alan ve piknik alan gibi mekanların olmayışı	– Çevreyi kirletici sanayi yapılarının bulunmaması – Toprak, su, hava kirliliğinin ve buna sebep olabilecek faktörlerin bulunmaması – Kentsel Sit Alanı içerisinde ve kentin belirli bölgelerinde topografya	

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
			nedeni ile de kentsel peyzaj açısından olumlu öğelerin bulunması	
Ulaşım		<ul style="list-style-type: none"> – Savur ilçe merkezinde yolların dar ve zeminin bozuk olması – Vatan ve Cumhuriyet Caddeleri dışında kalan birçok yolun bakımsız oluşu – Savur'un Kentleri birbirine bağlayan ana ulaşım aksı içinde yer almaması – İlçede terminal binasının olmaması – İlçede toplu taşımanın olmaması 		Engelibeli arazi yapısının kent içi ulaşım sisteminin kapasitesinin artırılmasına engel olması
Altyapı		<ul style="list-style-type: none"> – Otopark olmaması – Konaklama altyapısının yetersiz olması – Enerji nakil hatlarının çok eski ve elektrik enerjisinin yetersiz olması – Savur yerleşimde kalan bütün çaylara evsel atıkların verilmesi – Çöp toplama sürecinin yetersiz olması 	TEDAŞ'ın elektrik hatlarının yeraltına alınmasına ilişkin çalışmalarının olması	Turizm altyapısının gelişimi için mali yetersizliklerin olması

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Turizm istatistikleri		<ul style="list-style-type: none"> – Ziyaretçi sayısının az olması – Tur güzergahlarında mola ve konaklama noktası olarak değerlendirilmemesi 	GAP Bölgesi Tur Güzergahlarına geçiş noktası olarak ilave edilmesi	Rekreatif ve konaklama amaçlı tesisin olmaması sebebiyle ziyaretçiye hizmetin yetersiz olması
Tanıtım ve Markalaşma potansiyelleri	<ul style="list-style-type: none"> – Kırsal & kültür ve inanç turizmi açısından farklı turizm türlerine imkan sağlaması – Özgün kültürel mirasının olması – Dereiçi köyünde üç Hıristiyan mezhebin kilisesinin bir arada bulunması – İlçenin bağcılık-şarapçılık da iyi durumda olması 	<ul style="list-style-type: none"> – Tanıtımın yetersizliği – Tanıtım materyallerinin yetersizliği 	<ul style="list-style-type: none"> – Turizm potansiyelinin yüksek olması – Turizm açısından doğal ve kültürel varlıkların bir arada olması – Mardin’in ilçesi ve benzeri olması (minyatür Mardin) – Üzüm yetiştiriciliğinin yapılması – Şarap üretimi – Abdullah Öztürk konağının ev pansiyonu olarak kullanılması 	<ul style="list-style-type: none"> – Turizm rotalarından uzakta kalması – Mardin, Artuklu ve Midyat’ın gölgesinde kalması
Tarihi Araştırma				
Planlama alanının tarihsel gelişimi	Tarihsel süreçte çok sayıda ve çeşitli kültürlere ev sahipliği yapmış olması			
Planlama alanının kentsel tasarım özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> – Özgün kentsel dokusu – Geleneksel evlerin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> – Şehir planının çok düzenli olmaması – Şehrin silüetini bozan betonarme binalar 	Sokak sağlıklaştırma projesinin yapılması	
Yerleşimin oluşumunda etkili doğal, çevresel ve fiziki	– Özgün doğal ve topografik yapısı	– İlçeden geçen akarsuların yatakları çeşitli taşkınlar	Çevreyi kirletici sanayi yapılanmalarının	

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Özellikler	<ul style="list-style-type: none"> – İkliminin yumuşak olması – Toprağının verimli bahçe toprağına uygun olması 	<ul style="list-style-type: none"> nedeni ile deformasyona uğramış olması – Akarsuların debileri ile su miktarlarının yetersiz olması 	bulunmaması	
Kültürel Değerler (anıtsal yapılar, sivil yapılar, dini yapılar vs.)	<ul style="list-style-type: none"> – Savur'un ve bağlantı noktası olan Dereiçi'nin tarihsel olarak kalesi, köprüleri ve konakları ile özgün bir kimliğe sahip olması – Mimaride taş işçiliğinin ustalıklı kullanılmış olması 	Restorasyonların yetersizliği	<ul style="list-style-type: none"> – Kültürel ve doğal varlıklar üzerindeki tahribatın çok az olması – Tarihi yapıların kullanılabilir durumda olması – Kültür – Tarih – İnanç turizm potansiyelinin bulunması – Abdullah Öztürk konağının ev pansiyonu olarak kullanılması 	Eski yapılarda yapılan onarımların özgünlüğüne uygun yapılmaması
Alandaki kazı çalışmaları ve arkeolojik buluntular	Savur ve çevresinde çok sayıda arkeolojik alanın olması	Arkeolojik kazı çalışmalarının yapılmamış olması		
Yönetimsel Yapı				
Yönetimsel/hukuki yapı	İlçe Merkezi olması sebebiyle hizmetler sektörünün gelişmeye elverişli olması	<ul style="list-style-type: none"> – Kale ve tarihi evlerin turizme açılmaması – Hizmet anlayışı eksikliği 	Belediyenin turizmde öncü rol üstlenebilecek durumda olması	Olası olumsuz siyasi ve sosyal etkilerin ortaya çıkması
Sınırlar (yönetim planı sınırları, sit sınırları)				

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Mülkiyet		Kamu elindeki mülkiyetin az olması		
Sosyo-Ekonomik Yapı				
Nüfus yapısı ve değişimi		Coğrafi lokasyonundan dolayı sürekli göç vermesi İş imkânları nedeniyle Savur dışına yapılan göçler nedeni ile yerleşimdeki genç nüfus azalması	Dereçi köyünden göç etmiş nüfusun yaz aylarında köylerini ziyaret etmesi	
İstihdam oranı ve sektörel dağılımları		<ul style="list-style-type: none"> – Hizmetler sektörüne yönelik faaliyetlerin çeşitliliğinin / uzmanlaşmanın gelişmemiş olması – İstihdam yaratacak iş kollarının gelişmemesi – Ekonomik açıdan girdi sağlayabilecek ürünlerin ekonomik yaşama kazandırılmaması (üzüm, şarap üretimi, balıkçılık) – Kentin ekonomik anlamda Mardin iline bağımlı olması, haftalık, aylık ve yıllık ihtiyaçların Mardin'den giderilmesi – Tarım sektörünün statik bir yapı kazanması 	İstihdama yönelik eğitim çalışmalarının yapılması için girişimlerin olması (KOSGEB girişimcilik eğitimi gibi)	

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Temel ekonomik faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> – Bağcılık ve şarapçılık için uygun bir altyapıya sahip olması – Toprağının verimli bahçe toprağına uygun olması – İlçede hayvancılığın önemli bir ekonomik faaliyet olması – Kavak üretiminin yapılması, Irak ve Ortadoğı'ya ihracı – Marangozluk, kerestecilik faaliyetlerinin yapılması – Kapari üretiminin yapılması – GAP çerçevesinde projelerin hazırlanması 	<ul style="list-style-type: none"> – İlçede hayvancılığın önemli bir yer tutmasına karşın hayvan pazarının olmaması – Köylülerin ürettikleri ürünleri satabilecekleri bir pazarın olmaması – Ekonomik açıdan girdi sağlayabilecek ürünlerin ekonomik yaşama kazandırılmaması (üzüm, şarap üretimi, balıkçılık) – İlçede hayvan pazarının bulunmaması – Köylünün ürettiğı ürünleri satabileceğı bir pazar alanının olmaması – Turizme yönelik konaklama vb. tesislerin olmaması sebebiyle sektörün güçsüz kalması 	<ul style="list-style-type: none"> – Dereiçi (Kıllıt) Köyünde basit onarımlar ile faaliyete geçirilebilecek şarap fabrikasının olması – Üzüm yetiştiriciliğinin yapılması – Şarap üretimi – Turizm sektörünün gelişmesini tetikleyecek restorasyon ve sokak sağlıklılaştırma çalışmalarının başlamış olması 	<ul style="list-style-type: none"> – Ürün pazarlamasında ciddi sorunların yaşanması
Somut olmayan kültürel değerler	<ul style="list-style-type: none"> – Taş işçiliğı, ahşap işçiliğı, – Süryani kültürü, – yöresel yemekler – Bağcılık, şarapçılık, üzüm, hıncas 		Savur'a özgü tandır ekmeğinin yörenin en aranılan ürünleri arasında olması	Yoğun göç sebebiyle bir çok özgün değerin yeni nesillere aktarılamaması ve yok olmaya yüz tutması
Yerel topluma ilişkin temel veri ve eğilimler ile alana bağımlılıkları	Savur'un sakin ve dingin bir yer olması	<ul style="list-style-type: none"> – Girişimciliğın ve sahiplenmenin yetersiz olması 	<ul style="list-style-type: none"> – Savurluların çoğunluğunun turizm gelişimine karşı açık 	<ul style="list-style-type: none"> – Turizmin gelişmesinde yerel halkın bir kısmında olası yerel dirençlerin

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
	Hoşgörü kültürünün olması	– Halkın tarihi dokuyu turizm ürününe dönüştürme konusunda bilincinin eksik olması	olması – Savurluların kültürel ve doğal varlıkları koruyarak kullanmak için ilgili ve istek olması – Ev pansiyonculuğu fikrine sıcak bakmaları – Artık ağalık, beylik er ağalık yapısının olmaması – Sosyal tabakalanmaların bulunmaması ve fiziki mekâna yansımaması – Hırsızlık –Suç oranı gibi olumsuz faktörlerin bulunmaması	ortaya çıkması – Bina sahiplerinden bilgi eksikliği nedeni ile direnç görülmesi – Mülk sahiplerinin konu ile ilgili direnç gösterebilecek olması
Ziyaretçi profili, istatistikleri ve ziyaretçilerin alan üzerindeki etkileri		Ticaret akışının gelişmemesi ve gelen ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak mekanların yetersizliği		
Alanla ilişkili ünlü şahsiyetler veya kente ilişkin ürün vermiş önemli sanatçılar				
Mevcut Plan, Proje Ve Koruma Uygulamaları İle Etkilerine İlişkin Araştırmalar				
Mevcut üst ölçekli planlama çalışmaları ve strateji belgeleri	GAP Turizm Master Planı ve Eylem Planında Savur'a ilişkin kararların olması			
Alan kullanımı, mekana ve mülkiyet yapısına ilişkin dönüşüm stratejileri	Alana ilişkin çeşitli kurumların projelerinin hayata geçmiş olması (sokak		Çevreyi kirletici sanayi yapılanmalarının	

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
	sağlıklaştırma, ağaçlandırma, restorasyon vb.)		bulunmaması	
Alanda gerçekleştirilmiş diğer koruma proje ve uygulamaları	<ul style="list-style-type: none"> – Savur Koruma Amaçlı İmar Planının yapılmış olması – Resmi Kurumlar İle Artuklu Üniversitesi, ÇEKÜL gibi sivil toplum kuruluşlar tarafından yapılmış projelerin olması 	Tarihi dokudaki restorasyon çalışmalarının yetersiz olması		Onarım gören eski yapıların, tarihi niteliği bulunan sivil mimarlık örneklerinin orijinal yapım malzemesi ile onarılmaması, yapı bütünlüğünün bozulmuş olması
İlgili koruma bölge kurulunun alana ilişkin kararları	Çok sayıda tarihi yapının tescil işlemlerinin tamamlanmış olması	Tarihi yapıların tamamının tescilli olmaması	Koruma amaçlı imar planının olması	
Alanla ilgili çalışma yapan kurumlar ve çalışmaları	Resmi Kurumlar İle Artuklu Üniversitesi, ÇEKÜL gibi sivil toplum kuruluşlar tarafından yapılmış projelerin olması		<ul style="list-style-type: none"> – Resmi Kurumlar İle Artuklu Üniversitesi, ÇEKÜL gibi sivil toplum kuruluşlarının sahada etkin çalışması – Artuklu Üniversitesinin Savur İlçesinde Meslek Yüksek Okulu kurma çalışması 	Yapı, imar vb. konularda bürokrasinin çok fazla olması

3.4. Sorun Analizi

Literatür taraması, paydaş ziyaretleri, grup toplantıları ile turizm sektöründe yaşanan ana sorun grupları ve bu sorunlar uzmanlarca ortaya konulmuştur. Hazırlanan sorun analizi il bazında yapılan 1. Paydaş Katılım Çalıştayında katılımcı bir süreçle gözden geçirilerek nihai hali verilmiş olup, Tablo 38’de verilmektedir.

Tablo 38. Sorun Analizi

Ana Sorunlar	Sorunlar
1. Altyapının yetersiz olması	<ul style="list-style-type: none"> – Savur’a bağlı bütün çaylara kanalizasyon akması – Elektrikliğin büyük kısmının güneydoğudan elde edilmesine karşın Savur’da elektrik sorununun yaşanması – Kalenin ışıklandırılması ve park yapımı – Dere ıslahlarının hazırlanması – Köprünün genişletip onarılması – Ciddi su sıkıntısı çekilmesi
2. Ulaşımın yetersizliği	<ul style="list-style-type: none"> – Şehir içindeki ulaşımın zor olması – Mardin-Savur-Midyat hattının etkin hale getirilmesi (sapa kalması) – Ana ulaşım ağı üzerinde olmaması, – Şehir içindeki ulaşım zorluğu, otopark eksiklikleri
3. Turizm altyapısının yetersizliği	<ul style="list-style-type: none"> – Konaklama tesisleri eksikliği
4. Koruma bilinci eksikliği	<ul style="list-style-type: none"> – Halkın kültür varlıkları koruma konusunda bilgi düzeyinin yetersizliği
5. Tanıtım eksikliği	<ul style="list-style-type: none"> – Tanıtım stratejisinin olmayışı – Yeterli tanıtım materyallerinin olmayışı – Yöreye özgü ürünlerin pazarlanması konusunda eksikliklerin olması – Restorasyon çalışmalarının yetersiz kalması – Yazılı ve görsel iletişime yeterince konu olmaması – Tur güzergahlarında mola ve konaklama noktası olarak değerlendirilmemesi
6. Sosyal hizmetlerin yetersizliği	<ul style="list-style-type: none"> – Kadın-çocuk sağlık evlerinin olmaması – Daha iyi i hastane olabilir, doktorlar iyi değil – Eğitim alanında eksikliklerin olması – Barınma sorunu olması – Spor tesislerinin olmayışı
7. İşsizlik	<ul style="list-style-type: none"> – Savur’da istihdam yaratacak yeni iş alanlarının olmaması, kadınların işgücüne katılımının zayıf olması – Girişimcilik konusundaki desteklerin yetersiz olması
8. Eğitim Sorunu	<ul style="list-style-type: none"> – Bölge halkında ve turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen işletmecilerde turizmcilik konusunda eğitim eksikliği

3.5. Alan Taşıma Kapasitesi Analizi

Dünya Turizm Örgütü (WTO) (World Tourism Organization), (1993) Turizm Varış Noktalarının taşıma kapasitesini; kaynağa zarar vermeden ziyaretçilerin azami tatmin olduğu, ziyaretçi sayısı olarak tanımlanmaktadır. Mathieson ve Wall ise (1982) bunu, ziyaretçiler tarafından kazanılan tecrübe kalitesinde kabul edilemez bir düşüş olmadan alanı kullanan insanların sayısı olarak tanımlar.

Turizm faaliyetlerinin taşıma kapasitesi kavramı aşağıda bulunan birbiriyle ilgili elemanlar esasında açıklanabilir:

- Belirlenen alanın kullanım miktarı
- Çevrenin dayanabilirliği
- Kullanım süresi (mesai)
- Bozulma olmadan kullanımın sürdürülebilirliği

Taşıma Kapasitesi (TK) tekniği daha çok, doğal dengeyi korumak, eko turizm ve ekosistemin etkileşimlerini analiz etmek için kullanılan metottur. Taşıma Kapasitesi tekniği, Korunan Alanların dengeli, akılcı ve bilimsel tespitler ve sürdürülebilir eko turizme hizmet edebilir bir araç olarak kullanılabilir. (Bhattacharya and Banerjee, 2003). Ancak turizm varış alanları için kapsamlı bir taşıma kapasitesi tahmin metodolojisi hala tartışma konusudur. Bu tartışma aşağıdaki sebeplere dayanmaktadır;

- Bu taşıma kapasitesi, izin verilecek turist sayısını mı yoksa onlardan kaynaklanan etkileri mi tespit etmeli, hala belirsizdir.
- TK tahmini için kullanılan faktörlerin çoğu nitel olduğu için birbirleriyle ilintileri bilinmemektedir.

Bu nedenle tahminleri sübjektif olmaktadır. Toplam Taşıma Kapasitesi, ekolojik TK veya sosyal TK gibi farklı alt-bileşenlerin farklı ölçekleri ve birimleri olabilmektedir, bu nedenle, tüm bu unsurları entegre edecek kapsamlı taşıma kapasitesi tahmin etmek zor olmaktadır.

Bu nedenle, Toplam TK hesaplanması için kabul edilebilir bir entegre bir yöntem gereklidir.

3.5.1. Turizm Taşıma Kapasitesini (TTK) Ölçmek için Metodolojik Kıstaslar

Konseptin ana elemanı: yerel yöneticiler ve plancılar için turizm faaliyetlerinin kullanım öncelikleri tanımlayabileceği bir kısıtlama –bir eşik – belirleyebilmektir. Turizm doğal ve kültürel çevreye, kaynaklara, sosyal yapıya, kültürel yapıya, ekonomik faaliyetlere ve yerel arazi kullanımlarına etki ederek, baskı oluşturur. Doğanın işleyişi ve yerel topluluk üzerinde turizmin "önemli" ölçüde baskıların etkilerinin azaltılması için özel önlemlerin alınması uygun bir seçenek olabilir. Modern toplumlarda, çevre koruma, yaşam ve sürdürülebilir kalkınmanın kalitesi gibi konulara kaygılar artırmak ve bunlar kamu politikası gündemlerini oluşturmaktadır. Turizm geliştirme sorunu giderek, turizm sürdürmek için yerel sistemlerin

kapasitesini belirleyen sürdürülebilir kalkınma için merkezi bir konu haline gelen yerel stratejisi içerisinde aranmaktadır.

Konuyla ilgili bilimsel literatür temelinde, taşıma kapasitesi görüşleri, üç temel bileşenler veya boyutları etrafında dönmektedir: fiziksel-ekolojik, sosyo-demografik, politik-ekonomik. Bu boyutlar aynı zamanda uygulamada dikkate alınması gereken konuların alanını belirlemektedir.

Taşıma kapasitesi dikkate alındığında, üç bileşenleri farklı varış noktalarında farklı ağırlıklarla veya farklı önemle atanırlar. Bu farklılıklar yerin tipinden (karakteri/özellikleri), mevcut turizm tipinden ve turizm/çevre ikileminden kaynaklanmaktadır. Bu üçü de bir yere kadar ilişkilidirler.

- Yörenin karakteri, turizm gelişimi için temel unsuru teşkil eder. Bu, yerel kaynaklar, doğal ekosistemin zayıflığı, nüfus büyüklüğü, ekonomik yapısı ve kültürel ve yerel miras gibi unsurlardan elde edilir. Bir yörenin özellikleri, turizm baskılarına karşı dayanıklılığını bir dereceye kadar belirler. Boyut, yerel toplumun yapısı ve dinamizmi, kültür ve ekonomisi, turizm baskıları ve etkiler ile başa çıkmak için, yerel yeteneğini belirleyen önemli faktörler olabilir.
- Turizmin türü, bazı turist davranışlarının temel özelliklerini ve turistik / yerel topluluk, turizm / yerel ekonomi ve turizm geliştirme / çevre kalitesi ilişkilerinin şartlarını belirler. Turizm türü, ziyaret edilen yerin, hareketlilik ve ulaşım biçimi, turistlerin kalma uzunluğu ve faaliyet yelpazesi ve ziyaret sıklığı gibi, nedenler cinsinden ifade edilebilir. Bu bağlamda, alana olacak turizm baskılar açısından, beklentileri, tutum ve davranışları turist tipleri arasındaki farklılıkları dikkate almak önemlidir.
- Turizm / çevre ikilemi, turizmin şekil ve mekânsal gelişimde başı çeken en önemli bileşendir hedefin yaşam döngüsü bağlamında, organizasyon düzeyi ve kullanılan teknolojik sistemlerin düzeyi, yönetim sistemi, vb. Turizm / Çevre ikilemi, turizmin çevreye olan etkileriyle, ya da çevrenin turizmi bozmasıyla gelen ya da gelişen kısıtlamalarla ifade edilir.

Yukarıdaki altı çizililer, her farklı turizm varış noktaları tipi için, farklı bir vurgu - ya da önem – olarak taşıma kapasite hususları düşünülmesi gerekmektedir:

➤ Kıyı Alanları:

Kıyı alanları normalde kitle turizmini çağrıştırmaktadır, büyük ölçekli inşaatlar ve altyapı, yoğun geliştirilmiş arazi ve kapsamlı kentleşmelerin olduğu, çoğu Akdeniz varış noktalarında yaygın bir model olarak gelişen alanlardır. Taşıma kapasitesi konusu, turist yoğunluğu, plajlar ve turistik altyapısının kullanımı, tesislerin tıkanıklığı, deniz kirliliği gibi düşünceler etrafında döner.

➤ Adalar:

Ada turizmi, önceki kategoriye girmiyorsa, genellikle mevcut yerleşimlerin içinde (veya civarında), kırsal yerel toplumlar, küçük topluluklar, vb genellikle seçkin küçük ve orta ölçekli konaklama çeşididir. Taşıma kapasitesi, turizmin yerel toplum veya kültür ile ilişkisine, yerel üretim sistemleri ve adanın ekonomisine olan etkisine, yaşam kalitesine, ancak ve su ve enerji, atık yönetimi talepleri gibi kaynaklar üzerindeki etkilere de odaklanır.

➤ Korunan Alanlar:

Korunan alanlarda turizm, doğanın bilimsel çaba ve eğitim ile takdir edilerek ve gözlemlenerek desteklenmektedir. Bu tip turizm, en az gelişmiş altyapı ve küçük ölçekli girişimler, güçlü kontrol ve kısıtlayıcı yönetimin olduğu alanlar ile bütünleşiktir. Burada taşıma kapasitesi konusu, turist sayılarını, ziyaretçi akışını ve doğa korumanın mekânsal örneklemelerini ve ekosistemlerin işleyişinde yığılma ve dağılımları bire bir, aynı zamanda ziyaretçilerin deneyim kalitesini de kapsar.

➤ Kırsal Alanlar:

Kırsal alanlarda turizm, geniş bir amaçlar yelpazesini kapsar ve genellikle, özel güzelliği olan alanların ziyareti, doğada olmak, düşük yoğunluklu aktivitelerle bütünleşiktir. Ancak bu alanlar etrafına yayılmış, düşük yoğunluklu (genellikle uzakta) kırsal topluluklar olarak tanımlanırlar. Bazı bölgelerde agro-turizm (tarım turizmi), bu kategori içine düşer. Ziyaretçi akışının yerel toplum ve kültür üzerinde etkileri, kırsal ekonomiye, mekânsal desene olan etkileri, vb. hakkındaki sorular taşıma kapasitesi konusuna dahil etmek gerekmektedir.

➤ Dağ Turizmi:

Bu genellikle kış sporları etrafında toplanan, yoğun gelişim olan kitle turizmi kategorisi benzeridir. Taşıma kapasitesi konusuna, büyük ölçekli altyapı veya erişim yolların doğal ekosistemler üzerindeki etkisi, yapay kar, bitki örtüsü kayıpları ve toprak erozyonu, peyzaj bozulması, ama aynı zamanda tesis ve atık yönetimi tıkanıklığı, mikro klima değişikliğinin çevresel etkileri ele alınacak konular içinde bulunmaktadır.

➤ Tarihi Yerleşimler ve Kentler:

Tarihi kentler, kentsel olanaklar, yaşam tarzı ve kültürel gelenekleri, kültürel etkinlikler, vb. gibi kültürel mirasın yapısı olduğu için turizme çekici gelmektedir. Bu kategoride birkaç turizm çeşidi olabilir. Baskın kitle turizmi, büyük sayıdaki ziyaretçilerin anıtlar, müzeler, vb. etrafında bütünleşmesidir, bu da taşıma kapasitesi konularını trafik tıkanıklığı, kentsel arazi kullanım değişikliği, atık yönetimi vb. konular etrafında toplanmasına neden olmaktadır. Yelpazenin diğer ucunda tarihi yerleşimdeki turizm, gelişmeye düşük basınç uygulayan seçici küçük gruplardan oluşabilir. Bu durumda ziyaretçilerin taşıma kapasitesi hususları kentsel bünyede yapacağı değişiklik ile sınırlı olabilir.

3.5.2. Bölgedeki Mevcut Turizm

Mardin ilinde yapılan turizm hem GAP kapsamında hem de Mardin ilinin kendi tarihi ve kültür açısından çekici olması nedeniyle yapılan turizm olarak düşünülmelidir. Yapılan incelemelerde Savur tek başına bir turizm kapasitesi taşımamaktadır. Mardin ve çevresine yapılan ziyaretler kültürel ağırlıklı olduğu kadar inanç ve akrabalık da turizmi etkilemektedir. Diğer bir deyişle Savur turizminin, bölge turizminden ayrılamayacağı görülmektedir. Turizmi bölgesel olarak tanımlamak gerekecektir. Yapılan turist turlarında Savur konaklamadan ziyade günübirlik uğranılan nokta olarak değerlendirilmelidir.

GAP Bölgesine yılda 2 milyon 100 bin turist gelmektedir. Bunun 800 bini Şanlıurfa ilini ziyaret ederken 390 bin kişi Mardin'i de ziyaret etmektedir. Şanlıurfa ilinin özellikle yerli turistlerin çok ilgisini çektiğini görmekteyiz. Harran ve Savur da ilçe bazında turist sayısı

bilinmemektedir. Turistlerin Mardin'i tercih etmelerinin nedeni daha çok kültür ve inanç turizmine dayanmaktadır.

- Mardin Savur'a tur düzenleyen firmalardan bazıları:
- Folkloriz Turizm İstanbul
- GeziciYAK İstanbul
- Anı Tour İstanbul
- Novitas Turizm İstanbul
- Deepnature İstanbul
- Tempo tur Ankara
- Ves Turizm Ankara
- Altınoluk Turizm Gaziantep
- Mezopotamya Tur Şanlıurfa

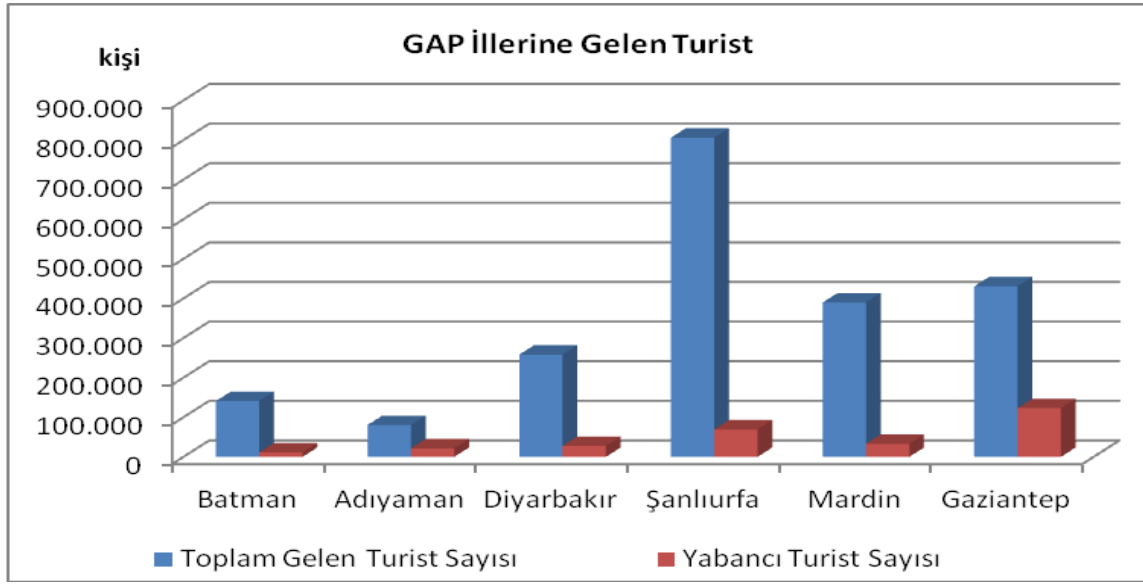
Tur firmaları genelde bahar ve sonbahar aylarında hafta sonları 2 günlük ve bayramlarda da 4-5 günlük turlar düzenlemektedir. Yılda ortalama 10-40 arasında tur düzenlenmektedir. Her tur düzenlemesinde kişi sayısı uçakla olursa 15-25 kişi arasında değişmekte, bayramlarda uzun süreli ve Ankara çıkışlı turlarda otobüs ile gidilirse 35-40 kişi arasında değişmektedir. Sadece Savur'a düzenlenen tur gezisi bulunmamaktadır. GAP Turu kapsamında Mardin'e, Savur'a da Mardin tur paketi içinde gidilmektedir.

Tablo 39. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı (2014)

	Toplam Gelen Turist Sayısı	Yabancı Turist Sayısı
Batman	141.000	11.320
Adıyaman	80.548	21.720
Diyarbakır	258.206	27.895
Şanlıurfa	806.136	69.302
Mardin	389.875	33.000
Gaziantep	430.760	123.146
TOPLAM	2.106.525	286.383

Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

Grafik 21. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

3.5.3. Değerlendirme

Bu kapsamda Savur "Tarihi Yerleşimler ve Kentler" tanımına girmekle birlikte inanç turizmini de Savur için konunun içine katabiliriz. İnanç turizmi dediğimizde yine kentsel ve tarihi dokudan yani kilise veya ibadet hanelerden bahsedilmektedir. Buraya gelen ziyaretçiler, hem tarihi kentsel doku ve tarihi yapılar için hem de arkeolojik alanlar için geleceklerdir. Bu alanlar açık müze konumundadır. Ziyaret edecek turistlerin bu alanda konaklama yapacak kadar tesis olmadığı bir gerçektir. Diğer bir deyişle, Savur günübirlik kullanılacak özellikleri taşıyan bir yapıya sahiptir. Bu durumda, Mardin yatakhane olarak kullanılmalı ve Savur günübirlik ziyaret için hazırlıklı olmalıdır.

Taşıma kapasitesine yönelik çalışmaların yapılması için bölgenin öncelikle çevreyi tahrip edecek kadar turist sayısına ulaşılması gerekmektedir. Bu bölgeyi ziyaret eden turist sayısı henüz çevreyi ve doğayı bozacak kapasiteye ulaşmamıştır. Yılda 35-40 kişilik gruplarla en fazla 40 tur düzenlenene bölgede yoğun turizmin olduğundan bahsedilemez. Bu da bölgenin henüz kile turizmine ulaşmadığının ifadesidir.

Taşıma kapasitesi hesaplaması henüz gerekmediği ifade edilse de yerel idarelerce konunun devamlı izlenmesi ve anında yeni kararlar üretilmesi gerektiği de bilinmelidir. Alanda tur sayılarının artması halinde, yerel yöneticilerin tekrar değerlendirmesi gereken konuları şöyle sıralayabiliriz;

- Oto parkların düzenlenmesi. Bölgeye yapılacak tur otobüsleri ve özel otolar için uygun sayıda otopark düzenlenmesi gerekmektedir.
- Bilgilendirme ofisi oluşturulmalıdır.
- Bu otoparklar yürüyüş güzergâhlarının başlangıç noktalarında olmalıdır.
- Günübirlik alışveriş noktaları bu otoparklara yakın olmalıdır.

- Trafik sıkışıklığını engellemek için geliş ve gidiş yolları ayrılabilir.
- Atıklar için düzenli atık toplama sistemi geliştirilmelidir.
- Araçların toz çıkarmaması için yollar kaplamalı olmalıdır.
- Yürüyüş yollarında güzergâhları belirleyen uygun tabela sistemi geliştirilmelidir.

Ziyaretçi yönetiminin amacı, ziyaretçi hareketliliğini ve bu hareketliliğin alan üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesi için gerekli tedbirleri almaktır. Bu amaçla alana birim zamanda maksimum gelebilecek ziyaretçi sayısının hesaplanması, giriş çıkış noktaları ile toplanma ve bilgilendirme alanlarının tasarlanması gerekmektedir. Geliştirilecek ziyaretçi yönetim programında “turizm hareketliliği”, “ziyaretçi memnuniyeti ve beklentileri” dikkate alınmalıdır. Başarılı bir ziyaretçi yönetimi için ziyaretçi sayıları, ziyaretçi talepleri ve koruma alanı içinde yürütülen faaliyetler hakkında katılımcı bir süreçle doğru bilgiye ulaşılmalıdır.

4. GAP BÖLGESİ TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA PROJESİ, SAVUR YÖNETİM PLANI GENEL DEĞERLENDİRME

4.1. Yönetim Planı Çalışmasının Amacı, Statüsü, Yönetim Alanı Sınırları ve Planlama Ekibinin Tanıtımı

5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Ek-2a maddesi ve 3. maddesine ilave edilen tanımlar ile "yönetim alanı" ve "yönetim planı" kavramları ulusal mevzuatın içinde ilk kez yer almıştır. Bu kapsamda Türkiye'de yönetim planlarının sadece "Dünya Miras Alanları" için değil, tüm sit alanları için hazırlanması zorunlu hale gelmiştir.

Savur Yönetim Planının Amacı; Savur ve bağlantı noktası Dereiçi'nde yer alan kültürel ve doğal varlıklar ile sit alanlarının özgün yapılarına uygun olarak akılcı, sürdürülebilir ve bütüncül bir anlayışla, ilgili tüm paydaşların etkin katkı ve katılımlarıyla korunmasını, gelişimini bunlar arasında bir denge kurulmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır.

21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek 2. maddesine dayanılarak 2005 yılında 26006 sayılı "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte, Yönetim Planlarında odak alınacak iki alan tanımlanmaktadır:

Yönetim Alanı: Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında

eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir⁴⁵.

Bağlantı Noktası: Yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır⁴⁶.

Bu kapsamda, Kültür ve Turizm Bakanlığının 14.03.2014 tarih ve 52071 sayılı Makam Oluru ile Savur Yönetim Planı Alanı ve bağlantı noktası olarak Dereiçi Köyü'nü kapsayan alanın sınırları belirlenmiştir (Şekil 19, 20).

⁴⁵ 23.07.1983 Tarih ve 18113 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu", Madde:3/a-10

⁴⁶ 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu", Madde:3/a-16

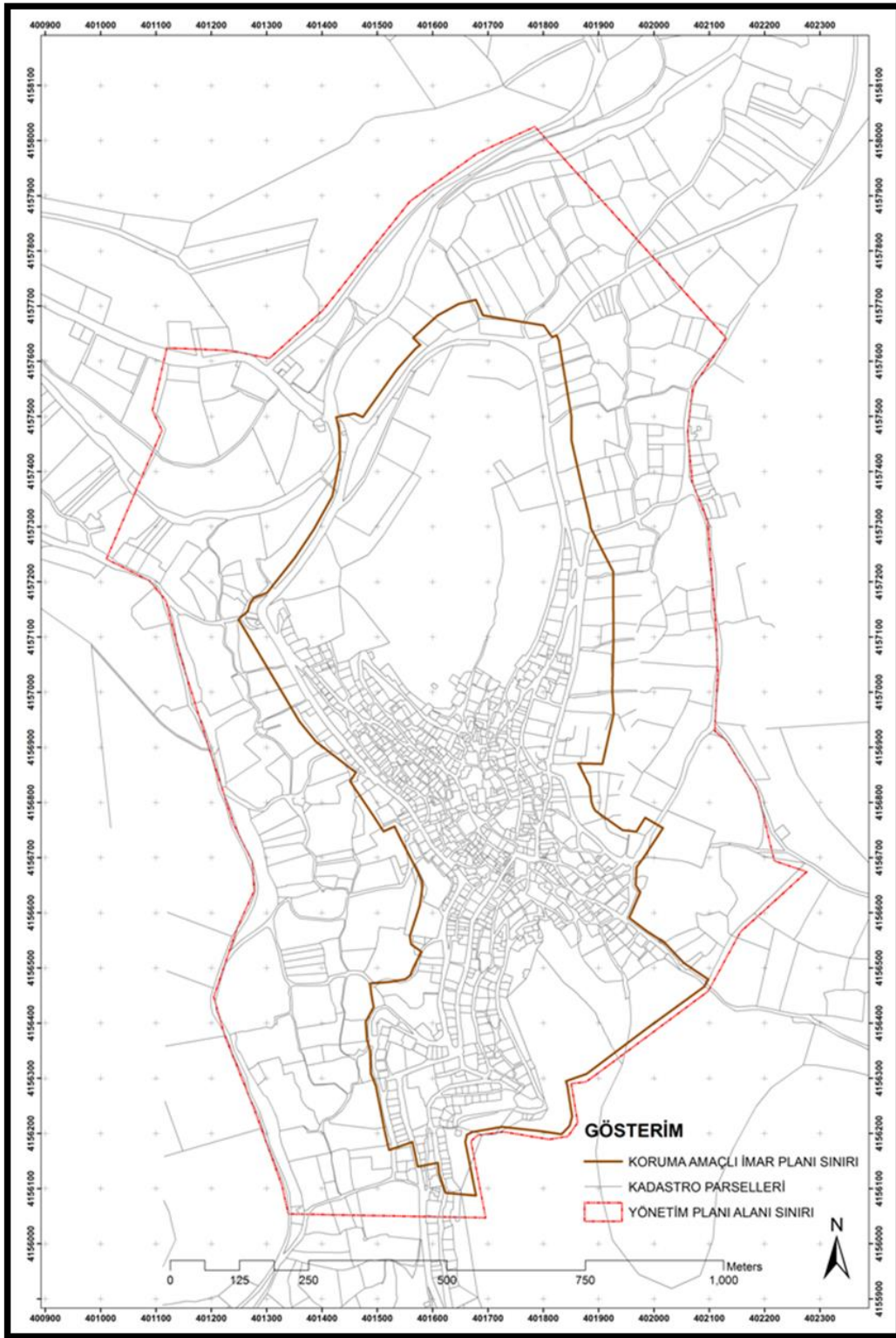
Şekil 19. Savur ve Dereiçi Uydu Görüntüsü

Kaynak: Google Earth

Şekil 20. Savur Yönetim Planı Alanı Sınırı

Kaynak: KTB, 2014

Planlama ekibi aşağıda yer alan uzman ve danışmanlardan oluşmuştur.

Uzmanlar

No	Adı-Soyadı	Projedeki Görevi
1.	Ergün Ergani	Koordinatör
2.	Aysin Tektaş Keskin	Y. Şehir Plancısı
3.	Mehmet Ersoy Sadıkoğlu	Arkeolog
4.	Gülfer Erdoğan Arıkoğlu	Mimar
5.	Arzu Mimirolu	Sanat Tarihçisi
6.	Uğur Erözkan	Kamu Yönetimi Uzmanı
7.	Merve Neslihan Grbzel	Ekonomist
8.	Özgür Şahiner	Proje Sorumlusu

Danışmanlar

No	Adı-Soyadı	Projedeki Görevi
1.	Yrd. Doç. Dr. Cihat Kürkçüoğlu	Sanat Tarihçisi
2.	Ruhan Kılıç	Sanat Tarihçisi
3.	Seydi Yzgl	Y. Mimar
4.	Murat evik	Y. Şehir Plancısı
5.	Yrd. Doç. Dr. Serkan Keme	CBS Uzmanı

4.2. Yönetim Planının Yapısı

GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi kapsamında “Savur (Mardin) Alan Yönetim Planı”nın hazırlanması sürecinde temel kaynak olarak, başta Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İller Bankası A.Ş. olmak üzere, yönetim planı alanı ve bağlantı noktalarına ilişkin merkezi ve yerel yönetim kararları, mevcut bilimsel araştırma ve envanter çalışmaları, mekânsal ve stratejik plan ve projelerle birlikte, alanda yürütülen paydaş ziyaretleri ve sorunlar ve çözüm önerilerinin tartışıldığı 1. Paydaş Çalıştayında edinilen bilgi, görüş ve önerilerin yansıtıldığı Mevcut Durum Analizi Raporu (1. Etap Raporu) değerlendirilmiştir.

Savur Yönetim Planı, 4 ana bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde Alan Yönetimi ve Savur Yönetim Alanı'na ilişkin genel bilgilere yer verilmekte, 2. Bölümde Alan Analizi başlığı altında, mevcut durum tespiti ve paydaş analizi yer almaktadır. 3. Bölüm, alana ilişkin genel değerlendirmeler, GZFT Analizi, Sorun Analizi ve Taşıma Kapasitesi Analizinin yer aldığı sentez bölümüdür. 4. Bölüm ise Alan Yönetim Planı'nı kapsamaktadır.

Yönetim Planı'nın hazırlanması sürecinde, ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla 29 Eylül 2014 tarihinde Savur'da Yönetim Planı Paydaş Bilgilendirme toplantısı, 5-6 Kasım 2014 tarihlerinde Mardin ve Savur'da paydaş ziyaretleri, 5-6 Aralık 2014 tarihinde Savur'da sorunlar ve çözüm önerilerinin değerlendirildiği Paydaş Çalıştay ile 23-24 Temmuz 2015 tarihlerinde Yönetim Planı Hazırlık Çalıştay olmak üzere paydaşların katılımıyla toplam 4 temel etkinlik düzenlenmiştir. Bununla birlikte, belirtilen toplantıları takiben, GAP BKİ, İller Bankası A.Ş. ve AnaDOKU yönetici ve uzmanlarının katılımıyla Ankara'da etkinlikler ve çıktılarının değerlendirildiği 4 adet toplantı da gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte elde edilen bilgiler, paydaş ve uzman önerileri kapsamında, ilgili mevzuat, deneyimler ve yönetim planı hazırlanması yöntemleri dikkate alınarak Savur (Mardin) Alan Yönetim Planı hazırlanmıştır.

Yönetim Planı Raporunun 4. Bölümünü oluşturan Alan Yönetim Planı kısmı;

- Genel değerlendirme,
- Vizyon hedef ve politikaların belirlenmesi,
- Eylem planının oluşturulması ve
- İzleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması ile yönetim modelinin oluşturulması olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde çalışmanın mevcut durum analizinin yapıldığı ilk bölümlerinin değerlendirmesi yapılmıştır. **İkinci bölümde** Savur Yönetim Planı vizyon, hedef ve politikaları oluşturulmuştur. **Üçüncü bölümde**, Savur Yönetim Planı eylem planı oluşturulmuş, çalışma programı, zamanlama ve projelere yer verilmiştir. **Dördüncü bölümde** ise izleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması ile yönetim modeli oluşturulmuştur.

Yapılan tüm çalışmalar sonucunda **“Kültürel mirasıyla, doğal güzellikleriyle, özgünlüğünü koruyan, üreten, yaşayan yıldız; yeşil Savur”** vizyon olarak belirlenmiştir. Bu vizyona ulaşabilmek için 8 adet tematik alan, 8 adet politika, 23 adet hedef ve 83 adet faaliyet belirlenmiştir.

Tematik Alanlar

- T1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı
- T2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı
- T3. Turizm Odaklı Tanıtım Ve Markalaşma Tematik Alanı
- T4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı
- T5. Sosyal-Ekonomik-evresel Yaşam Kalitesi
- T6. Eğitim, Bilinendirme ve Katılım Tematik Alanı
- T7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı
- T8. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı

Politikalar

P1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması

P2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapının iyileştirilmesi

P3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması

P4. Alanın hizmet kapasitesinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetimi

P5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması

P6. Paydaşların turizm kapasitesinin artırılması

P7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması

P8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

Belirlenen politikaların uygulanması için oluşturulan projeler, gerçekçi ve uygulanabilir olması kriterleri göz önüne alınarak detaylandırılmış, her bir proje ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Hangi faaliyetin ne zaman, kimler tarafından nasıl gerçekleştirileceği belirlenmiş olup, tüm bu faaliyetlerin uygulanabilmesi için yönetmelik doğrultusunda "yönetim modeli" işlerlik kazanacaktır. Faaliyet planında faaliyetler, kısa vadeli (2015-2017), orta vadeli (2018-2019) ve uzun vadeli (2020) dönem itibarıyla gruplandırılmıştır.

Savur Yönetim Alanı için hazırlanan “Alan Yönetim Planı” projesi alanın tanıtılmasında ve markalaştırılmasında önemli bir role sahiptir. Bu planın hayata geçirilmesinde tüm paydaşlara önemli sorumluluklar düşmektedir.

4.3. Alanda Çözülmesi Gerekli Problemler ve Potansiyel Fırsatların Değerlendirilmesi

4.3.1. Savur Değerlendirmesi

Savur Yönetim Planı Alanı özgün kentsel dokusu, zengin kültürel mimarisi, çok kültürlülüğü ve zengin doğal varlıkları ile önemli bir turizm destinasyonudur. Alan genelinde yer alan camiler, manastırlar, kiliseler, hanlar, mezarlar, türbeler, çamaşırhaneler, değirmenler, geleneksel evler, çeşme, kale, kavakçılık, yöresel mutfak, el sanatları alanın tarihi ve kültürel değerlerini oluşturmaktadır. Alanda yüzlerce farklı tarihi ve kültürel değer bulunmakla beraber Savur Eski Cami, Savur Ulu Cami, Sitti Legliye Türbesi, Mor Abay Manastırı, Mor Dimet Manastırı, Mor Theoduto Manastırı, Mor Yuhanna Kilisesi, Mor Mete Kilisesi, Dereiçi Köyü Protestan Kilisesi, Mor Abay Şapeli , Hacı Abdullah Bey Çamaşırhanesi, Necmettin Kaya Çamaşırhanesi, Abdüllatif Özbek Evi, Hacı Bey Köşkü, Bahattin Erdem Evi, Asım Fidan Değirmen, Besim Bey Değirmeni ön plana çıkmaktadır. Alanın zengin yöresel mutfağı, geleneksel ürünleri, bağcılık etkinlikleri kültürel değer ve faaliyetler olarak bölgede karşımıza çıkan değerlerdir.

Ancak, Savur Yönetim Planı Alanı şehirler arası ana ulaşım bağlantıları üzerinde bulunmadığı için turizm potansiyeli henüz yeteri kadar kullanılamamaktadır. İnşaatı devam etmekte olan yeni Mardin-Savur yolu tamamlandığında Mardin-Savur arasındaki mesafe 15 km kısalmaktadır. Bu mesafenin kısalmasıyla mevcut Mardin-Midyat ile Mardin-Savur-Midyat güzergahlarının yolculuk süresi yaklaşık olarak eşitlenecektir. Bu nedenle, Mardin-Midyat istikametine giden turlar doğal ve tarihi güzellikleri barındıran Mardin-Savur-Midyat-istikametini daha fazla tercih edecektir. Bu güzergahta, Savur'da kesme taştan yapılan ev ve konaklar gezilip, nakış gibi süslü ahşap tavan, duvar ve pencereleri görülebilecektir. Savur sonrası Midyat istikametine doğru gidildiğinde 10 km uzaktaki Dereiçi (Kıllıt) köyüne ulaşılacak, dağın eteğindeki altın sarısı taş eyvanlı evler ve kilise çanları ziyaretçileri kendilerine görmeye davet edecektir. Dereiçi (Kıllıt) köyü gezildikten sonra Midyat veya tekrar Savur'a doğru hareket edilebilecektir.

4.3.2. Dereiçi (Kılıt) Köyü Değerlendirmesi

Savur-Midyat yol güzergahı üzerinde yer alan Dereiçi (Kılıt) köyü, hem ulaşım, hem inanç turizmi hem şifa turizmi hem de ayakta duran mevcut tarihi yapıların görselliği ile önemli bir turizm destinasyonu olmaya adaydır. Bu nedenle, anılan köydeki sivil anıtsal yapıların turizme kazandırılması yönünde yapılacak çalışmalar ve uygulamalar bölge turizminin gelişmesine büyük katkılar sağlayacaktır.

Dereiçi köyü, iki katlı eyvanlı taş evleri, kiliseleri ve manastırlarıyla müze köy görünümündedir. Köy içinde yeni yapılan tek katlı bir evden başka özgün dokuya aykırı bir yapılaşma yoktur. Yaklaşık 1500 yıl öncesinden günümüze ulaşmış eserlerin tescili bulunmamaktadır. Anılan köyün koruma alanı belirlenerek, taşınmazların da tek tek tescili yapılmalıdır.

Dereiçi köy evlerinin projelendirilip, restitüsyonu ve restorasyonu yapıldıktan sonra, bu evlerde işlev değişikliğine gidilerek pansiyon, butik otel, kafeterya vb. turizme hizmet verecek kullanımlara dönüştürülmelidir. Ayrıca, Mor Abay Manastırı, Mor Abay Şapeli ve Mor Dimet Manastırlarının koruma ve restorasyon projelerinin hazırlanarak Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun kararı doğrultusunda bakım ve restorasyonu yapılmalıdır.

Dereiçi köyünde bulunan 3 kilise ve iki manastır inanç turizmine yönelik olarak değerlendirilmelidir.

4.3.3. Alanın Turizm Potansiyeli

Proje kapsamında yapılan literatür taraması, alan çalışmaları, paydaş görüşmeleri ve toplantıları sonucunda Savur ve bağlantı noktası Dereiçi köyü için öne çıkan turizm türleri tarih ve kültür turizmi, doğa turizmi ve inanç turizmidir. Bu turizm türlerinin içeriklerine kısaca bakacak olursak:

Tarih ve Kültür Turizmi: Sanat eserlerinin, tarihi yapıların, antik kentler gibi eski uygarlıklara ilişkin kalıntıların görülmesi ve yöre kültürünün incelenmesi amacıyla yapılan faaliyetlerdir (fka.org.tr). Savur ve bağlantı noktası Dereiçi köyünün sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler sebebiyle “tarih ve kültür turizm potansiyeli” yüksektir.

Bu kapsamda, alanda yer alan özgün mimari, özgün kentsel doku, çamaşırhaneler, değirmenler, taş işçiliği, bağcılık vb. değerler tarih ve kültür turizmi açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

Hali hazırda Dereiçi köyünün büyük bir kısmı boşalmış sadece üç aile ikamet etmektedir. Köyün aynı zamanda özgün mimarisi ve çarşısı bulunmaktadır. Savur’un cazibesinin artırılması için Dereiçi köyünün restore edilerek turizme kazandırılması, eski çarşının ise şarap satılan açık kafe tarzına çevrilmesi turizm gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır (UNCU, 2013).

İnanç Turizmi: Dini açıdan kutsal sayılan ya da önemli görülen mekânları görmek ve/veya ibadet etmek için yapılan faaliyetlerdir (fka.org.tr). Dereiçi köyü üç Hıristiyan mezhep kilisesini bir arada bulundurması ile eşsiz bir yapıya sahiptir.

Doğa Turizmi: Belirli bir bölgede yetişen bitki ve hayvan çeşitlerinin, görsel peyzaj değerlerinin ve mağara, vadi gibi doğal oluşumların görülebilmesi, incelenmesi için gerçekleştirilen gezi, yürüyüş, fotoğrafçılık, kamping gibi etkinlikleri de kapsayan faaliyetlerdir (fka.org.tr). Bu kapsamda Savur çayı ve çevresi, kavaklıklar, dağlık alanlar, vadiler, Dereiçi ve çevresindeki mağaralar doğa turizmi açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

Sağlık ve Termal Turizm: Sağlık turizmi tedavi amaçlı seyahat eden kişinin fiziksel iyilik halini geliştirmek amacıyla yapılan turizm türüdür (fka.org.tr). Mor Dimet Manastırı günümüzde terk edilmiş ve kısmen yıkılmıştır. Halk arasında Romatizma Manastırı olarak da adlandırılan yapı günümüzde metruktür. Fakat romatizma hastaları şifa bulmak için manastırı sık sık ziyaret etmektedirler. Bu kapsamda, Mor Dimet Manastırı sağlık turizmi açısından öncelikli olarak değerlendirilecektir.

Şekil 21. Alanın Turizm Potansiyeli

5. VİZYON VE POLİTİKALARIN BELİRLENMESİ

5.1. Alan Vizyonu ve Planlama İlkeleri

Savur Yönetim Planı hazırlık sürecinde düzenlenen 1. Paydaş Çalıştayında, Paydaş ziyaretleri ve uzman toplantılarında elde edilen bilgi, görüş ve öneriler derlenerek katılımcılara sunulmuş, Savur'un tanıtım ve markalaştırılması odaklı bir bakış açısıyla sorunlarının ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerin paylaşılması katılımcılardan talep edilmiştir.

Farklı yerel ve bölgesel kurum ve kuruluşlardan, yerel halk temsilcilerinden oluşan katılımcılar tarafından paylaşılan sorunlar ve çözüm önerileri, Savur ve bağlantı noktası Dereci'nin tanıtımı ve markalaştırılması için ihtiyaç duyulan çalışmaların yanı sıra yerel paydaşların yönelim ve yaklaşımlarının belirlenmesi ve gelecek kurgusunun ortaya çıkarılması açısından önemli bilgiler edinilmesine olanak sağlamıştır. Paydaş Çalıştayında "20 yıl sonra nasıl bir Savur görmek istersiniz?" sorusuna verilen yanıtlar, Yönetim Planı'nın Vizyon cümlesinin belirlenmesinin temel çerçevesini oluşturmuştur.

Buradan yola çıkarak, yönetim planı kapsamında geliştirilecek hedef ve faaliyetlerin bir ortak amaç etrafında derlenmesi amacıyla, kapsayıcı, tanımlayıcı ve yol gösterici bir Savur Alan Yönetim Planı Vizyon cümlesi oluşturulması çalışması yapılmıştır. Önerilen cümlelerin ortaklaştıkları Savur'a özgün tanımlayıcı nitelik ve temalar belirlenerek, yeniden değerlendirilmiş ve bu çalışma sonucunda katılımcı paydaşlar tarafından aşağıda sunulan vizyon cümlesi belirlenmiştir.

"Kültürel mirasıyla, doğal güzellikleriyle, özgünlüğünü koruyan, üreten, yaşayan yıldız; yeşil Savur"

Vizyon cümlesi ile; Savur'un sahip olduğu kültürel ve doğal varlıklarının, özgünlükleriyle birlikte, yaşayarak korunmasına; yaşamın her alanında üretimin ve üretkenliğin temel alınması hedefine; Savur'un tarihsel ve kültürel simgesi olarak belirtilen "yıldız" imgesinin koruyucu, hayat verici ve aydınlatıcı niteliğiyle, bölgesindeki doğasını koruyabilmiş olan "yeşil" alanlardan birisi olmasına vurgu yapılmaktadır.

Savur Yönetim Planı İlkeleri

Yönetim Planı hazırlık sürecinde edinilen bilgi, görüş ve öneriler ışığında yapılan değerlendirmeler sonucunda belirlenen ve yönetim planı hedef ve faaliyetlerinin geliştirilmesinde de yönlendirici olan ilke ve politikaları aşağıda sunulan sekiz tematik ana başlık altında derlemek mümkündür:

1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama:

- Savur'da kültürel değerlerin korunması, mekânsal bütünlük ve uyumun sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması
- Savur'da kültür mirasının özgün haliyle korunması ve alandaki yaşam kalitesinin artırılması
- Savur'da kültürel mirasın toplumsal yaşamın bütünleşik bir bileşeni olarak varlığının sürdürülmesi,
- Savur'da planlamanın, evrensel değerdeki hukuk normları çerçevesinde insanların barınma, yaşam ve mülkiyet haklarına saygılı olacak şekilde yapılması,
- Savur'daki somut ve somut olmayan kültürel değerlerin korunması konusunda özellikle yeni kuşakların bilinçlendirilmesi, sürdürülebilir koruma ve kullanımının sağlanması

2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı

- Savur ve Dereiçi'nde taşıt trafiğinin sınırlandırılması, otopark ihtiyacının kent girişlerinde çözülmesi, kent içi yerleşim alanlarında yayalaştırma ve sokak sağlıklaştırma çalışmaları yapılması,
- Koruma çalışmalarında Savur ve Dereiçi'nin mekânsal bir bütün olarak ele alınması,

3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma

- Savur'da "yeşil kent" ve "sakin şehir" kimliğinin öne çıkarılması
- Savur'da tarih, kültür, doğa ve inanç turizminin teşvik edilmesi,
- Savur ve Dereiçi'nde geleneksel üretim yöntemlerinin, yaşam biçimlerinin ve el sanatlarının sürdürülmesi,

4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi

- Savur ve Dereiçi'nde özgün yapı teknik ve malzemelerinin kullanılması,
- Savur ve Dereiçi'nde genel sağlık ve güvenlik koşullarının sağlanması
- Ziyaretçi kapasitesini artırarak bölgenin ekonomik gelişimine katkı sağlanması
- Ziyaretçi sayısının yıllık program ve etkinliklerle çoğaltılması

5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesi

- Savur ve Dereiçi'nde Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi
- Savur ve Dereiçi'nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin teşvik edilmesi
- Savur ve Dereiçi'nde geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Savur ve Dereiçi'nde yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması

6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım

- "Koruma" konusunda bilinç ve farkındalığın artırılması,
- Toplumsal bilgilendirme ve bilinçlendirme programlarının hazırlanması ve uygulanması

7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi

- Plan kararlarının afet, acil durum ve risk yönetimi konularını içermesi

8. Yönetişim, İzleme ve Değerlendirme

- Şeffaf, açık ve katılımcı bir yönetim ve planlama yaklaşımının benimsenmesi,
- Planın hazırlık, uygulama, değerlendirme ve güncelleme süreçlerine Alan'la ilgili tüm paydaşların katılımının sağlanması,
- Planlama kararlarına ve öngörülen sürelerle uyulması,
- Yönetim planının sürekliliğini sağlayacak hukuki ve kurumsal altyapının sağlanması

5.2. Savur Yönetim Plan Politika, Hedef ve Faaliyetleri

“Savur Yönetim Planı Vizyonu”na ulaşmak amacıyla, öncelikle sekiz tematik başlık altında tanımlanan planlama ilke ve politikalarıyla uyumlu olacak şekilde uygulamaya dönük temel politikalar belirlenmiştir. Ardından bu politikaların hayata geçirilmesi için temel çerçevenin tanımlandığı hedefler, hedeflere ulaşmak için ihtiyaç duyulan faaliyetler ile bu faaliyetleri gerçekleştirecek olan sorumlu ve destekleyici kurum ve kuruluşlar ve faaliyet uygulama takvimi belirlenmiştir.

8 Tematik alan altında 8 adet politika üretilmiştir.

TEMATİK ALANLAR VE POLİTİKALAR

TEMATİK ALANLAR	POLİTİKALAR
T1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı	P1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
T2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı	P2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapının iyileştirilmesi
T3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Tematik Alanı	P3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
T4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı	P4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözetilen etkin bir ziyaretçi yönetimi
T5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesi	P5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması
T6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Tematik Alanı	P6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırılması
T7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı	P7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması
T8. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı	P8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

Belirlenen politikalara ulaşabilmek için 23 adet hedef belirlenmiştir.

POLİTİKALAR VE HEDEFLER

POLİTİKALAR	HEDEFLER
P1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması	1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi'nin çevre düzeni projelerinin yapılması 1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
P2. Turizm noktalarındaki "ziyaretçi dolanımının" sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapının iyileştirilmesi	2.1. Alanda "ziyaretçi dolanımının" kolaylaştırılması 2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı niteliklerinin güçlendirilmesi 2.3. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarında Savur ve Dereiçi'nin konumunun güçlendirilmesi
P3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması	3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi 3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması 3.3. Savur ve Dereiçi için oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması 3.4. Savur ve Dereiçi'nin marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi 3.5. Savur ve Dereiçi'nin gezi güzergahlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi
P4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözetilen etkin bir ziyaretçi yönetimi	4.1. Ziyaretçi hizmet altyapısının güçlendirilmesi 4.2. Turizm Hizmet Tesislerinde Sunum Kapasitesinin Artırılması 4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetiminin uygulanması
P5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması	5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi 5.2. Savur ve Dereiçi'nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi 5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması 5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması
P6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırılması	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması
P7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması	7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması 7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
P8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi	8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması 8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması 8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi

Hedefler ulaşabilmek için 83 adet faaliyet belirlenmiştir.

HEDEF VE FAALİYETLER

HEDEFLER	FAALİYETLER
1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi'nin çevre düzeni projelerinin yapılması	1.1.1. Savur'un yerel özgünlüklerini ortaya çıkaracak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak
	1.1.2. Kampçılık, seyir noktalarını, binicilik, bisiklet, doğa yürüyüş alanları ve güzergâhlarını belirlemek
1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak
	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak
	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması için kaynak araştırması yapmak
	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
2.1. Alanda "ziyaretçi dolanımının" kolaylaştırılması	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergahları ve otopark alanlarını belirlemek ve uygulama projelerini yapmak
	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak
	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak
	2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak
2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı niteliklerinin güçlendirilmesi	2.2.1. Savur ve Dereiçi'nin su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/ güncellemek ve uygulamak
	2.2.2. Savur ve Dereiçi'nin enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/ güncellemek ve uygulamak
	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak
	2.2.4. Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferleri planlamak ve yürütmek
2.3. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarında Savur ve Dereiçi'nin konumunun güçlendirilmesi	2.3.1. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarıyla bağlantılı ulaşım altyapısını geliştirmek
3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası	3.1.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm potansiyellerini belirlemek
	3.1.2. Savur ve Dereiçi'nin turizm ürünlerini belirlemek

haline getirilmesi	
3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak
	3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek
3.3. Savur ve Dereiçi için oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı hazırlamak
	3.3.2. Alana özel görsel -işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak
	3.3.3. Alanın turizm internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak
	3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak
3.4. Savur ve Dereiçi'nin marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi	3.4.1. Savur ve Dereiçi tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak
	3.4.2. Savur ve Dereiçi'nin özgün niteliklerini öne çıkaracak etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek
	3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek
	3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve "deneysel tecrübe atölyeleri" kurmak
	3.4.5. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, binicilik etkinlikleri düzenlemek
	3.4.6. Savur Sanat Köyü Projesini hazırlamak ve uygulamak
	3.4.7. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve Savur ve Dereiçi'nin tanıtımı amacıyla ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak
	3.4.8. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak
	3.4.9. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek
	3.4.10. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak
	3.4.11. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak
3.5. Savur ve Dereiçi'nin gezi güzergahlarında ziyaret ve	3.5.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak

konaklama noktası olarak değerlendirilmesi	3.5.2. İpek yolunun Savur güzergahının yeniden canlandırılma çalışmalarını yürütmek
4.1. Ziyaretçi hizmet altyapısının güçlendirilmesi	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeleri belirlemek
	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. tesisleri yerel özgünlüklerini öne çıkaracak şekilde düzenlemek
	4.1.3. Savur ve Dereiçi'nde ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek
4.2. Turizm Hizmet Tesislerinde Sunum Kapasitesinin Arttırılması	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için sürekli eğitim programları düzenlemek
	4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek
	4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek
	4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak
4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetiminin uygulanması	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir "ziyaretçi yönetim planı" hazırlamak.
	4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak
	4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek.
	4.3.4. Savur'a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak
	4.3.5. Savur'a gelen ziyaretçiler için bir kent müzesi kurmak

5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, rekreatif vb.) güçlendirilmesi	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak
5.2. Savur ve Dereici'nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetlerini teşvik etmek
5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak
	5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmalarını oluşturmak
5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek
	5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek
6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek
	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek
	6.1.3. Savur'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak
	6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek
	6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek
	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek ve sertifika programları düzenlemek
	6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek.

7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak
	7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak
7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak
	7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak
	7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek
	7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarmak
	7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak.
8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması	8.1.1. Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak
	8.1.2. Savur ve Dereçi'nin tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak.
	8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek
8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması	8.2.1. Muhtarlara alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek
	8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek
	8.2.3. Öğretmenlere yönelik kapasite artırma programı düzenlemek
8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi	8.3.1. Yönetim Planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak
	8.3.2. Yönetim Planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak

5.2.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama

Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama tematik başlığı için “Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması” politika olarak belirlenmiştir. Politikanın uygulanması için ise “*Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi’nde çevre düzenleme projelerinin yapılması*” ve “*Savur ve Dereiçi’nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması*” olmak üzere 2 adet hedef belirlenmiştir.

Politika 1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla planlan oluşturulması

Hedef 1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi’nde çevre düzenleme projelerinin yapılması

Savur’un turizm açısından cazibesinin artırılmasına ve ziyaretçilerin Savur’un yerel özgünlüklerini hissedecek şekilde vakit geçirmelerine hizmet edecek kentsel tasarım ve sokak sağlıklaştırma çalışmalarının bu hedef altında gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca, Savur ve Dereiçi’nde kampçılık alanlarının, seyir noktalarının, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergâhlarının belirlenmesi de bu hedef altında yer almaktadır.

Hedef 1.2. Savur ve Dereiçi’nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması

Savur’daki arkeolojik kazılar için gerekli ve yeterli kaynak tahsisinin yapılması ve süreklilik arz eden kazı çalışmaları önem arz etmekte olup, bu hedef altında ele alınmaktadır. Alandaki kültürel varlıkların, çamaşırhanelerin, değirmenlerin ve sivil mimari örneklerini teşkil eden konakların restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımı konuları ile konakların turizme hizmet edecek şekilde işlev kazandırılması da bu hedef altında yer almaktadır. Bunlarla birlikte Savur Kalesi, Mor Abay Manastırında kazı ve restorasyon çalışmalarının yapılması da bu hedef altında ele alınmaktadır.

Yukarıda belirtilen 2 uygulama hedefi için 7 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 40’da verilmektedir.

Tablo 40. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA VE PLANLAMA				
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi'nin çevre düzenleme projelerinin yapılması	1.1.1. Savur'un yerel özgünlüklerini ortaya çıkararak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak	Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Dicle Kalkınma Ajansı	Orta Vade (3 yıl)	– Çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma konusunda uygulanan proje sayısı
	1.1.2. Kamp alanlarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergâhlarını belirlemek	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Mardin Geçlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, Sivil Toplum Kuruluşları	Orta Vade (2 yıl)	– Kamp için belirlenen alan sayısı ve büyüklükleri, bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergahlar
1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, Mardin Artuklu Üniversitesi	Orta Vade (3 yıl)	– Tespit ve tescil edilen arkeolojik alanlar – Başlatılan kazı sayısı
	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Restorasyon çalışması tamamlanan yer sayısı
	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarında sürekliliğin sağlanması için kaynak araştırması yapmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Savur Belediyesi	Uzun Vade (5 yıl)	– Kazı çalışmaları için geliştirilen özel bütçeler ve yerel fon miktarları – Özel sektör ve STK'lardan sağlanan mali destek miktarı
	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Müze	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi	Uzun Vade (5 yıl)	– Kazı çalışması yapılan alanlar ile ilgili bulgular

		Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu			(Savur Kalesi, Mor Abay Manastırı)
	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi	Uzun Vade (5 yıl)	<ul style="list-style-type: none"> – Restorasyon çalışması tamamlanan ev, konak, çamaşırhane ve değirmen sayısı – Turizm amaçlı kullanımlar için işlev kazandırılan ev, konak, çamaşırhane ve değirmen sayısı (kültür evi, müze, restoran, sergi salonu vb.)

5.2.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı

Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı başlığı altında “Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi” politika olarak belirlenmiştir. Bu politika için ise “Ziyaretçi dolanımının kolaylaştırılması”, “Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması” ve “Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarında Savur ve Dereçi’nin konumunun güçlendirilmesi” olmak üzere 3 adet hedef belirlenmiştir.

Politika 2. Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi

Hedef 2.1. Ziyaretçi dolanımının kolaylaştırılması

Ziyaretçilerin Savur ve Dereçi’nde sunulan hizmetlere erişimini ve alanla etkileşimini kolaylaştıracak uygulamalar bu hedef altında gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarının belirlenmesi, uygulama projelerinin hazırlanması, ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımının yapılması, alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarının artırılması çalışmaları bu hedef altında yapılacaktır.

Hedef 2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı niteliklerinin güçlendirilmesi

Savur ve Dereçi’nde; su, atık su, enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerinin hazırlanması, güncellenmesi ve uygulanması, Savur ve Dereçi için toplu taşıma olanaklarının ve ziyaretçi seferleri hizmet kapsamının geliştirilmesi yoluyla hizmet niteliğinin artırılması çalışmalarının bu hedef altında yapılması öngörülmektedir.

Hedef 2.3. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarında Savur ve Dereiçi'nin konumunun güçlendirilmesi

Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergâhlarıyla bağlantılı ulaşım altyapısının Savur ve Dereiçi'ni de içine alacak şekilde güçlendirilmesi çalışmalarının yapılması bu hedef altında yer almaktadır. Yukarıda belirtilen 3 uygulama hedefi için 9 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 41'de verilmektedir.

Tablo 41. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ ve TEKNİK ALTYAPI				
Politika	2. Turizm noktalarındaki "ziyaretçi dolanımının" sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapının iyileştirilmesi				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
2.1. Alanda "ziyaretçi dolanımının" kolaylaştırılması	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergahları ve otopark alanlarını belirlemek ve uygulama projelerini yapmak	Savur Belediyesi, Mardin BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Kısa Vade (2 yıl)	Etkin işleyen ulaşım güzergâhları, yeterli ve standartlara uygun olarak yapılmış otopark uygulamaları
	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak	Savur Belediyesi, Mardin BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, Dicle Kalkınma Ajansı	Kısa Vade (2 yıl)	- Savur'da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi
	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak	Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK	Orta Vade (3 yıl)	- Engelli erişim haritaları ve işaretleri - Engelli rampa ve asansörleri - Engelliler için sinyalizasyon sisteminin kurulması
	2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak	Savur Belediyesi, Mardin BŞB	GAP BKİ, Mardin Artuklu Üniversitesi, Dicle Kalkınma Ajansı	Kısa Vade (2 yıl)	- Savur'da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi
2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve	2.2.1. Savur ve Dereiçi'nin su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/ güncellemek	Savur Belediyesi, Mardin BŞB	İller Bankası A.Ş., Çevre ve Şehircilik İl	Orta Vade (3 yıl)	- Yerleştirilen çöp konteynırı sayısı - Uygulanan su ve atık su projesi

uygulanması	ve uygulamak		Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İŞKUR		sayısı – Uygulanan katı atık yönetim planı sayısı
	2.2.2. Savur ve Dereçi'nin enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak	Savur Belediyesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İller Bankası A.Ş.	Orta Vade (3 yıl)	– Yenilenebilir ve verimli enerji kullanımındaki artış – Öncelikli alanların aydınlatılması
	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak	Mardin BŞB, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.	Orta Vade (3 yıl)	– Kent için yol ağı niteliğinde artış – Toplu taşıma araç ve hizmetlerinin niteliğinde artış
	2.2.4. Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferleri planlamak ve yürütmek	Mardin BŞB, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.	Orta Vade (3 yıl)	– Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferlerinin başlaması
2.3. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarında Savur ve Dereçi'nin konumunun güçlendirilmesi	2.3.1. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarıyla bağlantılı ulaşım altyapısını geliştirmek	Karayolları Gn. Md., Mardin BŞB	Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Orta Vade (3 yıl)	– Mardin-Savur-Midyat ve Savur-Batman karayolu ulaşım niteliğinin artırılması

5.2.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma

Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma başlığı altında; “Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması” politika olarak belirlenmiştir. Bu politikayı uygulamak için ise 5 adet hedef oluşturulmuştur. Bunlar;

Politika 3. Alanın doğal ve kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması

Hedef 3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi

Mezopotamya Bölgesi'nin kuzeyinde, çok önemli kültürlerin, dinlerin, dillerin kesiştiği ve birbirini etkilediği bir coğrafyada kurulmuş olması nedeniyle Savur ve Dereiçi sahip olduğu eşsiz değerler nedeniyle öncelikle tarih ve kültür turizmi potansiyelleri belirlenecektir. Bunun yanı sıra inanç ve doğa turizmi olanaklarının tespit edilmesi ve ziyaretçi potansiyellerinin değerlendirilmesi amacıyla bir saha araştırması yapılması da bu hedef altında ele alınacaktır.

Yine bu hedef altında; Savur'un tanıtımında ve markalaşmasında kullanılabilecek Taş işçiliği, Özgün mimarisi, Özgün kentsel dokusu, Savur Kalesi, Çamaşırhaneleri (Hacı Abdullah Bey, Meydan, Necmettin Kaya, Ömer Bey, Hamza Ağa, Mehmet Tefik), Değirmenleri (Asım Fidan, Besim Bey, Hüsnü, Pir İsa, Temir Bey), Geleneksel Evleri (Abdüllatif Özbek Evi, Hacı Bey Köşkü, Bahattin Erdem Evi, Enver Aras Evi, Asım Fidan Evi, İsmail Kaymaz Evi, Hakkı Aytaç Evi, Necmettin Kaya Evi, Adnan Kaya Evi) ve Meydan Çeşmesi vb. Dereiçi köyünün ise tarihsel olarak birçok medeniyete ve dine ev sahipliği yapmış, üç Hıristiyan mezhebinin kilisesini bir arada bulundurması ile eşsiz bir yapıya sahip olması konuları bu hedef altında ele alınacak ve bu değerlerin turizm ürününe dönüştürülmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması

Bu hedef altında; somut olmayan kültürel miras envanter çalışmasının yapılması Savur ve Dereiçi'ne özgü sözlü edebiyat ve sözlü tarih ürünlerinin belirlenmesi, derlenmesi ve çeşitli etkinliklerde ziyaretçiler ile paylaşılması, yayım ve dağıtımının yapılması öngörülmektedir. Ayrıca alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek/ efsaneleştirmek, “Savur ve Dereiçi'ne özgü sözlü edebiyat ve sözlü tarih ürünlerinin tanıtım ürünü olarak geliştirilmesi bu hedef altında gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.3. Savur ve Dereiçi'nin oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması

Bu hedef altında ise alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı yapılarak, görsel - işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlanması ve dağıtılması, alanın doğa turizmi internet portalı ve mobil uygulamasının hazırlanması ve yaygınlaştırılması, turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünlerin belirlenerek, üretiminin desteklenmesi ve markalaştırma çalışmalarının yapılması öngörülmektedir.

Hedef 3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi

Bu hedef altında;

- Savur ve Dereiçi için tanıtım ve iletişim stratejisinin hazırlanması,
- Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takviminin hazırlanması ve etkinliklerin düzenlenmesi,
- Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlenmesi,
- Geleneksel yaşam faaliyetlerinin ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirilmesi, paylaşılması ve “deneysel tecrübe atölyeleri” kurulması,
- Yürüyüş ve bisiklet gezileri, binicilik etkinlikleri düzenlenmesi,
- Savur Sanat Köyü Projesini hazırlamak ve uygulamak
- Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlenmesi ve ulusal ve uluslararası etkinliklere Savur’un tanıtımı amacıyla katılım sağlanması,
- Tanıtım gönüllüleri / elçileri programının kurulması,
- Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlenmesi,
- Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına katılım sağlanması,
- UNESCO başvuru dosyasının hazırlanması ve başvurusunun yapılması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.5. Savur ve Dereiçi’nin gezi güzergâhlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi

Savur ve Dereiçi’nin turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesinin sağlanması ve İpek yolunun Savur bağlantısının canlandırılması çalışmaları bu hedef altında gerçekleştirilecektir. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma tematik başlığı altında 5 hedef ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 21 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 42’de verilmektedir.

Tablo 42. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma

Tematik Alan-3		TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA				
ANA HEDEF/ POLİTİKA	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması					
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri	
3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi	3.1.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm potansiyellerini belirlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, STK, Dicle Kalkınma Ajansı	Kısa Vade (2 yıl)	– Farklı dillerde basılı kitap/broşür sayısı	
	3.1.2. Savur ve Dereiçi'nin turizm ürünlerini belirlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi	Savur Belediyesi, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Turizm Ürünü Haline Getirilen Değer Sayısı	
3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak ve güncellemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin BŞB, STK, Mardin Artuklu Üniversitesi	Kısa Vade (2 yıl)	– Tespit edilen somut olmayan kültürel miras sayısı	
	3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Öyküleştiren tarihsel olay, kişi ve kültürel değer sayı ve kapsamı	
3.3. Savur ve Dereiçi için oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı hazırlamak	GAP BKİ, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Yerel kurum ve kuruluşlar tarafından logo ve kurumsal kimliğin yaygın kullanımı	
	3.3.2. Alana özel görsel-işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak	Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Üretilen görsel yayın ve tanıtıcı film sayısı	
	3.3.3. Alanın turizm internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak	Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– İnternet portalını ziyaret eden kullanıcı sayısı,	
	3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek,	Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Tasarlanan ve üretilen hediyelik ürün sayısı, – Belirlenen ve tescilli yapılan, coğrafi	

	üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak				işareti alınan tarımsal marka ürün sayısı
3.4. Savur ve Dereiçi'nin marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi	3.4.1. Savur ve Dereiçi tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Tanıtım ve iletişim stratejisinin uygulanması
	3.4.2. Savur ve Dereiçi'nin özgün niteliklerini öne çıkaracak etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Gerçekleştirilen etkinlik sayısı
	3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Yazılı ve görsel basın temsilcileri için düzenlenen gezi, bu gezilere katılan basın mensubu ve kuruluş sayısı
	3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve "deneysel tecrübe atölyeleri" kurmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirilen etkinlik sayısı
	3.4.5. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, binicilik etkinlikleri düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Düzenlenen doğa yürüyüşü, bisiklet turları, binicilik etkinlik ve katılımcı sayısı
	3.4.6. Savur Sanat Köyü Projesini hazırlamak ve uygulamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	O-U	– Sanat Köyünde düzenlenen etkinlik ve katılımcı sayısı
	3.4.7. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve düzenlenen etkinliklere Savur ve Dereiçi'nin tanıtımı amacıyla katılmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Katılım sağlanan etkinlik ve toplantı sayısı
	3.4.8. Tanıtım	Savur	İl Kültür ve	Orta	– Gönüllü programına

	gönüllüleri programını kurmak	Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Vade (3 yıl)	dahil olan kişi sayısı – Gönüllüler tarafından desteklenen/düzenlenen etkinlik sayısı ve kapsamı
	3.4.9. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Düzenlenen kampanya sayısı ve sağlanan mali/aynî destek
	3.4.10. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Katılım sağlanan uluslararası toplantı sayısı – Yeni üye olunan girişim sayısı
	3.4.11. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Savur'un UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi –
3.5. Savur ve Dereiçi'nin gezi güzergahlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi	3.5.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– GAP Bölgesi tur programlarına Savur'un dahil edilmesi – Savur'a gelen tur sayısındaki artış
	3.5.2. İpek yolunun Savur güzergahının yeniden canlandırılma çalışmalarını yürütmek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– GAP Bölgesi tur programlarına Savur'un dahil edilmesi – Savur'a gelen tur sayısındaki artış

5.2.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi

Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi başlığı altında; “Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politika için ise aşağıda sıralanan 3 hedef oluşturulmuştur.

Politika 4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması

Hedef 4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi (konaklama, yeme-içme, wc vb.)

Bu hedef altında;

- Hizmet niteliğinin yöreye özgü koşul ve ihtiyaçlarla birlikte ulusal ve uluslararası standartlara uyumlu olarak artırılması yoluyla turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi (konaklama, yeme-içme, wc vb.),
- Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. tesislerin yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlenmesi ve
- Savur ve Dereiçi’nde ev pansiyonculuğu uygulamalarının geliştirilmesi çalışmaları yer alacaktır.

Hedef 4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması

Bu hedef altında;

- Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimlerin düzenlenmesi
- Belgeli ve nitelikli yerel rehberler ile alan kılavuzlarının yetiştirilmesi,
- Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programlarının düzenlenmesi,
- İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlanması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması

Bu hedef altında;

- İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir “ziyaretçi yönetim planı” hazırlanması,
- Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasının sağlanması
- Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmalarının yapılarak, sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planının güncellenmesi

- Savur’a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte bir ziyaretçi merkezinin kurulması
- Ziyaretçiler için Savur’da günışığına çıkarılan hem kültürel eserlerin hem de somut olmayan kültürel değerlerin sergileneceği bir kent müzesi kurulması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi başlığı altında 3 hedef ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 13 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 43’de verilmektedir.

Tablo 43. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-4 NİTELİKLİ HİZMET VE ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ					
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetimi				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeleri belirlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Turizm hizmet kalitesini belirlenen ilkelerle uyumlu hale getiren işletme sayısı
	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. tesisleri yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Uzun Vade (5 yıl)	– Belirlenen ilkelere uygun olarak işlev kazandırılan ve yenilenen yapı sayısı
	4.1.3. Savur ve Dereci’nde ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Uzun Vade (5 yıl)	– Ev pansiyonculuğu eğitimi alan kişi sayısı
4.2. Turizm Hizmet Tesislerinde Sunum Kapasitesinin Arttırılması	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için sürekli eğitim programları düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB	Uzun Vade (5 yıl, sürekli)	– Eğitim alan turizm işletme sahipleri ve çalışanlarının sayısı
	4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB	Uzun Vade (5 yıl, sürekli)	– Belgeli yerel rehber sayısı
	4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB	Uzun Vade (5 yıl, sürekli)	– Eğitim semineri ve katılımcı sayısı – İşletme ruhsat başvuru sayısı
	4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin	Uzun Vade (5 yıl)	– Ulusal ve uluslararası mali desteklerden yararlanan işletme

	sağlamak	Kaymakamlığı	Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB		sayısı
4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetiminin uygulanması	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir "ziyaretçi yönetim planı" hazırlamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Ziyaretçi yönetim planının hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Ziyaretçi yönetim planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Yürütülen araştırma sayısı – Araştırma ile erişilen ziyaretçi sayısı – Ziyaretçi yönetim planı faaliyetlerinin gerçekleşme düzeyi
	4.3.4. Savur'a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Ziyaretçi merkezinden yararlanan ziyaretçi sayısı
	4.3.5. Savur'a gelen ziyaretçiler için bir kent müzesi kurmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Kent müzesinden yararlanan ziyaretçi sayısı

5.2.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi

Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi başlığı altında “Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın hayata geçirilmesi için ise aşağıda yer alan hedefler oluşturulmuştur.

Politika 5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak

Hedef 5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi

Bu hedef altında; sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesi artırılabacaktır.

Hedef 5.2. Savur ve Dereçi’nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi

Bu hedef altında;

Sosyal ve kültürel faaliyetlerin teşvik edilmesi sağlanacaktır.

Hedef 5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması

Bu hedef altında;

- Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmalarının oluşturulması öngörülmektedir.

Hedef 5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması

Bu hedef altında;

- Alanda çevre kirliliğinin önlenmesi
- Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerinin giderilmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi başlığı altında 1 politika buna bağlı olarak toplam 6 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedef ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 44’de verilmektedir.

Tablo 44. Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-5					
SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ					
Politika					
5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak					
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak	Mardin BŞB, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi	Uzun Vade (5 yıl)	– Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki koşulları ve çalışan sayısı
5.2. Savur ve Dereçi’nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetlerini teşvik etmek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK’lar	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyet sayısı
5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak	Mardin Ticaret Odası, Savur Belediyesi	Savur Kaymakamlığı, Dicle Kalkınma Ajansı, STK’lar	Uzun Vade (5 yıl)	– Faaliyetini sürdüren ve tekrar faaliyete başlayan işletme sayısı
	5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmalarını oluşturmak	Mardin Ticaret Odası, Savur Belediyesi	Savur Kaymakamlığı, Dicle Kalkınma Ajansı, STK’lar	Uzun Vade (5 yıl)	– E-ticaret ile satış yapan işletme sayısı
5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK’lar	Orta Vade (3 yıl)	– Çevre kirliliği şikayetleri sayısındaki azalma –
	5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK’lar	Orta Vade (3 yıl)	– Alana yerleştirilen kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı malzemesi sayısı

5.2.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım

Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım başlığı altında; “Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın hayata geçirilmesi için ise aşağıda yer alan hedef oluşturulmuştur.

Politika 6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak

Hedef 6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması

Bu hedef altında;

- İlk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesi konusunda eğitsel etkinlik, seminer ve gezilerin düzenlenmesi,
- Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimlerinin düzenlenmesi,
- Savur'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgilerin halkla paylaşılması,
- Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programlarının düzenlenmesi,
- Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlenmesi,
- Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alan/alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler düzenlenmesi,
- Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapılması, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlenmesi konularında çalışmalar yapılması öngörülmektedir.

Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım başlığı altında 1 politika buna bağlı olarak toplam 7 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedef ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 45'de verilmektedir.

Tablo 45. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM					
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Müze Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl)	– Seminer ve gezi katılımcıları sayısı – Seminerler sonucunda iş kurma girişiminde bulunan kadın girişimci sayısı – Verilen sertifika sayısı
	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl)	– Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı
	6.1.3. Savur'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Müze Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar	Orta Vade (3 yıl)	– Muhtarlar ve mahalle sakinlerine yapılan sunum/toplantı sayısı
	6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı,	Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, GAP BKİ, Mardin Artuklu Üniversitesi, Muhtarlar, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl)	– Seminerler sonucunda iş kurma girişiminde bulunan kadın girişimci sayısı – Verilen sertifika sayısı
	6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi,	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı

	konusunda eğitimler düzenlemek	Savur Kaymakamlığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar		
	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek ve sertifika programları düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Eğitim ve seminer programlarına katılan kişi sayısı
	6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Kazı ve restorasyon alanına düzenlenen gezi ve katılımcı sayısı

5.2.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi

Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi başlığında; “Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın uygulanması için ise aşağıda sıralanan 2 uygulama hedefi oluşturulmuştur.

Politika 7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması

Hedef 7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması

Bu hedef altında;

İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanının oluşturulması ve risk analizi çalışmasının yapılması öngörülmektedir.

Hedef 7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması

Bu hedef altında;

- İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planının hazırlanması,
- Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlanması,
- Bölge halkı, yerel kurumlar ve STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programının düzenlenmesi,
- Acil durum-risk eylem planlarının tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarılması,
- Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerinin oluşturulması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi başlığı altında 2 hedef ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 7 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 46'da verilmektedir.

Tablo 46. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-7					
AFET, ACİL DURUM VE RİSK YÖNETİMİ					
Politika	7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetim planı hazırlanması				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Kısa Vade (2 yıl)	– Veritabanı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Veritabanında derlenen veri miktarı
	7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Kısa Vade (2 yıl)	– Risk analizi hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Kısa Vade (2 yıl)	– Eylem planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Orta Vade (3 yıl)	– Eylem planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı

	7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Orta Vade (3 yıl)	– Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı
	7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Orta Vade (3 yıl)	– Eylem planı koşulları dahil edilen mekânsal ve stratejik planlar
	7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Orta Vade (3 yıl)	– İlgili kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen acil müdahale ekip üyeleri sayısı

5.2.8. Yönetişim, İzleme ve Değerlendirme

Yönetişim, İzleme Değerlendirme başlığı altında “Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın uygulanması için ise aşağıda sıralanan 3 uygulama hedefi oluşturulmuştur.

Politika 8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

Hedef 8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması

Bu hedef altında;

Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulu tarafından yapılacak çalışmalarda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımlarının sağlanması,

Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerinin güçlendirilmesi ve yerel sivil girişimlerin oluşturulması,.

Kamu kurumları için kapasite geliştirme programlarının düzenlenmesi çalışmalarının yapılması öngörülmektedir.

Hedef 8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması

Bu hedef altında;

Muhtarlar ve işletme sahiplerine yönelik olarak alan yönetimi eğitim seminerleri ile öğretmenlere yönelik kapasite artırma programının düzenlenmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi

Bu hedef altında;

Yönetim planı izleme ve değerlendirme planının hazırlanması, uygulanması ve gelişiminin kamuoyu ile paylaşılması,

Yönetim planı çevrimiçi veritabanı ile izleme ve etki değerlendirme sisteminin oluşturularak, paydaşların erişiminin sağlanması çalışmaları gerçekleştirilecektir. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi başlığı altında 3 uygulama hedefi ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 8 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 47’de verilmektedir.

Tablo 47. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-8 YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME					
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması	8.1.1. Eşgüdüm ve danışma kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– YP toplantı ve etkinliklerine katılan ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	8.1.2. Savur ve Dereci’nin tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen seminer programı ve katılımcı sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Seminerler sonucunda kurulan yerel girişim/ STK sayısı
	8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği,	Orta Vade (3 yıl)	– Seminer katılımcılarının sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı

			Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ		
8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması	8.2.1. Muhtarlar alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen seminer sayısı – Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı
	8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi	Orta Vade (3 yıl)	– Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı
	8.2.3. Öğretmenlere yönelik kapasite artırma programı düzenlemek	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi	Orta Vade (3 yıl)	– Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı
8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi	8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak	Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri	Orta Vade (3 yıl)	– İzleme planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Uygulama gelişiminin paylaşıldığı kamu bilgilendirme paylaşımı/ yayımı sayısı

	8.3.2. Yönetim Planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak	Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri	Orta Vade (3 yıl)	– Çevrimiçi veritabanı ve izleme sisteminin hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – İzleme sisteminden yararlanan, giriş yapan ve katkı veren kurum-kuruluş sayısı
--	--	---	--	-------------------	---

6. EYLEM PLANI OLUŞTURULMASI

6.1. Savur Yönetim Planı Projeleri

Savur Yönetim Planı projeleri sekiz tematik alan altında oluşturulmuştur. Projelerin oluşturulmasında Savur Yönetim Planı'nın vizyonu kapsamında belirlenen politikalar, hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için uygulamaya dönük faaliyetler esas alınmıştır.

Projeler için oluşturulan tablolarda her proje için aşağıda yer alan örnek tabloda gösterilen açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir.

Örnek Proje Tablosu

Tematik Alan	Yönetim Planı kapsamında sorun ve çözüm önerileri, GZFT, vizyon ve mevcut çalışmalar esas alınarak uygulamaya dönük oluşturulan ana başlıklardır. PROJE NUMARASI: Tematik alanlar altında oluşturulan proje numaralarını ifade etmektedir. Örn: T1/P1-1
Politika	Her bir tematik alan için yapılacak çalışmalarda esas alınacak ve ana politiklardır.
Hedef/ler	Politikaların uygulanması için gerekli olan her politika altında geliştirilmiş alt başlıklardır.
İlgili Faaliyet/ler	Hedeflere ulaşmak için yapılması gereken uygulamalardır.
Proje Adı	Her faaliyet yada faaliyetler grubunu tanımlayan başlıktır.
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje kapsamında hangi konuların ele alınacağı ve çözüm üretileceği, nerelerde uygulanacağı, nasıl bir yöntem izleneceğine ilişkin açıklayıcı bilgileri kapsamaktadır.
Sorumlu Kurum	Projenin hangi kurum liderliğinde uygulanabileceğini ifade etmektedir. Projenin uygulanması için gerekli mali kaynakları her zaman sorumlu kurum sağlayabilir. Sorumlu kurum, öncelikle idari sorumluluğu üstlenen ve proje eşgüdümünü sağlayacak olan kurumdur. Bazı projeler için birden fazla sorumlu kurum olabilir.
Destekleyen Kurum	Sorumlu kurum veya kurumların yanı sıra projenin uygulanmasında bilgi birikimi, insan kaynağı, proje uygulama kapasitesi gibi özelliklere sahip olup, projeye katkı sağlayabilecek kurumlardır. Sorumlu yada destekleyen kurum kamu kurumu, yerel yönetim birimi olabileceği gibi kamu-özel sektör ortaklığı, ajanslar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel sektör kurumları da olabilir.
Tahmini Uygulama Süresi	Projenin ne kadar bir sürede uygulanabileceğine ilişkin tahmini süreyi tanımlamaktadır. 1-2 yıl - kısa (K), 3-4 yıl – orta (O) ve 5 yıl- uzun (U) proje sürelerini tarif etmekte olup, tahminidir.
Kaynaklar	Projenin yürütülmesinde mali kaynakların hangi kurum veya kurumlar tarafından karşılanabileceğini ifade etmektedir. Kurumların yatırım programı ile kuruluş amaçları doğrultusunda belirlenen projeler için bütçelerinden mali kaynak tahsisi yapıp yapamayacakları buradaki temel konudur.
Çıktı	Projenin uygulanması ile birlikte elde edilecek somut çıktıları tanımlamaktadır.
Başarı Göstergeleri	Projenin uygulanmasındaki başarıyı ölçmek için kullanılacak somut, elle tutulabilir ve karşılaştırılabilir verilerdir.

6.1.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 2 hedef için toplam 7 faaliyet alanı bulunmaktadır.

1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması

1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi’nde çevre düzenleme projelerinin yapılması

1.1.1. Savur’un yerel özgünlüklerini ortaya çıkararak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak

1.1.2. Kamp alanlarını, seyir noktalarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergâhlarını belirlemek

1.2. Savur ve Dereiçi’nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması

1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak

1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak

1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarında sürekliliğini sağlanması için kaynak araştırması yapmak

1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak

1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 10 proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-1
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi'nin çevre düzenleme projelerinin yapılması
İlgili Faaliyet/ler	1.1.1. Savur'un yerel özgünlüklerini ortaya çıkaracak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nde Çevre Düzenleme ve Sokak Sağlıklılaştırma Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Savur ve Dereiçi'nde gerçekleştirilecek çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projeleri ile Savur'un yerel özgünlükleri ortaya çıkarılacaktır.</p> <p>Bu proje ile KAİP öncelikleri ile uyumlu olacak şekilde kentsel tasarım ve sokak sağlıklılaştırma çalışmaları; Eski Cami Çevresi, Abdullah Öztürk Konağı Çevresi, Büyük Çarşı Camii Meydanı ve Vatan Caddesi – Hanımeli Sokak'ın birleştiği Meydan alanında başlatılacaktır.</p> <p>KAİP kapsamında "Yapısal Değerlendirme ve Koruma Önerileri" isimli çalışma paftasında aşağıda belirtilen önerileri kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar ile eşgüdüm sağlanarak gerekli çalışmalar başlatılacaktır;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cephede sağlıklılaştırma yapılması – Yapıda bütünsel sağlıklılaştırma yapılması – Eklenti kat ya da kanadın kaldırılması – Eklenti kat ya da kanadın kaldırılıp cephede iyileştirilmesi – Geleneksel cephe uygulaması yapılması – Üst katın yıkılması ya da geriye çekilmesi <p>Ayrıca seyir noktası için KAİP kararları doğrultusunda ilgili kurumlar arası eşgüdüm sağlanarak, Abdullah Öztürk Konağının bulunduğu tepenin hâkim noktasının "seyir ve bakı terası" olarak düzenlenmesi çalışmaları yapılacaktır. Bu alan içerisinde sökülüp takılabilen küçük çapta ticari büfeler yapılabilecek, bunun dışında herhangi bir kullanıma müsaade edilmeyecektir.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Dicle Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	Çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projeleri
Başarı Göstergeleri	– Çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma konusunda uygulanan proje sayısı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-2
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereiçi'nde çevre düzenleme projelerinin yapılması
İlgili Faaliyet/ler	1.1.2. Kamp alanlarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergâhlarını belirlemek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nde Kamp Alanları, Binicilik, Bisiklet ve Doğa Yürüyüş Güzergâhlarının Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile Savur ve Dereiçi'nde kamp, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüşü için değerlendirilebilecek, bilinen ve potansiyel taşıyan alan ve güzergâhların belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır. Bu kapsamda Savur çayı ve çevresi, Savur Kalesi ve çevresi, Dereiçi köyünden geçen yolun kuzey yamaçlarındaki mağaralar vb. alanlar değerlendirilecektir.
Sorumlu Kurum	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Kültür ve Turizm Bakanlığı
Destekleyen Kurum	Mardin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, Sivil Toplum Kuruluşları
Tahmini Süre	Orta Vade (2 yıl)
Kaynaklar	Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Savur Belediyesi, Mardin BŞB
Çıktı	Kamp için belirlenen alanlar ile ve bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergâhlar
Başarı Göstergeleri	Kamp için belirlenen alan sayısı ve büyüklükleri, bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergâhlar

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-3
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak
Proje Adı	Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanlarında Tespit, Tescil ve Envanter Çalışmalarının Yapılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile öncelikle Savur ve Dereçi'nde bilinen, önerilen ve potansiyel arkeolojik değere sahip alanların tespiti, envanter çalışması ve buradan elde edilen veriler doğrultusunda tescil çalışmaları yürütülecektir. Envanter çalışması ile belirlenecek öncelikli alanlarda arkeolojik kazı çalışmaları başlatılacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Arkeolojik değere sahip alanların envanter çalışması – Ortaya çıkarılan arkeolojik eserler
Başarı Göstergeleri	– Tespit ve tescil edilen arkeolojik alanlar – Başlatılan kazı sayısı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-4
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak
Proje Adı	Restorasyon Çalışmalarında Uygun Teknolojiyle Özgün ve Doğru Malzeme Kullanımı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile Savur ve Dereiçi'nde yürütülen restorasyon çalışmalarında uygun teknoloji, özgün ve doğru malzeme kullanımı sağlanacak ve bu konuda restorasyon ilkeleri belirlenerek rehber kitap altında toplanacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, GAP BKİ
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> - Uygun teknoloji, özgün ve doğru malzeme kullanımı konusunda rehber kitap - Restorasyon çalışması tamamlanmış öncelikli olarak belirlenen yerler
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> - Restorasyon çalışması tamamlanan yer sayısı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-5
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarında sürekliliğin sağlanması için kaynak araştırması yapmak
Proje Adı	Kazı ve Restorasyon Çalışmaları İçin Kaynak Geliştirme Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Kazı ve restorasyon çalışmaları ile ilgili olarak; yeterli ödenek ve eleman tahsisinden kaynaklanan sıkıntılar nedeniyle sürekliliğin sağlanamaması en temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.</p> <p>Bu proje ile GAP Turizm Master Eylem Planında (2011) belirtildiği üzere; kazı ve restorasyon konuların özel bütçeleme çalışmaları yapılacak ve yerel fonlar geliştirilecektir.</p> <p>Ayrıca kazı ve restorasyon çalışmaları ile ilgili olarak gerekli tanıtımlar yapılarak özel sektör ve STK'dan mali destek sağlanması konuları araştırılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Dicle Kalkınma Ajansı
Çıktı	– Süreklilik arz eden kazı çalışmaları
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Kazı çalışmaları için geliştirilen özel bütçeler ve yerel fon miktarları – Özel sektör ve STK'lardan sağlanan mali destek miktarı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-6
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
Proje Adı	Savur Kalesi Kazı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Savur Kalesi Bizanslılar tarafından Sasanilere karşı korunmak amacıyla inşa edilmiş olup, günümüzde harap durumdadır.</p> <p>Kuzey - güney doğrultusunda yayılan kalenin sınırladığı düzlüğün, ilk yerleşim bölgesi olduğu düşünülmektedir. Ancak hiçbir yapı günümüze ulaşmamıştır.</p> <p>Kaleyi oluşturan sur duvarları da günümüzde birer kalıntıdan ibarettir. Güneydoğusunda bir kaya mezar odası, bunun batısında ise güney giriş kapısı bulunmaktadır. Bir bölümü yıkık olan kapının beşik tonozlu üst örtüsü kısmen ayakta. Kalenin doğu, batı ve kuzey duvarlarının kalıntıları kayalıklar üzerinde görülebilmektedir.</p> <p>Bu proje kapsamında yapılacak kazı çalışması ile Savur Kalesindeki yerleşim düzeni ortaya çıkarılacak ve kaleye ilişkin bilinmeyen sorular aydınlatılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Müze Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Savur Kalesi kazı çalışması
Başarı Göstergeleri	– Savur Kalesi ile ilgili bulgular

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-7
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizmde kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
Proje Adı	Mor Abay Manastırı Kazı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Mor Abay Manastırı kısmen yıkılmış, duvarları ile bir iki bölümü ayakta kalmıştır. Dereiçi köyündeki manastırlar sarp ve kayalık arazilerde inşa edildiklerinden buldukları yerin konumuna göre şekillenmişlerdir. Bu proje kapsamında yapılacak kazı çalışması ile Mor Abay Manastırı'nın toprak altında kalan bölümleri ortaya çıkarılacak, restorasyonu yapılarak turizmin hizmetine açılacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Müze Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Mor Abay Manastırında kazı çalışması
Başarı Göstergeleri	– Mor Abay Manastırı ile ilgili bulgular

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-8
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizmde kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'ndeki Tescilli Yapıların Restorasyonu ve İşlev Kazandırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Savur'un geleneksel ev ve konakları günümüzün değişen koşullarına konfor ve kullanım açısından ayak uyduramamıştır. Bu nedenle başta konut olarak yapılan bu yapılar zamanla terk edilmiş ve konut amaçlı betonarme binalar yapılmıştır. Bazı yapılar fonksiyon değişikliğine uğrayarak ev pansiyonu olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu tür bir dönüşüm geleneksel sivil mimari örneklerinin korunabilmesi açısından olumlu bir gelişmedir. Savur'un tarihini ve yaşam biçimini yansıtan bu kullanımlar turizm potansiyelini canlandıran önemli bir etkidir. Bu proje ile Savur'un geleneksel ev ve konaklarında yapılabilecek dönüşüm ve turizm amaçlı kullanımlar ele alınacak ve detaylı çalışmalar yapılacaktır.</p> <p>Bu kapsamda aşağıda sıralanan ev konaklar öncelikli olarak restore edilecek ve turizmin hizmetine sunulacaktır.</p> <p>Kurul onaylı: Hacı Abdullah Bey Konağı Kurul onayı bekleyen: Bahattin Demir, Şefik Demir ve Zeki Ayaz Evi Röleve restitüsyon onaylı restorasyon projesi eksik: Edip Öztürk Evi, İrfan Fidan Evi, Şevki Turgay Evi</p> <p>Dereiçi köyü ise iki katlı eyvanlı taş evleri, kiliseleri ve manastırlarıyla müze köy görünümündedir. Köy içinde yeni yapılan tek katlı bir evden başka yapılaşma yoktur. Yaklaşık 1500 yıldan beri günümüze ulaşmış eserlerin tescili bulunmamaktadır. Proje ile öncelikle köyün koruma alanı belirlenerek, taşınmazların tescili yapılacaktır.</p> <p>Dereiçi köy evlerinin projelendirilip, restitüsyonu ve restorasyonu yapıldıktan sonra, bu evlerde işlev değişikliğine gidilerek pansiyon, butik otel, kafeterya vb. dönüştürülecektir.</p> <p>Ayrıca, Mor Abay Manastırı, Mor Abay Şapeli ve Mor Dimet Manastırlarının koruma ve restorasyon projeleri hazırlanarak Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun kararı doğrultusunda bakım ve restorasyonu yapılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Turizm amaçlı kullanımlar için çeşitlendirilmiş geleneksel ev ve konaklar
Başarı Göstergeleri	– Turizm amaçlı kullanımlar için dönüştürülmüş ev ve konak sayısı – Geleneksel ev ve konakların işlev sayıları (kültür evi, müze, restoran, sergi salonu vb.)

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-9
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
Proje Adı	Savur Çamaşırhaneleri Restorasyon Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Çamaşırhaneler Savur'a özgü mimari yapılardır. Coğrafi özelliklerin etkisiyle oluşmuş ve biçimlenmiş yapılardır. Savur Çayı'nın kolları üzerinde ya da hemen yanına dağınık biçimde yapılmış bu yapılar geçmişte hem çamaşır yıkama hem de banyo yapma amacıyla kullanılmıştır.</p> <p>Bu proje ile Savur'da yer alan çamaşırhanelerin restorasyon çalışmaları yapılacak müze, canlandırma ve gösteri mekanları vb. farklı işlev ve kullanımlarla turizmin hizmetine sunulacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Restorasyon çalışması tamamlanmış çamaşırhaneler
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Restorasyon çalışması tamamlanan çamaşırhane sayısı – Turizm amaçlı kullanımlar için işlev kazandırılan çamaşırhane sayısı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-10
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Savur ve Dereiçi'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
Proje Adı	Savur Değirmenleri Restorasyon Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Değirmenler Savur'daki akarsu kollarının fazlalığından yararlanılarak yapılmış mimari yapılardır. Halkın ve özellikle beylerin tahıllarını öğütmek amacıyla yaptıkları değirmenlerin birçoğu günümüze ulaşabilmiştir. Bu proje ile Savur'da yer alan değirmenlerin restorasyon çalışmaları yapılacak kafe, canlandırma ve gösteri mekanları vb. farklı işlev ve kullanımlarla turizmin hizmetine sunulacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Restorasyon çalışması tamamlanmış değirmenler
Başarı Göstergeleri	– Restorasyon çalışması tamamlanan değirmen sayısı – Turizm amaçlı kullanımlar için işlev kazandırılan değirmen sayısı

6.1.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 3 hedef için toplam 9 faaliyet alanı bulunmaktadır.

2. Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi

2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması

2.1.1. Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarını belirlemek ve uygulama projelerini yapmak

2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak

2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak,

2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak

2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması

2.2.1. Savur ve Dereiçi için su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/ güncellemek ve uygulamak

2.2.2. Savur ve Dereiçi'nin enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak

2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak

2.2.4. Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferleri planlamak ve yürütmek

2.3. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergâhlarında Savur ve Dereiçi'nin konumunun güçlendirilmesi

2.3.1. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergâhlarıyla bağlantılı ulaşım altyapısını geliştirmek

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 7 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-1
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması
İlgili Faaliyet/ler	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarını belirlemek ve uygulama projelerini yapmak
Proje Adı	Taşıt Ulaşım Güzergâhları ve Otopark Alanlarının Belirlenmesi ve Uygulanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile mevcut planlama çalışmaları ile belirlenen ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarında yapılacak uygulamaların, Yönetim Planı öncelikleri ile uyumlu olacak şekilde gerçekleştirilmesi sağlanarak, ziyaretçi dolanımı kolaylaştırılacaktır.</p> <p>Kentlerde özellikle yaya hareketlerinin yoğun olduğu konut ve merkez alanlarında motorlu taşıt trafiğinin hızının yavaşlatılarak dolaşımın sağlanması amacıyla uygulanan trafik durultma işlemi, araç kullananlar dışındaki insanların ve çevrenin korunması amacıyla; KAİP kararlarıyla uyumlu şekilde Cumhuriyet Caddesi üzerinde de uygulanacaktır.</p> <p>Durultma işlemi taşıt için ayrılan platformun yer yer kavislerle, yer yer farklı zemin döşeme tiplerinin uygulanması ve trafik hızını azaltıcı birtakım öge ve malzemelerin tasarlanıp kullanılması ile sağlanacaktır.</p> <p>Özel otomobil ve gezi otobüsleri ile gelen ziyaretçiler için otopark alanları Savur ve Dereiçi girişinde ve kentin rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde tasarlanmış, yeterli sayıda ve gezi güzergâhları üzerinde belirlenecek noktalarda çözümlenecektir. Bu otoparklar yürüyüş güzergâhlarının başlangıç noktalarında ve gününbirlik alışveriş noktalarına yakın alanlarda yer alacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Mardin BŞB
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Tahmini Süre	2 yıl (K)
Kaynaklar	Mardin BŞB, Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, STK
Çıktı	Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanları
Başarı Göstergeleri	Etkin işleyen ulaşım güzergâhları, yeterli ve standartlara uygun olarak yapılmış otopark uygulamaları

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-2
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması
İlgili Faaliyet/ler	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak 2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak
Proje Adı	Yayalar ve Bisikletler için Ulaşım Ağı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile ziyaretçilerin alandaki önemli turizm noktalarına ve sunulan hizmetlere kolayca erişimleri sağlanarak alanla olan etkileşimlerini artıracak, alanda yaya olarak ve bisikletle rahatça dolaşım daha uzun zaman geçirmelerini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır. Gezi güzergâhları ve otoparklarla birlikte yürüyüş ve bisiklet yollarının tespiti ve projelendirme çalışması, bekleme ve seyir alanlarının düzenlenmesi ve kent içi yaya odaklı ulaşım ağı tasarımı çalışmaları yapılacak ve uygulanacaktır. Yaya ve bisiklet yolları güzergâhları belirlenip uygulandıktan sonra yaya ve bisiklet yolları araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlanarak işaretlenecektir.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Mardin BŞB
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, Dicle Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	2 yıl (K)
Kaynaklar	Mardin BŞB, Savur Belediyesi, STK, Dicle Kalkınma Ajansı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Çıktı	Yaya ve bisiklet ağları
Başarı Göstergeleri	Savur’da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-3
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması
İlgili Faaliyet/ler	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak
Proje Adı	Savur ve Dereiçi’nde Dezavantajlı Grupların Erişim Olanaklarının Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile engelli ve yaşlı ziyaretçilerin ve yerleşim alanı içi ve dışı güzergâhlarda sağlıklı ve güvenli gezinebilmelerini sağlayacak uygulamalar yapılacaktır.</p> <p>Bu kapsamda, engelli erişim haritaları hazırlanacak, uygun ve gerekli noktalarda (engelli, yaşlı, vb. için) rampa ve asansör inşa edilecek, yaya ve taşıt güzergâhlarında sinyalizasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Mardin BŞB, Savur Belediyesi, STK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Çıktı	Dezavantajlı gruplar için sorunsuz çalışan ulaşım sistemi
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Engelli erişim haritaları ve işaretleri – Engelli rampa ve asansörleri – Engelliler için sinyalizasyon sisteminin kurulması

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-4
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	2.2.1. Savur ve Dereçi'nin su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak
Proje Adı	Savur ve Dereçi Su, Katı Atık ve Atık Su Altyapı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Savur ve Dereçi'nde mevcut su ve atık su altyapı durumu gözden geçirilerek, tamirat-tadilat, projelendirme, inşa faaliyetleri gerçekleştirilecektir.</p> <p>Bu kapsamda, yapay/ekilmiş sulak alan arıtımı, yeniden kullanım gibi bütünleşik su ve atık su yönetimi yaklaşımları değerlendirilecektir.</p> <p>Tarihi Doku ve Kentsel Sit Alanı içerisinde çöp birikintilerinin bulunması ve çöp toplama konusunda belediyenin elemanlarının ve imkânlarının yetersiz oluşu bazı olumsuzlukları beraberinde getirmektedir.</p> <p>Bu kapsamda çöplerin toplanması için çöp toplama noktaları belirlenerek yeterli sayı ve büyüklükte çöp konteynırları yerleştirilecektir. Özellikle turizm ve yaz sezonunda gerekli tedbirler alınarak çöp toplama ekipleri artırılacaktır.</p> <p>Savur ve Dereçi'nde çevresel kirlilik ile birlikte sağlık ve hijyen sorunlarının çözülmesi için de gerekli tedbirler alınacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Mardin BŞB
Destekleyen Kurum	İller Bankası A.Ş., Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İŞKUR
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	GAP BKİ, Mardin BŞB, Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, İller Bankası A.Ş.
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> - Su ve atık su altyapısı tamamlanmış Savur ve Dereçi - Düzenli çöp toplama sistemi kurulmuş Savur ve Dereçi
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> - Yerleştirilen çöp konteynırı sayısı - Uygulanan su ve atık su projesi sayısı - Uygulanan katı atık yönetim planı sayısı

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-5
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	2.2.2. Savur ve Dereçi'nin enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak
Proje Adı	Savur ve Dereçi Enerji, Aydınlatma ve İletişim Altyapı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Savur ve Dereçi'nde mevcut enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı durumu gözden geçirilerek, tamirat-tadilat, projelendirme, inşa faaliyetleri gerçekleştirilecektir</p> <p>Bu kapsamda, güneş panelleri, biyogaz, vb. yenilenebilir enerji uygulamaları teşvik edilecektir. Enerji verimli ürün ve LED aydınlatma kullanımı, tesislerin bütünlüklü enerji yönetim uygulamalarının geliştirilmesi vb. uygulamalar öncelikli olarak değerlendirilecektir.</p> <p>Savur kalesi aydınlatma projesi tamamlanmış olup, 18/03/2015 tarihinde Diyarbakır Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmıştır.</p> <p>Bununla birlikte özellikle Savur'da tüm ticari faaliyetler Cumhuriyet Caddesi üzerinde konumlandığı için bu caddenin öncelikle aydınlatılması sağlanacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Destekleyen Kurum	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İller Bankası A.Ş.
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Mardin BŞB, Savur Belediyesi, İller Bankası A.Ş.
Çıktı	– Verimli Enerji kullanımı yaygınlaşmış Savur ve Dereçi
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Yenilenebilir ve verimli enerji kullanımındaki artış – Öncelikli alanların aydınlatılması

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-6
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak 2.2.4. Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferleri planlamak ve yürütmek
Proje Adı	Kent İçi Ulaşım Altyapı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile Savur ve Dereçi’nde toplu taşıma olanakları geliştirilecek, ziyaretçi seferleri, altyapı ve hizmet kapsam ve niteliği artırılacaktır. Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferleri konulması sağlanarak ulaşım olanakları, hizmet kapsam ve niteliğini artırıcı çalışmalar gerçekleştirilecektir.
Sorumlu Kurum	Mardin BŞB, Savur Belediyesi
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Mardin BŞB, Savur Belediyesi, İller Bankası A.Ş.
Çıktı	– Sefer sayıları artmış toplu taşıma hizmeti
Başarı Göstergeleri	– Kent için yol ağı niteliğindeki artış – Toplu taşıma araç ve hizmetlerinin niteliğindeki artış – Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferlerinin başlaması

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-7
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.3. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergâhlarında Savur ve Dereiçi'nin konumunun güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	2.3.1. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergâhlarıyla bağlantılı ulaşım altyapısını geliştirmek
Proje Adı	Savur'da Ulaşım Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile Mardin BŞB tarafından yürütülen Ulaşım Ana Planı çalışmasında Savur'un ulaşılabilirliğini artıracak düzenlemelerin yapılması sağlanacaktır. Devam eden Mardin-Savur karayolu çalışmasının hızlandırılması, Mardin-Batman güzergâhının Savur üzerinden yapımı ve ulaşım ana planı hazırlanmasında yönetim planı önerilerinin dikkate alınması sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum	Karayolları Gn. Md., Mardin BŞB
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Karayolları Gn. Md.
Çıktı	– Mardin-Savur karayolu çalışmasının tamamlanması
Başarı Göstergeleri	– Mardin-Savur-Midyat ve Savur-Batman karayolu ulaşım niteliğinin artırılması

6.1.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 5 hedef için toplam 21 faaliyet alanı bulunmaktadır.

3. Alanın doğal ve kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması

3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi

3.1.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm potansiyellerini belirlemek

3.1.2. Savur ve Dereiçi'nin turizm ürünlerini belirlemek

3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması

3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak ve güncellemek

3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek

3.3. Savur ve Dereiçi için oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması

3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı hazırlamak

3.3.2. Alana özel görsel - işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak

3.3.3. Alanın doğa turizmi internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak

3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak.

3.4. Savur ve Dereiçi'nin marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi

3.4.1. Savur ve Dereiçi'nin tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak

3.4.2. Savur ve Dereiçi'nin turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimini hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek

3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek

3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve “deneysel tecrübe atölyeleri” kurmak

3.4.5. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, binicilik etkinlikleri düzenlemek

3.4.6 Savur Sanat Köyü Projesini hazırlamak ve uygulamak

3.4.7. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve düzenlenen etkinliklere Savur ve Dereçi'nin tanıtımı amacıyla katılmak

3.4.8. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak

3.4.9. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek

3.4.10. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak

3.4.11. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak

3.5. Savur ve Dereçi'nin gezi güzergâhlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi

3.5.1. Savur ve Dereçi'nin turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak

3.5.2. İpek yolunun Savur bağlantısının canlandırılması çalışmalarını yürütmek

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 9 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-1
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.1.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm potansiyellerini belirlemek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nde Turizm Potansiyellerinin Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Mezopotamya Bölgesi'nin kuzeyinde, çok önemli kültürlerin, dinlerin, dillerin kesiştiği ve birbirini etkilediği bir coğrafyada kurulmuş olan Savur ve Dereiçi'nin turizm potansiyelleri farklı turizm türleri açısından kapsamlı olarak araştırılacak ve basılı hale getirilecektir.</p> <p>Tarih ve kültür turizmi olanakları tespit çalışması;</p> <p>Tarih ve kültür turizmi, sanat eserlerinin, tarihi yapıların, antik kentler gibi eski uygarlıklara ilişkin kalıntıların görülmesi ve yöre kültürünün incelenmesi amacıyla yapılan faaliyetlerdir.</p> <p>Savur ve Dereiçi'nde sahip oldukları tarihi ve kültürel değerler sebebiyle "tarih ve kültür turizm potansiyeli" oldukça yüksektir. Bu kapsamda; Savur ve Dereiçi'nde tarih ve kültür turizmi için değerlendirilebilecek mevcutta bilinen, potansiyel taşıyan ve marka değeri olabilecek alanlar ziyaret olanakları ve ziyaretçi sayısının artırılmasına yönelik olarak kapsamlı olarak incelenecektir.</p> <p>Bu kapsamda öncelikle incelemek ve marka değeri olabilecek alanlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taş işçiliği - Özgün mimarisi - Özgün kentsel dokusu - Savur Kalesi - Çamaşırhaneler (Hacı Abdullah Bey, Meydan, Necmettin Kaya, Ömer Bey, Hamza Ağa, Mehmet Tefik) - Değirmenler (Asım Fidan, Besim Bey, Hüsnü, Pir İsa , Temir Bey) - Geleneksel Evler (Abdülhatif Özbek Evi, Hacı Bey Köşkü, Bahattin Erdem Evi, Enver Aras Evi, Asım Fidan Evi, İsmail Kaymaz Evi, Hakkı Aytaç Evi, Necmettin Kaya Evi, Adnan Kaya Evi) - Meydan Çeşmesi <p>Doğa turizmi olanakları tespit çalışması;</p> <p>Doğa Turizmi, belirli bir bölgede yetişen bitki ve hayvan çeşitlerinin, görsel peyzaj değerlerinin ve mağara, vadi gibi doğal oluşumların görülebilmesi, incelenmesi için gerçekleştirilen gezi, yürüyüş, fotoğrafçılık, kamping gibi etkinlikleri de kapsayan faaliyetlerdir.</p> <p>Bu kapsamda; Savur Çayı, dağlık alanlar, vadiler, Savur'un çevresinde güney ve güneybatı kesimleri ile Dereiçi (Kılıt) köyündeki mağaralar, değerlendirilecektir. Savur Çayı'nın doğal sit alanı olarak ilan edilmesi bu açıdan önem taşımaktadır.</p> <p>İnanç turizmi olanakları tespit çalışması;</p> <p>İnanç turizmi, dini açıdan kutsal sayılan ya da önemli görülen mekânları görmek ve/veya ibadet etmek için yapılan faaliyetlerdir. Savur ve Dereiçi tarihsel olarak</p>

	<p>bir çok medeniyet ve dine ev sahipliği yapmıştır. Dereçi köyü üç Hristiyan mezhebin kilisesini (Katolik, Prostentan ve Ortodoksların kiliseleri) bir arada bulundurması ile eşsiz bir yapıya sahiptir. Hali hazırda köyün büyük bir kısmı boşalmış sadece üç aile ikamet etmektedir.</p> <p>Bu kapsamda; Savur ve Dereçi'nde öncelikle incelecek ve marka değeri olabilecek alanlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Savur Eski Cami - Savur Ulu Cami - Sitti Legliye Türbesi - Şeyh Muhammed Bahaddin Türbesi - Şeyh Abdulhalim Türbesi - Mor Yuhanna Kilisesi - Mor Mete Kilisesi - Dereçi Köyü Protestan Kilisesi - Mor Abay Şapeli - Mor Abay Manastırı - Mor Dimet Manastırı - Mor Theoduto Manastırırđdır. <p>Sağlık turizmi olanakları tespit çalışması;</p> <p>Sağlık turizmi, ikamet edilen yerden yurtiçinde veya yurtdışında başka bir yere herhangi bir sağlık sebebiyle hizmet almak için yapılan seyahatler olarak tanımlanmaktadır.</p> <p>Bu kapsamda; Savur ve Dereçi'nde sağlık turizmi için değerlendirilebilecek, mevcutta bilinen ve potansiyel taşıyan alanların belirlenmesi, ziyaret olanakları ve ziyaretçi potansiyellerinin değerlendirilmesine yönelik kapsamlı bir saha araştırması yürütülecektir. Mor Dimet Manastırı sağlık turizmi açısından öncelikli olarak değerlendirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, STK, Dicle Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	2 yıl (K)
Kaynaklar	GAP BKİ, Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Çıktı	Savur ve Dereçi Turizm Potansiyelleri Kitabı, Broşür
Başarı Göstergeleri	Farklı dillerde basılı kitap/broşür sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-2
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.1.2. Savur ve Dereiçi'nin turizm ürünlerini belirlemek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nde Turizm Ürünlerinin Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Savur ve Dereiçi'nde yer alan ve Yönetim Alanının tanıtım ve markalaşmasında kullanılacak özgün değerleri detaylı olarak incelenerek turizm ürününe dönüştürülecek, basılı hale getirilecektir. Bu değerler aşağıda sıralanmaktadır:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çamaşırhaneler ve Çeşmeler - Değirmenler, - Kiliseler, - Manastırlar, - Camiler, - Savur Kalesi - Merkez Han - Mezarlar - Somut Olmayan Kültürel Değerler (Örn. Taş işçiliği, tandır ekmeği vs.)
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, STK, Özel Sektör
Çıktı	Savur ve Dereiçi Turizm Ürünleri Kitabı
Başarı Göstergeleri	Turizm Ürünü Haline Getirilen Değer Sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-3
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak ve güncellemek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nde Somut Olmayan Kültürel Miras Envanterinin Çıkarılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Savur ve Dereiçi'nde somut olmayan kültürel miras değerleri konusunda kapsamlı bir envanter çalışması yapılacak basılı hale getirilecektir. Envanter düzenli olarak güncellenecek ve envanterde yer alan somut olmayan kültürel miras değerleri tanıtım ve markalaşa çalışmalarında kullanılmak üzere detaylandırılacaktır.</p> <p>Tespit edilen somut olmayan kültürel miras değerleri tabela, sesli ve görüntülü uygulamalar, yerinde temsiller ve benzeri sergiler ile ziyaretçilerin ilgisine sunulacaktır.</p> <p>Alanda somut olmayan kültürel değerler açısından öncelikle incelenecek konular Süryani kültürü, taş ve ahşap işlemeciliği, geleneksel üretim, değirmen kültürü, çamaşırhane kültürü, düğün geleneği, yöresel yemek kültürüdür.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	2 yıl (K)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, STK, Özel Sektör
Çıktı	Somut olmayan kültürel miras envanteri
Başarı Göstergeleri	Tespit edilen somut olmayan kültürel miras sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-4
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi’ndeki Kültürel Değerlerin Öyküleştirilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Savur ve Dereiçi’ne özgü sözlü edebiyat ve sözlü tarih ürünleri belirlenecek, derlenmesi ve tanıtım ürünü olarak basılı hale getirilmesi sağlanacaktır. Bu kapsamda yerel destanlar, öyküler, “yaşlı” Savurluların deneyimlerinden yararlanılarak kayıt altına alınacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, STK’lar, Özel Sektör
Tahmini Süre	2 yıl (K)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi
Çıktı	Kültürel Değerlerin Öykü Kitabı
Başarı Göstergeleri	Öyküleştirilen tarihsel olay, kişi ve kültürel değer sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-5
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.3. Savur ve Dereiçi'nin oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması
İlgili Faaliyet/ler	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı hazırlamak 3.3.2. Alana özel görsel - işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak 3.3.3. Alanın turizm internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak 3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak.
Proje Adı	Savur Dereiçi'ndeki Marka Değerlerinin Görünürlüğünün Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile alanda yer alan marka değerlerin etkin tanıtımı ve görünürlüğünün artırılması için aşağıda sıralanan faaliyetler gerçekleştirilecektir. 3.3.1. Savur'un tanıtımında kullanılacak alana özgü logo ve kurumsal kimlik tasarımı yapılacaktır. Bu kapsamda, ulusal ya da uluslararası katılımlı bir logo tasarım yarışmasının açılması öngörülmektedir. Uluslararası bir yarışma olması durumunda ekipte yerli tasarımcıların bulunması şartı aranacaktır. Yapılan paydaş analizinde de belirtildiği üzere; Savur için tasarlanacak logoda kavak ağacı, Savur Kalesi, papatya ve kartal formu figür olarak kullanılabilir. Savur'un tanıtılması için hazırlanacak yazılı ve görsel materyallerde ise krem, bej, sarı ve yeşil renklerin tercih edilmesine özen gösterilecektir. 3.3.2. Savur ve Dereiçi'nin bölgesel, ulusal ve küresel ölçekte tanıtımının sağlanması amacıyla yazılı ve görsel tanıtım ürünleri hazırlanacak, basın-yayın araç ve olanakları kullanılarak bu ürünlerin yayımı gerçekleştirilecektir. Savur Belediyesi tarafından tanıtım filmi hazırlanıyor. Savur'da çekilecek dizi ve film çekimlerinde yönetim planı hedeflerine, yörenin sosyo-kültürel yapısına ve tanıtım ilkelerine aykırı bir çerçeve belirlenmemesi için Alan Başkanlığı'nın yönetmenlerle irtibata geçerek bilgilendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. alanda düzenlenen çeşitli etkinliklere (şenlik, sanatsal etkinlik, vs.) katılan ziyaretçilere hediye etmek amacıyla, alanın özgünlüklerini vurgulayan tanıtım ürünleri hazırlanacak ve sunulacaktır. 3.3.3. GAP BKİ tarafından hazırlanan tanıtım portalı ile de eşgüdüm içinde, Savur ve Dereiçi'nin tanıtımına ve yöre halkının bilgilendirilmesine yönelik içeriklerin hazırlanarak, paylaşılacağı internet sayfası ve sosyal medya çalışmaları yürütülerek güncellenecektir. 3.3.4. Savur ve Dereiçi'nin sahip olduğu kültürel ve tarihsel özgünlükleri yansıtan, geleneksel ve tarihsel olarak yöreye ait ya da yörede yaygın olarak kullanılan kültürel ve tarımsal ürünler belirlenerek desteklenecek üretim, sunum ve pazarlama altyapısı kurulacaktır. Bu kapsamda, tarımsal marka ürünler belirlenerek, ürün tescil, coğrafi işaret, markalaştırma vb. çalışmalar gerçekleştirilecektir.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
Tahmini Süre	3 yıl (O)
Kaynaklar	GAP BKİ, Savur Belediyesi
Çıktı	Alana özel logo, internet portalı, tanıtıcı filmler, hediyelik ürünler, kültürel ve tarımsal ürünler
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> - Yerel kurum ve kuruluşlar tarafından logo ve kurumsal kimliğin yaygın kullanımı - Üretilen görsel yayın ve tanıtıcı film sayısı - İnternet portalını ziyaret eden kullanıcı sayısı - Tasarlanan ve üretilen hediyelik ürün sayısı - Belirlenen ve tescilli yapılan, coğrafi işareti alınan tarımsal marka ürün sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-6
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.4. Savur ve Dereiçi'nin marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	3.4.1. Savur ve Dereiçi tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak 3.4.2. Savur ve Dereiçi'nin özgün niteliklerini öne çıkaracak etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nin Tanıtım ve İletişim Stratejisinin Hazırlanması Projesi
Proje Kapsamı / açıklaması	3.4.1. Proje ile Savur ve Dereiçi'nin bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde tanıtım ve markalaşmasını sağlayacak alan tanıtım ve iletişim stratejisi ve uygulama planı hazırlanacak, hedef grup ve faaliyetlere özgü, etkili tanıtım sloganları oluşturulacaktır. 3.4.2. Savur ve Dereiçi'nin özgün niteliklerini öne çıkaracak gelenekselleşmiş ve/veya desteklenecek etkinlikleri belirlenecektir. Bu kapsamda, Savur ve Dereiçi'nin sahip olduğu özgün tarihsel, kültürel, doğal, arkeolojik nitelikler ile yöre halkının güncel ihtiyaçları göz önünde bulundurulacaktır. Tanıtım etkinliklerinin eşgüdümünün sağlanması ve etkisinin artırılması amacıyla, yörede düzenlenen diğer etkinlikler de dikkate alınarak yıllık etkinlik takvimi hazırlanacak ve her yıl güncellenecektir. Bu kapsamda; – Gece konaklamasına imkân verecek şekilde, paydaşlardan SAVDER ile işbirliği içinde “Haydi Savur’da buluşalım” etkinliği düzenlenecektir. – Bölgesel ölçekte düzenlenen etkinliklerde Savur ve Dereiçi'nin temsili sağlanacak, özel oturum ve sunumlar düzenlenecektir. – Tanıtım ve markalaşma sürecine görsel ve işitsel malzeme üretimi bakımından katkı ve destek sağlayacak kısa film, fotoğraf atölyeleri ve foto safari vb. yarışma etkinlikleri düzenlenecektir. – Üniversitelerin ilgili bölümleriyle işbirliği kurularak yaz okulları düzenlenecektir. Elde edilen veri ve çalışma sonuçları Mardin ve Savur’da sergilenecek, alanın bilimsel araştırma ve yaz okulları gibi dönemsel öğrenci etkinlikleri yolu ile gençlik ve yükseköğretim kurumlarında tanınırlığı sağlanacaktır. – Yeşil, su, huzur, çamaşırhaneler vb. temalı etkinlikler düzenlenecektir, – Çamaşır yıkama şenliği, çamaşırhanelerde mankenlerle canlandırma çalışmaları yapılacaktır, – Geleneksel erik soyma ve kurutma etkinliği (Eylül) – Kültür- doğa turizmi bağlantısını kuracak ve zenginleştirecek faaliyetler düzenlenecektir.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	2 yıl (K)
Kaynaklar	GAP BKİ, Savur Belediyesi
Çıktı	– Savur ve Dereiçi'nin tanıtım ve iletişim stratejisi – Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi
Başarı Göstergeleri	– Tanıtım ve iletişim stratejisinin uygulanması – Gerçekleştirilen etkinlik sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-7
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek 3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve "deneysel tecrübe atölyeleri" kurmak 3.4.5. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, binicilik etkinlikleri düzenlemek 3.4.6. Savur Sanat Köyü Projesini hazırlamak ve uygulamak 3.4.9. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nin Tanıtılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	3.4.3. Savur ve Dereiçi'nin bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde tanıtım ve markalaşmasını sağlamak amacıyla, tanıtım ve iletişim stratejisi ve basın gündemi dikkate alınarak, özellikle kültür, doğa, gezi konularında çalışan muhabir ve yazarların belirli dönemlerde Savur'u ziyaret etmeleri ve basında bu gezilerin paylaşımları sağlanacaktır. 3.4.4. Ziyaretçilerin alanın yaşam kültürü, gelenek, örf ve adetlerini kısa süreli de olsa deneyimlemesini sağlayacak ortamlar oluşturulacak, yöre halkının gündelik faaliyetlerini ziyaretçilerin birlikte yapması sağlanacaktır. Bu faaliyetler için bazı örnekler aşağıda verilmektedir: – Ziyaretçilerin yerel kıyafetler giyerek, halkoyunları ve çamaşırhanede çamaşır yıkama gibi etkinliklere katılım sağlamaları, – Yöreye özgü faaliyetlerin tanıtımı ve ziyaretçilerle birlikte üretimin yapılması amacıyla atölyeler kurulması ve bu atölyelerde etkinliklerin düzenlenmesi, – Taş işçiliği, ahşap işleme, tarımsal faaliyetler, bağ bozumu- üzüm toplama, erik toplama, kavak dikme, vb. faaliyetlerine ziyaretçilerin katılımlarının sağlanması, – Tarımsal faaliyetler, ekim, hasat vb. faaliyetlere ziyaretçilerin katılmasını sağlamak. 3.4.5. Savur ve Dereiçi'nde belirlenen güzergâhlarda programlı olarak yürüyüşler, bisiklet turları ve binicilik etkinlikleri düzenlenecektir. 3.4.6. Savur Belediyesi'nin hâlihazırda geliştirme çalışmalarını yürüttüğü Sanat Köyü Projesi'nin hazırlıkları tamamlanarak uygulamaya konulacaktır. 3.4.9. Alanda ve bölgede yürütülecek tanıtım ve markalaşma faaliyetlerinin ülke çapına yaygınlaştırılması, mali ve teknik ihtiyaçlarının karşılanması, gönüllü destekçi sayı ve niteliğinin artırılması amaçlı kampanyalar düzenlenecektir. Bu kapsamda; Savurlu iş adamlarının da dahil olduğu tanıtım ve Savur destek fonu çalışmaları yapılacaktır.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	4 yıl (O)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, STK, Özel Sektör
Çıktı	– Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi
Başarı Göstergeleri	– Yazılı ve görsel basın temsilcileri için düzenlenen gezi, bu gezilere katılan basın mensubu ve kuruluş sayısı – Ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirilen etkinlik sayısı – Düzenlenen doğa yürüyüşü, bisiklet turu, binicilik etkinlik ve katılımcı sayısı – Sanat Köyünde düzenlenen etkinlik ve katılımcı sayısı – Düzenlenen kampanya sayısı ve sağlanan mali/aynı destek

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-8
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.4.7. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve düzenlenen etkinliklere Savur ve Dereiçi'nin tanıtımı amacıyla katılmak 3.4.8. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak 3.4.10. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak 3.4.11. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nin Uluslararası Ağlara Dahil Edilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	3.4.7. Alanın sahip olduğu kültürel ve doğal değerlerin öne çıkarılacağı etkinliklerle bütünleştirilmiş bilimsel toplantılar, şenlikler ve alanda yürütülen eğitim faaliyetlerini de destekleyecek şekilde ulusal ve uluslararası atölye çalışmaları düzenlenecektir. Tanıtım ve markalaşma sürecine ulusal ve uluslararası ölçekte, özellikle tanınırlık bakımından katkı ve destek sağlayacak başta fuarlar ve bilimsel etkinlikler olmak üzere ilgili etkinlikler takip edilecek ve katılım sağlanacaktır. Bu kapsamda; – GAP Eylem Planı Kapsamında; Uluslararası Medeniyetlerin Kardeşliği Festivali'nin düzenlenmesi sağlanacaktır. – Bölgesel tanıtım etkinlikleri kapsamında Savur etkinlikleri düzenlenecektir. – Bölgesel ölçekte düzenlenen etkinliklerde Savur ve Dereiçi'nin temsili sağlanacak, özel oturum ve sunumlar yapılacaktır. – Mardin Bienali'nde Savur etkinlikleri düzenlenecek, gelecek dönem düzenlenecek bienalin tematik kapsamında Savur'u niteleyen su, yıldız vb. temaların yer alması için girişimde bulunulacak, sanatçıların çalışmalarının bazılarını Savur'da yapmaları ve sergilemeleri sağlanacaktır. – Kısa film ve fotoğraf atölyeleri, foto safari vb. yarışmalar düzenlenecektir. – Tanıtım ve markalaşma sürecine görsel ve işitsel malzeme üretimi bakımından katkı ve destek sağlayacak kısa film ve fotoğraf atölyeleri, foto safari vb. etkinlikler düzenlenecektir. – Üniversitelerin ilgili bölümleriyle işbirliği kurularak yaz okulları düzenlenecek, elde edilen veri ve çalışma sonuçları alanda sergilenecektir. Alanın bilimsel araştırma ve dönemseller öğrenci etkinlikleri yolu ile yükseköğretim kurumlarında tanınırlığı sağlanacaktır. – Mardin Artuklu Üniversitesi'nin 2015 yılında Dereiçi köyünde yürüttüğü rölöve çalışması ve İTÜ Mimarlık Fakültesinin yaz okulu alanda yapılmıştır. Bu kapsamda; benzer etkinliklerin diğer üniversiteler ile görüşülerek geliştirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, bilimsel ve uygulamalı çalışmaların yerinden yürütülmesi için yörenin koşullarına uygun bölümlerin yer alacağı Mardin Artuklu Üniversitesi Savur Meslek Yüksek Okulunun kurulması için girişiminde bulunulacaktır. 3.4.8. Tanıtım ve markalaşma sürecine gönüllü destek ve katkı sağlayacak kişi, kurum ve kuruluşlara yönelik bilgilendirme, tanıtım, ziyaret programları hazırlanacak ve etkinliklere gönüllülerin etkin katkı ve katılımı sağlanacaktır. 3.4.10. Tanıtım ve markalaşma sürecine uluslararası tanınırlık bakımından katkı

	<p>ve destek sağlayacak çeşitli oluşum ve girişimlere üyelik süreci başlatılacak, etkin katkı ve katılım sağlanacaktır.</p> <p>Slowfood, yavaş kentler, dünya tarihi kentler birliği, TA-TU-TA, vs. üyelikleri ile kardeş şehir girişimlerinde bulunulacak. GAP Eylem Planı Kapsamında Sakin Şehir Savur'un tanıtımı yapılacaktır.</p> <p>3.4.11. Savur'un tarihi ve kültürel değerleri esas alınarak UNESCO Dünya Miras Geçici Listesine dahil edilmesi için gerekli çalışmalar yapılacak ve resmi başvuru işlemleri gerçekleştirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi, STK, Özel Sektör
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> – Tanıtım amaçlı düzenlenen uluslararası toplantılar – Savur'un UNESCO Dünya Miras Listesi için Başvuru Dosyası
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Katılım sağlanan etkinlik ve toplantı sayısı – Gönüllü programına dahil olan kişi sayısı – Gönüllüler tarafından desteklenen/düzenlenen etkinlik sayısı Yeni üye olunan girişim sayısı – Düzenlenen kampanya sayısı ve sağlanan mali/ayni destek Katılım sağlanan uluslararası toplantı sayısı – Yeni üye olunan girişim sayısı – Savur'un UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-9
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.5. Savur ve Dereiçi'nin gezi güzergâhlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.5.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak 3.5.2. İpek yolunun Savur bağlantısının canlandırılması çalışmalarını yürütmek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'nin Mevcut Gezi Programlarına Dahil Edilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	3.5.1. Özellikle GAP Bölgesi tur programlarında Mardin-Midyat hattında düzenlenen gezilerde Savur'un güzergâhta yer alması için girişimlerde bulunulacaktır. Gezi programında Savur'un öğlen yemek molası verilecek nokta olarak planlanması için girişimlerde bulunulacaktır. 3.5.2. Tarihi İpek Yolu'nun Savur güzergâhına ilişkin tarihi bilgi ve belgelerin derlenmesi, güzergâhın gezi ve tanıtım faaliyetlerinde vurgulanması ve gezi güzergâhlarına eklenmesi için çalışmalar yürütülecektir.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
Tahmini Süre	3 yıl (O)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, STK, Özel Sektör
Çıktı	– Mardin-Midyat hattında düzenlenen gezilerde Savur'un yer alması – Tarihi İpek Yolu'nun Savur güzergâhına ilişkin hazırlanan araştırma raporu
Başarı Göstergeleri	– GAP Bölgesi tur programlarına Savur'un dahil edilmesi – Savur'a gelen tur sayısındaki artış

6.1.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 3 hedef için toplam 12 faaliyet alanı bulunmaktadır.

4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması

4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi (konaklama, yeme-içme, wc vb.)

- 4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeleri belirlemek
- 4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. tesisleri yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek
- 4.1.3. Savur ve Dereiçi’nde ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek

4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması

- 4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek
- 4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek
- 4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek
- 4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak

4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması

- 4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir “ziyaretçi yönetim planı” hazırlamak.
- 4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak
- 4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek
- 4.3.4. Savur’a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak
- 4.3.5. Savur’a gelen ziyaretçiler için bir kent müzesi kurmak

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 5 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-1
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi (konaklama, yeme-içme, wc vb.)
İlgili Faaliyet/ler	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeleri belirlemek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'ndeki Turizm İşletmelerine Yönelik İlkelerin Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile hizmet kalitesi yöreye özgü koşul ve ihtiyaçlarla birlikte ulusal ve uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilecektir. Tanıtımın doğru bilgi ve yöntemlerle yapılmasını, ziyaretçilere yüksek standart ve nitelikte hizmet sağlanmasını (fiyat, kalite vb.), işletme sahipleri ve çalışanlarının ziyaretçilere karşı tutum ve davranışlarını belirleyen bir ilkeler dizgesi hazırlanacak ve basılacaktır.</p> <p>KAİP kararları ile uyumlu şekilde geleneksel ticaret merkezinin karakterine uymayan niteliksiz yapılar tasfiye edilecek yerine özgün mekân ve mimari karakterine uygun ve aynı gabaride yeni yapı yapılacaktır.</p> <p>Engellilere yönelik, ören yerlerindeki ve ilçe merkezlerindeki engelli rampalarının eğimleri % 8 olmalıdır. Bu kapsamda Savur ve Dereiçi'nde de lavabo ve tuvaletler ile kaldırımların bu amaca yönelik hizmet vermeleri sağlanacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Çıktı	– Turizm İşletmelerine Yönelik İlkeler Kitabı
Başarı Göstergeleri	– Turizm hizmet kalitesini belirlenen ilkelerle uyumlu hale getiren işletme sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-2
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi (konaklama, yeme-içme, wc vb.)
İlgili Faaliyet/ler	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. tesisleri yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek 4.1.3. Savur ve Dereiçi’nde ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek
Proje Adı	Savur ve Dereiçi’nde Turizm Hizmet Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi
Proje Kapsamı / açıklaması	<p>4.1.2. Öncelikle Savur ve Dereiçi’nde yer alan yapıların mimari yapıları, işlevleri vb. yerel özgünlükleri belirlenerek, uygun olanlar pansiyon, restoran, sergi salonu vb. olarak düzenlenecek ve kullanıma açılacaktır.</p> <p>Bu çalışmalar yapılırken; KAİP’te belirtilen “bazı konut alanlarında geleneksel yapı özelliklerinde bozulmaya neden olmayacak şekilde turizme yönelik işlev değişikliğine gidilebilir. Bu kapsamda konut yapılaşma koşullarına uyularak yapılara, pansiyon, butik otel, lokanta, kafeterya, turistik eşya satış vb. işlevler getirilebilir. İşlev değişikliklerinde de planda ve plan uygulama hükümlerinde yer alan yapılaşma şartlarına uymak zorunludur. Ancak, bu alanlarda yer alan tescilli yapılar ile tescilli yapılara komşu parsellerde işlev değişikliğine ilişkin karar Koruma Bölge Kurulu tarafından verilir” kararlara uyulacaktır.</p> <p>Tescilli yapıların altında bulunan mağaralar da bu kapsamda değerlendirilecektir. Bu kapsamda KAİP Plan notlarında belirtilen “Mağaralar: Jeolojik oluşum nedeniyle kolay işlenebilen ve insan eliyle açılmış, eski dönemden günümüze kadar, yaşama mekanı, ahır, depo, sarnıç vb. amaçla kullanılmış olan mağaraların üzerindeki yapıların onarımlarında ya da bu yapıların yıkılıp yeniden yapılması durumunda korunması esastır. Mağaraların kullanım amacını değiştirmek veya yeniden açmak gerektiğinde, bulunduğu parsel sınırının dışına çıkarılamaz ve üzerindeki binanın taşıyıcı sistemini bozucu kazı yapılamaz” kararlara uyulacaktır.</p> <p>4.1.3. Proje ile Savur ve Dereiçi’nde ev pansiyonculuğu yapmak isteyen ev sahipleri ile bu amaca uygun evler tespit edilecektir. Ev pansiyonculuğu yapmak isteyen girişimcilere, pansiyon işletmeciliği ve evlerin pansiyon olarak tasarlanıp işlev kazandırılması konularında gerekli eğitimler verilecektir.</p> <p>Abdullah Bey Konağı halihazırda bu amaçla kullanılmakta olup, Savur’da ev pansiyonculuğunun gelişmesi için örnek teşkil etmektedir.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
Tahmini Süre	3 yıl (O)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi
Çıktı	– Turizm hizmet sunumu amaçlı işlev kazandırılmış yapılar
Başarı Göstergeleri	– Belirlenen ilkelere uygun olarak işlev kazandırılan ve yenilenen yapı sayısı – Ev pansiyonculuğu eğitimi alan kişi sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-3
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Artırılması
İlgili Faaliyet/ler	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için sürekli eğitim programları düzenlemek 4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek 4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek 4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak
Proje Adı	Savur ve Dereiçi'ndeki Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	4.2.1. Alandaki turizm işletmeleri sahipleri ve çalışanları için yörenin tarihi, doğası ve kültürünün tanıtılması ve nitelikli hizmet sunulması için kapsamlı ve sürekli eğitim programları düzenlenecektir. Turizm konusunda hizmet veren ve iyi örnek teşkil eden işletmelere ziyaretler düzenlenerek, Savur ve Dereiçi'ndeki hizmet standardının yükseltilmesine katkı sağlanacaktır. 4.2.2. Ziyaretçilere alanın tarihi, kültürel ve doğal değerleri hakkında doğru ve kaliteli bilgi aktarılması için belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirilerek istihdam edilecektir. 4.2.3. Alanın tarihi, doğası ve kültürünün tanıtılması ve nitelikli hizmet sunulmasında yerel girişimci ve işletmecilerin, hedeflenen standartlarda hizmet sunumu yapabilmeleri için, ihtiyaç duyulan bilgi ve nitelikli donanmasını sağlayacak kapsamlı ve sürekli eğitim programları düzenlenecektir. 4.2.4. İşletmelerin hizmet kalitesini uluslararası standartlara yükseltmesi, bilgi ve deneyim artışının sağlanması ve tanıtım-iletişim ağlarını güçlendirmelerinin desteklenmesi amacıyla mali ve teknik destek imkânları konusunda da eğitimler verilecektir. Bu kapsamda, kredi ve hibe destekleri, teşvikler, yurtiçi ve yurtdışı iyi uygulama alanlarına seyahatler vb. konularda araştırmalar yapılacak ve paydaşlara aktarılacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB
Tahmini Süre	5 yıl, sürekli (U)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB
Çıktı	– Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin artması
Başarı Göstergeleri	– Eğitim alan turizm işletme sahipleri ve çalışanlarının sayısı – Belgeli yerel rehber sayısı – Eğitim semineri ve katılımcı sayısı – İşletme ruhsat başvuru sayısı – Ulusal ve uluslararası mali desteklerden yararlanan işletme sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-4
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4. 3. Etkin bir ziyaretçi yönetiminin uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir “ziyaretçi yönetim planı” hazırlamak
Proje Adı	Savur ve Dereiçi İçin “Ziyaretçi Yönetim Planı” Hazırlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Bu proje ile alana girişlerinden itibaren ziyaretçilerin sağlıklı ve güven içerisinde gezmeleri, bilgilenmeleri, dinlenmeleri ve sunulan yerel hizmetlerden yararlanmalarını sağlayacak önlem ve eylemlerin belirlendiği kapsamlı bir ziyaretçi yönetim planı hazırlanacaktır.</p> <p>Ziyaretçi yönetiminin amacı, ziyaretçi hareketliliğini ve bu hareketliliğin alan üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesi için gerekli tedbirleri almaktır. Bu amaçla alana farklı dönemlerde birim zamanda maksimum sayıda gelebilecek ziyaretçi sayıları hesaplanacak, giriş çıkış noktaları ile toplanma ve bilgilendirme alanları tasarlanacak ve uygulanacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK’lar, GAP BKİ
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Savur Belediyesi, GAP BKİ
Çıktı	– Ziyaretçi Yönetim Planı
Başarı Göstergeleri	– Ziyaretçi yönetim planının hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-5
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4. 3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak 4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek 4.3.4. Savur'a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak
Proje Adı	Ziyaretçi Yönetim Planı'nın Uygulanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile ziyaretçi yönetim planının etkin bir şekilde uygulamaya konulması sağlanacaktır. Plan kapsamında belirlenen faaliyetler takvime uygun ve alan üzerinde ziyaretçilerden kaynaklanabilecek olumsuz etkileri ortadan kaldırılabilecek şekilde gerçekleştirilecektir. Uygulama sürecinde sürdürülebilirlik ilkeleri göz önünde bulundurulacaktır.</p> <p>4.3.2. Etkin ve uygulanabilir bir ziyaretçi yönetimi için, alan ve ziyaretçi yönetim planlarının, alandaki tüm ilgili özel, kamu ve sivil toplum kurum ve kuruluşların kurumsal strateji ve eylem planlarında yer almasını sağlanacaktır.</p> <p>Etkin ve uygulanabilir bir alan ve ziyaretçi yönetiminin sağlanması amacıyla, Alandaki ziyaretçi nitelik ve niceliğine yönelik dönemsel veriler toplanacak ve bilimsel yöntemlerle yorumlanarak, sonuçlarını ziyaretçi yönetim planına yansıtılacaktır.</p> <p>4.3.3. Ziyaretçi yönetim planının başarısı için ziyaretçi sayıları, ziyaretçi talepleri ve koruma alanı içinde yürütülen faaliyetler hakkında katılımcı bir süreçle doğru bilgiye ulaşılabilecektir. Ziyaretçi yönetim planında "turizm hareketliliği", "ziyaretçi memnuniyeti ve beklentileri" için araştırma ve anketler yapılarak sonuçları plana aktarılacaktır.</p> <p>4.3.4. Savur'a gelen turistlere ilçenin dokusunu, kültürünü, tarihini algılayabilmek ve anlatabilmek amacı ile bir ziyaretçi merkezi oluşturulacaktır. Bu merkezde tanıtım mekânları olduğu kadar bilgilendirme toplantılarının yapılabileceği alanlar da bulunacaktır. Ziyaretçilerin alana ilişkin bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla, ziyaretçi merkezine bağlı olarak çalışacak alanın belirli noktalarında bilgilendirme köşeleri düzenlenecek ve bu köşelerde hazırlanan tanıtım ürünlerinin sunum ve satışını yapılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> - Ziyaretçi memnuniyet araştırmaları - Ziyaretçi merkezi
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> - Ziyaretçi yönetim planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı - Yürütülen araştırma sayısı - Araştırma ile erişilen ziyaretçi sayısı - Ziyaretçi yönetim planı faaliyetlerinin gerçekleştirme düzeyi - Ziyaretçi merkezinden yararlanan ziyaretçi sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-6
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4. 3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	4.3.5. Savur'a gelen ziyaretçiler için bir kent müzesi kurmak
Proje Adı	Savur'a Kent Müzesi Kurulması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile Savur'a gelen turistlerin ilçenin dokusunu, kültürünü, tarihini algılayabilmek ve anlatabilmek amacı ile bir kent müzesi kurulacaktır. Bu çalışmalar Dicle Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen Savur Kent Müzesi/ Kültür Evi (DİKA Mali Destek Programı, 2013-2014) Projesi ile eşgüdüm içerisinde yürütülecektir. Bu kapsamda hâlihazırda Abdullah Bey ve Hamdullah Bey konaklarının müze olarak kullanılması konusunda çalışmalar yapılmaktadır.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
Tahmini Süre	3 yıl (O)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, Özel Sektör
Çıktı	– Kent müzesi
Başarı Göstergeleri	– Kent müzesinden yararlanan ziyaretçi sayısı

6.1.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 4 hedef için toplam 6 faaliyet alanı bulunmaktadır.

5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak

5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi

5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak

5.2. Savur ve Dereği’nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi

5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetlerini teşvik etmek

5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması

5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak

5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmalarını oluşturmak

5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması

5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek

5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 4 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-1
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak
Proje Adı	Sosyal Altyapı Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile Savur ve Dereçi'nde barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif alan ihtiyacı tespit edilecektir. Mevcut alanların fiziki koşullarının iyileştirilmesi veya yeni alanların ayrılması şeklinde düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca, hizmet sunumunun artırılması için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilecektir.
Sorumlu Kurum	Mardin BŞB, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Mardin BŞB, Savur Belediyesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Özel Sektör
Çıktı	– Sosyal altyapı alanları
Başarı Göstergeleri	– Sosyal donatı alanlarının kişi başı m ² alan büyüklüğü ve çalışan sayısı

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-2
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.2. Savur ve Dereiçi’nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetlerini teşvik etmek
Proje Adı	Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerin Teşviki Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile aşağıda sıralanan çalışmalar gerçekleştirilecektir; Bu kapsamda Savur ve Dereiçi’nde sergi, fuar, sokak şenliği, şiir ve müzik dinletileri, fotoğraf yarışmaları, halk dansları, konserler, tiyatro, yazlık sinema vb. sosyal ve kültürel etkinlikler teşvik edilecek ve bunun için uygun alanlar belirlenecektir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Müze Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK’lar
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, STK, Özel Sektör
Çıktı	– Sosyal ve kültürel faaliyetler
Başarı Göstergeleri	– Düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyet sayısı

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-3
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması
İlgili Faaliyet/ler	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak 5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmalarını oluşturmak
Proje Adı	Geleneksel İşletmelerin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu kapsamda; kaybolmaya yüz tutmuş zanaatlar ile kültürel nitelikli ürünlerin üretildiği ve satıldığı işletmeler tespit edilerek sürdürülebilirliğinin sağlanması için araştırmalar yapılacak ve öneriler geliştirilecektir. İşletmelerin gelirlerinin artırılması için e-ticaret mekanizmaları geliştirilecek, internet üzerinden ulusal ve uluslararası ürün satışı için çalışmalar yapılacaktır.
Sorumlu Kurum	Mardin Ticaret Odası, Savur Belediyesi
Destekleyen Kurum	Savur Kaymakamlığı, Dicle Kalkınma Ajansı, STK'lar
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	İŞKUR, KOSGEB, Dicle Kalkınma Ajansı, Özel Sektör
Çıktı	– Faaliyetlerine devam eden geleneksel işletmeler
Başarı Göstergeleri	– Faaliyetini sürdüren ve tekrar faaliyete başlayan işletme sayısı – E-ticaret ile satış yapan işletme sayısı

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-4
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek 5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek
Proje Adı	Çevresel Yaşam Kalitesinin ve Hizmet Sunum Niteliğinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu kapsamda; Savur ve Dereçi'nde çevre kirliliğine sebep olan ve turizm sektörünü olumsuz yönde etkileyen düzensiz çöp toplama, hava kirliliği, inşaat vb. nedenler araştırılarak kirlilik önleyici tedbirler alınıp uygulamaya konulacaktır. Ayrıca alandaki görsel ve estetik öncelikler göz önüne alınarak, kentsel ihtiyaçların karşılanması amacıyla kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı ihtiyaçları tespit edilerek belirlenecek alanlara yerleştirilmeleri sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, STK, Özel Sektör
Çıktı	– Yaşam kalitesi artırılmış alanlar
Başarı Göstergeleri	– Çevre kirliliği şikayetleri sayısındaki azalma – Alana yerleştirilen kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı malzemesi sayısı

6.1.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 1 hedef için toplam 7 faaliyet alanı bulunmaktadır.

6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak

6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması

6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek

6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek

6.1.3. Savur'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak

6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek

6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek

6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alan/alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek ve sertifika programları düzenlemek

6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek.

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 3 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 6	EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM - T6/P6-1
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak
Hedef/ler	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek 6.1.3. Savur'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak 6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek
Proje Adı	Yerel Paydaşların Kültür Varlıkları ve Korunması Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile aşağıda sıralanan eğitim programları gerçekleştirilecektir; 6.1.1. Mardin Müzesinin düzenli olarak yaptığı eğitim etkinliklerine Savur ve Dereiçi'nde bulunan öğrencilerin katılımı ve Müze personelinin Savur'da seminerler vermesi sağlanacaktır. 6.1.3. Yörenin doğal ve kültürel değerleri, tanıtım ve markalaşma çalışmaları, yönetim planı hedef ve faaliyetleri başta olmak üzere, tanıtım, markalaşma ve koruma konularında Savur ve Dereiçi'ndeki muhtarlar ve mahalle sakinlerine sunum yapılacak, soru, görüş ve önerileri alınarak planın güncellenmesinde kullanılacaktır. 6.1.4. Yöre tarihini, kültürel yapısını anlatmak, sahada yapılacak etkinliklerde kadınların etkin rol almalarını sağlamak amacıyla çeşitli etkinlik ve uygulamalı seminerler düzenlenecektir. Kadınların yaşama katılmaları için, kadınlar tarafından gerçekleştirilecek geleneksel ürünlerin üretimi ve hizmet faaliyetleri desteklenecektir. Bu kapsamda Savur'da bir kadın kafeteryasının kurulması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Müze Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
Tahmini Süre	5 yıl, sürekli (U)
Kaynaklar	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İŞKUR, KOSGEB
Çıktı	– Seminer programları
Başarı Göstergeleri	– Seminer ve gezi katılımcıları sayısı – Muhtarlar ve mahalle sakinlerine yapılan sunum/toplantı sayısı – Seminerler sonucunda iş kurma girişiminde bulunan kadın girişimci sayısı – Verilen sertifika sayısı

Tematik Alan - 6	EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM - T6/P6-2
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak
Hedef/ler	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek ve sertifika programları düzenlemek 6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek
Proje Adı	Yerel Paydaşların Kazı ve Restorasyon Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile; 6.1.6. Alandaki kültürel değerlerin zarar görmesinin engellenmesi ve teknik kural ve koşullara uygun olarak kazı ve restorasyon çalışmalarının yürütülebilmesi için bu çalışmalarda görev alacak her konumdaki uzman ve destek personelinin nitelik ve bilgi düzeylerini artırıcı uygulamalı eğitim ve seminerler düzenlenecektir. 6.1.7. Savur ve Dereçi'nin tarihsel ve arkeolojik değerlerinin korunması ve yörenin tanıtımı konularında muhtarlar ve mahalle sakinlerinin bilinç ve bilgi düzeylerini artırmak amacıyla kazı ve restorasyon alanlarına geziler düzenlenerek, söz konusu faaliyetlerin yürütülmesini deneyimlemeleri sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Müze Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
Tahmini Süre	5 yıl, sürekli (U)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, STK, Savur Belediyesi
Çıktı	– Eğitim programları
Başarı Göstergeleri	– Eğitim ve seminer programlarına katılan kişi sayısı – Kazı ve restorasyon alanına düzenlenen gezi ve katılımcı sayısı

Tematik Alan - 6	EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM - T6/P6-3
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak
Hedef/ler	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek 6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek
Proje Adı	Yerel Paydaşların Kültür Varlıklarının Korunması ve Markalaşma Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile aşağıda sıralanan eğitim programları gerçekleştirilecektir; 6.1.2. Yönetim Planı faaliyetlerinin etkin ve zamanlı uygulanabilmesi, kurumsal düzeyde sahiplik ve etkinliğin artırılması amacıyla Mardin ve Savur'daki yerel yöneticilere yönelik tanıtım ve markalaşma ve yönetim planı eğitim seminerleri düzenlenecektir. 6.1.5. Savur ve Dereici'ne sahip olduğu kültürel ve tarihsel özgünlükleri yansıtan, geleneksel ve tarihsel olarak yöreye ait ya da yörede yaygın olarak kullanılan kültürel ve tarımsal ürünlerin yöre halkı tarafından üretimi, sunumu ve pazarlanması altyapısının kurulmasına yönelik eğitsel etkinlikler düzenlenecektir. Bu kapsamda, hediyelik taş işleri, bağcılık, yerel yemekler, ahşap ve gümüş işlemeciliği (telkâri), sanat ürünleri, vs. değerlendirilecek; belgeli eğitim programları düzenlenecektir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
Tahmini Süre	5 yıl, sürekli (U)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Çıktı	– Eğitim programları
Başarı Göstergeleri	– Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı

6.1.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 2 hedef için toplam 7 faaliyet alanı bulunmaktadır.

7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması

7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması

7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak

7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak

7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması

7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak

7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak

7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek

7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarmak

7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak.

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 2 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 7	AFET, ACİL DURUM ve RİSK YÖNETİMİ – T7/P7-1
Politika	7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
Hedef/ler	7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması
İlgili Faaliyet/ler	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak 7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak
Proje Adı	Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Altyapısının Oluşturulması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	7.1.1. Bu proje ile afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması kapsamında ilgili kurum ve kurumların katılımıyla ayrıntılı bir veritabanı oluşturulacaktır. 7.1.2. Alan üzerinde olabilecek olası riskler risk analizi çalışması ile ortaya konulacaktır. Risk analizi çalışmasında; – Suriye’de yaşanan savaşın Savur ve çevresine göç gibi olası olumsuz etkileri – Bölgedeki politik koşulların istikrarsız olması gibi konular özellikle göz önünde bulundurulacaktır.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
Tahmini Süre	2 yıl (K)
Kaynaklar	Savur Belediyesi
Çıktı	– Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Veritabanı – Risk analizi raporu
Başarı Göstergeleri	– Veritabanı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Veritabanında derlenen veri miktarı – Risk analizi hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı

Tematik Alan - 7	AFET, ACİL DURUM ve RİSK YÖNETİMİ – T7/P7-2
Politika	7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
Hedef/ler	7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
İlgili Faaliyet/ler	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak 7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak 7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek 7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarmak 7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak.
Proje Adı	Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Eylem Planının Hazırlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	7.2.1. Eylem planı ilgili kurum ve kuruluşlardan konunun uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile hazırlanacaktır. 7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı, ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejileri ile uyumlu hale getirilecektir. 7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum eylem planı konusunda seminer programları düzenlenecektir. 7.2.4. Acil durum-risk eylem planı tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarılacaktır. 7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekipleri oluşturulacaktır.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ, AFAD
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Savur Belediyesi
Çıktı	– Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı
Başarı Göstergeleri	– Eylem planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Eylem planının kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Eylem planı koşulları dahil edilen mekânsal ve stratejik planlar – İlgili kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen acil müdahale ekip üyeleri sayısı

6.1.8. Yönetişim İzleme ve Değerlendirme Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 3 hedef için toplam 8 faaliyet alanı bulunmaktadır.

8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması

8.1.1. Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak

8.1.2. Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak

8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek

8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması

8.2.1. Muhtarlara alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek

8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek

8.2.3. Öğretmenlere ve din görevlilerine yönelik kapasite artırma programı düzenlemek

8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi

8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak.

8.3.2. YP çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak. Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 3 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 8	YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME – T8/P8-1
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi
Hedef/ler	8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması
İlgili Faaliyet/ler	8.1.1. Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak 8.1.2. Savur ve Dereçi'nin tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak 8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek
Proje Adı	Alan Yönetimine Bölgesel-Yerel STK, Meslek Örgütü ve Girişimlerin Etkin Katılımının Sağlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile STK, meslek örgütleri ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımı sağlanacaktır. 8.1.1. Bu kapsamda Alan Yönetim Yapısının ana bileşenlerinden olan Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, Meslek örgütleri ve sivil girişim temsilcilerinin temsil edilmesi sağlanacak, alan yönetimi ile ilgili görüş ve önerileri alınacak ve uygulamaya aktarılacaktır. 8.1.2. Savur ve Dereçi'nin tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak üzere gerekli çalışmalar başlatılacak, işbirliği imkânları yaratılacaktır. 8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programları düzenlenecek ve uygulanacaktır.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ
Tahmini Süre	3 yıl (0)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği
Çıktı	– Alan Yönetim Planı kapasite geliştirme seminer dosyası ve eğitim programı
Başarı Göstergeleri	– YP toplantı ve etkinliklerine katılan ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Düzenlenen seminer programı ve katılımcı sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Seminerler sonucunda kurulan yerel girişim/STK sayısı

Tematik Alan - 8	YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME – T8/P8-2
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi
Hedef/ler	8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması
İlgili Faaliyet/ler	8.2.1. Muhtarlar alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek 8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek 8.2.3. Öğretmenlere ve din görevlilerine yönelik kapasite artırma programı düzenlemek
Proje Adı	Alan Yönetimine Muhtar, İşletme Sahipleri ve Öğretmenlerin Etkin Katılımının Sağlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile STK, muhtarlar, işletme sahipleri ve öğretmenlerin etkin katkı ve katılımı sağlanacaktır. Bu kapsamda muhtarlar, işletme sahipleri ve öğretmenler için ayrı ayrı eğitim seminerleri ve kapasite artırma programları düzenlenecektir.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi
Tahmini Süre	3 yıl (O)
Kaynaklar	Savur Belediyesi, İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Çıktı	– Alan yönetimine muhtar, işletme sahipleri ve öğretmenlerin etkin katılımı
Başarı Göstergeleri	– Düzenlenen seminer sayısı – Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı

Tematik Alan - 8	YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME – T8/P8-3
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi
Hedef/ler	8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi
İlgili Faaliyet/ler	8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak. 8.3.2. Yönetim planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak
Proje Adı	Yönetim Planı Kamu Bilgilendirme, İzleme ve Değerlendirme Yapısının Kurulması ve İşletilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile kamunun yönetim planı uygulamaları ve aşamaları ile ilgili doğru bilgilendirilmesi amacıyla bir izleme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır. 8.3.1. Yönetim planının uygulanması ile ilgili bilgilerin kamuoyu ile paylaşılması için bir izleme ve değerlendirme planı hazırlanacaktır. 8.3.2. Yönetim planı ile ilgili bilgi ve veriler veritabanında toplanarak paydaşların erişimi sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum	Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri
Tahmini Süre	3 yıl (O)
Kaynaklar	Savur Belediyesi
Çıktı	– Yönetim planı çevrimiçi veritabanı – Yönetim planı izleme ve değerlendirme sistemi
Başarı Göstergeleri	– İzleme planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Uygulama gelişiminin paylaşıldığı kamu bilgilendirme paylaşımı/yayımları sayısı – Çevrimiçi veritabanı ve izleme sisteminin hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – İzleme sisteminden yararlanan, giriş yapan ve katkı veren kurum-kuruluş sayısı

7. İZLEME DEĞERLENDİRME VE EĞİTİM SÜREÇLERİNİN TANIMI İLE YÖNETİM MODELİ OLUŞTURULMASI

7.1. SAVUR YÖNETİM PLANI UYGULAMA SÜRECİ

“Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından “Savur Yönetim Planı”nın onaylanmasıyla birlikte; “Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” gereğince uygulama ve denetleme süreci de başlamış olacaktır. Adı geçen yönetmelikte; “kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim planına uymak zorundadırlar. Yetkili idareler, plan kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmakla yükümlüdürler” denilmektedir.

Savur Yönetim Planının hayata geçirilmesi için, sorumlu kurum ve kuruluşların belirlenmesi, projelerin uygulanması için gerekli finansal kaynakların temini, proje bütçelerinin hazırlanması ve projelerin uygulanması için kısa orta ve uzun vadeli dönemlerin tanımlanması gereklidir. Savur Yönetim Planı için de sorumlu kurum ve kuruluşlar belirlenmiş, faaliyetlerin öngörülen sürelerde uygulamaya geçirilmesi planlanmıştır.

7.1.1. Uygulamadan Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar

Yönetim Planı'nın başarılı bir şekilde uygulanmasında ana belirleyici unsur olan paydaşlar, paydaş analizi çalışması ile detaylı olarak incelenmiştir. Paydaşlar Mülki İdareler, Merkezi Yönetim Taşra Teşkilatı, Yerel Yönetimler, Üniversiteler/Yüksekokullar, Sivil Toplum Kuruluşları ve Meslek Örgütleri, Özel Sektör Temsilcileri, Danışma Kurulları, Medya, Bölge halkı ve Yerli ve Yabancı Turistler başlıkları altında irdelenmiştir. Seçilen Paydaşların korunan alan ile arasındaki ilişkilerin özelliği, İşbirliği için fırsatlar, olumlu yönler ve dikkat gerektiren konular da detaylandırılmıştır. Bu analizler ışığında her bir faaliyet için sorumlu ve destekleyen kurum ve kuruluşlar belirlenerek açıklamalar bölümünde yer verilmiştir.

7.1.2. Finansal Kaynaklar

Savur Yönetim Planı kapsamında belirlenen projelerin uygulanması için kullanılacak finansal kaynaklar aşağıda sıralanmaktadır.

- Ulusal finans kaynakları: Merkezi yönetim ve yerel yönetim kaynakları
- Uluslararası kaynaklar: Birleşmiş Milletler, AB Fonları vb.
- Sivil Toplum Kuruluşları kaynakları: Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL vb.
- Özel Sektör kaynakları: Özellikle alanla bağlantısı olan işadamları ve şirketlerin finansal destekleri
- Diğer kaynaklar: KOSGEB Destekleri, Dicle Kalkınma Ajansı, TÜBİTAK AR-GE Desteği, İş-Kur Proje Destekleri, bireysel bağış ve hibeler

Yönetim planı faaliyetlerinin zamanında ve aksamadan hayata geçirilebilmesi için her bir faaliyet konusunun özellikleri dikkate alınarak yukarıda belirtilen finansal kaynaklardan en uygun olanlarından yararlanmak üzere sorumlu kurum ve kuruluşlar ile alan başkanlığının gerekli girişimlerde bulunması önem arz etmektedir.

7.1.3. Bütçe

Savur Yönetim Planının uygulanmasında kurumların yatırım programlarında, kuruluş amaçları doğrultusunda bütçelerinden mali kaynak tahsisi yapmaları öngörülmektedir. Bu çerçevede her projenin özelinde tanımlanan "sorumlu kurum ve paydaşların" konuya ilişkin bütçeleri belirlenebilecektir.

Yönetim Planı kapsamında belirlenen tematik başlıklar altında yer alan her bir projenin uygulanması için gereken personel ihtiyacı, donanım/cihaz ihtiyacı ve danışmanlıklar, tasarım ve uygulama maliyetleri ana bütçe kalemlerini oluşturacaktır. Buna göre projelerin uygulanmasında üç ana maliyet kaleminin olacağı öngörülmektedir. Bunlar;

- Hazırlık ve tanıtım giderleri
- Projelendirme ve uygulama giderleri
- Yönetim işletme giderleridir.

7.1.4. Çalışma Programı, Zamanlama (Projelerin Etaplanması)

Savur Yönetim Planı beş yıllık uygulama sürecini kapsamakta ve Kısa Vadeli Projelerin 2 yılda, Orta Vadeli Projelerin 3-4 yılda, Uzun Vadeli Projelerin ise 5 yılda gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Buna göre Yönetim Planı faaliyetlerinin ilgili bölümlerde hangi vadede uygulanmasının öngörüldüğü bilgilerine yer verilmiştir (Ek- Faaliyet Planı).

7.1.5. Raporlama ve Denetim

26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 13. maddesinde *"Yönetim planıyla belirlenen yönetim, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmeleri ve bir sonraki yılın çalışma programı ile bütçe taslağı yapılır. Bu değerlendirmeler sonucunda hazırlanacak raporlar eşgüdüm ve denetleme kurulunca değerlendirilir ve bir yıl sonraki çalışma programı ve bütçesi onaylanır. Yıllık incelemenin dışında denetim birimince beş yılda bir vizyon, amaçlar ve politikalar gözden geçirilerek eşgüdüm ve denetleme kurulunun değerlendirmesine sunulur"* hükmü yer almaktadır.

Savur Yönetim Planı'nın uygulanmaya başlanması ile birlikte her yıl gözden geçirilerek güncellenmesi etkin ve verimli bir yönetim için önemli ve gereklidir. Bu bağlamda finans kaynakları ve projelerin uygulanmasına yönelik güncellemeler, eklemeler yapılabileceği gibi, gözden geçirme ve güncelleme çalışmalarında göstergeler yardımı ile performans ölçümüne dayalı bir yöntemin izlenmesinde fayda vardır.

Yönetmeliğin 17. Maddesinde Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla bir denetim birimi kurulabileceğinden ve görevinin yönetim planlarının uygulamasını denetlemek olduğundan bahsedilerek, *“Denetim birimi, yönetim planlarının uygulamasını denetler. Yönetim planıyla belirlenen yönetim, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmelerini yapar ve bir sonraki yılın çalışma programını hazırlayarak eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunar”* denilmektedir.

Yönetmeliğin 14. maddesinin e) bendinde “denetim birimince yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunulması için eşgüdümü sağlamak” alan başkanının görevleri arasında sayılmaktadır.

Bu kapsamda, uygulama, izleme ve güncelleme sürecinin en önemli aşamalarından biri raporlama sürecidir. Uygulama sürecinin tüm aşamalarında gelişmelerin takip edilmesi ve denetlenmesi için raporlama gereklidir. Hazırlanacak raporların uygulama sürecinde yer alan paydaşlar ile paylaşılması plan uygulama sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

7.1.6. Eğitim Programları

Savur Yönetim Planı kapsamında uygulama hedefleri başlıkları altında yürütülecek eğitsel faaliyetler ile alandaki tüm paydaşların bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılması ve uygulama kapasitelerinin geliştirilmesi öngörülmektedir. Bu eğitsel faaliyetler aşağıda sıralanmaktadır;

- Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek
- Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek
- Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek
- Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek
- Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek
- Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek
- Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alan/alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek
- Kamu kurumları, muhtarlar, tesis ve işletme sahipleri, öğretmenler ve halka yönelik için kapasite geliştirme programı ve seminerler düzenlemek

7.1.7. Alan Yönetim Modeli

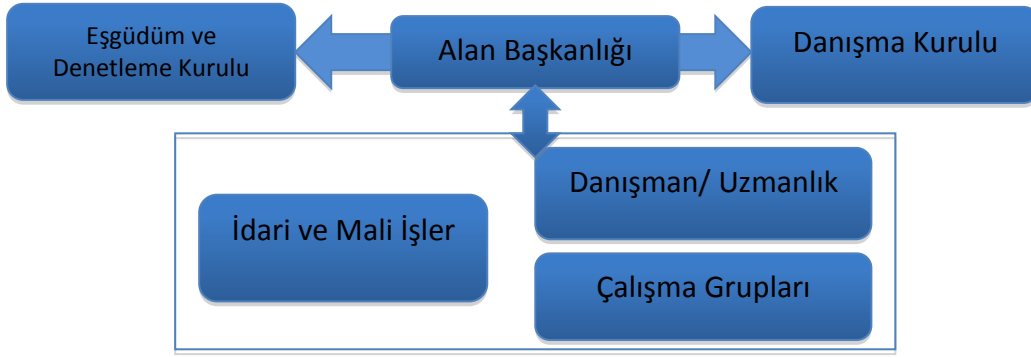
Alan Yönetimi, yönetim planı kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar arasında eşgüdüm sağlamayı amaçlayan ve planlama, uygulama, izleme, denetleme ve güncelleme çalışmaları ile bir bütün olan süreç, Yönetim Planı ise bu eşgüdümü somutlaştıracak faaliyetleri aynı hedefte toplayan bir rehberdir.

Yönetim planında belirlenen faaliyetlerin hayata geçirilmesi için, uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşların yedi tematik başlık altında toplanan faaliyetleri sahiplenmesi ve oluşturulacak kurumlar arası işbirliği anlaşmaları kapsamında uygulama adımlarını atmaları gerekmektedir.

Savur Yönetim Planının uygulanması için gerekli olan Alan Yönetim Modeli 27.11.2005 tarih ve 26006 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri İle Yönetim Alanı’nın Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”de ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Bu yönetmelik gereğince Alan Başkanı Savur Belediyesi Meclis Kararı ile atanmış, Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu halihazırda oluşturulmuş ve göreve başlamıştır. Ancak, yönetim planı faaliyetlerinin uygulanmaya başlanması ile birlikte alan başkanının iş yükü artacaktır. Bu nedenle alan başkanının işlerini kolaylaştıracak bir uzman ve destek ekibine, bu ekiplerin çalışmalarını düzenli olarak sürdürebilecekleri araç gereçlerle donatılmış bir ofise ihtiyaç duyulacaktır.

Savur Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli aşağıda verilmektedir (Şekil 21).

Şekil 21. Savur Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli

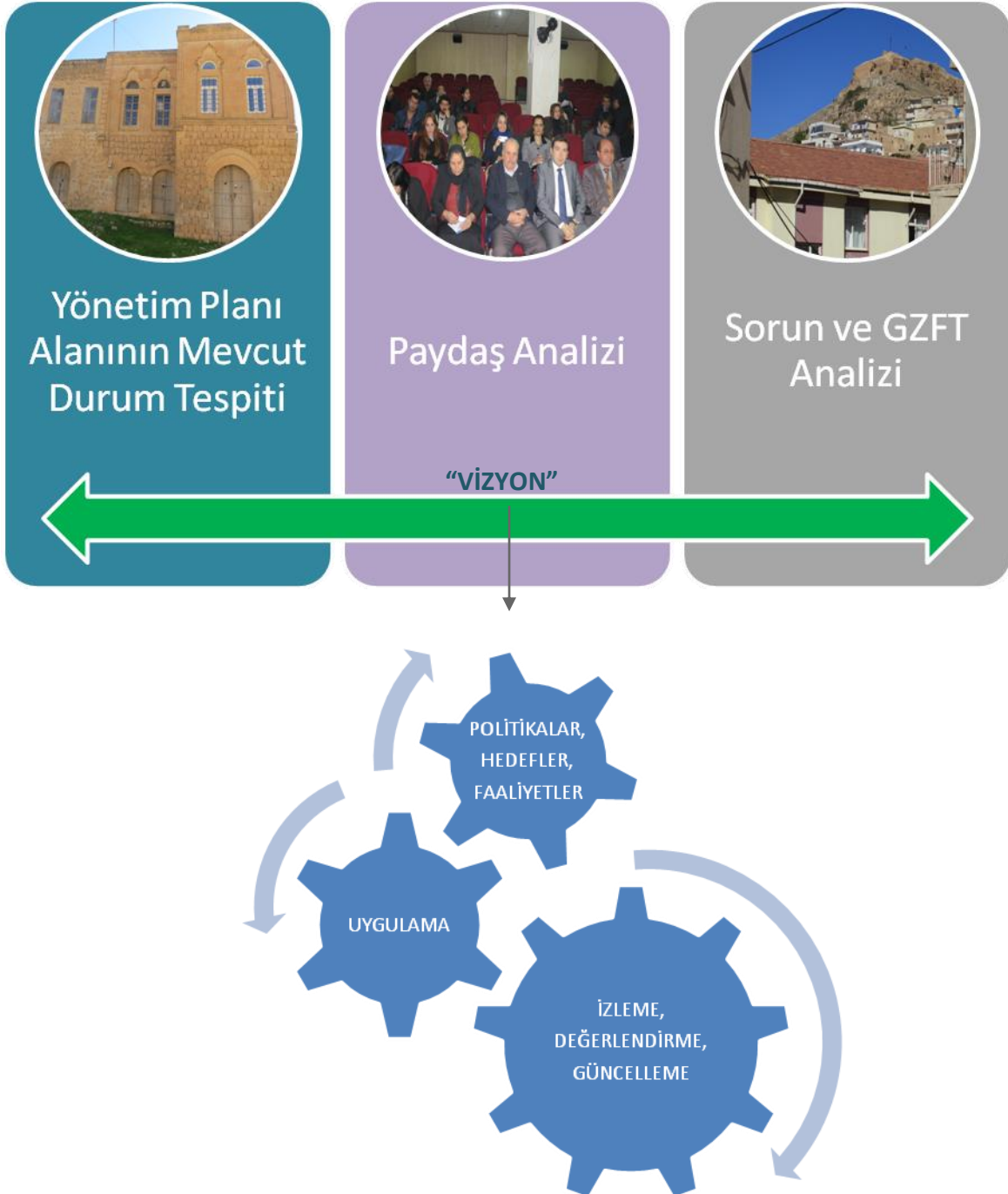

Savur Yönetim Planının hayata geçirilmesi için oluşturulacak yönetim modelinin genel kurgusu aşağıda sıralanan ilkelere dayandırılmalıdır.

- Saydamlık
- Paylaşıcılık
- Katılımcılık ilkesi
- Yerinden yönetim
- Etkinlik ve verimlilik
- Bütüncül yaklaşım
- Bilgiye erişim hakkı
- Çevre hakkı
- Çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim, sürdürülebilir kalkınma.

Savur Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli esas alınarak uygulanacak yönetim planı sürecine ilişkin işleyiş şeması aşağıda şekilde verilmektedir (Şekil 22).

Şekil 22. Yönetim Planı Süreci

7.2. Savur Yönetim Planı İzleme Ve Değerlendirme Süreci

Savur Yönetim Planı'nın uygulama süresince alanda meydana gelecek değişen ve gelişen koşullara göre güncellenmesi öngörülmektedir. Güncellemede periyodik olarak hazırlanacak raporların yanı sıra planın başarı göstergelerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilecek veriler de esas alınacaktır. Başarı göstergeleri proje çıktılarının somut olarak ölçülebilmesini sağlayacak ve sonuçları doğrudan izleme ve değerlendirme sürecine aktarılacaktır.

8 tematik başlık altında belirlenen proje paketleri için tanımlanan başarı göstergeleri aşağıda tablo halinde verilmektedir.

Tablo 48. Savur Yönetim Planı Başarı Göstergeleri ve İzleme Dönemleri

PROJELER	PROJE UYGULAMA SÜRESİ (K, O, U) ⁴⁷	BAŞARI GÖSTERGESİ	İZLEME DÖNEMİ
T1 KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA			
P1-1. Savur'da çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projesi	O	– Çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma konusunda uygulanan proje sayısı	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P1-2. Savur ve Dereiçi'nde Kamp Alanları, Binicilik, Bisiklet ve Doğa Yürüyüş Güzergâhlarının Belirlenmesi Projesi	O	– Kamp için belirlenen alan sayısı ve büyüklükleri, bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergahlar	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P1-3. Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanlarında Tespit, Tescil ve Kazı Çalışmalarının Yapılması Projesi	U	– Tespit edilen arkeolojik alan sayısı – Başlatılan kazı sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-4. Restorasyon Çalışmalarında Uygun Teknolojiyle Özgün ve Doğru Malzeme Kullanımı Projesi	O	– Restorasyon çalışması tamamlanan yer sayısı	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P1-5. Kazı ve Restorasyon Çalışmaları için Kaynak Geliştirme Projesi	U	– Kazı çalışmaları için geliştirilen özel bütçeler ve yerel fon miktarları – Özel sektör ve STK'lardan sağlanan mali destek miktarı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-6. Savur Kalesi Kazı Projesi	U	– Savur Kalesi ile ilgili bulgular	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-7. Mor Abay Manastırı Kazı Projesi	U	– Mor Abay Manastırı ile ilgili bulgular	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-8. Savur ve Dereiçi'ndeki Tescilli	U	– Turizm amaçlı kullanımlar	5 yıl (6 aylık 10 dönem)

⁴⁷ K - Kısa: 2 yıl

O - Orta: 3-4 yıl

U - Uzun: 5 yıl

Yapıların Restorasyonu ve İşlev Kazandırılması Projesi		<ul style="list-style-type: none"> – için dönüştürülmüş ev ve konak sayısı – Geleneksel ev ve konakların işlev sayıları (kültür evi, müze, restoran, sergi salonu vb.) 	dönem)
P1-9. Savur Çamaşırhaneleri Restorasyon Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Restorasyon çalışması tamamlanan çamaşırhane sayısı – Turizm amaçlı kullanımlar için işlev kazandırılan çamaşırhane sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-10 Savur Değirmenleri Restorasyon Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Restorasyon çalışması tamamlanan değirmen sayısı – Turizm amaçlı kullanımlar için işlev kazandırılan değirmen sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
T2 ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI			
P2-1. Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarının belirlenmesi ve uygulanması projesi	K	<ul style="list-style-type: none"> – Etkin işleyen ulaşım güzergâhları, yeterli ve standartlara uygun olarak yapılmış otopark uygulamaları 	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P2-2. Yayalar ve Bisikletler için Ulaşım Ağı Projesi	K	<ul style="list-style-type: none"> – Savur'da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi 	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P2-3. Savur ve Dereiçi'nde Dezavantajlı Grupların Erişim Olanaklarının Artırılması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Engelli erişim haritaları ve işaretleri – Engelli rampa ve asansörleri – Engelliler için sinyalizasyon sisteminin kurulması 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P2-4. Savur ve Dereiçi Su, Katı Atık ve Atık Su Altyapı Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Yerleştirilen çöp konteynırı sayısı – Uygulanan su ve atık su proje sayısı – Uygulanan katı atık yönetim planı sayısı 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P2-5. Savur ve Dereiçi Enerji, Aydınlatma ve İletişim Altyapı Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Yenilenebilir ve verimli enerji kullanımındaki artış – Öncelikli alanların aydınlatılması 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P2-6. Kent İçi Ulaşım Altyapı Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Kent için yol ağı niteliğindeki artış – Toplu taşıma araç ve hizmetlerinin niteliğindeki artış – Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferlerinin başlaması 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P2-7 Savur'da Ulaşım Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Mardin-Savur-Midyat ve Savur-Batman karayolu ulaşım niteliğinin artırılması 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)

T3. TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA			
P3-1. Savur ve Dereği'nde Turizm Potansiyellerinin Belirlenmesi Projesi	K	– Farklı dillerde basılı kitap/broşür sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-2. Savur ve Dereği'nde Turizm Ürünlerinin Belirlenmesi Projesi	K	– Turizm Ürünü Haline Getirilen Değer Sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-3. Savur ve Dereği'nde Somut Olmayan Kültürel Miras Envanterinin Çıkarılması Projesi	K	– Tespit edilen somut olmayan kültürel miras sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-4. Savur ve Dereği'ndeki Kültürel Değerlerin Öyküleştirelmesi Projesi	K	– Öyküleştirel tarihse olay, kişi ve kültürel değer sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-5. Savur Dereği'ndeki Marka Değerlerinin Görünürlüğünün Artırılması Projesi	O	– Yerel kurum ve kuruluşlar tarafından logo ve kurumsal kimliğin yaygın kullanımı – Üretilen görsel yayın ve tanıtıcı film sayısı – İnternet portalını ziyaret eden kullanıcı sayısı – Tasarlanan ve üretilen hediyelik ürün sayısı – Belirlenen ve tescili yapılan coğrafi işareti alınan tarımsal marka ürün sayısı	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P3-6 Savur ve Dereği'nin Tanıtım ve İletişim Stratejisinin Hazırlanması Projesi	U	– Tanıtım ve iletişim stratejisinin uygulanması – Gerçekleştirilen etkinlik sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P3-7. Savur ve Dereği'nin Tanıtılması Projesi	U	– Düzenlenen gezi sayısı – Katılımcı kişi ve kuruluş sayısı – Düzenlenen kampanya sayısı ve sağlanan mali/ayni destek miktarı – Sanat Köyünde düzenlenen etkinlik ve katılımcı sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P3-8. Savur ve Dereği'nin Uluslararası Ağlara Dahil Edilmesi Projesi	O	– Katılım sağlanan etkinlik ve toplantı sayısı – Yeni üye olunan girişim sayısı – Savur'un UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi – Gönüllü programına dahil olan kişi sayısı – Gönüllüler tarafından desteklenen/düzenlenen etkinlik sayısı	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P3-9. Savur ve Dereği'nin Mevcut Gezi Programlarına Dahil Edilmesi Projesi	O	– GAP Bölgesi tur programlarına Savur'un dahil edilmesi – Savur'a gelen tur sayısındaki artış	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
T4. TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ			
P4-1. Savur ve Dereği'ndeki Turizm İşletmelerine Yönelik İlkelerin Belirlenmesi Projesi	O	– Turizm hizmet kalitesini belirlenen ilkelerle uyumlu hale getiren işletme sayısı	4 yıl (6 aylık 8 dönem)

P4-2 Savur ve Dereçi'nde Turizm Hizmet Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Belirlenen ilkelere uygun olarak işlev kazandırılan ve yenilenen yapı sayısı – Ev pansiyonculuğu eğitimi alan kişi sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P4-3. Savur ve Dereçi'ndeki Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Eğitim alan turizm işletmeleri sahipleri ve çalışanlarının sayısı – Belgeli yerel rehber sayısı – Eğitim seminerleri adedi ve katılımcı sayısı – İşletme ruhsat başvuru ve kuruluş tescil sayı ve niteliği – Ulusal ve uluslararası mali desteklerden yararlanan işletme sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P4-4. Savur ve Dereçi İçin "Ziyaretçi Yönetim Planı" Hazırlanması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Ziyaretçi yönetim planına katkı veren kurum-kuruluş sayısı 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P4-5. Ziyaretçi Yönetim Planı'nın Uygulanması Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Ziyaretçi yönetim planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Yürütülen araştırma sayısı – Araştırma ile erişilen ziyaretçi sayısı – Ziyaretçi yönetim planı faaliyetlerinin gerçekleşme düzeyi – Ziyaretçi merkezinden yararlanan ziyaretçi sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P4-6. Savur'a Kent Müzesi Kurulması Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Kent müzesinden yararlanan ziyaretçi sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
T5. SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ			
P5-1. Sosyal Altyapı Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki koşulları ve çalışan sayısı 	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P5-2. Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerin Teşviki Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyet sayısı 	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P5-3. Geleneksel İşletmelerin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Faaliyetini sürdüren ve tekrar faaliyete başlayan işletme sayısı – E-ticaret ile satış yapan işletme sayısı 	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P5-4. Çevresel Yaşam Kalitesinin ve Hizmet Sunum Niteliğinin Artırılması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Çevre kirliliği şikayetleri sayısındaki azalma – Alana yerleştirilen kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı malzemesi sayısı 	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
T6.EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM TEMATİK ALANI			
P6-1. Yerel Paydaşların Kültür Varlıkları ve Korunması Konusunda Bilgi ve Bilinç	U	<ul style="list-style-type: none"> – Seminer ve gezi katılımcıları sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)

Düzeşinin Artırılması Projesi		<ul style="list-style-type: none"> – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Seminerler sonucunda iş kurma girişiminde bulunan kadın girişimci sayısı – Verilen sertifika sayısı 	
P6-2. Yerel Paydaşların Kazı ve Restorasyon Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeşinin Artırılması Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Seminer ve eğitim katılımcıları sayısı – Kazı ve restorasyon alanına düzenlenen gezi ve katılımcı sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P6-3. Yerel Paydaşların Kültür Varlıkları ve Korunması ve Markalaşma Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeşinin Artırılması Projesi	U	<ul style="list-style-type: none"> – Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı 	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
T7. AFET, ACİL DURUM ve RİSK YÖNETİMİ			
P7-1. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Altyapısının Oluşturulması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Veritabanının hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Veritabanında derlenen veri miktarı – Risk analizi hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P7-2. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Eylem Planının Hazırlanması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Eylem planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Eylem planının kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzeme sayısı – Eylem planı koşulları dahil edilen mekânsal ve stratejik plan kapsam, alan ve nitelikleri – İlgili kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen acil müdahale ekip üyeleri sayısı 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
T8. YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME			
P8-1. Alan Yönetimine Bölgesel-Yerel STK, Meslek Örgütü ve Girişimlerin Etkin Katılımının Sağlanması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – YP toplantı ve etkinliklerine katılan ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Düzenlenen seminer programı ve katılımcı sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Seminerler sonucunda kurulan yerel girişim/STK sayısı 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)
P8-2. Alan Yönetimine Muhtar, İşletme	O	<ul style="list-style-type: none"> – Düzenlenen seminer sayısı 	4 yıl (6 aylık 8 dönem)

Sahipleri ve Öğretmenlerin Etkin Katılımının Sağlanması Projesi		<ul style="list-style-type: none"> – Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı	dönem)
P8-3. Yönetim Planı Kamu Bilgilendirme, İzleme ve Değerlendirme Yapısının Kurulması ve İşletilmesi Projesi	0	<ul style="list-style-type: none"> – İzleme planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Uygulama gelişiminin paylaşıldığı kamu bilgilendirme paylaşımı/ yayımı sayısı – Çevrimiçi veritabanı ve izleme sisteminin hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – İzleme sisteminden yararlanan, giriş yapan ve katkı veren kurum-kuruluş sayısı	4 yıl (6 aylık 8 dönem)

7.3. Savur Yönetim Planı Değerlendirme, Gözden Geçirme ve Güncelleme Süreci

Savur Yönetim Planı şeffaf, katılımcı ve esnek bir yapıya sahiptir. Planının uygulanması sürecinde başarısının ölçülüp, değerlendirilmesine hizmet etmek üzere belirlenen, karşılaştırılabilir ve somut göstergeler aracılığı ile elde edilerek periyodik olarak raporlanacak verilerin 5 yılın sonunda genel bir değerlendirmesinin yapılması öngörülmektedir. Elde edilecek sonuçlar doğrultusunda Savur Yönetim Planının vizyon, politika ve hedefleri gözden geçirilecek ve buna göre de planda gerekli güncellemeler yapılacaktır.

8. NİHAİ DEĞERLENDİRME

Savur Yönetim Planı Teknik Şartnamede belirtilen hususlara uygun olarak öngörülen süre içerisinde katılımcı bir süreçle tamamlanmıştır. Plan ile belirlenen vizyon ve hedeflere ulaşabilmenin en etkin yolu, faaliyetlerin sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından zamanında uygulanması, uygulamalar için ise gerekli finansal kaynakların tahsis edilmesinden geçmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi, günümüzde, çok sektörlü, sürdürülebilir insani gelişmeye dayalı, bölgenin rekabet gücünü artırmayı, ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayarak bütünleşmeyi hedefleyen, entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak uygulanmaktadır. Bölge kaynakları etkili ve verimli bir şekilde değerlendirilerek, bölgenin ihtiyaç duyduğu önder, örnek ve yenilikçi projelerin, planların uygulanması bölgede GAP Bölgesi açısından oldukça önemlidir.

Savur sahip olduğu tarihi, coğrafi, toplumsal ve kültürel zenginlikleri açısından korunmalı ve gelecek nesillere bozulmadan aktarılmalıdır. Kürt, Arap, Süryani halkları bölgenin önemli bileşimleridir. Yine Müslüman, Hıristiyan (üç mezhebin; Katolik, Ortodoks ve Protestan Kiliselerinin Kilit-Dereiçi'nde olması dolayısıyla) inançlarının bir arada hoşgörü içinde yaşaması, çağımız uygarlığının güzel bir örneğidir.

Öte yandan mimari yapı zenginliği ve geleneksel kültürleri barındırması ayrı bir değerdir. Cami, Kilise, Su Değirmenleri, Çamaşırhane, Ziyaret, Kale ve Çeşmelerin çokluğu ve orijinalitelerini koruması paha biçilmez bir görsel ve teknik güzelliştir.

Ülkemizde "GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi" kapsamında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ilk olarak Savur ve Harran'da başlatılan Alan Yönetim Planı çalışmalarının kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştireceği kararlar bölgenin özellikle turizm altyapısının geliştirilmesi ve markalaşma sürecine katkı sağlayacaktır.

Yönetim planı ile Savur'un kültürel ve doğal mirasının korunup tanıtılması, kaynak değerlerinin devamlılığının sağlanması, geliştirilmesi ve rasyonel yönetimi ile ilgili kararlar belirlenmiştir. Yönetim planı aynı zamanda, bölgede yaşayanlar, kamu idareleri, sivil toplum kuruluşları ve diğer alan kullanıcılarının aktif katılımları ile ortaklaşa hazırlanan faaliyetlerin uygulanması için de bir kılavuz olma niteliğini taşımaktadır.

Bu kapsamda, en önemli görev şüphesiz sırasıyla Alan Başkanlığı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Danışma Kuruluna düşmektedir.

KAYNAKÇA

2023 Türkiye Turizm Stratejisi. (2007). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

AB. (Nisan 2014). *Çatalhöyük Yönetim Planı*. Temper Projesi .

Akan, T. V. (2013). *Bursa (Hanlar Bölgesi & Sultan Külliyesi) Cumalıkızık Yönetim Planı (2013-2018)*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi .

AKTAN, A. Ş. (2012). *Kentsel Sit Alanları Koruma Amaçlı İmar Planlarında Ölçek ve Dil Sorunu*.

Aktan, A. Ş. (2012). *Kentsel Sit Alanları Koruma Amaçlı İmar Planlarında Ölçek ve Dil Sorunu*.

Alioğlu, F. (2000). *Mardin Şehir Dokusu ve Evler*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.

Arslangedikli, D. (2008). *Tarihi Kent Merkezlerinin Canlandırılmasında Semerkant ve Şanlıurfa*.

Azizoğlu, K. E. (2008). *Ören Yerlerinin Temel İhtiyaç Birimleri: Antalya, Kas Patara Örneği*.

Bakanlığı, K. v. (2014). *kasr-ul-benat---cimdin-kale*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> adresinden alındı

BALAMİR, Ö. (2012). *Arkeolojik Kazı ve Araştırmalarda Bakanlık Temsilciliğinin Sorumlulukları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*.

Balamir, Ö. (2012). *Arkeolojik Kazı ve Araştırmalarda Bakanlık Temsilciliğinin Sorumlulukları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*.

BOZBEYOĞLU, Ç. Ü. (2012). *Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Yaptırılan Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yapım Sürecinin Değerlendirilmesi*.

Bozbeyoğlu, Ç. Ü. (2012). *Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Yaptırılan Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yapım Sürecinin Değerlendirilmesi*.

Çalış, S. (2010). UNESCO Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Miras Başyapıtları İlanı ve Kültür Politikalarına Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı.

ÇELEBİ, Ç. (2012). *Koruma Amaçlı İmar Planları ile Kentsel Tasarımın Entegrasyonu ve Bu Hususta Gerekli Yasal Düzenlemeler*.

Çelebi, Ç. (2012). *Koruma Amaçlı İmar Planları ile Kentsel Tasarımın Entegrasyonu ve Bu Hususta Gerekli Yasal Düzenlemeler*.

Çetintaş, H., & Bektaş, Ç. (2008). *Türkiye’de Turizm ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Kısa ve Uzun Dönemli İlişkiler*. Turizm Araştırmaları Dergisi. Cilt 19, Sayı 1.

DAGABAKAN, A. (2012). Tarihi Alanların Yeniden Canlandırılmasında Finansal Kaynak Yönetimi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Avrupa Birliğinden Örnekler ve Türkiye için Öneriler .

Dağabakan, A. (2012). Tarihi Alanların Yeniden Canlandırılmasında Finansal Kaynak Yönetimi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Avrupa Birliğinden Örnekler ve Türkiye için Öneriler.

DAYI, S. (2012). Geleneksel Konut Dokusu Koruma Çalışmalarının Turizme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi: Ankara İli Örneği.

Dayı, S. (2012). Geleneksel Konut Dokusu Koruma Çalışmalarının Turizme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi: Ankara İli Örneği.

Değer, M. (2006). *Turizme ve İhracata Dayalı Büyüme:1980-2005 Türkiye Deneyimi*. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt: 20, Sayı: 2.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Ankara: DPT.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007-2013*. Ankara: DPT.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı, 2014-2018*. Ankara: DPT.

Dicle Kalkınma Ajansı. (Ağustos 2013). *TRC3 Bölgesi Turizm Mevcut Durum Analizi*. Mardin : Araştırma Strateji Geliştirme ve Programlama Birimi, DİKA.

Dinçer, F. İ. (Eylül-aralık 1999). Güneydoğu Anaadolu Projesi'nde (GAP) Turizmin Çeşitlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*.

DOGRUER, F. S. (2008). *Sivil Mimarlık Örneklerinin Tespit ve Tescil Tekniğinin Geliştirilmesi*. Ege Bölgesi Örneği.

Doğruer, F. S. (2008). *Sivil Mimarlık Örneklerinin Tespit ve Tescil Tekniğinin Geliştirilmesi*. Ege Bölgesi Örneği.

Edirne Belediye Başkanlığı. (2011). *Edirne Selimiye Cami Külliyesi Yönetim Planı (2011-2015)* . Edirne: Edirne Belediye Başkanlığı.

Erkal, H. (2010). *UNESCO Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Miras Başyapıtları İlanı ve Kültür Politikalarına Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı.

(2011). *GAP Bölgesi Turizm Master Planı*. Ankara: GAP İdaresi Başkanlığı.

- GÜLER, U. (2012). *Kültür Varlıklarının Korunması ve Toplumsal Kültürel Bilincin Artırılması Konusunda Üniversitelerin Rolü*.
- Güler, U. (2012). *Kültür Varlıklarının Korunması ve Toplumsal Kültürel Bilincin Artırılması Konusunda Üniversitelerin Rolü*.
- GÜNGÖR, E. (2012). *Dünya Miras Alanlarının İzlenmesine Yönelik Bir Envanter Çalışması Geliştirilmesi: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya*.
- Güngör, E. (2012). *Dünya Miras Alanlarının İzlenmesine Yönelik Bir Envanter Çalışması Geliştirilmesi: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya*.
- Gürdal, M. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Muğla: Muğla Üniversitesi Matbaası.
- Halifeoğlu, F. M. (2008). *Geleneksel Konut , Aile İlişkisinin Sürdüğü Bir Yerleşim, SAVUR*. İstanbul: Çekül Vakfı.
- Halifeoğlu, F. M., & Dalkılıç, N. (2006). Mardin-Savur Geleneksel Kent Dokusu Evleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (Ekim 2011). *İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı* . İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Kalkınma Bakanlığı. (2012). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) Güncellemesi*. Ankara.
- Karaalioğlu, E. (tarih yok). *Ören Yerleri Çevre Düzenlemesi; Dünya Miras Listesindeki Hattusa Ören Yeri Örneği*. 2008.
- KARAKUS, A. (2013). *Yazılı Kültür Mirasının Turizme Katkısı: Topkapı Sarayı Müzesi Örneği ve Dünyadaki Uygulamalar*.
- Karakuş, A. (2013). *Yazılı Kültür Mirasının Turizme Katkısı: Topkapı Sarayı Müzesi Örneği ve Dünyadaki Uygulamalar*.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). *2023 Türkiye Turizm Stratejisi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kürkçüoğlu, C. (2000). *HARRAN -Yolların Buluştuğu Kent*. Şanlıurfa.
- Kürkçüoğlu, Y. (2000). *Tarih ve Tarım Şehri HARRAN*. Şanlıurfa.
- Mevlana Kalkınma Ajansı. (n.d.). *Konya - Karaman 2023 Vizyon Raporu (Taslak)*. Konya: Mevka.
- Mimarlar Odası. (1999). *Güneydoğu Kültür Gezisi Raporu*. Ankara: Mimarlık Dergisi, 290, 39.

- Özbek, A. (2010). *Kent Merkezli Turizm Stratejisi*. Şanlıurfa: Karacadağ Kalkınma Ajansı, Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi.
- Özbek, A. (2011). *Şanlıurfa Turizm Verileri ve Altyapı Çalışmaları*. Şanlıurfa: Karacadağ Kalkınma Ajansı, Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi.
- Özbek, A., Özönen, H., Aksoy, Z., & M., A. (2010). *Diyarbakır-Şanlıurfa (TRC2) Bölgesi Kültür ve Turizm Mevcut Durum Raporu*.
- Özer, Y. (2010). *UNESCO'nun 1989 Tarihli Popüler Ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararı'nın Halkbilimi Çalışmalarına Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halkbilimi Anabilim Dalı.
- ÖZTOPRAK, S. (2013). *Tespit ve Tescil Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Bolu İli, Mudurnu İlçesi Örneği*.
- Öztoprak, S. (2013). *Tespit ve Tescil Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Bolu İli, Mudurnu İlçesi Örneği*.
- Öztürk, A. H. (2012). *Kentsel Sit Alanlarının Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi: Güdül Örneği*.
- ÖZTÜRK, A. H. (2012). *Kentsel Sit Alanlarının Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi: Güdül Örneği*.
- SAHİN, F. (2012). *Eskişehir İlinin Kültür Turizmi Potansiyeli: Mevcut Durum ve Öneriler*.
- Şahin, F. (2012). *Eskişehir İlinin Kültür Turizmi Potansiyeli: Mevcut Durum ve Öneriler*.
- Şanlıurfa Tarım Master Planı. (2006). Şanlıurfa: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı.
- Şanlıurfa Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü. (2013). *Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu 2012*. Şanlıurfa: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Tuğracı, P. (1985). *Osmanlı Şehirleri*. İstanbul: Anadolu Yayıncılık .
- Türkiye Turizm Stratejisi (2023) - Eylem Planı (2007-2013)*. (2007). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Uğraşan B., E. (2008). *Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Finansal Destek Sağlanması: 2000-2007 Yılları Örneği*.
- ULU, N. (2008). *Kentsel Sit Alan Yönetimi İstanbul-Beyoğlu Örneği*. İstanbul.
- Ulu, N. (2008). *Kentsel Sit Alan Yönetimi İstanbul-Beyoğlu Örneği*. İstanbul.
- Uluslan, E. (tarih yok). *Alan Yönetimi Süreçleri: Japonya ve Türkiye*. 2008.

UNCU, M. (2013). *TRC3 Bölgesi Bölgesi Turizm Mevcut Durum Analizi*. Mardin: Dicle Kalkınma Ajansı.

Ünal, A. (2009). *Ankara Örneğinden Hareketle Türkiye’de Kentsel Arkeoloji ve Sorunları Üzerinde İnceleme*.

ÜNAL, A. (2009). *Ankara Örneğinden Hareketle Türkiye’de Kentsel Arkeoloji ve Sorunları Üzerinde İnceleme*.

Yıldız, İ. (2003). *Savur'daki Mimari Eserler*. Van: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Elektronik adresten yararlanılan kaynaklar:

- (http://www.savur.gov.tr/default_b0.aspx?content=180,
- <http://www.mardin.gov.tr/web/mardinvaliligi/detay.asp?id=193&kategori=%DDL%C7ELER%DDM%DDZ&album=SAVUR>)
- https://www.e-icisleri.gov.tr/GeneleAcikSayfalar/IIlgileri/II_Bilgileri_Haritasi.aspx?IIKey=47
- <http://www.gap.gov.tr/gap-illeri/sanliurfa>, internet adresinden 10.10.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80697/cabir-el-ensar-camii-ve-turbesi.html>, internet adresinden 18.11.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- Ramsar Convention, www.ramsar.org (10.10.2014).
- UNWTO–World Tourism Organization. (2010). *Tourism Highlights*. http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/UNWTO_Highlights09_en_LR.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- UNWTO–World Tourism Organization. (2011). *Tourism Highlights*. http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/UNWTO_Highlights09_en_LR.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- UNWTO–World Tourism Organization. (2012). *World Tourism Barometer*. January 2012. Volume 10. http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom12_01_january_en_excerpt.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- UNWTO–World Tourism Organization. (2009). *Tourism Highlights*. http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/UNWTO_Highlights09_en_LR.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/state=tr>

EKLER

1. ALAN YÖNETİMİ İLE ANIT ESER KURULUNUN KURULUŞ VE GÖREVLERİ İLE YÖNETİM ALANLARININ BELİRLENMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK
2. SAVUR YÖNETİM PLANI BİLGİLENDİRME TOPLANTISI KATILIMCI LİSTESİ
3. 1. PAYDAŞ KATILIM ÇALIŞTAYI KATILIMCI LİSTESİ
4. 2. PAYDAŞ KATILIM ÇALIŞTAYI KATILIMCI LİSTESİ
5. SONUÇ TOPLANTISI KATILIMCI LİSTESİ
6. SAVUR YÖNETİM PLANI, 2016-2021 FAALİYET PLANI

EK 1: Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Resmi Gazete Tarihi: 27.11.2005 Sayısı: 26006

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı; ören yerleri, sit alanları ve etkileşim sahaları ile bağlantı noktalarının kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin koordinasyonunda sürdürülebilir bir yönetim planı çerçevesinde korunması ve değerlendirilmesini sağlamak, yönetim alanlarının belirlenmesi, geliştirilmesi, yönetim planlarının hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetlenmesi ile alan yönetimini gerçekleştirmek üzere görev alacak danışma kurulu, alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulu, denetim birimi ve anıt eser kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahaları ile bağlantı noktalarının yönetim alanlarının belirlenmesi, yönetim planlarının hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetlenmesi ile alan yönetimini gerçekleştirmek üzere görev alacak danışma kurulu, alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulu, denetim birimi ve anıt eser kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik; 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;
Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,
Kanun: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununu,
Genel Müdürlük: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünü,
Yetkili idare: Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında Yönetim Alanı tespit etmeye yetkili Bakanlık veya ilgili belediyeyi,
Sivil toplum örgütleri: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) temsilcileri, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) temsilcileri, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri, Türk Tabipleri Birliği temsilcileri, Esnaf ve Sanatkarlar Odası temsilcileri varsa konuyla ilgili dernek, vakıf ve üniversiteleri,

Etkileşim sahası: Sit bölgeleri ile bütünlük gösteren, yoğunluk ve yerleşme düzeninin sit bölgeleri ile uyum içinde oluşması ve gelişmesi öngörülen, sit alanını bütünleyen, etkileyen ya da ondan etkilenen ve sit alanı ile koruma amaçlı imar planına konu olmayan alanlar arasında geçiş sağlayan alanları,

Anıt eser: Kullanım durumu, konumu, fonksiyonu, ziyaretçi yoğunluğu ile tarihi ve sanatsal özellikleri de dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenen taşınmaz kültür varlıklarını,

Anıt Eser Kurulu: Anıt eser niteliğindeki taşınmaz kültür varlıklarına münhasır olarak oluşturulan kurulu,

Kentsel sit alanı: Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntılarının bulunduğu alanı,

Arkeolojik sit alanı: Kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği alanı,

Doğal sit alanı: Tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanı,

Danışma Kurulu: Alan yönetimine ilişkin yönetim plan taslağının karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla oluşturulan kurulu,

Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu: Yönetim planını onaylamak ve uygulanmasını denetlemekle yetkili ve görevli kurulu,

Denetleme birimi: Gerek görülmesi halinde eşgüdüm ve denetleme kurulunun denetim görevini yürütmek üzere kurulacak birimi,

Öneri yönetim alanı: Alan yönetimlerinin yetki alanlarını belirlemek üzere önerilen alanı,

Yönetim alanı: Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

Kültür varlığı: Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıkları ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Alan Yönetimine İlişkin Esaslar

Alan yönetiminin hedefleri

Madde 5 — Alan yönetiminin hedefleri şunlardır:

a) Alan sınırlarının tarihi, sosyal, kültürel, coğrafi, doğal, sanatsal bir bütünlük içerisinde etkileşim sahaları ve tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve sanatsal nedenlerle ilişkili bulunduğu bağlantı noktalarının alanın korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi bakımından doğru tespit edilmesinin,

b) Koruma, erişim, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ihtiyaçları ile yerel toplumun ilgisi arasında uygun bir denge oluşturmanın yollarının yönetim planı ile gösterilmesinin,

c) Alanın değerini arttırarak uluslar arası bir seviyeye çıkarmak için genel stratejiler, yöntemler ve araçların geliştirilmesi, mali kaynakların belirlenmesi ve yaratılmasının,

d) Kültür turizmini geliştirmek amacıyla uluslar arası işbirliği ve paylaşımı yaratacak etkinlik ağının kurulmasının,

e) Belirli bir bölge içinde birbirleriyle ilişkilendirilerek sektör oluşturma potansiyeli bulunan sitalanlarında bölgesel kültür sistemlerinin gelişimi için uygulama planlarının yaratılmasının,

f) Yönetim alanlarının korunması ve değerlendirilmesinde kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, gönüllü kişi ve kuruluşlar ile yerel halkın işbirliğinin,

g) Sit alanları ve ören yerleri ile etkileşim sahalarının bakım, onarım, restorasyon, restitüsyon, teşhir, tanzim ve çevre düzenlemesi ile birlikte alan yönetim amaçları doğrultusunda ulusal arası koruma prensipleri ve sözleşme hükümleri çerçevesinde korunarak yaşatılmasının yanı sıra kullanım ve gelişim ilkelerinin ve sınırlarının belirlenmesinin,

h) Kültür varlıklarının yönetiminde, konservasyon alanında, tasarım ve uygulamada, uzmanlık ve ekipmanda yüksek standartların kullanılmasının sağlanmasıdır.

Yönetim alanının belirlenmesi

Madde 6 — Yönetim alanları yetkili idarece belirlenir. Yönetim alanlarının belirlenmesinde aşağıdaki hususlara uyulur:

a) Sit alanlarının, ören yerlerinin ve alanın etkileşim sahalarının ve bağlantı noktalarının araştırılması ve elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla etütler yapılır. Bu etüt sonuçlarına göre Kanun, bu Yönetmelik ve İlke Kararlarına uygun olarak öneri yönetim alanı sınırı belirlenir. Öneri yönetim alanının belirlenmesiyle ilgili olarak ilgili kurum ve kuruluşlar, meslek odaları, üniversiteler, sivil toplum örgütlerinin ve alanda mülkiyet hakkı bulunanların önerileri de değerlendirilir.

b) Öneri yönetim alanı sınırı, bu sınır dahilinde alanla ilgili hizmetine ihtiyaç duyulan ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına iletilir. Kuruluşlar öneri ve görüşlerini otuz gün içerisinde yetkili idareye iletir. Alanın planlanması ve korunması ile ilgili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdüm sağlamak ve görüşlerini almak üzere bir koordinasyon toplantısı düzenlenir.

c) İlgili sivil toplum örgütleri yönetim alanı belirlenmesi önerisiyle başvurduğu takdirde bu esaslar doğrultusunda teklif yetkili idarece değerlendirilir.

d) Bu çalışmalar sonucunda belirlenen nihai yönetim alanı sınırları yetkili idarece ilgili kurum ve kuruluşlara iletilir.

Yönetim planı

Madde 7 — Yönetim planı taslağı, yetkili idare tarafından atanan alan başkanının eşgüdümünde, alanın niteliğine bağlı olarak farklı meslek gruplarına mensup uzman ve danışmanlardan oluşturulacak bir ekip tarafından bu Yönetmelik esaslarına göre hazırlanır.

Yetkili idarece plan taslağının hazırlanması öncesinde ve hazırlanma sürecinde ilgili kurum ve kuruluşların, yerel halkın, ilgili sivil toplum örgütlerinin, meslek odalarının, üniversitelerin, gerekli görülecek özel sektör temsilcilerinin ve alanda mülkiyet hakkı bulunanların katılımı ile bilgilendirme ve yönetim planına veri oluşturacak konuların belirlenmesi amacıyla ilgili tarafların katıldığı asgari iki toplantı düzenlenir. Bu toplantılar halka, mahalli idarelerce panolara asılacak ilanlarla, diğerlerine yetkili idarece yazı ile duyurulur.

Yetki ve yöntem

Madde 8 — Yönetim alanı sınırları belirlenen sit alanları, ören yeri ve etkileşim sahalarına ilişkin yönetim planı taslağı;

a) Kentsel sitelerde ilgili belediyelerce,

b) Arkeolojik, doğal ve tarihi sit alanlarında Bakanlıkça,

c) İlgili belediyesi bulunmayan kentsel sit alanlarında Bakanlıkça,

d) Kentsel sit alanı ile diğer sit alanlarının birlikte bulunması halinde ilgili belediyesince,

e) Kentsel sit yönetim alanının sınırlarının birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde bu belediyelerin koordinasyonu ile Büyükşehir Belediye sınırları içinde olması halinde Büyükşehir Belediyesince, dışında olması halinde ilgili belediyelerin koordinasyonu ile Bakanlıkça doğrudan hazırlanır veya ihale mevzuatında belirtilen usul ve esaslara göre ihale suretiyle hazırlattırılır.

Bakanlığın yönetim alanının belirlenmesi, yönetim planlarının hazırlanması ve alan yönetimi konusunda yapacağı çalışmalar Genel Müdürlükçe yürütülür.

Yönetim planının hazırlanması

Madde 9 — Yönetim alanına ilişkin hazırlanacak yönetim planının içeriği, aşağıda belirtilen ana bölümlerden oluşur:

a) Mevcut durum tespiti: Alanın yönetim, işlev ve koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla bağlantı kurulması.

b) Alan analizi: Alanın öneminin belirlenmesi, sorunların tespiti, alanın taşıma kapasitesinin tespiti, işlevsel ve yönetsel analizinin yapılması.

c) Alanın vizyonunun belirlenmesi ve esas politikaların oluşumu: Yönetim planının, alanın geleceğe ait vizyonunu belirleyecek, işletme, yönetim, idari ve finansal modelleri içerecek, ulusal ve uluslararası platformda alanın sunumunu ve tanıtımını sağlayacak yönetim, koruma, kullanma, sunum ve tanıtım, ziyaretçi politika ve stratejilerinin belirlenmesi.

d) Çalışma programı, zamanlama ve projelerin belirlenmesi: Alan yönetiminde yer alacak kurum ve kişilerin görev tanımlarının yapılması ve bunların gerçekleştirilmesine ilişkin çalışma programlarının, bütçe analizlerinin hazırlanması ile finans kaynaklarının, belirlenmesi, kısa, orta ve uzun vadede yapılacak işlere ait bir eylem planının oluşturulması ve proje tanımlarının yapılması.

Eylem planı için kullanılacak tablo örneği aşağıdaki şekildedir.

KONULAR	Gereken Faaliyet	Sorumlu Kuruluş	Finans Kaynakları	Hedef Tarihi
Konu 1				
Konu 2				
Konu 3				

e) İzleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması: Yönetim planının uygulamasının izlenmesi, değerlendirilmesi ve bu süreçte yer alacak tarafların eğitimine ilişkin programların hazırlanması.

Yönetim planı hazırlama ekibi

Madde 10 —Yönetim planlarının yetkili idarece hazırlanması veya hazırlattırılması hallerinde uzman bir danışman sorumluluğunda konusunda plan hazırlama ekibi kurulur. Kurulacak bu ekip, en az;

a) Kentsel sit alanları ve tarihi sit alanları için; üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümleri,

b) Arkeolojik sit alanları için; üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, arkeoloji, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümleri,

c) Doğal sit alanları için; üniversitelerin şehir ve bölge planlama, kamu yönetimi, işletme, çevre mühendisliği ile alanın doğal karakterine bağlı olarak orman mühendisliği, jeoloji/jeomorfoloji/jeoloji mühendisliği, ziraat mühendisliği, peyzaj mimarlığı, hidroloji, biyoloji, zooloji gibi bölümleri mezunu uzmanlardan oluşur.

Alanın niteliğine göre sosyolog, antropolog, tarihçi, ekonomist, turizm işletmeciliği, reklamcı, halkla ilişkiler ve iletişim gibi meslek gruplarından uzmanlar ile yönetim planı konusunda uzman bir danışman ekibe dahil edilebilir.

Yönetim planının değerlendirilmesi

Madde 11 — Hazırlanan yönetim planı taslağı, bu Yönetmelik esaslarına göre kurulan danışma kurulunca değerlendirilir. Kurulun değerlendirme toplantısında alan başkanı da hazır bulunur.

Toplantı sonucunda danışma kurulunca önerilen ve karara bağlanan hususlar dikkate alınarak yönetim plan taslağına yetkili idarece son hali verilerek yönetim planı tasarısı oluşturulur.

Yönetim planının onaylanması

Madde 12 — Yönetim plan tasarısı incelenip mutabakata varmak suretiyle onaylanmak üzere yetkili idarece bu Yönetmelik esaslarına göre oluşturulan eşgüdüm ve denetleme kuruluna iletilir.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu, planı inceler ve gerekirse plan hazırlama ekibine gerekli düzeltmeleri yaptırır. **Yönetim planının kabul edilebilmesi için toplantıya katılan Kurul üyelerinin dörtte üçünün olumlu oyu gerekir.** Onaylama işlemi, en geç altı ay içinde tamamlanır.

Yönetim planı onaylandıktan sonra yetkili idarece çoğaltılarak sorumlu kurum ve kuruluşlara iletilir. Yönetim planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak yetkili idarelerin görevidir.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu kararlarına karşı süresi içinde idari yargıya itiraz edilebilir.

Yönetim planının uygulanması ve denetlenmesi

Madde 13 — Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim planına uymak zorundadırlar. Yetkili idareler, plan kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmakla yükümlüdürler.

Yönetim planlarında tanımlanan görevlerin gerçekleştirilmesi sürecinde alan başkanı, uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşlar ile yetkili idare koordineli olarak çalışır.

Yönetim planıyla belirlenen yönetim tarafından, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmeleri ve bir sonraki yılın çalışma programı ile bütçe taslağı yapılır. Bu değerlendirmeler sonucunda hazırlanacak raporlar eşgüdüm ve denetleme kurulunca değerlendirilir ve bir yıl sonraki çalışma programı ve bütçesi onaylanır. Yıllık incelemenin dışında denetim birimince beş yılda bir vizyon, amaçlar ve politikalar gözden geçirilerek eşgüdüm ve denetleme kurulunun değerlendirmesine sunulur.

Eşgüdüm ve denetleme kurulunca yönetim planının uygulanma sürecinde vizyon, amaç ve politikalarında denetleme birimi tarafından bir değişiklik önerilmesi halinde, öngörülen değişikliklere ilişkin yetkili idarece yönetim planı değişiklik taslağı hazırlanır ve danışma kurulunun görüşleri alınarak, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanır.

Yönetim planında tanımlanan çalışmaların projelendirme ve uygulanması sürecine teknik katkı sağlamak üzere yetkili idarelerce geçici proje ekipleri oluşturulabilir.

Yönetim alanı kapsamındaki taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarında yönetim planı ile yapılması öngörülen çalışmalara ilişkin her türlü inşaa ve fiziki müdahale ve fonksiyon değişiklikleri ile bunlara ait plan ve proje için Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun kararının alınması zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Alan Yönetimi Birimlerinin Kuruluş ve Görevleri

Alan Başkanı ve görevleri

Madde 14 — Alan başkanı, alana ilgili daha önceden çalışmalarda bulunmuş, alanı yeterince tanıyan, alan hakkında belirli bir vizyon geliştirebilen, kültürel ve doğal miras yönetimi ile ilgili yeni yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi, yönetim politikaları ve uygulamaları hakkında deneyimli, üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, arkeoloji, sanat tarihi, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümü mezunlarından kentsel sit alanlarında kurulacak alan yönetimlerinde ilgili belediye, kentsel sit dışındaki sitalanlarında ise Bakanlıkça atanır.

Bakanlıkça belirlenen alan başkanlığı görevini fiilen yürütenlere, Devlet memurları aylık katsayısının (20000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmamak kaydıyla alanın özelliğine göre Bakan tarafından belirlenecek miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın çalışmayı takip eden her ay başında Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden ödeme yapılır.

Alan yönetiminin sekretaryaya hizmetleri yetkili idare tarafından yürütülür. Yetkili idarelerce, alan yönetimi birimlerinin çalışmalarını yürütmek üzere uygun bir yer tahsis edilir. Bu iş için yeterli sayıda personel görevlendirilir ve bütçelerinden yeterli miktarda ödenek ayrılır.

Alan başkanı aşağıdaki görevleri yürütür:

a) Yönetim planının yıllık hedeflerinin gerçekleştirilmesi için yetkili idare ile birlikte çalışma programlarını belirlemek, kaynak araştırması yapmak,

b) Yıllık bütçe tekliflerini hazırlamak,

c) Alanın sunum, tanıtım, eğitim, bakım, onarım, güvenlik ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet ve ekipman alımı için her türlü sözleşme, şartname taslaklarını yetkili idare ile birlikte hazırlamak,

d) Alanın doğal ve kültürel kaynaklarının yönetimi için ilgili kurum ve kişilerle işbirliğini sağlamak,

e) Denetim birimince yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunulması için eşgüdümü sağlamak.

Danışma Kurulunun kuruluşu ve görevleri

Madde 15 — Danışma kurulu, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları temsilcileri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden, alan başkanı ve yetkili idarece tespit edilecek en az beş üyeden oluşur. Danışma kurulu kendi içinden bir başkan seçer.

Danışma kurulu yılda en az bir kez toplanır. Yetkili idare ile eşgüdüm ve denetleme kurulu gerekli gördüğünde danışma kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Danışma kurulu toplantıları mahallinde yapılır.

Danışma kurulu, yönetim planı taslağını inceleyerek bu taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunur.

Danışma kurulunda görüşülen tüm hususlar ve tavsiyeler, eşgüdüm ve denetleme kuruluna iletilmek üzere tutanağa bağlanır.

Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve görevleri

Madde 16 — Eşgüdüm ve denetleme kurulu, alan başkanı, danışma kurulunca kendi içinden seçilecek iki üye ile yönetim planı taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilci olmak üzere en az beş kişiden oluşur. Alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulunun da başkanıdır.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu yılda en az iki kere yetkili idarenin çağrısı ile toplanır. Kurul toplantısının gündemi denetleme birimi ile yetkili idare tarafından belirlenir.

Alan başkanının talebi üzerine veya yetkili idare gerekli gördüğü takdirde kurul, olağanüstü toplantıya çağırılabilir. Kurul salt çoğunlukla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oylarıyla karar alır. Eşgüdüm ve denetleme kurulu toplantıları mahallinde yapılır.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu, yönetim planı taslağını inceleyerek altı ay içinde onaylar ve planın uygulanmasını denetler.

Denetim Birimi ve görevleri

Madde 17 — Eşgüdüm ve denetleme kurulunun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla bir denetim birimi kurulabilir.

Denetim birimi, yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanması sürecinde görev alan denetim elemanları ve üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, arkeoloji, kamu yönetimi, ekonomi ve işletme bölümlerinden mezun uzman personel arasından yetkili idarelerce görevlendirilecek en az beş üyeden oluşur.

Denetim birimi, yönetim planlarının uygulamasını denetler. Yönetim planıyla belirlenen yönetim, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmelerini yapar ve bir sonraki yılın çalışma programını hazırlayarak eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunar.

Denetim birimi, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü kişilerden yönetim planı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Anıt Eser Kurulunun Kuruluşu, Görevleri ve Çalışma Esasları

Anıt Eser Kurulunun kuruluşu

Madde 18 — Anıt eser niteliğindeki taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla o esere münhasır anıt eser kurulu kurulur. Kurul yönetimi oluşturulacak anıt eserler, anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarenin onayı alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Anıt eser kurulu, anıt eserin bulunduğu bölgedeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden en az bir öğretim üyesi, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve yerel idarelerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlar arasından Bakanlıkça uygun görülen kimseler ile bu eserler üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcileri olmak üzere en az yedi kişiden oluşur.

Kurul üyelerinin görev süresi, göreve atandıkları tarihten itibaren beş yıldır. Süresi biten üye yeniden seçilebilir. Üyelerin herhangi bir şekilde üyelikten ayrılmalari halinde yerine kalan süreyi tamamlamak üzere aynı usulle üye seçilir.

Anıt eser kurulunun sekreteryaya hizmetleri, anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idare tarafından yürütülür. Bakanlıkça veya anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarece, anıt eser kuruluna çalışmalarını yürütmek üzere uygun bir yer tahsis edilir. Bu iş için yeterli sayıda personel görevlendirilir ve bütçelerinden yeterli miktarda ödenek ayrılır.

Anıt Eser Kurulunun görevleri

Madde 19 — Kurul aşağıda belirtilen görevleri yerine getirir:

- Anıt eser için mekânsal , fiziksel ve tematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar ve uygular.
- Eserin tanıtımını yapar.
- Eserin korunması ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla bağış toplar.
- Eserin korunması ve geliştirilmesi için aynı, nakdi veya bedeni olarak yardımda bulunanlardan uygun gördüklerine onursal ödül verir.
- Eserin korunması ve geliştirilmesine ilişkin düzenli olarak rapor hazırlar ve bu raporları ilgili idarelere göndererek uygulanmasını sağlar.

Kurul Başkanı ve görevleri

Madde 20 — Anıt eser kuruluna, eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisi başkanlık eder.

Kurul başkanı aşağıda belirtilen görevleri yerine getirir:

- Eserin korunması, bakımı, onarımı, ziyaretçi yönetimi gibi faaliyetleri yürütür.
- Gerektiğinde kurulu olağanüstü toplantıya çağırır.
- Kurul toplantılarını organize eder.
- İlgili idare ile gerçek ve tüzel kişiler arasında eşgüdüm sağlar.

Anıt Eser Kurulunun çalışma esasları

Madde 21 — Kurul yılda en az iki kere üye tam sayısının üçte ikisi ile toplanır. Kararlarını üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alır.

Kurulun büro ve sekreteryaya hizmetleri anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarece yürütülür.

Eser üzerinde yapılacak her türlü fiziki müdahale kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulunun izni ve denetiminde yapılır.

Anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idare, kurul tarafından hazırlanan raporları değerlendirmeye almak zorundadır. Anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idare, raporda yer alan hususlardan gerçekleştirilemeyecek olanları gerekçeleriyle birlikte kurula bildirir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son hükümler

Yürürlük

Madde 22 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 23 — Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

EK 2: Savur Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı Katılımcı Listesi

(29 Eylül 2014, Savur Belediyesi Toplantı Salonu)

ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
HÜLYA METİN	İLLER BANKASI A.Ş.
BUKET SEÇKİN İNCE PARILDAR	İLLER BANKASI A.Ş.
OKTAY YILMAZ TATAR	İLLER BANKASI A.Ş.
M. AYDIN ALÖKMEN	SAVUR BELEDİYE BŞK.
OSMAN OK	SAVUR BELEDİYESİ
MEHMET OKTAY	SAVUR BELEDİYESİ
SELİM DURAN	DİCLE KALKINMA AJANSI
FUAT ÖZCAN	DİCLE KALKINMA AJANSI
MURAT ÇAĞLAYAN	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ, MİMARLIK FAKÜLTESİ
HÜSEYİN ÖZTÜRK	SAV-DER
ŞERİF ERAY AYAZ	ESKİ SAVUR BELEDİYE BAŞKANI
KASIM BAĞLAM	GAP-BKİ, MARKALAŞMA VE TANITIM OFİSİ
FATMA BOZKAYA YETKİN	GAP BKİ, ŞEHİR PLANCISI
MURAT ÇEVİK	ANADOKU
REŞİT COŞKUN	ŞEHİR PLANCILARI ODASI İL TEMSİLCİSİ
BİRGÜL SAVAŞ	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, KUDEB, SANAT TARİHÇİSİ
LOZAN BAYAR	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, KUDEB, ARKEOLOG
SEYHAN ŞAHİN	SAVUR BELEDİYESİ ENCÜMENİ
GÜLBAHAR SAYDUT	SAVUR BELEDİYESİ ENCÜMENİ
ŞEYHMUS ÖZKAN	SAVUR BELEDİYESİ, TEMİZLİK İŞLERİ MÜDÜRÜ
M. SALİH GÜLTEKİN	SAVUR BELEDİYESİ, İNŞAAT MÜHENDİSİ
GÜRKAN DEMİR	SAVUR BELEDİYESİ, FEN İŞLERİ MÜDÜRÜ
SÜMERCAN EMEK	DEVLET MAHALLESİ MUHTARI
SAMİR TEPE	SAVUR BELEDİYESİ
EKREM ÖNDER	SAVUR BELEDİYESİ ENCÜMENİ
ABDÜLKADIR TURAY	SAVUR BELEDİYESİ, BASIN-YAYIN
SERAP ÜZER	GAP-BKİ, ARKEOLOG
AYPER URLU	MİMAR
CEMAL KAYNAK	İLLER BANKASI A.Ş.

EK 3: Savur Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi

(5-6 Aralık 2014, Nuri Cingilloğlu Anadolu Meslek Lisesi Salonu)

ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
CENGİZ AYHAN	SAVUR KAYMAKAMI
M. AYDIN ALÖKMEN	SAVUR BELEDİYE BAŞKANI
GURBET TEKİN	SAVUR BELEDİYESİ EŞ BAŞKANI
M. SALİH GÜLTEKİN	SAVUR BELEDİYESİ, İNŞAAT MÜHENDİSİ
ABDÜLBAKİ TURGUT	MARDİN ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ, MİMAR
BİRGÜL SAVAŞ	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, KUDEB, SANAT TARİHÇİSİ
CAFER DEMİREL	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, KUDEB MÜDÜRÜ, İNŞAAT MÜHENDİSİ
OSMAN YILMAZ	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, HALKLA İLİŞKİLER
SAMİR TEPE	SAVUR BELEDİYESİ
RIFAT SEVİM	SAVUR, VATANDAŞ
HASAN MENTEŞE	MARDİN MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ
B. ADNAN KAYA	EMEKLİ
HÜSEYİN ÖZTÜRK	SAV-DER
ERCAN DEMİRTAŞ	S.S. 18 NOLU KOOPERATİF
GÜRKAN DEMİR	SAVUR BELEDİYESİ, FEN İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÇAĞLAYAN	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ, MİMARLIK FAKÜLTESİ
İRFAN YILDIZ	DİCLE ÜNİVERSİTESİ
MURAT ÇEVİK	ANADOKU
NECMETTİN CEVHER	GAP-BKİ
M. SUPHİ ÖZER	GAP-BKİ
CEMAL KAYNAK	İLLER BANKASI A.Ş.
NESLİHAN G. ALÖKMEN	VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
REŞİT COŞKUN	MARDİN ŞEHİR PLANCILARI ODASI İL TEMSİLCİSİ
MURAT ALÖKMEN	DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, İMAR DAİRESİ BAŞKANI
VASFİ DOĞRUYOL	SAVUR KAYMAKAMLIĞI,
SEYHAN ŞAHİN	MECLİS ÜYESİ
ŞİRİN ERTÜRK	SAVUR BELEDİYESİ EŞ BAŞKANI
BELGİN SADEBAL	ÖĞRENCİ
AYŞENUR ÇAĞIL	ÖĞRENCİ
BAYRAM KAÇMAZ	ÖĞRENCİ
ABDÜLKADİR ALTSOY	ÖĞRENCİ
OSMAN OK	SAVUR BELEDİYESİ BAŞKAN YARDIMCISI
MEHMET OKTAY	SAVUR BELEDİYESİ MECLİS ÜYESİ
MAHMUT SİNCAR	SAV-DER
MEHMET EMİN PAÇA	DİCLE KALKINMA AJANSI
SERAP ÜZER	GAP-BKİ, ARKEOLOG
GÖKÇE KIRCA	İLLER BANKASI A.Ş.
HÜLYA METİN	İLLER BANKASI A.Ş.
BUKET SEÇKİN İNCE PARILDAR	İLLER BANKASI A.Ş.
MEHMET EMİN ŞAHİN	AKROPOL İMAR PLANLAMA
M. SAİT ÖNER	VATANDAŞ

EK 4: Savur Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi

(23-24 Temmuz 2015, Nuri Cingilloğlu Anadolu Meslek Lisesi Salonu)

ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
GURBET TEKİN	SAVUR BELEDİYESİ, EŞ BAŞKAN
M. AYDIN ALÖKMEN	SAVUR BELEDİYESİ, EŞ BAŞKAN
FERHAT ÖZTÜRK	SAVUR KAYMAKAMLIĞI
SÜMERCAN EMEK	SAFA MAH. MUHTARLIĞI
AHMET KARADAĞ	SEYDİ MAH. MUHTARLIĞI
FATMA ÇAĞIL	SAVUR BELEDİYESİ
GÜRKAN DEMİR	SAVUR BELEDİYESİ
ŞERİF EŞREF AYAZ	SAVUR BELEDİYESİ
ALTAN CEYLAN	KAPLAN MAH. MUHTARLIĞI
M.EMİN PAÇA	DİCLE KALKINMA AJANSI
SEYDİ YÜZGÜL	ÖZEL SEKTÖR
İRFAN YILDIZ	DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EVİNDAR ÖNCÜ	SAVUR BELEDİYESİ
HALİME SÜREN	SAVUR BELEDİYESİ
GÜLBAHAR SAYDUT	SAVUR BELEDİYESİ
ABDULKADİR TURAY	SAVUR BELEDİYESİ
AHMET AKGÜL	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
M. FARUK ARDA	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
NACİYE ÇELEBİ	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
SELAHADDİN YILMAZ	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
FIRAT ULAŞ TUR	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
SAMİ DİK	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
SAMİR TEPE	SAVUR BELEDİYESİ
M.SALİH GÜLTEKİN	SAVUR BELEDİYESİ
TARIK ASLAN	SAVUR BELEDİYESİ
ÖNDER CIRIK	GAP TMO
JALE VELİBEYOĞLU	GAP TMO
REYHAN ŞAHİNKUŞ	GAP TMO
CAFER DEMİREL	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, KUDEB
MEHMET ÖNAL	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
HÜSEYİN ÖZTÜRK	SAVUR
MEHMET OKTAY	SAVUR BELEDİYESİ
ŞEYHMUS ÖZKAN	BEL.TEM.İŞL. MÜD.
MURAT ÇAĞLAYAN	MARDİN ARTUKLU ÜNİ.MİM.FAK.
HASAN MENTEŞE	MARDİN MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ
NESRİN KOPAZON	MARDİN MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ
AYSİN TEKTAŞ KESKİN	ANADOKU
MURAT ÇEVİK	ANADOKU

EK 5: Savur Yönetim Planı Sonuç Toplantısı Katılımcı Listesi

(17 Mart 2016, Mardin Müze Müdürlüğü Toplantı salonu)

ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
MUHAMMED ADAK	GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ, BAŞKAN YARDIMCISI
M. AYDIN ALÖKMEN	SAVUR BELEDİYESİ, EŞ BAŞKAN
MURAT ÇAĞLAYAN	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ, MİMARLIK FAKÜLTESİ
M. SUPHİ ÖZER	GAP-BKİ, ÇKT KOORDİNATÖRÜ
SEMİH DENGİ	GAP-BKİ, YYA KOORDİNATÖRÜ
LEYLA DELUL AKBIYIK	GAP-BKİ, TANITIM VE MARKALAŞMA OFİSİ
KASIM BAĞLAM	GAP-BKİ, TURİZM PAZARLAMA UZMANI
DERVİŞ ODUNCU	GAP-BKİ, TANITIM VE MARKALAŞMA OFİSİ
CEMAL KAYNAK	İLLER BANKASI A.Ş.
HÜLYA METİN	İLLER BANKASI A.Ş.
GÜRKAN DEMİR	SAVUR BELEDİYESİ, FEN İŞLERİ MÜDÜRÜ
MERAL HALİFEOĞLU	DİCLE ÜNİVERSİTESİ, ÖĞRETİM ÜYESİ
EVİNDAR YEŞİLBAŞ	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ, DEKAN YARDIMCISI
ALAADDİN AYDIN	İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRÜ
MURAT ALÖKMEN	DİYARBAKIR BŞB., İMAR DAİRESİ BAŞKANI, MİMAR
M. AFİF AVCI	İLÇE TARIM MÜDÜRÜ
REŞİT COŞKUN	ŞEHİR PLANCILARI ODASI, İL TEMSİLCİSİ
EVİNDAR ÖNCÜ	SAVUR BELEDİYESİ
HALİME SÜREN	SAVUR BELEDİYESİ
AHMET ÇALIŞKAN	SAVUR KAYMAKAMLIĞI, PROJE KOORDİNATÖRÜ
ABDULBAKİ TURGUT	MARDİN ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
SAMİ DİK	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, ARKEOLOG
FIRAT ULAŞ TUR	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, ARKEOLOG
SAMİR TEPE	SAVUR BELEDİYESİ
M. SALİH GÜLTEKİN	SAVUR BELEDİYESİ
TARIK ASLAN	SAVUR BELEDİYESİ
HALİL ARSLAN	SAVUR BELEDİYESİ
ABDÜLKADİR DAĞ	SAVUR BELEDİYESİ, MECLİS ÜYESİ
NİHAT ERDOĞAN	MARDİN MÜZE MÜDÜRÜ
CAFER DEMİREL	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, KUDEB
HAMDULLAH REŞİTOĞLU	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, ŞEHİR PLANCISI
BİRGÜL SAVAŞ	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, KUDEB, SANAT TARİHÇİSİ
ZEKAI GÜRBÜZ	DİYARBAKIR KVKBK, MİMAR
NESLİHAN ALTUNKALEM	DİYARBAKIR KVKBK, ŞEHİR PLANCISI
MÜZEYYEN DİNDAR	EKSEN MİMARLIK, MİMAR
OSMAN OK	SAVUR BELEDİYESİ
SUAT UÇAR	DİCLE KALKINMA AJANSI
ALİ BARAN ALİHANOĞLU	MARDİN MİMARLAR ODASI, MİMAR
ORHAN İLBAY	ADOR MÜHENDİSLİK MİMARLIK, MİMAR
HAMİT DURGAN	MALİ MÜŞAVİR
AYSİN TEKTAŞ KESKİN	ANADOKU
ÖZGÜR ŞAHİNER	ANADOKU

Ek 6: Savur Yönetim Planı, 2016-2021 Faaliyet Planı

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Savur ve Dereğiç'in çevre düzeni projelerinin yapılması	1.1.1. Savur'un yerel özgünlüklerini ortaya çıkararak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak							Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Dicle Kalkınma Ajansı
	1.1.2. Kamp alanlarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergâhlarını belirlemek							Gençlik ve Spor Bakanlığı, Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Mardin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, Sivil Toplum Kuruluşları
1.2. Savur ve Dereğiç'nde uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, Mardin Artuklu Üniversitesi
	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	Savur Belediyesi, Dicle Kalkınma Ajansı, GAP BKİ
	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması için kaynak araştırması yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Savur Belediyesi
	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Müze Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü	Savur Belediyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
2.1. Alanda "ziyaretçi dolanımının" kolaylaştırılması	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergahları ve otopark alanlarını belirlemek ve uygulama projelerini yapmak							Savur Belediyesi, Mardin BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb için ulaşım ağı tasarımı yapmak							Savur Belediyesi, Mardin BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, Dicle Kalkınma Ajansı
	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak							Savur Belediyesi, Mardin BŞB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK
	2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak							Savur Belediyesi, Mardin BŞB	GAP BKİ, Mardin Artuklu Üniversitesi, Dicle Kalkınma Ajansı

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı niteliklerinin güçlendirilmesi	2.2.1. Savur ve Dereiçi'nin, su, katı atık ve atıksu altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak							Savur Belediyesi, Mardin BŞB	İller Bankası A.Ş., Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İŞKUR
	2.2.2. Savur ve Dereiçi'nin, enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak							Savur Belediyesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İller Bankası A.Ş.
	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak							Mardin BŞB, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.
	2.2.4. Mardin, Midyat ve Savur arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma seferleri planlamak ve yürütmek							Mardin BŞB, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.
2.3. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarında Savur ve Dereiçi'nin konumunun güçlendirilmesi	2.3.1. Mardin-Savur-Midyat ve Batman karayolu güzergahlarıyla bağlantılı ulaşım altyapısını geliştirmek							Karayolları Gn. Md., Mardin BŞB	Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Savur ve Dereiçi'nin markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi	3.1.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm potansiyellerini belirlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, STK, Dicle Kalkınma Ajansı
	3.1.2. Savur ve Dereiçi'nin turizm ürünlerini belirlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi	Savur Belediyesi, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin BŞB, STK, Mardin Artuklu Üniversitesi
	3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirme							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Özel Sektör
3.3. Savur ve Dereiçi'nin oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı hazırlamak							GAP BKİ, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
	3.3.2. Alana özel görsel-işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak							GAP BKİ, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
	3.3.3. Alanın turizm internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak							GAP BKİ, Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel Sektör

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
	3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak							Savur Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
3.4. Savur ve Dereiçi'nin marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi	3.4.1. Savur ve Dereiçi tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör
	3.4.2. Savur ve Dereiçi'nin özgün niteliklerini öne çıkaracak etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör
	3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve "deneysel tecrübe atölyeleri" kurmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.5. Doğa yürüyüşleri ve bisiklet gezileri, binicilik etkinlikleri düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.6. Savur Sanat Köyü Projesini hazırlamak ve uygulamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.7. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve ulusal ve uluslararası etkinliklere Savur ve Dereiçi'nin tanıtımı amacıyla katılmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.8. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.9. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.10. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.11. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
3.5. Savur ve Dereiçi'nin gezi güzergahlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi	3.5.1. Savur ve Dereiçi'nin turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	3.5.2. İpek yolunun Savur güzergahının yeniden canlandırılma çalışmalarını yürütmek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeleri belirlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. tesislerin yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	4.1.3. Savur ve Dereiçi'nde ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Artırılması	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB
	4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB
	4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB
	4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, Dicle Kalkınma Ajansı, KOSGEB
4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir "ziyaretçi yönetim planı" hazırlamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, GAP BKİ

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
	4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
	4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
	4.3.4. Savur'a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
	4.3.5. Savur'a gelen ziyaretçiler için bir kent müzesi kurmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak							Mardin BŞB, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi
5.2. Savur ve Dereiçi'nde sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetlerini teşvik etmek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Müze Müdürlüğü	GAP BKİ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak							Mardin Ticaret Odası, Savur Belediyesi	Savur Kaymakamlığı, Dicle Kalkınma Ajansı, STK'lar
	5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmalarını oluşturmak							Savur Kaymakamlığı, Dicle Kalkınma Ajansı, STK'lar	Savur Kaymakamlığı, Dicle Kalkınma Ajansı, STK'lar
5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
	5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Müze Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
	6.1.3. Savur'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgilerin halkla paylaşılması.							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Müze Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
	6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mardin Müze Müdürlüğü, Savur Kaymakamlığı, Savur Belediyesi	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
	6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alan/alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Müze Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
	6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Müze Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Belediyesi, Mardin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK'lar
7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Md., Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, AFAD

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
	7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ, AFAD
	7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilere uyarlamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ, AFAD
	7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ, AFAD
	7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekansal ve stratejik planlara aktarmak							Savur Belediyesi, GAP BKİ	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ, AFAD
	7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak.							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Mardin BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlıklar, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ, AFAD

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması	8.1.1. Esgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ
	8.1.2. Savur ve Dereici'nin tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak.							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ
	8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri, GAP BKİ
8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması	8.2.1. Muhtarlara alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi
	8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi
	8.2.3. Öğretmenlere yönelik kapasite artırma programı düzenlemek							Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Savur Belediyesi, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi
8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi	8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak							Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri
	8.3.2. Yönetim planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak							Savur Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Savur Kaymakamlığı, Mardin Valiliği, Mardin BŞB, Mardin Artuklu Üniversitesi, STK ve meslek örgütleri

